

**Departamento de Xeografía e Historia
I.E.S. Pino Manso
O Porriño.**

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA
Educación Secundaria Obrigatoria
Bacharelato.

Curso: 2016 – 2017.

ÍNDICE

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN. 4.

2. COMPOSICIÓN DO DEPARTAMENTO. 6.

3. DISTRIBUCIÓN DAS MATERIAS ASIGNADAS AO DEPARTAMENTO. 7.

4. PROGRAMACIÓN DAS MATERIAS DA ESO. 8.

4.1. Obxectivos xerais de secundaria.

4.2. Programación de Xeografía e Historia de 1º ciclos de ESO (1º / 2º / 3º Curso), 4º de ESO.

4.2.1. Introducción.

4.2.2. Contribución da Xeografía e Historia ao logro das competencias clave na ESO

4.2.3. Concrecións metodolóxicas.

4.2.4. Grao mínimo de consecución para superar a materia.

4.2.5. Contidos curriculares.

4.2.6. Concreción da contribución ao desenvolvemento das competencias claves dos criterios de avaliación. .

4.2.7. Materiais e recursos para Xeografía e Historia.

4.2.8. Criterios sobre avaliación, cualificación e promoción do alumnado.

4.3. Medidas de atención á diversidade e inclusión na ESO.

4.3.1. Observacións sobre as medidas de atención á diversidade e inclusión.

4.3.2. Participación de membros do departamento en programas singulares de medidas de atención á diversidade...

4.4. Actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes da ESO.

4.4.1. Plan de traballo para superar as Ciencias Sociais/Xeografía e Historia das materias pendentes do 1º ciclo da ESO.

4.5. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e práctica docente na Xeografía e Historia da ESO.

5. A PROGRAMACIÓN DAS MATERIAS DE BACHARELATO. 108

5.1. Obxectivos xerais.

5.2. Os materiais e recursos didácticos para as materias de bacharelato.

5.3. Programación didáctica de Historia do Mundo Contemporáneo. 1º Bacharelato.

5.3.1. Introducción.

5.3.2. Contribución da Historia do mundo contemporáneo ao logro das competencias claves.

5.3.3. Grao mínimo de consecución para superar a materia de Historia do mundo contemporáneo de 1º BAC

5.3.4. Concreción da contribución ao desenvolvemento das competencias clave, dos criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe avaliábeis e os obxectivos e contidos curriculares da Historia do Mundo Contemporáneo de 1º BAC.

5.3.5. Concreción metodolóxicas.

5.3.6. Criterios sobre avaliación, cualificación e promoción do alumnado..

5.4.7. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e práctica docente.

5.4. Programación didáctica de Xeografía de España. 1º Bacharelato.

5.4.1. Introducción.

5.4.2. Contribución da Xeografía de España de 2º de Bach. ao logro das competencias claves.

5.4.3. Grao mínimo de consecución para superar a materia de Historia da Arte de 2º BAC.

5.4.4. Concreción da contribución ao desenvolvemento das competencias clave, dos criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe avaliábeis e os obxectivos e contidos curriculares da Xeografía de España de 2º BAC.

5.4.5. Concreción metodolóxicas.

5.4.6. Criterios sobre avaliación, cualificación e promoción do alumnado.

5.4.7. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e práctica docente.

5.5. Programación didáctica de Historia de España 1º Bacharelato.

5.4.1. Introducción.

5.5.2 Contribución de Historia de España de 2º de Bach. ao logro das competencias claves.

5.5.3. Grao mínimo de consecución para superar a materia de Historia de España de 2º BAC

5.5.4. Concreción da contribución ao desenvolvemento das competencias clave, dos criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe avaliábeis e os obxectivos e contidos curriculares de Historia de España de 2º BAC.

5.5.5. Concreción metodolóxicas.

5.5.6. Criterios sobre avaliación, cualificación e promoción do alumnado.

5.5.7. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e práctica docente.

5.6. Programación didáctica de Historia da Arte. 1º Bacharelato.

5.6.1. Introducción.

5.6.2 Contribución de Historia da Arte de 2º de Bach. ao logro das competencias claves.

5.6.3. Grao mínimo de consecución para superar a materia de Historia de España de 2º BAC

5.6.4. Concreción da contribución ao desenvolvemento das competencias clave, dos criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe avaliábeis e os obxectivos e contidos curriculares de Historia da Arte de 2º BAC.

5.6.5. Concreción metodolóxicas.

5.6.6. Criterios sobre avaliación, cualificación e promoción do alumnado.

5.6.7. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e práctica docente.

6. A CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS. 318.

7. CONTRIBUCIÓN AO PROXECTO LECTOR. 319.

8. TRATAMENTO DO FOMENTO DAS TICs. 320.

9. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES. 322

10. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA . 322

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN.

O IES Pino Manso atópase situado no espazo urbano da vila do Porriño, que ten un contexto socioeconómico moi determinado por atoparse nunha encrucillada de vías de comunicacións, ter unha estrutura demográfica con forte tendencia ao envellecemento e pola existencia de dous polígonos industriais, que aportan unha preponderancia da actividade do sector servizos e unha forte relevancia do industrial. Este contexto socioeconómico está a sufrir o forte impacto da actual crise económica, que se reflicte en crecente peche de empresas e de incremento da taxa de desemprego.

Para a comunicación da comunidade escolar:

Dirección: Rúa Antonio Palacios, 76- 36400 O Porriño, Tel. 886 110392, Correo electrónico: ies.pinomanso@edu.xunta.es,

Páxina web. <http://www.edu.xunta.es/centros/iespinomanso/>

As ensinanzas que oferta este centro e a súa organización son as recollidas na seguinte táboa:

ENSINANZAS E NIVEIS	LIÑAS / MODALIDADES
1º ciclo da ESO, 1º curso	Tres liñas + Agrupamento Específico (AE).
1º ciclo da ESO, 2º curso	Tres liñas+ Agrupamento Específico (AE) +Programa de Mellora da Aprendizaxe e Rendemento (PMAR 1).
1º ciclo da ESO, 3º curso	Tres liñas + Agrupamento Específico (AE).
2º ciclo da ESO, 4º curso	Tres liñas + Agrupamento Específico (AE).
1º BACHERELATO	Dúas modalidades: Ciencias – Ciencias Sociais e Humanidades.
2º BACHERELATO	Dúas modalidades: Ciencias e tecnoloxía – Ciencias Sociais e Humanidades
FORMACIÓN PROFESIONAL BÁSICA 1	Informática de oficina.
FORMACIÓN PROFESIONAL BÁSICA 2	Informática de oficina.

O IES Pino Manso ten como centros adscritos: CEIP Plurilingüe de Atios, CEIP Xosé Fernández López e CPR Plurilingüe Hermanos Quiroga Rodríguez. A distribución por niveis dos 477 alumnos matriculados no centro atópanse recollida na seguinte táboa:

NIVEIS	NÚMERO TOTAL	NIVEIS	NÚMERO TOTAL
1º ESO	71	2º BACHARELATO- M. Ciencias	34
2º ESO	84	2º BACHARELATO- M. Ciencias Sociais e Humanidades	34
3º ESO	57	Sumatorio: 2º bacharelato	68
4º ESO	90	Sumatorio: bacharelato	148

Sumatorio: 1º e 2º ciclos da ESO	302	F.P. Básica 1	16
1º BACHARELATO- M. Ciencias	43	F.P. Básica 2	11
1º BACHARELATO- M. Ciencias Sociais e Humanidades	37	Sumatorio F.P. Básica	27
Sumatorio: 1º BACHARELATO	80		

As singularidades deste centro son:

- A procedencia do alumnado da ESO, na case totalidade, limitada á zona urbana da vila do Porriño e ás parroquias de Atios e Cans.
- O uso do transporte escolar polo alumnado das parroquias de Cans e Atios.
- A procedencia do alumnado do bacharelato ampliada a outras parroquias do termo municipal e aos concellos veciños, en especial Mos e Salceda de Caselas.
- O emprego de libro dixital en 1º Ciclo da ESO, 1º e 2º curso..
- O proxecto ABALAR.
- A Aprendizaxe Cooperativa e por Proxectos.
- O Programa de Mellora da aprendizaxe e do Rendemento.
- O Plan de Mellora de Bibliotecas Escolares.
- O FONDO SOCIAL EUROPEO (“ O FSE inviste no teu futuro”)
- A alta porcentaxe de alumnado de procedencia foránea: Marrocos, Arxentina, Venezuela, Uruguai, Brasil, Romanía, etc. Este alumnado necesita apoio para integrarse educativa e socialmente na comunidade escolar; en especial, o procedente dos países do leste de Europa e Marrocos, polo descoñecemento das linguas galega e castelá.

Tendo en conta as particularidades do contexto do centro e as circunstancias sociais, culturais, económicas do noso alumnado, fíxanse uns obxectivos xerais:

- Propiciar unha convivencia tolerante, respectuosa, democrática e participativa entre todos os membros da comunidade educativa.
- Potenciar un clima de cálida acollida ao alumnado de nova incorporación, en especial ao inmigrante, co fin de facilitarlle a rápida integración no centro e na vida social exterior.
- Progresar no uso da lingua galega, como un ben cultural propio da nosa comunidade.
- Acrecentar o desenvolvemento da personalidade e capacidades individuais do alumnado.
- Potenciar o traballo en grupo, a colaboración entre o alumnado e a aprendizaxe cooperativa.
- Fomentar hábitos de traballo, esforzo e responsabilidade do alumnado.
- Incrementar o uso de novas tecnoloxías da información e comunicación que lle permitan ao alumnado progresar autonomamente e ir construído o seu coñecemento.
- Desenvolver as capacidades creativas e espírito crítico.
- Establecer programas de corrección e prevención de dificultades, a partir do estudio dos resultados educativos e das probas de diagnóstico.
- Potenciar a comprensión das Normas de Convivencia, como documento que permite mellorar a vida cotiá no centro en todos os seus aspectos.
- Fomentar o respecto e igualdade de dereitos e deberes entre alumnas e alumnos.

- Adoptar medidas formativas, xustas e equitativas, na corrección de faltas de comportamento.
- Fomentar a participación e colaboración de todos os membros da comunidade educativa.
- Fomentar accións e hábitos de hixiene persoal e limpeza do centro como valor da educación medioambiental e do respecto do traballo alleo, en especial dos servizos de limpeza.

Unhas medidas de Atención a Diversidade:

- A exención de francés: 3 alumnos/as en 1º ESO e 21 alumnos/as en 2º ESO.
- Os agrupamentos Específicos: 12 alumnos/as en 1º ES. 14 alumnos/as en 2º ESO. 6 alumnos/as en 3º ESO. 11 alumnos/as en 4º ESO.
- O reforzo educativo na aula.
- A presenza simultánea de mais dun profesor na mesma aula.
- O desdoblamento de grupos en idiomas: Inglés e Francés.
- O Programa de Mellora do aprendizaxe e rendemento (PMAR) en 2º ESO: 8 alumnos.
- As intervencións individuais e de aula por parte da profesora terapeuta (PT) do centro.
- O reforzo ao alumnado con materias pendentes.

Un Plan de Acción Titorial (PAT): baixo a coordinación do Departamento de Orientación.

Unhas actividades didácticas Complementarias e Extraescolares: propostas polos Departamentos pedagóxicos e aprobadas polo Consello Escolar (a desenvolver, preferentemente na “Semana de Actividades”).

2. COMPOSICIÓN DO DEPARTAMENTO

Os profesores que están integrados no Departamento de Ciencias Sociais, Xeografía e Historia son:

Álvarez Cebrián, Xavier. (PES. Interino- substituto).
Bangueses Vázquez, Mª de las Mercedes (PES. Definitivo. Xefa de Estudos).
Iglesias Veiga, Xosé Mª Ramón (PES. Definitivo).
Ucha Fernández, Aníbal (PES. En practicas).
Vaqueiro Carballido, José (PES. Definitivo. Xefe de Departamento).

As reunións ordinarias do Departamento serán o último xoves de cada mes, ás 11,35. En canto as posibles reunións extraordinarias, o día e a hora serán consensuados en función da urxencia e complexidade dos temas a analizar/debater e da dispoñibilidade horaria dos seus membros.

3. DISTRIBUCIÓN DAS MATERIAS ASIGNADAS AO DEPARTAMENTO

As materias asignadas a este Departamento e a relación de niveis / grupos e número de alumnos quedan reflectidas na seguinte táboa:

Materias	Ensino	Nivel	Grupo	Nº alumnos	Materias	Ensino	Nivel	Grupo	Nº alumnos
Xeografía e Historia	ESO	1º	A	18	Xeografía e Historia	ESO	4º	A	27
			B	22				B	26
			C	19				C	26
			AE	12				AE	11
		2º	A	21	Historia do Mundo Contemporáneo	BACHARELATO	1º	C	37
			B	19	Xeografía	BACHARELATO	2º	B-C	15
			C	22	Historia de España	BACHARELATO	2º	A	19
				D (PMAR)			8	B	24
				AE			14	C	17
		3º	A	12	Historia del Arte	BACHARELATO		B	18
			B	19				C	9
			C	20					
			AE	7					

A distribución das materias asignadas, entre os membros deste departamento, é a recollida na seguinte táboa:

MEMBROS	MATERIAS	NIVEIS E GRUPOS	HORAS
Álvarez Cebrián, Xavier. (PES, interino)	Ciencias Sociais	1º ESO: B e C	6
	Xeografía e Historia	3ºESO: AE	3
	Xeografía	4º ESO: C	3
	Titoría de alumnos	1 ESO: C	1

Bangueses Vázquez, M ^a de las Mercedes. (PES, con destino definitivo no Centro).	Historia da Arte	2º BAC: B e C.	8
	Xefatura de Estudos	-	9
Iglesias Veiga, Xosé M ^a Ramón. (PES, con destino definitivo no Centro).	Xeografía e Historia	1ºESO: A e AE	6
	Xeografía e Historia	2ºESO:A, B , C e AE	12
	Titoría de alumnos	2 ESO: C	1
Ucha Fernández, Aníbal (PES, en Practicas).	Xeografía	2º BAC: B-C	4
	Xeografía e Historia	4ºESO: A,B e AE	9
	Xeografía e Historia	3º ESO:B e C	6
	Titoría de alumnos	4º B	1
Vaqueiro Carballido, José. (PES, con destino definitivo no Centro. Xefe de Departamento).	Historia de España	2ºBAC: A, B e C.	9
	H. do M. Contemporáneo	1ºBAC: B-C.	4
	Xeografía e historia	3º ESO: A	3
	Xefe de Departamento	-	3

4. Programación das materias da ESO

4.1. OBXECTIVOS XERAIS DE SECUNDARIA

O ensino das ciencias sociais, xeografía e historia, na Educación Secundaria Obrigatoria, contribuirá a desenvolver nos alumnos e as alumnas as capacidades que lles permitan:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que impliquen discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.
- m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a practica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.
- n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
- ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.
- o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade.

4.2. PROGRAMACIÓN DE XEOGRAFÍA E HISTORIA DE 1º CICLO DE ESO (1º / 2º / 3º CURSO) 4º DE ESO.

4.2.1.INTRODUCCIÓN.

O coñecemento da sociedade, a súa organización e o seu funcionamento ao longo do tempo, é esencial para poder entender o mundo actual. Coñecer o espazo onde se desenvolven as sociedades, os recursos naturais e o uso que se lles deu achéganos datos sobre o pasado e permítenos anticipar algúns dos problemas do futuro.

As disciplinas de Xeografía e Historia son dous importantes eixes vertebradores para o coñecemento da sociedade, xa que abranguen a realidade humana e social desde unha perspectiva global e integradora, e ofrecen unha maior capacidade para a estruturación dos feitos sociais. Malia isto, a sociedade actual, cada vez máis complexa, require a intervención doutras disciplinas como a economía, a socioloxía, a ecoloxía ou a historia da arte, que achegan análises diferentes e complementarias, para a mellor comprensión da realidade social.

En ESO, a materia de Xeografía e Historia pretende afondar nos coñecementos adquiridos polo alumnado na educación primaria; favorecer a comprensión dos acontecementos, os procesos e os fenómenos sociais no contexto en que se producen, tendo sempre en consideración as escalas de estudo (o mundo, Europa, España e Galicia); analizar os procesos que dan lugar aos cambios históricos e seguir adquirindo as competencias necesarias para comprender a realidade do mundo en que viven, as experiencias colectivas pasadas e presentes, a súa orientación no futuro, así como o espazo en que se desenvolve a vida en sociedade. A Xeografía organízase, no primeiro ciclo, nos bloques titulados "O medio físico" e "O espazo humano", e en cuarto curso céntrase na globalización. A Historia estuda as sociedades ao longo do tempo, seguindo un criterio cronolóxico ao longo dos dous ciclos de ESO.

Na secuencia dos tres primeiros cursos de ESO tense en especial consideración dous factores: por unha banda procúrase unha repartición o máis equilibrada posible entre a Xeografía e a Historia nos tres cursos e, por outra, inténtase secuenciar do xeral ao particular, traballando nos primeiros cursos con contidos máis globalizados e incrementando o nivel de complexidade á medida que se avanza na etapa. Dese xeito, procúrase ir da identificación e da localización dos primeiros cursos en xeografía cara a realización de tarefas máis elaboradas no remate da etapa. A Historia recibe un tratamento semellante, pois os contidos cos que o alumnado traballará nos primeiros cursos presentan un enfoque máis xeral, que abrangue o devir humano ata o século XVIII e deixa o derradeiro curso da etapa para o estudo da historia contemporánea. En todo caso, a evolución histórica dos dereitos da muller ata a actualidade formará parte do desenvolvemento curricular a aplicar na aula.

Terase en conta o traballo de todos os elementos transversais do currículo cando cumpra. Neste sentido, merecen unha mención especial a educación cívica, a comprensión de lectura, a expresión oral e escrita, e o traballo con tecnoloxías da información e da comunicación. A materia de Xeografía e Historia é un vehículo adecuado para animar ao emprendemento. Ademais, o desenvolvemento sustentable e o medio, os riscos de explotación e o abuso e maltrato son ineludibles.

4.2.2.CONTRIBUCIÓN DA XEOGRAFÍA E HISTORIA AO LOGRO DAS COMPETENCIAS CLAVE NA ESO.

A través da materia Xeografía e Historia desenvólense competencias que na práctica funcionan como propias (as competencias sociais e cívicas, en relación con contidos propios tanto de Historia como de Xeografía, e a competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, en Xeografía); a competencia de conciencia e expresións culturais ten unha presenza destacada pola relación que o estudo das manifestacións artísticas e a evolución do pensamento e da cultura teñen na historia, e de maneira específica na historia da arte. A importancia que a materia ten para o desenvolvemento da competencia de sentido da iniciativa e espírito emprendedor evidénciase na dimensión conceptual desa competencia posta en relación con coñecementos de xeografía e historia económicas, pero tamén na dimensión máis procedemental dela. O desenvolvemento das competencias de comunicación lingüística e dixital, e de aprender a aprender, impregnan todo o currículo de Xeografía e Historia, pois presentan unha dimensión instrumental que nos obriga a telas presentes ao longo dos catro cursos de ESO. Polo que centraremos a atención, en relación a:

1. Competencias Sociais e cívicas (CSC): En fomentar a colaboración, traballo en equipo e respecto as opinións alleas. Comprender as transformacións realizadas polos seres humanos. Valorar as achegas culturais do pasado.
2. Conciencia e expresións culturais (CCEC): En desenvolver a sensibilidade cara á expresión artística. Coñecer e valorar as achegas estéticas da Prehistoria e Idade Antiga. Fomentar actitudes de respecto e protección do patrimonio artístico. Adquirir destrezas para a observación comprensiva das obras de arte. Valorar a arquitectura e outras artes como fontes de coñecemento do pasado.
3. Comunicación lingüística (CCL): En favorecer a lectura comprensiva de textos históricos e xeográficos. Producir textos coherentes e correctos. Comentar oralmente e por escrito climogramas, gráficas, mapas, imaxes, vídeos, etc.. Definir conceptos. Explicar oralmente cuestións coa axuda do encerado dixital. Discriminar enunciados verdadeiros e falsos. Comparar informacións sobre unha mesma cuestión. Redactar informes.
4. Competencia matemática e competencias clave en ciencia e tecnoloxía (CMCCT): En construír táboas. Elaborar climogramas. Calcular distancias con escalas numéricas e gráficas. Realizar cálculos con dimensións relacionadas coa xeografía. Resolver problemas con fusos horarios. Seleccionar datos dun gráfico. Resolver problemas relacionados coas temperaturas. Elaborar eixes cronolóxicos. Orientarse con planos. Localizar puntos coas coordenadas xeográficas. Comprender as relacións entre clima e tipos de vexetación e cultivos. Razoar sobre a contaminación e deterioro ambiental. Localizar no espazo e no tempo feitos históricos. Analizar o medio xeográfico en relación coa aparición das civilizacións fluviais, en especial a Exipcia.
5. Competencia dixital (CD): En procurar e interpretar información recollida de páxinas web de aspectos xeográficos e históricos. Obter información da cartografía, ilustracións, imaxes, táboas, gráficas, etc. Coñecer as iconas e símbolos empregados na cartografía. Establecer criterios de selección da información. Distinguir os aspectos relevantes dunha información. Comparar informacións sobre unha mesma cuestión.

6. Aprender a aprender (CAA): En espertar o gusto polo aprendizaxe continuo. Debater e contrastar opinións. Coñecer e valorar diversas fontes de información. Desenvolver hábitos de organizar a información recollida. Empregar recursos como esquemas, liñas do tempo, mapas conceptuais, resúmenes, etc.
7. Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE): En planificar estratexias adecuadas para resolver actividades e situacións da vida. Valorar as consecuencias das accións a realizar. Argumentar con propiedade e coherencia os puntos de vista propios. Acostumarse autoavaliarse.

4.2.3. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS.

O tratamento metodolóxico da materia axustarase ao nivel competencial inicial do alumnado, respectando ritmos e estilos de aprendizaxe que teñan en conta a atención á diversidade. Xeografía e Historia permite desenvolver metodoloxías activas, nas que o traballo individual e cooperativo e a aprendizaxe por proxectos estean permanentemente presentes, con elaboración de diferentes tipos de materiais, integrando de xeito especial as tecnoloxías da información e da comunicación e cun enfoque orientado á realización de tarefas e á resolución de problemas. Como traballar de xeito competencial na aula supón que o docente pasa a ser orientador/a, promotor/a e facilitador/a do desenvolvemento competencial do alumnado, na área de Ciencias Sociais / Xeografía e Historia:

Por un lado o alumnado deberá desenvolver actitudes conducentes á reflexión e análise sobre os aspectos máis relevantes da xeografía física e humana e os grandes feitos históricos, das súas vantaxes e das implicacións éticas. Para posibilitarmos necesitamos certo grao de adestramento individual e traballo reflexivo de procedementos básicos da materia: a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a argumentación en público e a comunicación audiovisual. Por outro lado, cada alumno parte dunhas potencialidades que definen as súas intelixencias predominantes, enriquecer as tarefas con actividades, que se desenvolvan desde a teoría das intelixencias múltiples, facilita que todos os escolares poidan chegar a comprender os contidos que pretendemos adquirir para o desenvolvemento dos obxectivos de aprendizaxe.

Nesta materia é indispensable a vinculación a contextos reais, así como xerar posibilidades de aplicación dos contidos adquiridos. Para iso, as tarefas competenciais facilitan este aspecto, que se podería complementar con proxectos de aplicación dos contidos.

Os membros do Departamento que imparten esta materia optamos por un modelo de aprendizaxe significativo ou aprendizaxe por descubrimento, centrado en tres principios básicos: "aprender a aprender", busca da autonomía e o conflito cognitivo. Empregaremos unha metodoloxía activa, que permita ao alumnado implicarse nas tarefas que estea a realizar, utilizando procedementos variados que dotan á clase de dinamismo e axilidade. Como consideramos que o alumnado debe ser protagonista destacado no proceso de ensino-aprendizaxe, fomentaremos as actividades interactivas e procuraremos abandonar métodos pedagóxicos de carácter dirixista, orientados á fixación de verdades academicamente incuestionábeis e as actitudes individualistas competitivas.

Esta proposta metodolóxica terá como premisas clave: O coñecemento integral dos alumnos. A comunicación fluída profesor/alumnos. A integración do alumno no grupo e na sociedade. A transmisión rigorosa da información. O estímulo da curiosidade e do interese. A responsabilidade e o rigor. O espírito crítico e a independencia intelectual. A participación activa na elección, planeamento e execución das actividades. A aposta polo ensino participativo/cooperativo. O respecto a multiculturalidade e a atención a diversidade. O emprego das Tics. A máxima integración da xeografía, a historia e a arte. O fomento da interdisciplinaridade. O autocontrol.

A finalidade última será que os/as alumnos/as sexan progresivamente capaces de aprender de xeito autónomo/cooperativo. O punto de partida do proceso de aprendizaxe será sempre o nivel de desenvolvemento do alumnado, desde o que se van emprender os novos aprendizaxes. No proceso de aprendizaxe daremos prioridade ao emprego das Tics, tanto a través de presentacións de Power Point como de acceso a páxinas Web; á comprensión dos contidos, fronte ao seu aprendizaxe mecánico; á reflexión persoal, sobre o traballo realizado, e a elaboración de conclusións, relativas aos temas tratados.

Para desenvolver esta opción metodolóxica, faremos uso de diversas variantes estratéxicas, como o recurso a: presentar fenómenos discrepantes, suscitar conflitos conceptuais, solicitar estudos monográficos, propoñer análises/comentarios, reclamar observacións/valoracións críticas da información, esixir tratamento rigoroso da información, organizar debates entre alumnos ou introducir aprendizaxe cooperativo. Manteremos unha adecuada e continuada coordinación entre os docentes que impartan esta materia.

4.2.4.. GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA

1º Ciclo da ESO. 1º curso.

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA DE XEOGRAFÍA E HISTORIA. 1º CLICLO ESO. 1º CURSO
1. Interpretar cun mínimo de rigor como inflúen os movementos astronómicos na distribución da radiación solar e nas zonas bioclimáticas do planeta.
2. Analizar cun mínimo de precisión un mapa de fusos horarios e diferenza zonas do planeta de similares horas.
3. Clasificar e distinguir cun mínimo de certeza proxeccións, e comparar cun mínimo de aspectos relevantes unha de Mercator cunha de Peters.
4. Clasificar cun mínimo de orden tipos de imaxes de satélite e mapas.
5. Localizar cun mínimo de precisión un punto xeográfico nun planisferio e distinguir cun mínimo de certeza os hemisferios da Terra e as súas principais características. .
6. Localizar cun mínimo de precisión espazos xeográficos e lugares nun mapa, utilizando datos de coordenadas xeográficas.
7. Situar cun mínimo de exactitude nun mapa físico as principais unidades do relevo europeo e mundial.
8. Localizar cun mínimo de precisión nun mapa físico mundial os elementos e as referencias físicas mais relevantes: mares e océanos, continentes, illas e arquipélagos máis importantes, ríos e cadeas montañosas principais..
9. Elaborar cun mínimo de rigor climogramas e mapas que sitúen os climas do mundo e reflectan os elementos máis importantes.
10. Explicar cun mínimo de claridade as características xerais mais relevantes do relevo europeo.
11. Localizar cun mínimo de precisión no mapa as unidades e os elementos principais do relevo europeo.
12. Clasificar e localizar nun mapa, cun mínimo de orde/precisión, os tipos de clima de Europa.
13. Distinguir e localizar nun mapa, cun mínimo de exactitude, as zonas bioclimáticas do noso continente.
14. Localizar nun mapa e en imaxes de satélite de Europa, cun mínimo de precisión, os principais espazos naturais.
15. Realizar procuras, cun mínimo de cantidade, en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais, e localizar, cun mínimo de correlación, páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.

16. Recoñecer cun mínimo de certeza os cambios evolutivos mais relevantes ata chegar á especie humana.
17. Nomear e identificar cun mínimo de precisión dúas das catro clases de fontes históricas.
18. Comprender cun mínimo de certeza que a historia non se pode escribir sen fontes, sexan estas restos materiais ou textuais..
19 Ordenar temp., cun mínimo de exactitude, algúns feitos históricos e outros salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade
20 Realizar cun mínimo de precisión diversos tipo de eixes cronolóxicos e mapas históricos.
21 Analizar cun mínimo de profundidade a transcendencia da revolución neolítica e o papel da muller nela.
22 Explicar cun míni. rigor a diferenza entre os dous períodos en que se divide a prehistoria e describir con claridade as caract. básicas da vida en cada un dos períodos..
23 Recoñecer cun mínimo de correlación as funcións dos primeiros ritos relixiosos como os da "deusa nai".
24 Distinguir cun mínimo de precisión as etapas dentro da historia antiga.
25 Describir cun mínimo de amplitude as formas de organización socioeconómica e política, novas ata entón, como os imperios de Mesopotamia e de Exipto
26 Entender cun mínimo de certeza que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos .
27 Diferenciar cun mínimo de precisión entre as fontes prehistóricas (restos materiais e ágrafos) e as fontes históricas (textos).
28 Interpretar cun mínimo de rigor un mapa cronolóxico-xeográfico da expansión exipcia.
29 Describir cun mínimo de correlación as principais características das etapas históricas en que se divide Exipto: raíñas e faraóns..
30 Explicar cun mínimo de rigor como materializaban os exipcios a súa crenza na vida do alén.
31 Realizar cun mínimo de claridade un mapa conceptual dos principais deuses do panteón exipcio
32 Localizar nun mapa , cun mínimo de exactitude, os principais exemplos da arquitectura exipcia e da mesopotámica.
33 Identificar cun mínimo de rigor os trazos básicos da organización socio-política e económica das polis gregas..
34 Identificar cun mínimo de certeza as diferenzas mais relevantes entre a democracia grega e a actual
35 Localizar nun mapa , cun mínimo de precisión, algunhas colonias gregas do Mediterráneo.
36 Contrastar cun mínimo de claridade as accións políticas da Atenas de Pericles co imperio de Alexandre Magno.

37	Elaborar cun mínimo de correlación un mapa do imperio de Alexandre.
38	Comparar cun mínimo de profundidade dous relatos a distintas escalas temporais sobre as conquistas de Alexandre.
39	Explicar cun mínimo de rigor as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo.
40	Dar exemplos representativos das áreas do saber grego, cun mín. de exten., e discutir cun mín. de coherencia por que se considera que a cultura europea parte da Grecia clásica.
41	Confeccionar, cun mínimo de exactitude, un mapa coas distintas etapas da expansión de Roma.
42	Identificar cun mínimo de precisión as diferenzas e semellanzas básicas entre as formas de vida republicanas e as do imperio na Roma antiga.
43	Comparar cun mínimo de coherencia obras arquitectónicas e escultóricas de época grega e romana.
44	Facer cun mínimo de exactitude un mapa da Península Ibérica onde se reflicte a división provincial básica na época romana.
45	Analizar cun mínimo de rigor os exemplos do legado romano que sobreviven na actualidade.
46	Entender cun mínimo de precisión o que significou a romanización en distintos ámbitos sociais e xeográficos.

1º Ciclo de ESO. 2º Curso.

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA DE XEOGRAFÍA E HISTORIA. 1º CICLO ESO. 2º CURSO.	
1.	Localizar espazos xeográficos e lugares mais relevantes nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas.
2.	Enumerar e describir as principais peculiaridades do medio físico español e galego.
3.	Situar nun mapa físico as unidades do relevo español fundamentais.
4.	Describir cun mínimo de rigor as mais destacables unidades de relevo con axuda do mapa físico de España.
5.	Situar cun mínimo de precisión nun mapa físico as unidades do relevo galego fundamentais.
6.	Describir cun mínimo de rigor as unidades fundamentais de relevo con axuda do mapa físico de Galicia.
7.	Localizar cun leve marxe de desviación nun mapa os mais destacables conxuntos ou espazos bioclimáticos de España.
8.	Analizar e comparar cun mínimo de rigor as principais zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes.

9. Localizar cun leve marxe de desviación nun mapa os principais espazos bioclimáticos de Galicia.
10. Distinguir cun mínimo de precisión e localizar cun leve marxe de desviación nun mapa as paisaxes mais relevantes de España e de Galicia.
11. Realizar cun mínimo de rigor procuras sinxelas en medios impresos e dixitais referidas aos mais graves problemas ambientais actuais en España e en Galicia, e localizar páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.
12. Localizar no mapa mundial os continentes e, cun leve marxe de desviación, as principais áreas máis densamente poboadas.
13. Explicar cun mínimo de precisión o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento.
14. Explicar cun mínimo de precisión as características mais relevantes da poboación europea.
15. Comparar cun mínimo de rigor, entre países, a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica.
16. Explicar cun mínimo de precisión os aspectos mais relevantes da pirámide de poboación actual de España e das súas comunidades autónomas.
17. Analizar cun mínimo de rigor en distintos medios os aspectos mais significativos dos movementos migratorios nas últimas tres décadas en España.
18. Coñecer cun mínimo de exactitude as claves do proceso da emigración galega, as súas grandes etapas e os destinos principais.
19. Realizar cun mínimo de rigor un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo.
20. Situar cun mínimo de precisión no mapa do mundo as dez cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica de xeito sinxelo a súa posición económica.
21. Resumir cun mínimo de rigor elementos mais relevantes que diferencien o urbano e o rural en Europa.
22. Distinguir os principais tipos de cidades do noso continente.
23. Interpretar cun mínimo de rigor textos que expliquen as principais características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de comunicación escrita.
24. Situar cun mínimo de precisión os principais parques naturais españois nun mapa, e explicar a singular situación actual dalgúns deles.
25. Elaborar, cun mínimo de densidade de datos, gráficos de distinto tipo (lineais, de barra e de sectores) en soportes virtuais ou analóxicos, que reflectan información económica e demográfica básica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos elixidos.
26. Clasificar cun mínimo de rigor as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes.
27. Comparar cun mínimo de coherencia paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica.

28. Identificar cun mínimo de precisión elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.
29. Nomear cun mínimo de rigor e identificar mínimo de precisión catro clases de fontes históricas.
30. Comprender cun mínimo de asimilación que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.
31. Ordenar cun mín. de exactitude temp.algúns feitos históricos e outros salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.
32. Realizar cun mínimo de rigor diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.
33. Entender cun mínimo de certeza que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.
34. Utilizar cun mínimo de rigor o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.
35. Utilizar cun mínimo de rigor as fontes históricas e entender os límites do que se pode escribir sobre o pasado.
36. Comparar cun mínimo de coherencia as formas de vida (en diversos aspectos) do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos.
37. Caracterizar cun mínimo de rigor a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños.
38. Comprender cun mínimo de certeza as orixes do Islam e o seu alcance posterior.
39. Explicar cun mínimo de rigor a importancia de Al-Andalus na Idade Media.
40. Interpretar cun mínimo de precisión mapas que describen os procesos de conquista e repoboación cristiás na Península Ibérica.
41. Explicar cun mínimo de rigor a importancia do Camiño de Santiago.
42. Comprender cun mínimo de certeza o impacto mais relevante dunha crise demográfica e económica nas sociedades medievais europeas.

1º Ciclo de ESO. 3º Curso.

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA DE XEOGRAFÍA E HISTORIA. 1º CLICLO ESO. 3º CURSO.
1. Clasificar e distinguir cun mínimo de /precisión tipos de mapas e imaxes satélite.
2. Localizar cun mínimo de precisión espazos xeográficos e lugares nun mapa utilizando datos de coordenadas xeográficas.
3. Coñecer e interpretar cun mínimo de rigor os tipos mapas temáticos.

4. Distinguir cun mínimo de exactitude nun mapa político a distribución territorial de España: comunidades autónomas, capitais, provincias e illas.
5. Comparar de xeito sinxelo a poboación activa de cada sector en diversos países e analizar cun mínimo de rigor o grao de desenvolvemento que amosan estes datos.
6. Diferenciar cun mínimo de claridade os diversos sectores económicos europeos.
7. Diferenciar cun mínimo de exactitude aspectos concretos dun sistema económico.
8. Describir o desenvolvemento sustentable e describir conceptos clave relacionados con el, cun mínimo de rigor.
9. Situar cun mínimo de precisión no mapa as principais zonas cerealistas, como exemplo de recurso agrario no mundo, e as máis importantes masas forestais do mundo.
10. Localizar e identificar cun mínimo de exactitude nun mapa as principais zonas produtoras de minerais no mundo..
11. Localizar e identificar cun mínimo de exactitude nun mapa as principais zonas produtoras e consumidoras de enerxía no mundo.
12. Identificar e nomear cun mínimo de certeza algunhas enerxías alternativas.
13. Procurar información cun mínimo de rigor sobre a sobreexplotación dos caladoiros de pesca, usando recursos impresos e dixitais.
14. Localizar cun mínimo de precisión nun mapa os países máis industrializados do mundo, a través de lendas e símbolos adecuados.
15. Trazar cun mínimo de precisión sobre un mapamundi o itinerario que sigue un produto agrario e outro gandeiro desde a súa colleita ata o seu consumo en zonas afastadas, e extraer conclusións cun mínimo de certeza.
16. Definir cun mínimo de rigor os indicadores que miden os intercambios económicos dun país.
17. Describir cun mínimo de claridade características do comercio internacional na actualidade.
18. Enumerar cun mínimo de certeza as características dos bloques comerciais e as razóns polas que se constitúen..
19. Identificar cun mínimo de exactitude os tipos de turismo e os seus efectos.
20. Valorar cun mínimo de criterio a importancia do turismo na economía española.
21. Comparar cun mínimo de rigor as características do consumo interior de países como Brasil e Francia.
22. Crear cun mínimo de rigor mapas conceptuais, usando recursos impresos e dixitais, para explicar o funcionamento do comercio, e sinalar cun mínimo de precisión os organismos que agrupan as zonas comerciais.
23. Describir cun mínimo de fluidez o funcionamento dos intercambios a nivel internacional, utilizando mapas temáticos e gráficos nos que se reflectan as liñas de intercambio.

24. Realizar cun mínimo de coherencia un informe sobre as medidas para tratar de superar as situacións de pobreza.
25. Sinalar cun mínimo de exactitude áreas de conflito bélico no mapamundi e relaciónalas cun mínimo de certeza con factores económicos.
26. Identificar cun mínimo de claridade elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.
27. Nomear e identificar cun mínimo de certeza catro clases de fontes históricas.
28. Comprender cun mínimo de certeza que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.
29. Ordenar temporalmente cun mínimo de precisión algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.
30. Realizar cun mínimo de criterio diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.
31. Entender cun mínimo de certeza que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.
32. Utilizar cun mínimo de precisión/rigor contextual o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.
33. Distinguir cun mínimo de claridade modos de periodización histórica (Idade Moderna, Renacemento, Barroco, Absolutismo, etc.).
34. Identificar cun mínimo de rigor contextual trazos do Renacemento e do Humanismo na historia europea, a partir de fontes históricas de diversos tipos.
35. Coñecer cun mínimo de correlación obras e legado de artistas, humanistas e científicos da época.
36. Analizar cun mínimo de rigor obras, ou fragmentos delas, dalgúns autores desta época no seu contexto.
37. Distinguir cun mínimo de claridade as características de réximes monárquicos autoritarios, parlamentarios e absolutos.
38. Comprender cun mínimo de rigor contextual os conceptos de cambio e continuidade en relación co reinado dos Reis Católicos.
39. Explicar cun mínimo de fluidez as causas que conduciron á descuberta de América para Europa, a súa conquista e a súa colonización.
40. Coñecer cun mínimo de certeza os principais feitos da expansión de Aragón e de Castela polo mundo.
41. Sopesar cun mínimo de criterio interpretacións conflitivas sobre a colonización de América.
42. Analizar cun mínimo de rigor as relacións entre os reinos europeos que conducen a guerras como a dos "Trinta Anos".

4º de Ensinanza Secundaria Obrigatoria

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA XEOGRAFÍA E HISTORIA. 4º DE ESO.	
1.	Establecer cun mínimo de certeza, a través da análise de textos, a diferenza fundamental entre o Absolutismo e o Parlamentarismo.
2.	Distinguir cun mínimo de rigor conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración.
3.	Describir cun mínimo de precisión as características mais relevantes da cultura da Ilustración e as implicacións principais que ten nalgúñas monarquías.
4.	Apreciar cun mínimo de claridade os avances científicos mais destacables e a súa aplicación á vida diaria, e contextualizar o papel dos científicos na súa propia época.
5.	Comprender cun mínimo de certeza algunhas das implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas.
6.	Sopesar cun mínimo de correlación as principais razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron.
7.	Recoñecer cun mínimo de claridade, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor fundamental destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.
8.	Redactar cun mínimo de rigor unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais básicas, e sinala os proles e os contras mais relevantes.
9.	Redactar cun mínimo de rigor unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XVIII, acudindo a explicacións causais básicas, e sinala os proles e os contras mais relevantes..
10.	Discutir cun mínimo de coherencia as implicacións mais destacables da violencia empregando diversos tipos de fontes.
11.	Analizar cun mínimo de precisión os proles e os contras principais da primeira Revolución Industrial en Inglaterra.
12.	Analizar e comparar cun mínimo de rigor os trazos básicos da industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas.
13.	Comparar cun mínimo de certeza as características básicas do proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos.
14.	Explicar cun mínimo de rigor a esencia da situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais.
15.	Especificar cun mínimo de correlación algunhas repercusións políticas fundamentais como consecuencia dos principais cambios económicos en España.
16.	Elaborar cun mínimo de orde un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.
17.	Explicar cun mínimo de rigor razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais.

18. Elaborar cun mínimo de coherencia discusións sobre eurocentrismo e a globalización.
19. Saber recoñecer cun mínimo de precisión cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.
20. Diferenciar cun mínimo de rigor os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial.
21. Analizar de xeito sinxelo o novo mapa político de Europa.
22. Describir cun mínimo de precisión a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados.
23. Contrastar cun mínimo de claridade algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade.
24. Comentar analiticamente cun mínimo de rigor cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX.
25. Comparar de xeito sinxelo movementos artísticos europeos e asiáticos.
26. Analizar cun mínimo de rigor interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.
27. Relacionar cun mínimo de correlación algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008.
28. Discutir cun mínimo de coherencia as circunstancias da loita polo sufraxio da muller.
29. Explicar cun mínimo de rigor diversos factores fundamentais que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa.
30. Explicar cun mínimo de claridade as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas.
31. Explicar de xeito sinxelo as principais causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional.
32. Recoñecer cun mínimo de precisión a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas).
33. Situar cun mínimo de precisión nun mapa as fases do conflito.
34. Dar unha interpretación cun mínimo de certeza de por que rematou antes a guerra europea que a mundial.
35. Elaborar unha narrativa explicativa cun mínimo de rigor das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos.
36. Recoñecer cun mínimo de profundidade a significación mais relevante do Holocausto na historia mundial.
37. Utilizando fontes históricas e historiográficas, explicar cun mínimo de rigor algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría.
38. Describir cun mínimo de extensión as consecuencias fundamentais da guerra de Vietnam.

39. Describir cun mínimo de precisión os feitos mais relevantes do proceso descolonizador.
40. Distinguir cun mínimo de claridade entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947).
41. Explicar de xeito sinxelo os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa.
42. Recoñecer cun mínimo de correlación os cambios sociais mais destacados derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado.
43. Comparar cun mínimo de rigor a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008.
44. Coñecer cun mínimo de precisión a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco
45. Discutir cun mínimo de coherencia como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica.
46. Interpretar cun mínimo de rigor o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época
47. Comprender cun mínimo de claridade os proles e contras do estado do benestar.
48. Analizar de xeito sinxelo os aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS.
49. Comparar cun mínimo de rigor interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade.
50. Establecer cun mínimo de certeza, a través da análise de textos, a diferenza fundamental entre o Absolutismo e o Parlamentarismo.
51. Distinguir cun mínimo de rigor conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración.
52. Describir cun mínimo de precisión as características mais relevantes da cultura da Ilustración e as implicacións principais que ten nalgunhas monarquías.
53. Apreciar cun mínimo de claridade os avances científicos mais destacables e a súa aplicación á vida diaria, e contextualizar o papel dos científicos na súa propia época.
54. Comprender cun mínimo de certeza algunhas das implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas.
55. Sopesar cun mínimo de correlación as principais razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron.
56. Recoñecer cun mínimo de claridade, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor fundamental destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.
57. Redactar cun mínimo de rigor unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais básicas, e sinala os proles e os contras mais relevantes.
58. Redactar cun mínimo de rigor unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XVIII, acudindo a

explicacións causais básicas, e sinala os proles e os contras mais relevantes..
59. Discutir cun mínimo de coherencia as implicacións mais destacables da violencia empregando diversos tipos de fontes.
60. Analizar cun mínimo de precisión os proles e os contras principais da primeira Revolución Industrial en Inglaterra.
61. Analizar e comparar cun mínimo de rigor os trazos básicos da industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas.
62. Comparar cun mínimo de certeza as características básicas do proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos.
63. Explicar cun mínimo de rigor a esencia da situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais.

4.2.5.. CONTIDOS CURRICULARES. 1º CICLO DE ENSEÑANZA SECUNDARIA OBRIGATORIA:

1º Nivel da Ensinanza Secundaria Obrigatoria.

Bloque 1. O medio Físico

- B1.1. A Terra: a Terra no Sistema Solar.
- B1.2. Representación da Terra. Escala e linguaxe cartográfica.
- B1.3. Proxeccións e sistemas de coordenadas. Imaxes de satélite e os seus principais usos.
- B1.4. Localización. Latitude e lonxitude.
- B1.5. Trazos principais do relevo do mundo. Clima: elementos e factores. Diversidade climática no planeta.
- B1.6. Medio físico do mundo e de Europa: relevo e hidrografía.
- B1.7. Medio natural europeo: principais trazos.
- B1.8. Unidades do relevo do espazo xeográfico europeo.
- B1.9. Conxuntos bioclimáticos do espazo xeográfico europeo.
- B1.10. Diversidade de espazos naturais europeos.
- B1.11. Medio natural: áreas e problemas ambiental.

Bloque 3. A Historia

- B3.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia.
- B3.2. Fontes históricas.
- B3.3. Cambio e continuidade.
- B3.4. Tempo histórico.
- B3.5. Vocabulario histórico e artístico.
- B3.6. Evolución das especies e a hominización.
- B3.7. Periodización da Prehistoria e a Idade Antiga.
- B3.8. Prehistoria e Idade Antiga: visión global.

- B3.9.1. Paleolítico: etapas; características das formas de vida; cazadores colectores.
- B3.9.2. Neolítico: revolución agraria e expansión das sociedades humanas; sedentarismo; artesanía e comercio; organización social.
- B3.9.3. Prehistoria galega: megálitos e petróglifos.
- B3.10. Aparición dos ritos: restos materiais e artísticos; pintura e escultura.
- B3.11. Idade Antiga: primeiras civilizacións urbanas. Mesopotamia e Exipto. Sociedade, economía e política.
- B3.12. Idade Antiga: invención da escritura.
- B3.13. Idade Antiga: historia de Exipto.
- B3.14. Idade Antiga: relixión exipcia.
- B3.15. Idade Antiga: arte en Mesopotamia e Exipto.
- B3.16. Mundo clásico. Grecia: as "polis" gregas e a súa expansión.
- B3.17. Mundo clásico. Grecia: expansión comercial e política das polis gregas.
- B3.18. Mundo clásico. Imperio de Alexandre Magno e os seus sucesores: helenismo.
- B3.19. Mundo clásico. Grecia e o helenismo: arte, ciencia, teatro e filosofía.
- B3.20. Mundo clásico: orixe e etapas da historia de Roma. República e imperio: organización política e expansión colonial polo Mediterráneo. Cristianismo.
- B3.21. Mundo clásico. Arte romana: arquitectura, escultura e pintura.
- B3.22. Península Ibérica: pobos prerromanos; Hispania romana; Gallaecia. Proceso de romanización. A cidade e o campo.

2º Nivel da Ensinanza Secundaria Obrigatoria.

- B1.1. Localización. Latitude e lonxitude.
- B1.2. Características xerais do medio físico de España e de Galicia.
- B1.3. Medio físico de España: relevo e hidrografía.
- B1.4. Medio físico de Galicia: relevo e hidrografía.
- B1.5. Clima: elementos e factores. Diversidade climática da Península Ibérica e de Galicia.
- B1.6. Diversidade de paisaxes. Zonas bioclimáticas da Península Ibérica e de Galicia.
- B1.7. Medio natural e problemas ambientais en España.

Bloque 2. O espazo humano

- B2.1. Poboación mundial: modelos demográficos e movementos migratorios.
- B2.2. Poboación europea: distribución e evolución.
- B2.3. Poboación española: evolución, distribución e dinámica. Movementos migratorios.
- B2.4. Poboación de Galicia: evolución, distribución e dinámica. Movementos migratorios.
- B2.5. Proceso de urbanización no planeta.
- B2.6. A cidade e o proceso de urbanización europeo.
- B2.7. A cidade e o proceso de urbanización en España e en Galicia.
- B2.8. Diversidade de medios naturais en España e en Galicia.
- B2.9. Paisaxes no territorio español e galego.

- B2.10. Principais retos e problemas ambientais en España.

Bloque 3. A historia

- B3.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia.
- B3.2. Fontes históricas.
- B3.3. Cambio e continuidade.
- B3.4. Tempo histórico.
- B3.5. Vocabulario histórico e artístico.
- B3.6. Idade Media: concepto e as subetapas (alta, plena e baixa Idade Media).
- B3.7. Caída do Imperio Romano en Occidente: división política e invasións xermánicas. Imperio Bizantino e reinos xermánicos.
- B3.8. Feudalismo.
- B3.9. Islam. Península Ibérica: invasión musulmá. Evolución de Al-Andalus e dos reinos cristiáns.
- B3.10. Reconquista e repoboación.
- B3.11. Expansión comercial europea e recuperación das cidades. Crise da baixa Idade Media: a 'Peste Negra' e as súas consecuencias.
- B3.12. Arte románica, gótica e islámica.

3º Nivel da Ensinanza Secundaria Obrigatoria

Bloque 1. O medio físico

- B1.1. Localización. Latitude e lonxitude.

Bloque 2. O espazo humano

- B.2. 1. Organización política e territorial de España e Europa.
- B.2. 2. Sectores de actividade económica.
- B.2. 3. Sectores económicos en Europa, en España e en Galicia.
- B.2. 4. Aproveitamento e futuro dos recursos naturais. Desenvolvemento sostible.
- B.2. 5. Recursos naturais e actividades agrarias.
- B.2. 6. Pesca: tipos e problemática.
- B.2. 7. Sector industrial.
- B.2. 8. Actividades terciarias: transporte.
- B.2. 9. Actividades terciarias: comercio.
- B.2. 10. Actividades terciarias: Turismo.
- B.2. 11. Causas do desenvolvemento desigual no mundo. Débeda externa.
- B.2. 12. Tensións mundiais e subdesenvolvemento. Solucións ao problema.

Bloque 3. Historia (A Idade Moderna).

- B.3. 1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia.
- B.3. 2. Fontes históricas.

- B.3. 3. Cambio e continuidade.
- B.3. 4. Tempo histórico.
- B.3. 5. Vocabulario histórico e artístico.
- B.3. 6. Idade Moderna: concepto e datación.
- B.3. 7. Renacemento e Humanismo: influencia posterior.
- B.3. 8. Arte renacentista e barroca.
- B.3. 9. Principais manifestacións da cultura dos séculos XVI e XVII.
- B.3. 10. Estado moderno: monarquías autoritarias, parlamentarias e absolutas.
- B.3. 11. Monarquías modernas: unión dinástica de Castela e Aragón. Posición de Galicia.
- B.3. 12. Descubrimentos xeográficos: Castela e Portugal. Conquista e colonización de América.
- B.3. 13. Os conflitos europeos nos séculos XVI e XVII a través das políticas dos Austrias: Reforma, Contrarreforma e guerras de relixión; loita pola hexemonía e guerra dos Trinta Anos.

4º Nivel da Ensinanza Secundaria Obrigatoria.

- B1.1. Século XVIII en Europa: do feudalismo ao absolutismo e o parlamentarismo das minorías. Francia, Inglaterra, España e Galicia.
- B1.2. Ilustración.
- B1.3. Arte e ciencia en Europa no século XVIII.
- B2.1. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: bases ideolóxicas (liberalismo, nacionalismo e rexionalismo), económicas e sociais; principais consecuencias.
- B2.2. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: periodización e feitos principais. Restauración. Procesos unificadores e independentistas. O caso español
- B3.1. Revolución Industrial: concepto; factores económicos, sociais e ideolóxicos que a fan posible.
- B3.2. Revolución Industrial: desde Gran Bretaña ao resto de Europa.
- B3.3. Consecuencias da Revolución Industrial. Movemento obreiro (orixes, ideoloxías e formas de organización).
- B3.4. Discusión en torno ás características da industrialización en España e Galicia: éxito ou fracaso?
- B3.5. A ciencia no século XIX.
- B4.1. O imperialismo no século XIX: concepto.
- B4.2. Imperialismo: causas, desenvolvemento e consecuencias.
- B4.3. Causas e consecuencias da Gran Guerra (1914-1919) ou I Guerra Mundial.
- B4.4. Revolución Rusa.
- B4.5. A arte no século XIX.
- B5.1. Período de entreguerras: do final da Gran Guerra ao crac do 29 e a Gran Depresión.
- B5.2. Fascismo italiano e nazismo alemán.
- B5.3. II República española e a Guerra Civil.
- B6.1. Orixes da II Guerra Mundial.
- B6.2. Desenvolvemento da II Guerra Mundial: extensión, fases, formas de guerra e principais consecuencias.
- B6.3. O Holocausto.
- B6.4. Nova xeopolítica mundial: Guerra Fría e plans de reconstrución posbélica.
- B6.5. Procesos de descolonización en Asia e África.

- B7.1. Evolución dos bloques soviético e capitalista. O "Welfare State".
- B7.2. Crise do petróleo (1973).
- B7.3. Ditadura de Franco en España.
- B8.1. Formas económicas e sociais do capitalismo no mundo.
- B8.2. Colapso dos réximes soviéticos e as súas consecuencias.
- B8.3. Transición política en España: da ditadura á democracia (1975-1982).
- B8.4. Camiño cara a Unión Europea: desde a unión económica a unha futura unión política supranacional.
- B9.1. A globalización económica: concepto e características.
- B9.2. Papel da Revolución Tecnolóxica na globalización.
- B9.3. Consecuencias da globalización. Relacións interrexionais; focos de conflito.
- B10.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía.
- B10.2. Cambio e continuidade.
- B10.3. Tempo histórico.
- B10.4. Vocabulario histórico e artístico: Idade Contemporánea.

4.2.6. CONCRECIÓN DA CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVES DOS CRITERIOS DE AVALIACIÓN- ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE:

4.2.6.1. Concreción da contribución ao desenvolvemento das competencias claves, dos criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe avaliáveis e os obxectivos e contidos curriculares de Xeografía e Historia de 1º de ESO.

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 1º curso.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	Competencias
	Bloque 1. O medio físico			
b e, f g	B1.1. A Terra: a Terra no Sistema Solar.	B1.1. Coñecer o Sistema Solar e establecer as relacións entre os movementos da terra e a existencia das estacións e do día e da noite, e comprender a súa importancia na distribución dos climas e da Biota.	XHB1.1.1. Interpreta como inflúen os movementos astronómicos na distribución da radiación solar e nas zonas bioclimáticas do planeta.	CAA CMCCT, CD
			XHB1.1.2. Analiza un mapa de fusos horarios e diferenza zonas do planeta de similares horas.	CAA,CMCCT CD
B, e, f	B1.2. Representación da Terra. Escala e	B1.2. Identificar e distinguir os sistemas de	XHB1.2.1. Clasifica e distingue proxeccións, e	CAA, CMCCT

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 1º curso.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	Competencias
g	linguaxe cartográfica.	representación cartográfica, en soporte analóxico e dixital, e as súas escalas	compara unha proxección de Mercator cunha de Peters.	CD
b e, f, g	B1.3. Proxeccións e sistemas de coordenadas. Imaxes de satélite e os seus principais usos.	B1.3. Analizar e identificar o mapa, e coñecer as imaxes de satélite e os seus usos principais.	XHB1.3.1. Clasifica e distingue tipos de imaxes de satélite e mapas.	CAA,CMCCT CD
b e. f g	B1.4. Localización. Latitude e lonxitude.	B1.4. Localizar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou imaxe de satélite, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	XHB1.4.1. Localiza un punto xeográfico nun planisferio e distingue os hemisferios da Terra e as súas principais características. XHB1.4.2. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	CAA, CMCCT CD CAA,CMCCT CD
b,e,f g h	B1.5. Trazos principais do relevo do mundo. Clima: elementos e factores. Diversidade climática no planeta.	B1.5. Localizar no mapamundi físico as principais unidades do relevo mundiais, os grandes ríos e as grandes zonas climáticas, e identificar as súas características.	XHB1.5.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo europeo e mundial.	CAA CMCCT CD
B, e f g h	B1.6. Medio físico do mundo e de Europa: relevo e hidrografía.	B1.6. Ter unha visión global do medio físico europeo e mundial, e das súas características xerais.	XHB1.6.1. Localiza nun mapa físico mundial os elementos e as referencias físicas principais: mares e océanos, continentes, illas e arquipélagos máis importantes, ríos e cadeas montañosas principais. XHB1.6.2. Elabora climogramas e mapas que sitúen os climas do mundo e reflectan os elementos máis importantes.	CAA CMCCT, CD CCL CAA, CMCCT CD,CCL
B, e, f, g, h, m	B1.7. Medio natural europeo: principais trazos.	B1.7. Ser capaz de describir as peculiaridades do medio físico europeo.	XHB1.7.1. Explica as características xerais do relevo europeo.	CAA, CMCCT, CD, CCL,CAA
B, e, f,g	B1.8. Unidades do relevo do espazo xeográfico europeo.	B1.8. Situar no mapa de Europa as unidades e os elementos principais do	XHB1.8.1. Localiza no mapa as unidades e os elementos principais do relevo europeo.	CAA, CMCCT

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 1º curso.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	Competencias
		relevo continental.		CD
B,e,f h m	B1.9. Conxuntos bioclimáticos do espazo xeográfico europeo.	B1.9. Coñecer, comparar e describir os grandes conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico europeo.	XHB1.9.1. Clasifica e localiza nun mapa os tipos de clima de Europa.	CAA, CMCCT CD, CCL.
			XHB1.9.2. Distingue e localiza nun mapa as zonas bioclimáticas do noso continente.	CAA,CMCCT, CD
B, e, f, m	B1.10. Diversidade de espazos naturais europeos.	B1.10. Coñecer os principais espazos naturais do noso continente.	XHB1.10.1. Localiza nun mapa e en imaxes de satélite de Europa os principais espazos naturais.	CAA, CMCCT CD.
B, e, f, g, h, m	B1.11. Medio natural: áreas e problemas ambientais.	B1.11. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente e as súas consecuencias.	B1.11.1. Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.	CAA,CMCCT CD CCL
Bloque 3. A Historia				
G, I, ñ	B3.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia.	B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	CSC CCEC
g l ñ	B3.2. Fontes históricas.	B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.	XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.	CSC, CAA
			XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, sexan estas restos materiais ou textuais.	CSC CAA
			XHB3.2.3. Compara dous relatos a distintas escalas temporais sobre as conquistas de Alexandre.	CSC CAA

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 1º curso.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	Competencias
I ñ	B3.3. Cambio e continuidade.	B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	CSC CMCCT
F, I ñ	B3.4. Tempo histórico.	B3.4. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	CSC CMCCT
H, ñ	B3.5. Vocabulario histórico e artístico.	B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	CSC CCL
F, I	B3.6. Evolución das especies e a hominización.	B3.6. Entender o proceso de hominización.	XHB3.6.1. Recoñece os cambios evolutivos ata chegar á especie humana.	CSC CMCCT
F, I	B3.7. Periodización da Prehistoria e a Idade Antiga.	B3.7. Datar a Prehistoria e a I. Antiga, e distinguir a escala temp. destas etapas.	XHB3.7.1. Distingue etapas dentro da historia antiga.	CSC, CMCCT
f g I	B3.8. Prehistoria e Idade Antiga: visión global.	B3.8. Identificar e localizar no tempo e no espazo os procesos e os acontecementos históricos máis salientables da Prehistoria e da Idade Antiga, para adquirir unha perspectiva global da súa evolución.	XHB3.8.1. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	CSC CMCCT CAA
C, g h I	B3.9.1. Paleolítico: etapas; características das formas de vida; cazadores colectores. B3.9.2. Neolítico: rev. agraria e expansión das sociedades humanas; sedentarismo;	B3.9. Coñecer as características da vida humana correspondentes aos dous períodos en que se divide a Prehistoria: Paleolítico e Neolítico.	XHB3.9.1. Explica a diferenza entre os dous períodos en que se divide a prehistoria e describe as características básicas da vida en cada un. XHB3.9.2. Analiza a transcendencia da revolución neolítica e o papel da muller nela.	CSC CCL CAA CSC CAA

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 1º curso.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliados	Competencias
n ñ	artesanía e comercio; organización social. B3.9.3. Prehistoria galega: megalitos e petróglifos.			
L, n	B3.10. Aparición dos ritos: restos materiais e artísticos; pintura e escultura.	B3.10. Identificar os primeiros ritos relixiosos.	XHB3.10.1. Recoñece as funcións dos primeiros ritos relixiosos como os da "deusa nai".	CSC, CCEC
A, c, d, g, h l	B3.11. Idade Antiga: primeiras civilizacións urbanas. Mesopotamia e Exipto. Sociedade, economía e política.	B3.11. Coñecer algunhas características da vida humana neste período, así como o establecemento e a difusión de diferentes culturas urbanas, despois do neolítico.	XHB3.11.1. Describe formas de organización socio-económica e política, novas ata entón, como os imperios de Mesopotamia e de Exipto.	CSC CAA CCL
G, h, l	B3.12. Idade Antiga: invención da escritura.	B3.12. Recoñecer a importancia da descuberta da escritura.	XHB3.12.1. Diferenza entre as fontes prehistóricas (restos materiais e ágrafos) e as fontes hist. (textos).	CSC, CAA
F, g, h l	B3.13. Idade Antiga: historia de Exipto.	B3.13. Explicar as etapas en que se divide a historia de Exipto.	XHB3.13.1. Interpreta un mapa cronolóxico-xeográfico da expansión exipcia.	CSC, CMCCT CAA
			XHB3.13.2. Describe as principais características das etapas históricas en que se divide Exipto.	CSC CCL
G, h l	B3.14. Idade Antiga: relixión exipcia.	B3.14. Identificar as principais características da relixión exipcia.	XHB3.14.1. Explica como materializaban os exipcios a súa crenza na vida do alén.	CSC, CCEC CCL
			XHB3.14.2. Realiza un mapa conceptual cos principais deuses do panteón exipcio.	CSC, CCEC CAA
G, h l	B3.15. Idade Antiga: arte en Mesopotamia e Exipto.	B3.15. Localizar e describir algúns exemplos arquitectónicos de Exipto e de Mesopotamia.	XHB3.15.1. Localiza nun mapa os principais exemplos da arquitectura exipcia e da mesopotámica.	CSC CCEC CAA
A, c, d, g	B3.16. Mundo clásico. Grecia: as "polis"	B3.16. Coñecer os trazos principais das	XHB3.16.1. Identifica trazos da organización socio-política e económica das polis gregas a partir de	CSC CAA

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 1º curso.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	Competencias
h l	gregas e a súa expansión.	polis gregas e a transcendencia do concepto de democracia.	fontes históricas de diferentes tipos XHB3.16.2. Describe algunhas das diferenzas entre a democracia grega e as democracias actuais.	CSC, CCL CAA
G, l	B3.17. Mundo clásico. Grecia: expansión comercial e política das polis gregas.	B3.17. Entender a transcendencia do concepto de colonización.	XHB3.17.1. Localiza nun mapa histórico as colonias gregas do Mediterráneo.	CSC, CAA
A, c, d g l	B3.18. Mundo clásico. Imperio de Alexandre Magno e os seus sucesores: helenismo.	B3.18. Distinguir entre o sistema político grego e o helenístico.	XHB3.18.1. Elabora un mapa do imperio de Alexandre. XHB3.8.2. Contrasta as accións políticas da Atenas de Pericles co imperio de Alexandre Magno.	CSC, CAA CSC CAA
F, g, h l n	B3.19. Mundo clásico. Grecia e o helenismo: arte, ciencia, teatro e filosofía.	B3.19. Entender o alcance do clásico na arte e na cultura occidentais.	XHB3.19.1. Explica as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo. XHB3.19.2. Dá exemplos representativos das áreas do saber grego, e discute por que se considera que a cultura europea parte da Grecia clásica.	CSC, CCEC CCL CSC, CCEC, CCL, CMCCT, CAA
A, c, d, g, l	B3.20. Mundo clásico: orixe e etapas da historia de Roma. República e imperio: organización política e expansión colonial polo Mediterráneo. Cristianismo.	B3.20. Caracterizar os trazos principais da sociedade, a economía e a cultura romanas, e recoñecer os conceptos de cambio e continuidade na historia da Roma antiga.	XHB3.20.1. Confecciona un mapa coas etapas da expansión de Roma. XHB3.20.2. Identifica diferenzas e semellanzas entre as formas de vida republicanas e as do imperio na Roma antiga.	CSC, CAA CSC CAA
G, l, n ñ	B3.21. Mundo clásico. Arte romana: arquitectura, escultura e pintura.	B3.21. Identificar e describir os trazos caract. de obras da arte grega e romana, diferenciando entre os que son específicos.	XHB3.21.1. Compara obras arquitectónicas e escultóricas de época grega e romana.	CSC CCEC, CAA
g l	B3.22. Península Ibérica: pobos prerromanos; Hispania romana; Gallaecia. Proceso de romanización. A cidade e o	B3.22. Establecer conexións entre o pasado da Hispania romana e o presente.	XHB3.22.1. Fai un mapa da P. Ibérica onde se reflicten os cambios administrativos en época romana. XHB3.22.2. Analiza exemplos do legado romano que sobreviven na actualidade.	CSC CAA CSC, CCEC CAA

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 1º curso.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	Competencias
n ñ	campo.		XHB3.22.3. Entende o que significou a romanización en distintos ámbitos sociais e xeográficos.	CSC CCEC

4.2.6.1.1. Concreción para cada estándar da temporalización, o grao mínimo de consecución para superar a materia, as competencias clave, a ponderación e os instrumentos de avaliación de Xeografía e Historia de 1º de ESO.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES.	TEMPORALIZACIÓN			GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA	C.C.	PONDERACIÓN %	PROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.
	1ª AV	2ª AV	3ª AV				
XHB1.1.1. Interpreta como inflúen os movementos astronómicos na distribución da radiación solar e nas zonas bioclimáticas do planeta.	X			1. Interpretar como inflúen os movementos astronómicos nas zonas bioclimáticas do planeta.	CAA, CMCCT CD	2,08	Procedementos: • Observación directa do traballo diario. • Análise e valoración de actividades, exercicios, tarefas e traballos trimestrais individuais ou colaborativos.
XHB1.1.2. Analiza un mapa de fusos horarios e diferenza zonas do planeta de similares horas.	X			2. Calcular a hora mediante un mapa de fusos horarios.	CAA, CMCCT, CD	2,08	
XHB1.2.1. Clasifica e distingue proxeccións, e compara unha de Mercator cunha de Peters.	X			3. Diferenza entre a proxección de Mercator e a de Peters.	CAA, CMCCT CD	2,08	
XHB1.3.1. Clasifica e distingue tipos de imaxes de satélite e mapas.	X			4. Clasificar tipos de imaxes de satélite e mapas.	CAA, CMCCT, CD	2,08	
XHB1.4.1. Localiza un punto xeográfico nun planisferio e distingue os hemisferios da Terra e as súas principais características.	X			5. Localizar un punto xeográfico nun planisferio.	CAA, CMCCT, CD	2,08	
XHB1.4.2. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	X			6-. Localizar puntos nun mapa mediante lonxitude e latitude	CAA, CMCCT, CD	2,08	

XHB1.5.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo europeo e mundial.	X		7. Situar nun mapa físico as principais unidades do relevo europeo e mundial.	CAA,CMCCT, CD	2,08	<ul style="list-style-type: none"> • Valoración cualitativa (anotacións no diario do profesor) e cuantitativa do avance individual (calificacións). 	
XHB1.6.1. Localiza nun mapa físico mundial os elementos e as referencias físicas principais: mares e océanos, continentes, illas e arquipélagos máis importantes, ríos e cadeas montañosas principais.	X		8. Localizar nun planisferio os océanos e continentes, principais ríos, illas e arquipélagos montañosas principais.	CAA,CMCCT CD CCL	2,08		
XHB1.6.2. Elabora climogramas e mapas que sitúen os climas do mundo e reflectan os elementos máis importantes.	X		9. Elaborar e obter datos dun climograma.	CAA, CMCCT, CD CCL	2,08		
XHB1.7.1. Explica as características xerais do relevo europeo.	X		10. Explicar os trazos básicos do relevo europeo.	CAA, CMCCT, CD, CCL	2,08		
XHB1.8.1. Localiza no mapa as unidades e os elementos principais do relevo europeo.	X		11. Localizar no mapa as principais unidades do relevo europeo.	CAA, CMCCT, CD	2,08		
XHB1.9.1. Clasifica e localiza nun mapa os tipos de clima de Europa.	X		12. Clasificar os tipos de clima de Europa.	CAA, CMCCT, CD CCL	2,08		Instrumentos: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Escala de observación
XHB1.9.2. Distingue e localiza nun mapa as zonas bioclimáticas do noso continente.	X		13. Localizar nun mapa as zonas bioclimáticas do noso continente.	CAA, CMCCT CD	2,08		
XHB1.10.1. Localiza nun mapa e en imaxes de satélite de Europa os principais espazos naturais.	X		14.. Localiza en imaxes de satélite de Europa tres dos principais espazos naturais.	CAA, CMCCT CD	2,08		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rexistro de observación do caderno de
B1.11.1. Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais, e localiza páxinas e recursos da web relacionados con eles.	X		15. Realizar procuras en medios dixitais referidas a problemas ambientais actuais.	CAA, CMCCT, CD, CCL	2,08		
XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.		X	16. Identificar tres elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	CSC CCEC	2,08		
XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.		X	17. Nomearas principais fontes históricas.	CSC, CAA	2,08	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rúbrica de expresión oral. 	
XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir		X	18. Comprender que a historia non se pode	CSC, CAA	2,08		

sen fontes, sexan estas restos materiais ou textuais.			escribir sen fontes.			
XHB3.2.3. Compara dous relatos a distintas escalas temporais sobre as conquistas de Alexandre.		X	19. Comparar dous relatos sobre as conquistas de Alexandre.	CSC CAA	2,08	▪ Rúbrica de procura de información.
XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.		X	20. Ordenar temporalmente algúns feitos históricos, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	CSC CMCCT	2,08	▪ Rúbrica de procura e análise de información.
XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.		X	21. Entender que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos	CSC CMCCT	2,08	▪ Rúbrica de procura e análise de información.
XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.		X	22.Utilizar o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	CSC, CCL	2,08	▪ Rúbrica de análise-comentario de documentos.
XHB3.6.1. Recoñece os cambios evolutivos ata chegar á especie humana.		X	23. Recoñecer os cambios evolutivos básicos ata chegar á especie humana.	CSC, CMCCT	2,08	
XHB3.7.1. Distingue etapas dentro da historia antiga.		X	24.Distinguir dúas etapas dentro da his. antiga.	CSC,CMCCT	2,08	
XHB3.8.1. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.		X	25.Realizar un tipo de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	CSC, CMCCT,CAA	2,08	▪ Rúbrica de busca de semellanzas / diferenzas.
XHB3.9.1. Explica a diferenza entre os dous períodos en que se divide a prehistoria e describe as características básicas da vida en cada un.		X	26. .Explicar a diferenza das formas de vida no Paleolítico e no Neolítico.	CSC,CCL, CAA	2,08	▪ Rúbrica descripción
XHB3.9.2. Analiza a transcendencia da revolución neolítica e o papel da muller nela.		X	27. Analizar a transcendencia dos cambios na revolución neolítica.	CSC,CAA	2,08	
XHB3.10.1. Recoñece as funcións dos primeiros ritos relixiosos como os da "deusa nai".		X	28. . Recoñecer a transcendencia dos primeiros ritos relixiosos.	CSC, CCEC	2,08	
XHB3.11.1. Describe formas de organización socio-económica e política, novas ata entón, como os imperios de Mesopotamia e de Exipto.		X	29. Describir os trazos básicos da organización socio-económica e política en Mesopotamia /Exipto.	CSC,CAA CCL	2,08	▪ Lista de cotexo.
XHB3.12.1. Diferenza entre as fontes prehistóricas (restos materiais e ágrafos) e as fontes históricas (textos).		X	30. Diferenciar entre as fontes prehistóricas e as fontes históricas .	CSC, CAA	2,08	▪ Lista de cotexo para

XHB3.13.1. Interpreta un mapa cronolóxico-xeográfico da expansión exipcia.		X		31. Interpretar un mapa cronolóxico-xeográfico da expansión exipcia.	CSC, CMCCT,CAA	2,08	autoavaliación. ■ Lista de cotexo para coavaliación. ■ Lista de cotexo para coavaliación (debate).
XHB3.13.2. Describe as principais características das etapas históricas en que se divide Exipto.		X		32. Describir os trazos básicos das etapas históricas de Exipto.	CSC,CCL	2,08	
XHB3.14.1. Explica como materializaban os exipcios a súa crenza na vida do alén.			X	33. Explicar a arte exipcia como materializaban da crenza na vida do alén.	CSC, CCEC CCL	2,08	
XHB3.14.2. Realiza un mapa conceptual cos principais deuses do panteón exipcio.			X	34. Realizar un mapa conceptual dos principais deuses do panteón exipcio.	CSC,CCEC, CAA	2,08	
XHB3.15.1. Localiza nun mapa os principais exemplos da arquitectura exipcia e da mesopotámica.			X	35. Localizar nun mapa dous dos principais exemplos da arq. exipcia e da mesopotámica.	CSC,CCEC, CAA	2,08	
XHB3.16.1. Identifica trazos da organización socio-política e económica das polis gregas a partir de fontes históricas de diferentes tipos			X	36. . Identificar os trazos básicos da organización socio-política e económica das polis gregas..	CSC CAA	2,08	
XHB3.16.2. Describe algunhas das diferenzas entre a democracia grega e as democracias actuais.			X	37. Identificar diferenzas entre a democracia grega e a actual	CSC,CCL CAA	2,08	
XHB3.17.1. Localiza nun mapa histórico as colonias gregas do Mediterráneo.				38.Localizar nun mapa algunhas colonias gregas do Mediterráneo.	CSC,CAA	2,08	
XHB3.18.1. Elabora un mapa do imperio de Alexandre.			X	39. Elaborar un mapa do imperio de Alexandre.	CSC,CAA	2,08	
XHB3.8.2. Contrasta as accións políticas da Atenas de Pericles co imperio de Alexandre Magno.			X	40. Contrastar dúas accións políticas da Atenas de Pericles co imperio de Alexandre Magno.	CSC CAA	2,08	
XHB3.19.1. Explica as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo.			X	41. Explicar os trazos básicos da arte grega.	CSC, CCEC,CCL	2,08	
XHB3.19.2. Dá exemplos representativos das áreas do saber grego, e discute por que se considera que a cultura europea parte da Grecia clásica.			X	42. Razoar sobre a importancia do legado grego na cultura actual.	CSC,CCEC, CMCCT CAA, CCL	2,08	
XHB3.20.1. Confecciona un mapa coas etapas da			X	43.Confeccionar un mapa coas etapas da	CSC	2,08	

expansión de Roma.				expansión de Roma.	CAA	
XHB3.20.2. Identifica diferencias e semellanzas entre as formas de vida republicanas e as do imperio na Roma antiga.			X	44. Identificar as diferencias básicas entre as formas de vida republicanas e as do imperio na Roma antiga.	CSC CAA	2,08
XHB3.21.1. Compara obras arquitectónicas e escultóricas de época grega e romana.			X	45.Comparar un templo grego e un romano.	CSC,CCEC,CAA	2,08
XHB3.22.1. Fai un mapa da Península Ibérica onde se reflicten os cambios administrativos en época romana.			X	46. Elaborar un mapa da Península Ibérica onde se reflicte a división provincial na época romana.	CSC, CAA	2,08
XHB3.22.2. Analiza exemplos do legado romano que sobreviven na actualidade.			X	47. Identificar exemplos do legado romano.	CSC, CCEC,CAA	2,08
XHB3.22.3. Entende o que significou a romanización en distintos ámbitos sociais e xeográficos.			X	48.Entender o que significou a romanización en Galicia.	CSC,CCEC	2.24

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES.	ELEMENTOS TRANSVERSAIS						
	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV
XHB1.1.1. Interpreta como inflúen os movementos astronómicos na distribución da radiación solar e nas zonas bioclimáticas do planeta.			x				
XHB1.1.2. Analiza un mapa de fusos horarios e diferenza zonas do planeta de similares horas.							
XHB1.2.1. Clasifica e distingue proxeccións, e compara unha proxección de Mercator cunha de Peters.		x					
XHB1.3.1. Clasifica e distingue tipos de imaxes de satélite e mapas.			x				
XHB1.4.1. Localiza un punto xeográfico nun planisferio e distingue os hemisferios da Terra e as súas principais características.			x				

XHB1.4.2. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa, utilizando datos de coordenadas xeográficas.				x			
XHB1.5.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo europeo e mundial.				x			
XHB1.6.1. Localiza nun mapa físico mundial os elementos e as referencias físicas principais: mares e océanos, continentes, illas e arquipélagos máis importantes, ríos e cadeas montañosas principais.				x			
XHB1.6.2. Elabora climogramas e mapas que sitúen os climas do mundo e reflictan os elementos máis importantes.	x						
XHB1.7.1. Explica as características xerais do relevo europeo.				x			
XHB1.8.1. Localiza no mapa as unidades e os elementos principais do relevo europeo.				x			
XHB1.9.1. Clasifica e localiza nun mapa os tipos de clima de Europa.				x			
XHB1.9.2. Distingue e localiza nun mapa as zonas bioclimáticas do noso continente.				x			
XHB1.10.1. Localiza nun mapa e en imaxes de satélite de Europa os principais espazos naturais.				x			
B1.11.1. Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.							
XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.		x					
XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.							
XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, sexan estas restos materiais ou textuais.		x					
XHB3.2.3. Compara dous relatos a distintas escalas temporais sobre as conquistas de Alexandre.							
XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.							
XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.							
XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	x						
XHB3.6.1. Recoñece os cambios evolutivos ata chegar á especie humana.	x						
XHB3.7.1. Distingue etapas dentro da historia antiga.				x			
XHB3.8.1. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	x						

XHB3.9.1. Explica a diferenza entre os dous períodos da en que se divide a prehistoria e describe as características básicas da vida en cada un					x		
XHB3.9.2. Analiza a transcendencia da revolución neolítica e o papel da muller nela.							
XHB3.10.1. Recoñece as funcións dos primeiros ritos relixiosos como os da "deusa nai".	x						
XHB3.11.1. Describe formas de organización socio-económica e política, novas ata entón, como os imperios de Mesopotamia e de Exipto.							
XHB3.12.1. Diferenza entre as fontes prehistóricas (restos materiais e ágrafos) e as fontes históricas (textos).		x					
XHB3.13.1. Interpreta un mapa cronolóxico-xeográfico da expansión exipcia.							
XHB3.13.2. Describe as principais características das etapas históricas en que se divide Exipto.		x					
XHB3.14.1. Explica como materializaban os exipcios a súa crenza na vida do alén.							
XHB3.14.2. Realiza un mapa conceptual cos principais deuses do panteón exipcio.				x			
XHB3.15.1. Localiza nun mapa os principais exemplos da arquitectura exipcia e da mesopotámica.						x	
XHB3.16.1. Identifica trazos da organización socio-política e económica das polis gregas a partir de fontes históricas de diferentes tipos.		x					
XHB3.16.2. Describe algunhas das diferenzas entre a democracia grega e as democracias actuais.				x			
XHB3.17.1. Localiza nun mapa histórico as colonias gregas do Mediterráneo.				x			
XHB3.18.1. Elabora un mapa do imperio de Alexandre.							
XHB3.18.2. Contrasta as accións políticas da Atenas de Pericles co imperio de Alexandre Magno.		x					
XHB3.19.1. Explica as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo.		x					
XHB3.19.2. Dá exemplos representativos das áreas do saber grego, e discute por que se considera que a cultura europea parte da Grecia clásica.				x			
XHB3.20.1. Confecciona un mapa coas etapas da expansión de Roma.						x	
XHB3.20.2. Identifica diferenzas e semellanzas entre as formas de vida republicanas e as do imperio na Roma antiga.		x	x				
XHB3.21.1. Compara obras arquitectónicas e escultóricas de época grega e romana.				x			
XHB3.22.1. Fai un mapa da Península Ibérica onde se reflicten os cambios administrativos en época romana.		x					

XHB3.22.2. Analiza exemplos do legado romano que sobreviven na actualidade.							
XHB3.22.3. Entende o que significou a romanización en distintos ámbitos sociais e xeográficos.							

2º Nivel da Ensinanza Secundaria Obrigatoria

4.2.6.2. Concreción da contribución ao desenvolvemento das competencias claves, dos criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe avaliáveis e os obxectivos e contidos curriculares de Xeografía e Historia de 2º de ESO.

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. O medio físico.			
B, e, f, g	B1.1. Localización. Latitude e lonxitude.	B1.1. Localizar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou nunha imaxe de satélite, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	XHB1.1.1. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	CAA CMCCT, CD
B, e, f, g h	B1.2. Características xerais do medio físico de España e de Galicia.	B1.2. Ter unha visión global do medio físico de España e de Galicia, e das súas características xerais.	XHB1.2.1. Enumera e describe as peculiaridades do medio físico español e galego.	CAA, CMCCT, CD, CCL
B, e, f g h	B1.3. Medio físico de España: relevo e hidrografía.	B1.3. Situar no mapa de España as unidades e os elementos principais do relevo peninsular, así como os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos.	XHB1.3.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo español. XHB1.3.2. Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de España.	CAA, CMCCT CD CAA, CMCCT, CD, CCL
B, e, f g h	B1.4. Medio físico de Galicia: relevo e hidrografía.	B1.4. Situar no mapa de Galicia as unidades e os elementos principais do relevo, así como os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos.	XHB1.4.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo galego. XHB1.4.2. Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de Galicia.	CAA, CMCCT, CD CAA, CMCCT, CD CCL

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
b e f g h	B1.5. Clima: elementos e factores. Diversidade climática da Península Ibérica e de Galicia.	B1.5. Coñecer e describir os grandes conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico español e galego.	XHB1.5.1. Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de España.	CAA, CMCCT, CD, CCL
			XHB1.5.2. Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes.	CAA, CMCCT CD
			XHB1.5.3. Localiza nun mapa os espazos bioclimáticos de Galicia.	CAA, CMCCT, CD
B, e, f, g, m	B1.6. Diversidade de paisaxes. Zonas bioclimáticas da P. Ibérica e de Galicia.	B1.6. Coñecer os principais espazos naturais de España e de Galicia.	XHB1.6.1. Distingue e localiza nun mapa as paisaxes de España e de Galicia.	CAA, CMCCT, CD
B, e, f, g, h m ñ	B1.7. Medio natural e problemas ambientais en España.	B1.7. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente español e galego, e as súas consecuencias.	XHB1.7.1. Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e en Galicia, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.	CAA, CMCCT, CD CCL
Bloque 2. O espazo humano				
B, c, e F, g	B2.1. Poboación mundial: modelos demográficos e movementos migratorios.	B2.1. Comentar a información en mapas do mundo sobre a densidade de poboación e as migracións.	XHB2.1.1. Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas.	CAA, CMCCT, CSC CD
			XHB2.1.2. Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento.	CAA, CMCCT, CSC CD
B, c, e f, g h	B2.2. Poboación europea: distribución e evolución.	B2.2. Analizar a poboación europea no relativo á súa distribución, evolución e dinámica, e ás súas migracións e políticas de poboación.	XHB2.2.1. Explica as características da poboación europea.	CAA, CCL, CSC, CD
			XHB2.2.2. Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica.	CAA, CMCCT, CSC CD, CCL

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
B, c, e, f g h	B2.3. Poboación española: evolución, distribución e dinámica. Movements migratorios.	B2.3. Analizar as características da poboación española, a súa distribución, dinámica e evolución, e os movementos migratorios.	XHB2.3.1. Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas.	CAA, CMCCT, CSC CD, CCL
			XHB2.3.2. Analiza en distintos medios os movementos migratorios nas últimas tres décadas en España.	CAA, CMCCT, CSC CD, CCL
B, c, e, f, g h	B2.4. Poboación de Galicia: evolución, distribución e dinámica. Movements migratorios.	B2.4. Analiza as características da poboación de Galicia, a súa distribución, dinámica e evolución, e os movementos migratorios	XHB2.4.1. Coñece o proceso da emigración galega, as súas etapas e os destinos principais.	CAA, CMCCT, CSC CD, CCL
B, c, e, f g h	B2.5. Proceso de urbanización no planeta.	B2.5. Sinalar nun mapamundi as grandes áreas urbanas, e identificar e comentar o papel das cidades mundiais como dinamizadoras da economía das súas rexións.	XHB2.5.1. Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo.	CAA, CMCCT, CSC CD, CCL
			XHB2.5.2. Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica.	CAA, CMCCT, CSC CD, CCL
B, c, e, f g h	B2.6. A cidade e o proceso de urbanización europeo.	B2.6. Comprender o proceso de urbanización, os seus proles e os seus contras en Europa.	XHB2.6.1. Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa.	CAA, CMCCT, CSC CD, CCL
			XHB2.6.2. Distingue os tipos de cidades do noso continente.	CAA, CMCCT, CSC, CD, CCL
B, c, e, f, g, h ñ	B2.7. A cidade e o proceso de urbanización en España e en Galicia.	B2.7. Recoñecer as características das cidades españolas e galegas, e as formas de ocupación do espazo urbano.	XHB2.7.1. Interpreta textos que expliquen as características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de comunicación escrita.	CAA, CMCCT, CSC CD, CCL
B, c, e, f, g h	B2.8. Diversidade de medios naturais en España e en Galicia.	B2.8. Coñecer os principais espazos naturais protexidos a nivel peninsular e insular.	XHB2.8.1. Sitúa os parques naturais españois nun mapa, e explica a situación actual dalgúns deles.	CAA, CMCCT, CSC, CD CCL
			XHB2.8.2. Elabora gráficos de distinto tipo (lineais, de barras e de sectores) en soportes	CAA, CMCCT CCL

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
m ñ			virtuais ou analóxicos, que reflectan información económica e demográfica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos elixidos.	CD
B, c, e, f, g, h M, ñ	B2.9. Paisaxes no territorio español e galego.	B2.9. Identificar as principais paisaxes humanizadas españolas e galegas, e identificalas por comunidades autónomas.	XHB2.9.1. Clasifica as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes.	CAA, CMCCT, CSC, CD CCL
B, c, e, f, g, h, M, ñ	B2.10. Principais retos e problemas ambientais en España.	B2.10. Coñecer e analizar os problemas e os retos ambientais que afronta España, a súa orixe e as posibles vías para afrontalos.	XHB2.10.1. Compara paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica.	CAA, CMCCT, CSC, CD CCL
	Bloque 3. A historia			
f l ñ	B3.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia.	B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	CSC CCEC
g l ñ	B3.2. Fontes históricas.	B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.	XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas. XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estes restos materiais ou textuais.	CSC, CAA CSC CAA
l ñ	B3.3. Cambio e continuidade.	B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade. XHB3.3.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	CSC CMCCT CSC, CMCCT

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
F, I ñ	B3.4. Tempo histórico.	B3.4. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	CSC, CMCCT
L, h ñ	B3.5. Vocabulario histórico e artístico.	B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	CSC CCL
g I	B3.6. Idade Media: concepto e as subetapas (alta, plena e baixa Idade Media).	B3.6. Caracterizar a alta Idade Media en Europa e recoñecer a dificultade da falta de fontes históricas neste período.	XHB3.6.1. Utiliza as fontes históricas e entende os límites do que se pode escribir sobre o pasado.	CSC CAA
A, c, d, g I	B3.7. Caída do I. Romano en Occidente: división política e invasións xermánicas. I. Bizantino e reinos xermánicos.	B3.7. Describir a nova situación económica, social e política dos reinos xermánicos.	XHB3.7.1. Compara as formas de vida (en diversos aspectos) do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos	CSC, CAA
A, c, d, g, I	B3.8. Feudalismo.	B3.8. Explicar a organización feudal e as súas consecuencias.	XHB3.8.1. Caracteriza a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños.	CSC
A, c, d, f, h, I n	B3.9. Islam. Península Ibérica: invasión musulmá. Evolución de Al-Andalus e dos reinos cristiáns.	B3.9. Analizar a evolución dos reinos cristiáns e musulmáns, nos seus aspectos socioeconómicos, políticos e culturais.	XHB3.9.1. Comprende as orixes do Islam e o seu alcance posterior. XHB3.9.2. Explica a importancia de Al-Andalus na Idade Media.	CSC, CCEC CSC, CCEC, CMCCT, CCL.
G, h, I n ñ	B3.10. Reconquista e repoboación.	B3.10. Entender o proceso das conquistas e a repoboación dos reinos cristiáns na Península Ibérica e as súas relacións con Al-Andalus.	XHB3.10.1. Interpreta mapas que describen os procesos de conquista e repoboación cristiáns na Península Ibérica. XHB3.10.2. Explica a importancia do Camiño de Santiago.	CSC, CAA CSC, CCEC, CCL
L,	B3.11. Expansión comercial europea e	B3.11. Entender o concepto de crise e as	XHB3.11.1. Comprende o impacto dunha crise	CSC

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	recuperación das cidades. Crise da baixa Idade Media: a 'Peste Negra' e as súas consecuencias.	súas consecuencias económicas e sociais.	demográfica e económica nas sociedades medievais europeas.	
L, h, n ñ	B3.12. Arte románica, gótica e islámica.	B3.12. Comprender as características e as funcións da arte na Idade Media.	XHB3.12.1. Describe características da arte románica, gótica e islámica.	CSC, CCEC CCL

4.2.6.2.1. Concreción para cada estándar da temporalización, o grao mínimo de consecución para superar a materia, as competencias clave, a ponderación e os instrumentos de avaliación de Xeografía e Historia de 2º de ESO.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE.	TEMPORALIZACIÓN.			GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA.	COMPETEN. CLAVE	PONDERACIÓN.	P ROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.
	1ª Av	2ª Av	3ª Av				
XHB1.1.1. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas.		x		Localizar espazos xeográficos e lugares mais relevantes nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	CAA, CMCCT CD	2,4 %	Procedementos de avaliación: <ul style="list-style-type: none"> Observación directa do traballo diario. Análise e valoración de actividades, exercicios, tarefas e traballos trimestrais individuais ou
XHB1.2.1. Enumera e describe as peculiaridades do medio físico español e galego.		x		Enumerar e describir as principais peculiaridades do medio físico español e galego.	CAA, CMCCT CD, CCL	2,4 %	
XHB1.3.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo español.		x		Situar nun mapa físico as unidades do relevo español fundamentais.	CAA, CMCCT, CD	2,4 %	
XHB1.3.2. Describe as unidades de relevo		x		Describir cun mínimo de rigor as mais destacables	CAA, CMCCT CD, CCL	2,4 %	

con axuda do mapa físico de España.			unidades de relevo con axuda do mapa físico de España.			colaborativos.
XHB1.4.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo galego.	x		Situar cun mínimo de precisión nun mapa físico as unidades do relevo galego fundamentais.	CAA, CMCCT, CD	2,4 %	<ul style="list-style-type: none"> • Valoración cualitativa (anotacións no diario do profesor) e cuantitativa do avance individual (cualificacións).
XHB1.4.2. Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de Galicia.	x		Describir cun mínimo de rigor as unidades fundamentais de relevo con axuda do mapa físico de Galicia.	CAA, CMCCT CD, CCL	2,4 %	
XHB1.5.1. Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de España.	x		Localizar cun leve marxe de desviación nun mapa os mais destacables conx. ou espazos bioclimáticos de España.	CAA, CMCCT CD, CCL.	2,4 %	
XHB1.5.2. Analiza e compara as zonas bioclimáticas españ. utilizando gráficos e imaxes.	x		Analizar e comparar cun mínimo de rigor as principais zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes.	CAA, CMCCT, CD	2,4 %	
XHB1.5.3. Localiza nun mapa os espazos bioclimáticos de Galicia.	x		Localizar cun leve marxe de desviación nun mapa os principais espazos bioclimáticos de Galicia.	CAA, CMCCT CD	2,4 %	
XHB1.6.1. Distingue e localiza nun mapa as paisaxes de España e de Galicia.	x		Distinguir cun mínimo de precisión e localizar cun leve marxe de desviación nun mapa as paisaxes mais relevantes de España e de Galicia.	CAA, CMCCT CD	2,4 %	Instrumentos de avaliación:
XHB1.7.1. Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e en Galicia, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.	x		Realizar cun mínimo de rigor procuras sinxelas en medios impresos e dixitais referidas aos mais graves problemas ambientais actuais en España e en Galicia, e localizar páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.	CAA, CMCCT CD CCL	2,4 %	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Escala de observación. ▪ Rexistro de observación do caderno de aula. ▪ Rexistro de actividade de aula.
XHB2.1.1. Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas.		x	Localizar no mapa mundial os continentes e, cun leve marxe de desviación, as principais áreas máis densamente poboadas.	CAA, CMCCT CSC, CD	2,3 %	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rexistro traballo escrito.
XHB2.1.2. Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento.		x	Explicar cun mínimo de precisión o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento.	CAA, CMCCT CSC, CD	2,3 %	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rexistro de expresión /exposición oral.

XHB2.2.1. Explica as características da poboación europea.		x	Explicar cun mínimo de precisión as características mais relevantes da poboación europea.	CAA, CCL, CSC, CD	2,3 %	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Proba práctica. ▪ Proba interactiva. ▪ Proba escrita. ▪ Rubrica de exposición con ferramentas dixitais. ▪ Rúbrica de caderno de aula. ▪ Rúbrica de expresión oral. ▪ Rúbrica de procura de información. ▪ Rúbrica de procura e análise de información. ▪ Rúbrica de análise-comentario de documentos. ▪ Rúbrica de busca de semellanzas / diferenzas. ▪ Rúbrica descrición.
XHB2.2.2. Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica.		x	Comparar cun mínimo de rigor, entre países, a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica.	CAA, CMCCT CSC, CD CCL	2,3 %	
XHB2.3.1. Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas.		x	Explicar cun mínimo de precisión os aspectos mais relevantes da pirámide de poboación actual de España e das súas comunidades autónomas.	CAA, CMCCT CSC, CD CCL	2,3 %	
XHB2.3.2. Analiza en distintos medios os movementos migratorios nas últimas tres décadas en España.		x	Analizar cun mínimo de rigor en distintos medios os aspectos mais significativos dos movementos migratorios nas últimas tres décadas en España.	CAA, CMCCT CSC, CD CCL	2,3 %	
XHB2.4.1. Coñece o proceso da emigración galega, as súas etapas e os destinos principais.		x	Coñecer cun mínimo de exactitude as claves do proceso da emigración galega, as súas grandes etapas e os destinos principais.	CAA, CMCCT CSC, CD CCL	2,3 %	
XHB2.5.1. Realiza un gráfico con datos da evol. do crecemento da pob. urbana no mundo.		x	Realizar cun mínimo de rigor un gráfico con datos da evolución do crecemento da pob.ión urbana no mundo.	CAA, CMCCT CSC, CD CCL.	2,3 %	
XHB2.5.2. Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica.		x	Situar cun mínimo de precisión no mapa do mundo as dez cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica de xeito sinxelo a súa posición económica.	CAA, CMCCT CSC, CD, CCL	2,3 %	
XHB2.6.1. Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa.		x	Resumir cun mínimo de rigor elementos mais relevantes que diferencien o urbano e o rural en Europa.	CAA, CMCCT CSC, CD, CCL	2,3 %	
XHB2.6.2. Distingue os tipos de cidades do noso continente.		x	Distinguir os principais tipos de cidades do noso continente.	CAA, CMCCT CSC. CD, CCL.	2,3 %	
XHB2.7.1. Interpreta textos que expliq. as caract. das cidades de España e de Galicia, axudándose		x	Interpretar cun mín. de rigor textos que expliquen as principais caract. das cidades de España e de Galicia,	CAA, CMCCT	2,3 %	

de internet ou de med. de com. escrita.			axudándose de internet ou de medios de com. escrita.	CSC, CD, CCL		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lista de cotexo. ▪ Lista de cotexo para autoavaliación. ▪ Lista de cotexo para coavaliación. ▪ Lista de cotexo para coavaliación (debate).
XHB2.8.1. Sitúa os parques naturais españois nun mapa, e explica a situación actual dalgúns deles.		x	Situar cun mínimo de precisión os principais parques naturais españois nun mapa, e explicar a singular situación actual dalgúns deles.	CAA, CMCCT CSC, CD, CCL	2,3 %	
XHB2.8.2. Elabora gráficos de distinto tipo (lineais, de barra e de sectores) en soportes virtuais ou analóxicos, que reflectan información económica e demográfica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos elixidos.		x	Elaborar, cun mínimo de densidade de datos, gráficos de distinto tipo (lineais, de barra e de sectores) en soportes virtuais ou analóxicos, que reflectan información económica e demográfica básica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos elixidos.	CAA, CMCCT CCL, CD	2,3 %	
XHB2.9.1. Clasifica as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes.		x	Clasificar cun mínimo de rigor as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes.	CAA, CMCCT CSC, CD, CCL.	2,3 %	
XHB2.10.1. Compara paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica.		x	Comparar cun mínimo de coherencia paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica.	CAA, CMCCT CSC, CD, CCL	2,3%	
XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	x		Identificar cun mínimo de precisión elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	CSC, CCEC	2,3 %	
XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.	x		Nomear cun mínimo de rigor e identificar mínimo de precisión catro clases de fontes históricas.	CSC, CAA	2,3 %	
XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estes restos materiais ou textuais.	x		Comprender cun mínimo de asimilación que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estes restos materiais ou textuais.	CSC, CAA	2,3 %	
XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	x		Ordenar cun mínimo de exactitude temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	CSC, CMCCT	2,3%	
XHB3.3.2. Realiza diversos tipos de eixes	x		Realizar cun mínimo de rigor diversos tipos de eixes	CSC, CMCCT	2,3 %	

cronolóxicos e mapas históricos.			cronolóxicos e mapas históricos.		
XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	x		Entender cun mínimo de certeza que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	CSC, CMCCT	2,3 %
XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	x		Utilizar cun mínimo de rigor o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	CSC, CCL	2,3 %
XHB3.6.1. Utiliza as f. históricas e entende os límites do que se pode escribir sobre o pasado.	x		Utilizar cun mínimo de rigor as fontes históricas e entender os límites do que se pode escribir sobre o pasado.	CSC, CAA	2,3 %
XHB3.7.1. Compara as formas de vida (en diversos aspectos) do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos	x		Comparar cun mínimo de coherencia as formas de vida (en diversos aspectos) do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos.	CSC, CAA	2,3%
XHB3.8.1. Caracteriza a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños.	x		Caracterizar cun mínimo de rigor a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños.	CSC	2,3 %
XHB3.9.1. Comprende as orixes do Islam e o seu alcance posterior.	x		Comprender cun mínimo de certeza as orixes do Islam e o seu alcance posterior.	CSC, CCEC	2,3 %
XHB3.9.2. Explica a importancia de Al-Andalus na Idade Media.	x		Explicar cun mínimo de rigor a importancia de Al-Andalus na Idade Media.	CSC, CCEC, CMCCT, CCL	2,3 %
XHB3.10.1. Interpreta mapas que describen os procesos de conquista e repoboación cristiás na Península Ibérica.	x		Interpretar cun mínimo de precisión mapas que describen os procesos de conquista e repoboación cristiás na Península Ibérica.	CSC, CAA	2,3 %
XHB3.10.2. Explica a imp. do Cam. de Santiago.	x		Explicar cun mínimo de rigor a imp. do Camiño de Santiago.	CSC, CCEC, CCL	2,3 %
XHB3.11.1. Comprende o impacto dunha crise demográfica e económica nas sociedades medievais europeas.	x		Comprender cun mínimo de certeza o impacto mais relevante dunha crise demográfica e económica nas sociedades medievais europeas.	CSC	2,3%

XHB3.12.1. Describe características da arte románica, gótica e islámica.	x			Descibir cun mínimo de precisión as principais características da arte románica, gótica e islámica.	CSC, CCEC, CCL	2,3 %	
--	---	--	--	---	----------------	-------	--

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES.	ELEMENTOS TRANSVERSAIS.						
	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV
XHB1.1.1. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas.			x				
XHB1.2.1. Enumera e describe as peculiaridades do medio físico español e galego.			x				
XHB1.3.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo español.				x			
XHB1.3.2. Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de España.		x					
XHB1.4.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo galego.				x			
XHB1.4.2. Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de Galicia.		x					
XHB1.5.1. Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de España.				x			
XHB1.5.2. Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes.		x					
XHB1.5.3. Localiza nun mapa os espazos bioclimáticos de Galicia.				x			
XHB1.6.1. Distingue e localiza nun mapa as paisaxes de España e de Galicia.			x				
XHB1.7.1. Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e en Galicia, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.				x			
XHB2.1.1. Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas.				x			

XHB2.1.2. Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento.		x					x
XHB2.2.1. Explica as características da poboación europea.		x					
XHB2.2.2. Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica.		x					
XHB2.3.1. Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas.		x					
XHB2.3.2. Analiza en distintos medios os movementos migratorios nas últimas tres décadas en España.			x	x			
XHB2.4.1. Coñece o proceso da emigración galega, as súas etapas e os destinos principais.		x					
XHB2.5.1. Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo.					x		
XHB2.5.2. Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica.				x			
XHB2.6.1. Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa.		x					
XHB2.6.2. Distingue os tipos de cidades do noso continente.			x				
XHB2.7.1. Interpreta textos que expliquen as caract. das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de com. escrita.	x						
XHB2.8.1. Sitúa os parques naturais españois nun mapa, e explica a situación actual dalgúns deles.			x				
XHB2.8.2. Elabora gráficos de distinto tipo (lineais, de barra e de sectores) en soportes virtuais ou analóxicos, que reflectan información económica e demográfica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos elixidos.			x	x	x		
XHB2.9.1. Clasifica as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes.			x				
XHB2.10.1. Compara paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica.		x					
XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.			x			x	
XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.		x					
XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.		x					
XHB3.3.1. Ordena temp. algúns f. históricos e outros f. salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.		x					
XHB3.3.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.		x		x	x		
XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	x					x	

XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.		x					
XHB3.6.1. Utiliza as fontes históricas e entende os límites do que se pode escribir sobre o pasado.		x					
XHB3.7.1. Compara as formas de vida (en diversos aspectos) do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos			x			x	x
XHB3.8.1. Caracteriza a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños.		x				x	x
XHB3.9.1. Comprende as orixes do Islam e o seu alcance posterior.	x					x	x
XHB3.9.2. Explica a importancia de Al-Andalus na Idade Media.		x				x	
XHB3.10.1. Interpreta mapas que describen os procesos de conquista e repoboación cristiás na Península Ibérica.	x						x
XHB3.10.2. Explica a importancia do Camiño de Santiago.			x	x		x	
XHB3.11.1. Comprende o impacto dunha crise demográfica e económica nas sociedades medievais europeas.	x					x	x
XHB3.12.1. Describe características da arte románica, gótica e islámica.		x	x	x			

3º Nivel da Ensinanza Secundaria Obrigatoria

4.2.6.3. Concreción da contribución ao desenvolvemento das competencias claves, dos criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe avaliáveis e os obxectivos e contidos curriculares de Xeografía e Historia de 3 de ESO.

Xeografía e Historia. 2º ciclo de ESO. 3º curso.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
	Bloque 1. O medio físico			
B, e, f, g, h.	B1.1. Localización. Latitude e lonxitude	B1.1. Localizar e interpretar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou imaxe satélite	XHB1.1.1. Clasifica e distingue tipos de mapas e imaxes satélite.	CAA, CMCCT, CCL, CD
			XHB1.1.2. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa utilizando datos de coordenadas xeográficas.	CAA, CMCCT, CD
			XHB1.1.3. Coñece e interpreta os tipos mapas temáticos	CAA, CMCCT, CCL, CD

Xeografía e Historia. 2º ciclo de ESO. 3º curso.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
Bloque 2. O espazo humano				
A, b, e, f, g L, h,	B2.1. Organización política e territorial de España.	B2.1. Coñecer a organización administrativa e territorial de España.	XHB2.1.1. Distingue nun mapa político a distribución territorial de España: comunidades autónomas, capitais, provincias e illas.	CCL, CMCCT, CD CAA, CSC
B, e, c, f G, h	B2.2. Sectores de actividade económica.	B2.2. Analizar os datos do peso do sector terciario dun país fronte aos do sector primario e secundario, e extraer conclusións.	XHB2.2.1. Compara a poboación activa de cada sector en diversos países e analiza o grao de desenvolvemento que amosan estes datos.	CCL, CMCCT, CD CAA, CSC
B, c, e, f, g h	B2.3. Sectores económicos en Europa, en España e en Galicia.	B2.3. Recoñecer as actividades económicas que se realizan en Europa nos tres sectores, identificando distintas políticas económicas.	XHB2.3.1. Diferenza os sectores económicos europeos.	CCL, CMCCT, CAA CSC
B, e, f, g, h	B2.4. Sistemas económicos do mundo.	B2.4. Coñecer as características de diversos tipos de sistemas económicos	XHB2.4.1. Diferenza aspectos concretos e a súa interrelación dentro dun sistema económico.	CCL, CSIEE. CCL, CAA, CSC
B, c, e, f, g H, l, m, ñ	B2.5. Aproveitamento e futuro dos recursos naturais. Desenvolvemento sustentable.	B2.5. Entender a idea de desenvolvemento sustentable e as súas implicacións.	XHB2.5.1. Define o desenvolvemento sustentable e describe conceptos clave relacionados con el.	CCL, CMCCT, CD CAA, CSC
b e f g h	B2.6. Recursos naturais e actividades agrarias.	B2.6. Localizar os recursos agrarios e naturais no mapa mundial.	XHB2.6.1. Sitúa no mapa as principais zonas cerealistas, como exemplo de recurso agrario no mundo, e as máis importantes masas forestais do mundo.	CAA, CD, CMCCT
			XHB2.6.2. Localiza e identifica nun mapa as principais zonas produtoras de minerais no mundo.	CAA, CSIEE, CD CMCCT
			XHB2.6.3. Localiza e identifica nun mapa as principais zonas produtoras e consumidoras de enerxía no mundo.	CD, CAA, CSIEE, CMCCT

Xeografía e Historia. 2º ciclo de ESO. 3º curso.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
			XHB2.6.4. Identifica e nomea algunhas enerxías alternativas.	CCL, CAA, CSIEE, CMCCT
B, c, e, f, g, H,m.	B2.7. Pesca: tipos e problemática.	B2.7. Explica e localiza os tipos de pesca e os seus problemas.	XHB2.7.1. Procura información sobre a sobreexplotación dos caladoiros de pesca, usando recursos impresos e dixitais.	CCL, CMCCT, CD, CAA, CSC, CSIEE,
B, e, f, g, h	B2.8. Sector industrial. Rexións industrializadas do mundo.	B2.8. Explicar a distribución desigual das rexións industrializadas no mundo.	XHB2.8.1. Localiza nun mapa os países máis industrializados do mundo, a través de lendas e símbolos adecuados.	CCL, CAA, CSIEE
B, e, f, g, h	B2.9. Actividades terciarias: transporte.	B2.9. Analizar o impacto dos medios de transporte no seu contorno.	XHB2.9.1. Traza sobre un mapamundi o itinerario que segue un produto agrario e outro gandeiro desde a súa colleita ata o seu consumo en zonas afastadas, e extrae conclusións.	CD, CAA, CSC CSIEE
b e f, g, h	B2.10. Actividades terciarias: comercio.	B2.10. Entender os fluxos e os bloques comerciais.	XHB2.10.1. Define os indicadores que miden os intercambios económicos dun país.	CAA, CD, CCL, CMCCT, CSIEE,
			XHB2.10.2. Describe as características do comercio internacional na actualidade.	CAA, CCL, CSC, CSIEE
			XHB2.10.3. Enumera as características dos bloques comerciais e as razóns polas que se constitúen.	CAA, CCL, CSC, CSIEE.
b,e, f g h	B2.11. Turismo.	B2.11. Analizar o desenvolvemento do turismo e a súa importancia económica.	XHB2.11.1. Identifica os tipos de turismo e os seus efectos	CAA, CCL, CCEC, CSIEE, CD,
			XHB2.11.2. Valora a importancia do turismo na economía española e galega.	CAA, CCL, CCEC, CSIEE, CD,
b c	B2.12. Causas do desenvolvemento desigual no	B2.12. Analizar gráficos de barras por países e textos onde se reflectan os niveis de consumo, o comercio desigual e a débeda externa entre	XHB2.12.1. Comparar as características do consumo interior de países como Brasil e Francia.	CAA, CCL, CSC CSIEE, CD
			XHB2.12.2. Crea mapas conceptuais, usando recursos	CAA, CCL, CSIEE

Xeografía e Historia. 2º ciclo de ESO. 3º curso.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
e f g h m	mundo. Débeda externa.	países en desenvolvemento e os desenvolvidos.	impresos e dixitais, para explicar o funcionamento do comercio, e sinala os organismos que agrupan as zonas comerciais.	CD
			XHB2.12.3. Describe o funcionamento dos intercambios a nivel internacional, utilizando mapas temáticos e gráficos nos que se reflectan as liñas de intercambio.	CAA, CMCCT, CSIEE CD, CCL
B, c, d, e, f g h	B2.13. Tensións mundiais e subdesenvolvemento. Solucións ao problema.	B2.13. Relacionar áreas de conflito bélico no mundo con factores económicos.	XHB2.13.1. Realiza un informe sobre as medidas para tratar de superar as situacións de pobreza.	CAA, CSC, CSIEE, CCL
			XHB2.13.2. Sinala áreas de conflito bélico no mapamundi e relacións con factores económicos.	CCL, CAA, CSC CSIEE
Bloque 3. A historia				
F, l, ñ	B3.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia	B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado	CSC, CAA CCEC
h l ñ	B3.2. Fontes históricas.	B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.	XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.	CSC, CAA
			XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.	CSC CAA
l ñ	B3.3. Cambio e continuidade.	B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	CSC CMCCT
			XHB3.3.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	CSC, CMCCT

Xeografía e Historia. 2º ciclo de ESO. 3º curso.				
Obxectivos	Contidos	Colocrios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
F, I ñ	B3.4. Tempo histórico.	B3.4. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía)	XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	CSC CMCCT
H, I ñ	B3.5. Vocabulario histórico e artístico.	B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	CSC CCL
G, I	B3.6. Idade Moderna: concepto e datación.	B3.6. Comprender a significación histórica da etapa do Renacemento en Europa.	XHB3.6.1. Distingue modos de periodización histórica (Idade Moderna, Renacemento, Barroco, Absolutismo, etc.).	CSC, CAA
F, g, h, I, n	B3.7. Renacemento e Humanismo: alcance posterior.	B3.7. Relacionar o alcance da nova ollada dos humanistas, artistas e científicos do Renacemento con etapas ante. e posteriores.	XHB3.7.1. Identifica trazos do Renacemento e do Humanismo na historia europea, a partir de fontes históricas de diversos tipos.	CSC, CCEC, CAA CCL
L, n, ñ	B3.8. Arte renacentista e barroca.	B3.8. Coñecer a importancia da arte renacentista e barroca en Europa e en América.	XHB3.8.1. Coñece obras e legado de artistas, humanistas e científicos da época.	CSC, CCEC, CMCCT, CCL
G, h, n ñ	B3.9. Principais manifestacións da cultura dos séculos XVI e XVII.	B3.9. Coñecer a importancia dalgúns autores e obras destes séculos.	XHB3.9.1. Analiza obras, ou fragmentos delas, dalgúns autores desta época no seu contexto.	CSC, CCEC, CAA CCL
A, c, d, g I	B3.10. Estado moderno: monarquías autoritarias, parlamentarias e absolutas.	B3.10. Comprender a diferenza entre os reinos medievais e as monarquías modernas.	XHB3.10.1. Distingue as características de réximes monárquicos autoritarios, parlamentarios e absolutos.	CSC, CAA
A, c, d, g, I	B3.11. Monarquías modernas: unión dinástica de Castela e Aragón. Posición de Galicia.	B3.11. Analizar o reinado dos Reis Católicos como unha etapa de transición entre a Idade Media e a Idade Moderna.	XHB3.11.1. Comprende os conceptos de cambio e continuidade en relación co reinado dos Reis Católicos.	CSC CAA
f	B3.12. Descubertas xeográficas:	B3.12. Entender os procesos de conquista e	XHB3.12.1. Explica as causas que conduciron á descuberta de América para Europa, a súa conquista e a	CSC, CMCCT CAA, CCL

Xeografía e Historia. 2º ciclo de ESO. 3º curso.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
g h l m	Castela e Portugal. Conquista e colonización de América.	colonización, e as súas consecuencias.	súa colonización.	
			XHB3.12.2. Coñece os principais feitos da expansión de Aragón e de Castela polo mundo.	CSC
			XHB3.12.3. Sopesa interpretacións conflitivas sobre a conquista e a colonización de América.	CSC, CAA CCL
g l	B3.13. Os conflitos europeos nos séculos XVI e XVII a través das políticas dos Austrias: reforma, contrarreforma e guerras de relixión; loita pola hexemonía e guerra dos Trinta Anos.	B3.13. Coñecer trazos das políticas internas e as relacións exteriores dos séculos XVI e XVII en Europa.	XHB3.13.1. Analiza as relacións entre os reinos europeos que conducen a guerras como a dos "Trinta Anos".	CSC CAA

4.2.6.3.1. Concreción para cada estándar da temporalización, o grao mínimo de consecución para superar a materia, as competencias clave, a ponderación e os instrumentos de avaliación de Xeografía e Historia de 3º de ESO.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES	TEMPOR.			GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA.	C. C.	%	INSTRUMENTOS E PROCDEMENTOS DE AVALIACIÓN.
	1ª Av	2ª Av	3ª Av				
XHB1.1.1. Clasifica e distingue tipos de mapas e imaxes satélite.	X			1. Distinguir tres tipos de mapas.	CAA,CMCCT, CL, CD	2,38	Procedementos de avaliación:
XHB1.1.2. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa utilizando datos de coordenadas xeográficas.	X			2.Localizar catro lugares nun mapa utilizando datos de coordenadas xeográficas.	CAA, CMCCT, CD	2,38	
XHB1.1.3. Coñece e interpreta os tipos mapas temáticos.	X			3. Interpretar un mapa temático.	CAA,, MCCT, CCL, CD.	2,38	

XHB2.1.1. Distingue nun mapa político a distribución territorial de España: comunidades autónomas, capitais, provincias e illas.	X		4. Distinguir nun mapa político de España sete CC.AA. e vinte provincias.	CCL,CMCCT. CD,CAA, CSC	2,38	<ul style="list-style-type: none"> • Observación directa do traballo diario. • Análise e valoración de actividades, exercicios, tarefas e traballos trimestrais individuais ou colaborativos. • Valoración cualitativa (anotacións no diario do profesor) e cuantitativa do avance individual (cualificacións). <p>Instrumentos de avaliación:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Escala de observación. ▪ Rexistro de observación do caderno de aula. ▪ Rexistro de actividade de aula. ▪ Rexistro traballo escrito. ▪ Rexistro de expresión /exposición oral. ▪ Proba práctica. ▪ Proba interactiva.
XHB2.2.1. Compara a poboación activa de cada sector en diversos países e analiza o grao de desenvolvemento que amosan estes datos.	X		5. Comparar a poboación activa de cada sector en dous estados.	CCL,CMCCT CD,CAA, SC	2,38	
XHB2.3.1. Diferenza os sectores económicos europeos.	X		6.Diferenciar os diversos sectores económicos en Europa.	CCL, MCCT CAA, CSC	2,38	
XHB2.4.1. Diferenza aspectos concretos e a súa interrelación dentro dun sistema económico.	X		7.Diferenciar aspectos concretos dun sistema económico	CCL, CSIEE CCL,CAA, CSC.	2,38	
XHB2.5.1. Define o desenvolvemento sustentable e describe conceptos clave relacionados con el.	X		8.Describir tres conceptos clave relacionados desenvolvemento sustentable.	CCL, CMCCT CD, CAA, CSC.	2,38	
XHB2.6.1. Sitúa no mapa as principais zonas cerealistas, como exemplo de recurso agrario no mundo, e as máis importantes masas forestais do mundo.	X		9.Situar no mapa as tres principais zonas cerealísticas do mundo.	CAA, CD, CMCCT	2,38	
XHB2.6.2. Localiza e identifica nun mapa as principais zonas produtoras de minerais no mundo.	X		10.Localizar nun mapa as tres principais zonas produtoras de minerais do mundo.	CAA, CSIEE CD, CMCCT	2,38	
XHB2.6.3. Localiza e identifica nun mapa as principais zonas produtoras e consumidoras de enerxía no mundo.	X		11.Localizar nun mapa as tres principais zonas produtoras de enerxía no mundo.	CD,CAA,CSIEE CMCCT	2,38	
XHB2.6.4. Identifica e nomea algunhas enerxías alternativas.	X		12. Nomear catro enerxías alternativas.	CCL, CAA, CSIEE, CMCCT.	2,38	
XHB2.7.1. Procura información sobre a sobreexplotación dos caladoiros de pesca, usando recursos impresos e dixitais.	X		13. Procurar información sobre a sobreexplotación dos caladoiros de pesca.	CCL, CMCCT, CD, CAA, CSC CSIEE.	2,38	
XHB2.8.1. Localiza nun mapa os países máis industrializados do mundo, a través de lendas e símbolos adecuados.	X		14. Localizar nun mapa catro estados dos mais industrializados do mundo.	CCL, CAA CSIEE	2,38	

XHB2.9.1. Traza sobre un mapamundi o itinerario que segue un produto agrario e outro gandeiro desde a súa colleita ata o seu consumo en zonas afastadas, e extrae conclusións.	X	15.Trazar sobre un mapamundi o itinerario que sigue un produto agrario desde a súa colleita ata o seu consumo en zonas afastadas.	CD, CAA, CSC CSIEE	2,38	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Proba escrita. ▪ Rubrica de exposición con ferramentas dixitais.
XHB2.10.1. Define os indicadores que miden os intercambios económicos dun país.	X	16.Definir tres indicadores que miden os intercambios económicos dun país	CAA, CD,CCL CMCCT, CSIEE.	2,38	
XHB2.10.2. Describe as características do comercio internacional na actualidade.	X	17.Describir tres características do comercio internacional actual.	CAA, CCL, CSC, CSIEE	2,38	
XHB2.10.3. Enumera as características dos bloques comerciais e as razóns polas que se constitúen.	X	18. Enumerar tres características dos bloques comerciais.	CAA, CCL, CSC CSIEE.	2,38	
XHB2.11.1. Identifica os tipos de turismo e os seus efectos.	X	19.Identificar os tipos de turismo.	CAA, CL,CCEC CSIEE, CD.	2,38	
XHB2.11.2. Valora a importancia do turismo na economía española e galega.	X	20.Valorar a importancia do turismo na economía española.	CAA,,CCL, CD CCE, CSIEE	2,38	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rúbrica de caderno de aula. ▪ Rúbrica de expresión oral. ▪ Rúbrica de procura de información. ▪ Rúbrica de procura e análise de información.
XHB2.12.1. Comparar as características do consumo interior de países como Brasil e Francia.	X	21. Comparar as características do consumo interior de dous estados que teñan un nivel de desenvolvemento desigual no mundo.	CAA, CCL, CSC CSIEE, CD.	2,38	
XHB2.12.2. Crea mapas conceptuais, usando recursos impresos e dixitais, para explicar o funcionamento do comercio, e sinala os organismos que agrupan as zonas comerciais.	X	22.Crear un mapa conceptual para explicar o funcionamento do comercio.	CAA, CCL CSIEE, CD	2,38	
XHB2.12.3. Describe o funcionamento dos intercambios a nivel internacional, utilizando mapas temáticos e gráficos nos que se reflectan as liñas de intercambio.	X	23. Describir o funcionamento dos intercambios a nivel internacional utilizando mapas temáticos.	CAA, CMCCT CSIEE, CD, CCL	2,38	
XHB2.13.1. Realiza un informe sobre as medidas para tratar de superar as situacións de pobreza.	X	24. Realizar un informe sobre as medidas para tratar de superar as situacións de pobreza.	CAA, CSC, CSIEE, CCL	2,38	
XHB2.13.2. Sinala áreas de conflito bélico no mapamundi e relaciónaas con factores económicos.	X	25. Atopar relacións das áreas de conflito con factores económicos e políticos.	CCL, CAA, CSC CSIEE	2,38	

XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	X	26. Identificar catro elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	CSC, CCEC, CAA	2,38	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rúbrica de análise-comentario de documentos. ▪ Rúbrica de busca de semellanzas / diferenzas.
XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.	X	27. Nomear e identificar dúas clases de fontes históricas.	CSC, CAA	2,38	
XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.	X	28. Valorar a importancia das fontes para o coñecemento histórico.	CSC, CAA		
XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	X	29. Ordenar temporalmente tres feitos históricos, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	CSC, CMCCT	2,5	
XHB3.3.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	X	30. Realizar un eixo cronolóxico e un mapa histórico.	CSC, CMCCT	2,38	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rúbrica descrición. ▪ Lista de cotexo. ▪ Lista de cotexo para autoavaliación. ▪ Lista de cotexo para coavaliación. ▪ Lista de cotexo para coavaliación (debate).
XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	X	31. Entender que dúas culturas poden existir en diacronía ou sincronía.	CSC, CMCCT	2,38	
XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	X	32. Utilizar o vocabulario histórico con precisión e con rigor contextual.	CSC, CCL	2,38	
XHB3.6.1. Distingue modos de periodización histórica (I.Moderna, Renacemento, Barroco, Absolutismo, etc.).	X	33. Distinguir dous modos de periodización desta época.	CSC, CAA	2,38	
XHB3.7.1. Identifica trazos do Renacemento e do Humanismo na historia europea, a partir de fontes históricas de diversos tipos.	X	34. Identificar catro trazos do Humanismo e Renacemento na historia de Europa.	CSC, CCEC, CAA, CCL	2,38	
XHB3.8.1. Coñece obras e legado de artistas, humanistas e científicos da época.	X	35. Coñecer tres obras de artistas e tres de humanistas e científicos da época.	CSC, CCEC, CMCCT, CCL	2,38	
XHB3.9.1. Analiza obras, ou fragmentos delas, dalgúns autores desta época no seu contexto.	X	36. Analizar unha obra/ fragmento dun autor do renacemento e outro do Barroco.	CSC, CCEC, CAA, CCL	2,38	
XHB3.10.1. Distingue as características de réximes monárquicos autoritarios, parlamentarios e absolutos.	X	37. Distinguir tres características dos modelos de monarquías autoritaria, absoluta e parlamentaria.	CSC, CAA	2,38	

XHB3.11.1. Comprende os conceptos de cambio e continuidade en relación co reinado dos Reis Católicos.		X	38.Comprender o concepto de cambio en relación co reinado dos Reis Católicos.	CSC CAA	2,38	
XHB3.12.1. Explica as causas que conduciron á descuberta de América para Europa, a súa conquista e a súa colonización.		X	39.Explicar as causas que conduciron á descuberta de América para Europa.	CSC, CMCCT CAA, CCL	2,38	
XHB3.12.2. Coñece os principais feitos da expansión de Aragón e de Castela polo mundo.		X	40.Identificar catro dos principais feitos da expansión de Aragón e Castela.	CSC	2,38	
XHB3.12.3. Sopesa interpretacións conflitivas sobre a conquista e a colonización de América.		X	41. Sopesar dúas interpretacións conflitivas sobre a colonización de América.	CSC,CAA CCL	2,38	
XHB3.13.1. Analiza as relacións entre os reinos europeos que conducen a guerras como a dos "Trinta Anos".		X	42.Analizar dous conflitos entre os estados europeos, relacionados coa Reforma / Contrarreforma .	CSC, CAA	2,38	

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES.	ELEMENTOS TRANSVERSAIS.						
	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV
XHB1.1.1. Clasifica e distingue tipos de mapas e imaxes satélite.				x			
XHB1.1.2. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa utilizando datos de coordenadas xeográficas.				x			
XHB1.1.3. Coñece e interpreta os tipos mapas temáticos		x					

XHB2.1.1. Distingue nun mapa político a distribución territorial de España: comunidades autónomas, capitais, provincias e illas.			x				
XHB2.2.1. Compara a poboación activa de cada sector en diversos países e analiza o grao de desenvolvemento que amosan estes datos.					x		
XHB2.3.1. Diferenza os sectores económicos europeos.		x					
XHB2.4.1. Diferenza aspectos concretos e a súa interrelación dentro dun sistema económico.		x					
XHB2.5.1. Define o desenvolvemento sustentable e describe conceptos clave relacionados con el.						x	
XHB2.6.1. Sitúa no mapa as principais zonas cerealistas, como exemplo de recurso agrario no mundo, e as máis importantes masas forestais do mundo.				x			
XHB2.6.2. Localiza e identifica nun mapa as principais zonas produtoras de minerais no mundo.			x				
XHB2.6.3. Localiza e identifica nun mapa as principais zonas produtoras e consumidoras de enerxía no mundo.			x				
XHB2.6.4. Identifica e nomea algunhas enerxías alternativas.		x					
XHB2.7.1. Procura información sobre a sobreexplotación dos caladoiros de pesca, usando recursos impresos e dixitais.				x			
XHB2.8.1. Localiza nun mapa os países máis industrializados do mundo, a través de lendas e símbolos adecuados.		x					
XHB2.9.1. Traza sobre un mapamundi o itinerario que segue un produto agrario e outro gandeiro desde a súa colleita ata o seu consumo en zonas afastadas, e extrae conclusións.				x			
XHB2.10.1. Define os indicadores que miden os intercambios económicos dun país.		x					
XHB2.10.2. Describe as características do comercio internacional na actualidade.		x					
XHB2.10.3. Enumera as características dos bloques comerciais e as razóns polas que se constitúen.		x					
XHB2.11.1. Identifica os tipos de turismo e os seus efectos							
XHB2.11.2. Valora a importancia do turismo na economía española e galega.					x		
XHB2.12.1. Comparar as características do consumo interior de países como Brasil e Francia.		x					
XHB2.12.2. Crea mapas conceptuais, usando recursos impresos e dixitais, para explicar o funcionamento do comercio, e sinala os organismos que agrupan as zonas comerciais.				x			
XHB2.12.3. Describe o funcionamento dos intercambios a nivel internacional, utilizando mapas temáticos e gráficos nos que se		x					

reflectan as liñas de intercambio.							
XHB2.13.1. Realiza un informe sobre as medidas para tratar de superar as situacións de pobreza.					x		
XHB2.13.2. Sinala áreas de conflito bélico no mapamundi e relacións con factores económicos.							x
XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado						x	
XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.							
XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.	x						
XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.				x			
XHB3.3.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.					x		
XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.						x	
XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.		x					
XHB3.6.1. Distingue modos de periodización histórica (Idade Moderna, Renacemento, Barroco, Absolutismo, etc.).							
XHB3.7.1. Identifica trazos do Renacemento e do Humanismo na historia europea, a partir de fontes históricas de diversos tipos.	x						
XHB3.8.1. Coñece obras e legado de artistas, humanistas e científicos da época.			x				
XHB3.9.1. Analiza obras, ou fragmentos delas, dalgúns autores desta época no seu contexto.	x						
XHB3.10.1. Distingue as características de réximes monárquicos autoritarios, parlamentarios e absolutos.				x		x	
XHB3.11.1. Comprende os conceptos de cambio e continuidade en relación co reinado dos Reis Católicos.							
XHB3.12.1. Explica as causas que conduciron á descuberta de América para Europa, a súa conquista e a súa colonización.							x
XHB3.12.2. Coñece os principais feitos da expansión de Aragón e de Castela polo mundo.							
XHB3.12.3. Sopesa interpretacións conflitivas sobre a conquista e a colonización de América.							x
XHB3.13.1. Analiza as relacións entre os reinos europeos que conducen a guerras como a dos "Trinta Anos".							x

4º Nivel da Ensinanza Secundaria Obrigatoria.**4.2.6.4. Concreción para cada estándar da temporalización, o grao mínimo de consecución para superar a materia, as competencias clave, a ponderación e os instrumentos de avaliación de Xeografía e Historia de 4º de ESO.**

Xeografía e Historia. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. O século XVIII en Europa ata 1789				
A, c, d, g, h, l ñ	B1.1. Século XVIII en Europa: do feudalismo ao absolutismo e o parlamentarismo das minorías. Francia, Inglaterra, España e Galicia.	B1.1. Explicar as características do Antigo Réxime nos seus sentidos político, social e económico.	XHB1.1.1. Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo.	CSC, CAA CCL
			XHB1.1.2. Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración.	CSC, CAA, CCL
F, h, l, n ñ	B1.2. Ilustración.	B1.2. Coñecer o alcance da Ilustración como novo movemento cultural e social en Europa e en América.	XHB1.2.1. Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgunhas monarquías.	CSC, CCEC CCL
f g l n	B1.3. Arte e ciencia en Europa no século XVIII.	B1.3. Coñecer os avances da Revolución Científica desde os séculos XVII e XVIII.	XHB1.3.1. Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época.	CSC, CMCCT CAA
			XHB1.3.2. Comprende as implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas.	CSC CMCCT
Bloque 2. A era das revolucións liberais				
A, c d g h l	B2.1. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: bases ideolóxicas (liberalismo, nacionalismo e rexionalismo), económicas e sociais; principais consecuencias.	B2.1. Comprender o alcance e as limitacións dos procesos revolucionarios dos séculos XVIII e XIX.	XHB2.1.1. Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron.	CSC, CAA CCL
			XHB2.1.2. Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.	CSC, CAA CCL

Xeografía e Historia. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
a c d g h l ñ	B2.2. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: periodización e feitos principais. Restauración. Procesos unificadores e independentistas. O caso español	B2.2. Identificar os principais feitos das revolucións liberais burguesas en Europa e América nos séculos XVIII e XIX.	XHB2.2.1. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e os contras.	CSC CAA CCL
			XHB2.2.2. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, e indica os proles e os contras.	CSC CAA CCL
			XHB2.2.3. Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes.	CSC, CAA CCL
Bloque 3. A Revolución Industrial				
F, g, h l	B3.1. R. Industrial: concepto; factores económicos, sociais e ideolóxicos que a fan posible.	B3.1. Describir os feitos salientables da Revolución Industrial e o seu encadeamento causal.	XHB3.1.1. Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra.	CSC, CAA, CCL
g h l	B3.2. Revolución Industrial: desde Gran Bretaña ao resto de Europa.	B3.2. Analizar as vantaxes e os inconvenientes de ser un país pioneiro nos cambios.	XHB3.2.1. Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas.	CSC CAA CCL
			XHB3.2.1. Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos.	CSC, CAA CCL
A, c, d, h, l m	B3.3. Consecuencias da R. Industrial. Movemento obreiro (orixes, ideoloxías e formas de organización).	B3.3. Entender o concepto de progreso, e os sacrificios e os avances que leva consigo.	XHB3.3.1. Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais.	CSC, CSIEE, CCL
l	B3.4. Discusión en torno ás	B3.4. Analizar a evolución dos cambios	XHB3.4.1. Especifica algunhas repercusións	CSC

Xeografía e Historia. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
ñ	características da industrialización en España e Galicia: éxito ou fracaso?	económicos en España e en Galicia, a raíz da industrialización parcial do país.	políticas como consecuencia dos cambios económicos en España.	
g l m	B3.5. A ciencia no século XIX.	B3.5. Coñecer os principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX, e a súa relación coas revolucións industriais	XHB3.5.1. Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.	CSC CAA CMCCT
Bloque 4. O Imperialismo do século XIX e a I Guerra Mundial				
g h l	B4.1. O imperialismo no século XIX: concepto.	B4.1. Identificar as potencias imperialistas e a repartición de poder económico e político no mundo no derradeiro cuarto do século XIX e no principio do XX.	XHB4.1.1. Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais.	CSC CAA CCL
			XHB4.1.2. Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización.	CSC, CAA, CCL
G, l	B4.2. Imperialismo: causas, desenvolvemento e consecuencias.	B4.2. Establecer xerarquías causais (aspecto e escala temporal) da evolución do imperialismo.	XHB4.2.1. Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.	CSC, CAA
g h l	B4.3. Causas e consecuencias da Gran Guerra (1914-1919) ou I Guerra Mundial.	B4.3. Coñecer os principais acontecementos da Gran Guerra, as súas interconexións coa Revolución Rusa e as consecuencias dos tratados de Versalles.	XHB4.3.1. Diferenza os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial.	CSC CAA
			XHB4.3.2. Analiza o novo mapa político de Europa.	CSC, CAA
			XHB4.3.3. Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados.	CSC, CAA CCL
A, c, d, g, h	B4.4. Revolución Rusa.	B4.4. Esquematizar a orixe, o desenvolvemento e as consecuencias da	XHB4.4.1. Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na	CSC, CAA

Xeografía e Historia. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
l		Revolución Rusa.	actualidade.	CCL
g h l n	B4.5. A arte no século XIX.	B4.5. Relacionar movementos culturais como o romanticismo, en distintas áreas, e recoñecer a orixinalidade de movementos artísticos como o impresionismo, o expresionismo e outros "ismos" en Europa.	XHB4.5.1. Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX. XHB4.5.2. Compara movementos artísticos europeos e asiáticos.	CSC, CAA, CCL CCEC CSC, CAA, CCL, CCEC.
Bloque 5. A época de entreguerras (1919-1945)				
g h l	B5.1. Período de entreguerras: do final da Gran Guerra ao crac do 29 e a Gran Depresión.	B5.1. Coñecer e comprender os acontecementos, os feitos e os procesos máis importantes do período de entreguerras, e a súa conexión co presente, e estudar a xerarquía causal nas explicacións históricas sobre esta época.	XHB5.1.1. Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia. XHB5.1.2. Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008. XHB5.1.3. Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller.	CSC, CAA CCL CSC CAA CSC, CAA, CCL
A, c, d, h, l	B5.2. Fascismo italiano e nazismo alemán.	B5.2. Analizar as causas do auge dos fascismos en Europa.	XHB5.2.1. Explica diversos factores que fixeron posible o auge do fascismo en Europa.	CSC CCL
A, c d g, h l	B5.3. II República española e a Guerra Civil.	B5.3. Coñecer as tensións que levaron en España á proclamación da II República e ao estoupido da Guerra Civil	XHB5.3.1. Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas. XHB5.3.2. Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional.	CSC, CCL CSC, CAA, CCL
Bloque 6. As causas e consecuencias da II Guerra Mundial (1939-1945).				

Xeografía e Historia. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
g l	B6.1. Orixes da II Guerra Mundial.	B6.1. Coñecer as causas da II Guerra Mundial.	XHB6.1.1. Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas).	CSC, CAA
g h l	B6.2. Desenvolvemento da II Guerra Mundial: extensión, fases, formas de guerra e principais consecuencias.	B6.2. Coñecer os principais feitos da II Guerra Mundial, diferenciar as escalas xeográficas nesta guerra (europea e mundial) e entender o concepto de guerra total.	XHB6.2.1. Sitúa nun mapa as fases do conflito.	CSC, CAA
			XHB6.2.2. Dá unha interpretación de por que rematou antes a guerra europea que a mundial.	CSC, CAA, CCL
			XHB6.2.3. Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos.	CSC, CAA CCL
A, d l	B6.3. O Holocausto.	B6.3. Entender o contexto en que se desenvolveu o Holocausto na guerra europea e as súas consecuencias.	XHB6.3.1. Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial.	CSC
g h l	B6.4. Nova xeopolítica mundial: Guerra Fría e plans de reconstrución posbélica.	B6.4. Comprender o concepto de Guerra Fría no contexto de despois de 1945, e as relacións entre os dous bloques, os EEUU e a URSS.	XHB6.4.1. Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría.	CSC, CAA CCL
			XHB6.4.2. Describe as consecuencias da guerra de Vietnam.	CSC, CAA, CCL
a d, g, h l	B6.5. Procesos de descolonización en Asia e África.	B6.5. Organizar os feitos máis importantes da descolonización de posguerra no século XX e comprender os límites da descolonización e da independencia nun mundo desigual.	XHB6.5.1. Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador.	CSC, CCL
			XHB6.5.2. Distingue entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947).	CSC, CAA
Bloque 7. A estabilización do Capitalismo e o illamento económico do bloque soviético.				
A, d, g	B7.1. Evolución dos bloques soviético	B7.1. Entender os avances económicos dos	XHB7.1.1. Explica os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa.	CSC, CAA, CCL

Xeografía e Historia. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
h l	e capitalista. O "Welfare State".	réximes soviéticos e os perigos do seu illamento interno, así como os avances económicos do "Welfare State" en Europa.	XHB7.1.2. Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado.	CSC
F, g, h, l m	B7.2. Crise do petróleo (1973).	B7.2. Comprender o concepto de crise económica e a súa repercusión mundial nun caso concreto.	XHB7.2.1. Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008.	CSC, CAA CCL
A, c, d, g h l ñ	B7.3. Ditadura de Franco en España.	B7.3. Explicar as causas de que se establecera unha ditadura en España tras a Guerra Civil, e como foi evolucionando esa ditadura desde 1939 a 1975.	XHB7.3.1. Coñece a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco XHB7.3.2. Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica	CSC CSC, CAA, CCL
Bloque 8. O mundo recente entre os séculos XX e XXI				
A, d g l	B8.1. Formas económicas e sociais do capitalismo no mundo.	B8.1. Interpretar procesos a medio prazo de cambios económicos, sociais e políticos a nivel mundial.	XHB8.1.1. Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época XHB8.1.2. Comprende os proles e contras do estado do benestar.	CSC CAA CSC
A, d, g, h l	B8.2. Colapso dos réximes soviéticos e as súas consecuencias.	B8.2. Coñecer as causas e as consecuencias inmediatas do colapso da URSS e outros réximes socialistas.	XHB8.2.1. Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS.	CSC, CAA CCL
a c d g	B8.3. Transición política en España: da ditadura á democracia (1975-1982).	B8.3. Coñecer os principais feitos que conduciron ao cambio político e social en España despois de 1975, e sopesar distintas interpretacións sobre ese proceso.	XHB8.3.1. Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade. XHB8.3.2. Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de	CSC, CAA CCL CSC CCL

Xeografía e Historia. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
h l ñ			<p>Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc.</p> <p>XHB8.3.3. Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc.</p>	CSC CAA CCL
A, c, d, g, h l	B8.4. Camiño cara a Unión Europea: desde a unión económica a unha futura unión política supranacional.	B8.4. Entender a evolución da construción da Unión Europea.	XHB8.4.1. Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro.	CSC, CAA, CCL
Bloque 9. A Revolución Tecnolóxica e a globalización a finais do século XX e principio do XXI				
E, g, h l	B9.1. A globalización económica: concepto e características.	B9.1. Definir a globalización e identificar algúns dos seus factores.	<p>XHB9.1.1. Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra.</p> <p>XHB9.1.2. Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización.</p>	CSC, CD, CCL, CAA, CSIEE CSC, CAA, CCL
E, f, g, h l	B9.2. Papel da Revolución Tecnolóxica na globalización.	B9.2. Identificar algúns dos cambios fundamentais que supón a Revolución Tecnolóxica.	XHB9.2.1. Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos.	CSC, CAA CCL, CD
E, g, h, l m	B9.3. Consecuencias da globalización. Relacións interrexionais; focos de	B9.3. Recoñecer o impacto destes cambios a nivel local, autonómico, estatal e global, previndo posibles escenarios máis e menos	XHB9.3.1. Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflitivo das condicións sociais	CSC, CD, CAA CCL, CMCCT

Xeografía e Historia. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Cráterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
ñ	conflito.	desexables de cuestións ambientais transnacionais, e discutir as novas realidades do espazo globalizado.	do proceso de globalización.	CSIEE
Bloque 10. A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía				
g h l ñ	B10.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía.	B10.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	XHB10.1.1. Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas consecuencias do quecemento global, como o desxeamento do Báltico.	CSC, CMCCT CAA CCL
			XHB10.1.2. Sopesa como unha Europa en guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI.	CSC CAA
			XHB10.1.3. Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI.	CSC CMCCT CAA
f l ñ	B10.2. Cambio e continuidade.	B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	XHB10.2.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	CSC CMCCT
			XHB10.2.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	CSC, CMCCT
f , l ñ	B10.3. Tempo histórico.	B10.3. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	XHB10.3.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	CSC, CMCCT
H, l	B10.4. Vocabulario histórico e artístico:	B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e	XHB10.4.1. Utiliza con fluidez e precisión o	CSC

Xeografía e Historia. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Colocriterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
ñ	Idade Contemporánea.	artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	vocabulario histórico e artístico necesario.	CCL

4.2.6.4.1. Concreción para cada estándar da temporalización, o grao mínimo de consecución para superar a materia, as competencias clave, a ponderación e os instrumentos de avaliación de Xeografía e Historia de 4º de ESO.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMPORALIZACIÓN			GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA	COMPETEN. CLAVE.	PONDERACIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
	1ª Av	2ª Av	3ª Av				
XHB1.1.1. Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo.	X			Establecer cun mínimo de certeza, a través da análise de textos, a diferenza fundamental entre o Absolutismo e o Parlamentarismo.	CSC, CAA CCL	1,6 %	Procedementos de avaliación: • Observación directa do traballo diario. • Análise e valoración de actividades, exercicios, tarefas e traballos trimestrais individuais ou colaborativos.
XHB1.1.2. Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración.	X			Distinguir cun mínimo de rigor conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración.	CSC, CAA, CCL	1,6 %	
XHB1.2.1. Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgunhas monarquías.	X			Describir cun mínimo de precisión as características mais relevantes da cultura da Ilustración e as implicacións principais que ten nalgunhas monarquías.	CSC, CCEC CCL	1,6 %	
XHB1.3.1. Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época.	X	X	X	Apreciar cun mínimo de claridade os avances científicos mais destacables e a súa aplicación á vida diaria, e contextualizar o papel dos científicos na súa propia época.	CSC, MCCT, CAA	1,6 %	
XHB1.3.2. Comprende as implicacións do empiricismo e o método científico nunha	X			Comprender cun mínimo de certeza algunhas das implicacións do empiricismo e o método científico nunha	CSC	1,6 %	

variedade de áreas.				variedade de áreas.	CMCCT		
XHB2.1.1. Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron.	X			Sopesar cun mínimo de correlación as principais razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron.	CSC, CAA, CCL.	1,6 %	<ul style="list-style-type: none"> • Valoración cualitativa (anotacións no diario do profesor) e cuantitativa do avance individual (cualificacións). <p style="text-align: center;">Instrumentos de avaliación:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Escala de observación. ▪ Rexistro de observación do caderno de aula. ▪ Rexistro de actividade de aula.
XHB2.1.2. Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.	X	X	X	Recoñecer cun mínimo de claridade, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor fundamental destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.	CSC, CAA, CCL	1,6 %	
XHB2.2.1. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e os contras.	X			Redactar cun mínimo de rigor unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais básicas, e sinala os proles e os contras mais relevantes.	CSC, CAA CCL	1,6 %	
XHB2.2.2. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, e indica os proles e os contras.	X			Redactar cun mínimo de rigor unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XVIII, acudindo a explicacións causais básicas, e sinala os proles e os contras mais relevantes..	CSC, CAA CCL	1,6 %	
XHB2.2.3. Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes.	X	X	X	Discutir cun mínimo de coherencia as implicacións mais destacables da violencia empregando diversos tipos de fontes.	CSC, CAA, CCL	1,6 %	
XHB3.1.1. Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra.	X			Analizar cun mínimo de precisión os proles e os contras principais da primeira Revolución Industrial en Inglaterra.	CSC, CAA, CCL	1,6 %	
XHB3.2.1. Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas.	X			Analizar e comparar cun mínimo de rigor os trazos básicos da industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas.	CSC, CAA CCL	1,6 %	
XHB3.2.1. Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos.	X			Comparar cun mínimo de certeza as características básicas do proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos.	CSC, CAA CCL	1,6 %	

XHB3.3.1. Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais.	X			Explicar cun mínimo de rigor a esencia da situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais.	CSC, CSIEE, CCL	1,6 %	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rexistro traballo escrito. ▪ Rexistro de expresión /exposición oral.
XHB3.4.1. Especifica algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España.	X			Especificar cun mínimo de correlación algunhas repercusións políticas fundamentais como consecuencia dos principais cambios económicos en España.	CSC	1,6 %	
XHB3.5.1. Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.	X			Elaborar cun mínimo de orde un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.	CSC, CAA, CMCCT	1,6 %	
XHB4.1.1. Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais.	X			Explicar cun mínimo de rigor razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais.	CSC, CAA CCL	1,6 %	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Proba práctica.
XHB4.1.2. Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización.	X	X	X	Elaborar cun mínimo de coherencia discusións sobre eurocentrismo e a globalización.	CSC, CAA, CL	1,6 %	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Proba interactiva
XHB4.2.1. Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.	X			Saber recoñecer cun mínimo de precisión cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.	CSC CAA	1,6 %	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Proba escrita.
XHB4.3.1. Diferenza os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial.	X			Diferenciar cun mínimo de rigor os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial.	CSC CAA	1,6 %	
XHB4.3.2. Analiza o novo mapa político de Europa.	X			Analizar de xeito sinxelo o novo mapa político de Europa.	CSC, CAA	1,6 %	
XHB4.3.3. Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados.	X			Describir cun mínimo de precisión a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados.	CSC, CAA, CCL	1,6 %	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rubrica de exposición con ferramentas dixitais.
XHB4.4.1. Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade.		X	X	Contrastar cun mínimo de claridade algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade.	CSC, CAA CCL	1,6 %	

XHB4.5.1. Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do s. XIX.		X		Comentar analiticamente cun mínimo de rigor cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX.	CSC, CAA, CCL, CCEC	1,6 %	▪ Rúbrica de caderno de aula.
XHB4.5.2. Compara movementos artísticos europeos e asiáticos.		X		Comparar de xeito sinxelo movementos artísticos europeos e asiáticos.	CSC, CAA, CCL, CCEC.	1,6 %	
XHB5.1.1. Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.	X	X	X	Analizar cun mínimo de rigor interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.	CSC, CAA, CCL	1,6 %	▪ Rúbrica de expresión oral.
XHB5.1.2. Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008.	X	X	X	Relacionar cun mínimo de correlación algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008.	CSC, CAA	1,6 %	▪ Rúbrica de procura de información.
XHB5.1.3. Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller.		X		Discutir cun mínimo de coherencia as circunstancias da loita polo sufraxio da muller.	CSC, CAA, CCL	1,6 %	▪ Rúbrica de procura e análise de información.
XHB5.2.1. Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa.		X		Explicar cun mínimo de rigor diversos factores fundamentais que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa.	CSC, CCL	1,6 %	
XHB5.3.1. Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas.		X		Explicar cun mínimo de claridade as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas.	CSC, CCL	1,6 %	▪ Rúbrica de análise-comentario de documentos.
XHB5.3.2. Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional.		X		Explicar de xeito sinxelo as principais causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional.	CSC, CAA, CCL	1,6 %	
XHB6.1.1. Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas).	X	X	X	Recoñecer cun mínimo de precisión a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas).	CSC CAA	1,6 %	▪ Rúbrica de busca de semellanzas / diferenzas.
XHB6.2.1. Sitúa nun mapa as fases do conflito.		X		Situar cun mínimo de precisión nun mapa as fases do conflito.	CSC, CAA	1,6 %	
XHB6.2.2. Dá unha interpretación de por que rematou antes a guerra europea que a mundial.		X		Dar unha interpretación cun mínimo de certeza de por que rematou antes a guerra europea que a mundial.	CSC, CAA, CCL	1,6 %	

XHB6.2.3. Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos.	X		Elaborar unha narrativa explicativa cun mínimo de rigor das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos.	CSC,CAA, CCL	1,6 %	▪ Lista de cotexo.
XHB6.3.1. Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial.	X		Recoñecer cun mínimo de profundidade a significación mais relevante do Holocausto na historia mundial.	CSC	1,6 %	
XHB6.4.1. Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría.	X		Utilizando fontes históricas e historiográficas, explicar cun mínimo de rigor algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría.	CSC, CAA CCL	1,6 %	▪ Lista de cotexo para autoavaliación.
XHB6.4.2. Describe as consecuencias da guerra de Vietnam.	X		Describir cun mínimo de extensión as consecuencias fundamentais da guerra de Vietnam.	CSC, CAA, CCL	1,6 %	
XHB6.5.1. Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador.	X		Describir cun mínimo de precisión os feitos mais relevantes do proceso descolonizador.	CSC, CCL	1,6 %	▪ Lista de cotexo para coavaliación.
XHB6.5.2. Distingue entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947).	X		Distinguir cun mínimo de claridade entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947).	CSC CAA	1,6 %	
XHB7.1.1. Explica os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa.	X		Explicar de xeito sinxelo os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa.	CSC, CAA, CCL	1,6 %	▪ Lista de cotexo para coavaliación (debate).
XHB7.1.2. Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado.	X		Recoñecer cun mínimo de correlación os cambios sociais mais destacados derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado.	CSC	1,6 %	
XHB7.2.1. Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008.		X	Comparar cun mínimo de rigor a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008.	CSC, CAA, CCL	1,6 %	
XHB7.3.1. Coñece a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco		X	Coñecer cun mínimo de precisión a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco	CSC	1,6 %	

XHB7.3.2. Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica.		X	Discutir cun mínimo de coherencia como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica.	CSC, CAA,CCL	1,6 %
XHB8.1.1. Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época.		X	Interpretar cun mínimo de rigor o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época	CSC, CAA	1,6 %
XHB8.1.2. Comprende os proles e contras do estado do benestar.		X	Comprender cun mínimo de claridade os proles e contras do estado do benestar.	CSC	1,6 %
XHB8.2.1. Analiza aspectos políti. econ. e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS.		X	Analizar de xeito sinxelo os aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS.	CSC, CAA,CCL	1,6 %
XHB8.3.1. Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade.		X	Comparar cun mínimo de rigor interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade.	CSC, CAA,CCL	1,6 %
XHB8.3.2. Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc.		X	Enumerar e describir cun mínimo de precisión algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc.	CSC CCL	1,6 %
XHB8.3.3. Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc.		X	Analizar cun mínimo de profundidade o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc.	CSC CAA CCL	1,6 %
XHB8.4.1. Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro.		X	Discutir cun mínimo de coherencia sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro.	CSC,CAA,C CL	1,6 %
XHB9.1.1. Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos		X	Procurar na prensa, cun mínimo de extensión, novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elaborar argumentos	CSC, CD, CCL,	1,6 %

a favor e en contra.				sinxelos e coherentes, a favor e en contra.	CAA,CSIEE	
XHB9.1.2. Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización.	X	X	X	Elaborar cun mínimo de coherencia discusións sobre o eurocentrismo e a globalización.	CSC, CAA,CCL	1,6 %
XHB9.2.1. Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos.			X	Analizar cun mínimo de rigor algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos.	CSC, CAA, CCL, CD	1,6 %
XHB9.3.1. Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflitivo das condicións sociais do proceso de globalización.			X	Crear de xeito sinxelo contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflitivo das condicións sociais do proceso de globalización.	CSC, CD, CAA, CCL, CMCCT, CSIEE.	1,6 %
XHB10.1.1. Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas consecuencias do quecemento global, como o desxeamento do Báltico.			X	Formular cun mínimo de claridade posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas consecuencias do quecemento global, como o desxeamento do Báltico.	CSC, CMCCT CAA, CCL	1,6 %
XHB10.1.2. Sopesa como unha Europa en guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI.			X	Sopesar cun mínimo de rigor como unha Europa en guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI.	CSC CAA	1,6 %
XHB10.1.3. Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI.			X	Comparar (nun aspecto ou en varios) cun mínimo de precisión as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI.	CSC, CMCCT CAA	1,6 %
XHB10.2.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	X	X	X	Ordenar cun mínimo de exactitude temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	CSC CMCCT	1,6 %

XHB10.2.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	X	X	X	Realizar cun mínimo de orde diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	CSC, CMCCT	1,6 %
XHB10.3.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	X	X	X	Entender cun mínimo de claridade que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	CSC CMCCT	1,6 %
XHB10.4.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	X	X	X	Utilizar cun mínimo de fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	CSC, CCL	1,6 %

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES.	ELEMENTOS TRANSVERSAIS.						
	(Compresión lectora: CL. Expresión oral e escrita:EOE. Comunicación audiovisual: CA. Tratamento das TIC:TIC Emprendemento:EMP. Educación cívica e constitucional: EC. Prevención da violencia:PV)						
	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV
XHB1.1.1. Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo.		x					
XHB1.1.2. Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración.		x					
XHB1.2.1. Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgúnhas monarquías.		x					
XHB1.3.1. Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época.						x	
XHB1.3.2. Comprende as implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas.		x					
XHB2.1.1. Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron.							x
XHB2.1.2. Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como	x						

evidencia para os/as historiadores/as.							
XHB2.2.1. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e os contras.		x					x
XHB2.2.2. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, e indica os proles e os contras.		x					x
XHB2.2.3. Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes.			x	x			x
XHB3.1.1. Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra.	x						
XHB3.2.1. Analiza e compara a ind. de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas.	x			x			
XHB3.2.1. Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos.		x					
XHB3.3.1. Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais.		x				x	
XHB3.4.1. Especifica algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España.		x					
XHB3.5.1. Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.					x		
XHB4.1.1. Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais.		x				x	x
XHB4.1.2. Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización.		x					
XHB4.2.1. Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.	x						x
XHB4.3.1. Diferenza os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial.	x						x
XHB4.3.2. Analiza o novo mapa político de Europa.	x						
XHB4.3.3. Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados.		x					
XHB4.4.1. Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade.		x					
XHB4.5.1. Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX.	x	x		x			
XHB4.5.2. Compara movementos artísticos europeos e asiáticos.		x	x	x			
XHB5.1.1. Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.			x	x			

XHB5.1.2. Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008.		x				x	
XHB5.1.3. Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller.		x				x	
XHB5.2.1. Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa.		x					
XHB5.3.1. Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas.		x				x	
XHB5.3.2. Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional.		x					
XHB6.1.1. Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas).	x						
XHB6.2.1. Sitúa nun mapa as fases do conflito.		x					
XHB6.2.2. Dá unha interpretación de por que rematou antes a guerra europea que a mundial.		x					
XHB6.2.3. Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II G. Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos.		x					
XHB6.3.1. Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial.				x		x	x
XHB6.4.1. Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría.		x				x	x
XHB6.4.2. Describe as consecuencias da guerra de Vietnam.		x					x
XHB6.5.1. Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador.		x					x
XHB6.5.2. Distingue entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947).	x						x
XHB7.1.1. Explica os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa.		x				x	
XHB7.1.2. Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado.	x					x	
XHB7.2.1. Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008.		x	x	x			
XHB7.3.1. Coñece a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco		x					
XHB7.3.2. Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica.		x					
XHB8.1.1. Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época	x						
XHB8.1.2. Comprende os proles e contras do estado do benestar.		x					

XHB8.2.1. Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS.	x						
XHB8.3.1. Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade.		x					
XHB8.3.2. Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc.		x					
XHB8.3.3. Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc.	x						x
XHB8.4.1. Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro.		x					
XHB9.1.1. Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra.	x		x				
XHB9.1.2. Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización.		x					
XHB9.2.1. Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos.	x						
XHB9.3.1. Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflitivo das condicións sociais do proceso de globalización.					x		
XHB10.1.1. Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgúns consecuencias do queceamento global, como o desxeamento do Báltico.					x		
XHB10.1.2. Sopesa como unha Europa en guerra durante o s. XX pode chegar a unha unión económica e política no s. XXI.		x					
XHB10.1.3. Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI.		x					
XHB10.2.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.		x					
XHB10.2.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.					x		
XHB10.3.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.						x	
XHB10.4.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.							x

4.2.7. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS PARA XEOGRAFÍA E HISTORIA.

Os materiais didácticos a empregar son:

Entre os elaborados por membros do departamento:

- Páxinas web, webquests e presentacións dixitais, relacionadas co proxecto ABALAR para 1º e 2º nivel do primeiro ciclo da ESO.
- Presentacións dixitais para as diversas materias relacionadas con Ciencias Sociais, Xeografía e Historia.
- Folletos-Guía para as saídas didácticas.
- Monografías con / sen formato dixital sobre a historia local.
- Temas.

De elaboración allea ao departamento:

- Dicionarios de termos xeográficos e históricos e dicionario visual de termos xeográficos e artísticos. Versión dixital.
- Atlas e recompilacións de mapas.
- Mapas conceptuais
- Mapas murais.
- Libros dixitais.
- Fotos e representacións en 3D.
- Vídeo e documentais. Internet (youtube...).
- Enderezos de páxinas web en Internet.
- Webquest na rede.
- Diapositivas.
- Materiais de ITE e doutros portais educativos.

Materiais dixitais e recursos didácticos de:

- ABALAR.
- EVA (libro dixital).
- Aula Virtual.

Os libros de texto de referencia son:

- Para 1º ESO: Libro electrónico de EDEBE e de EDIXGAL.
- Para 2º ESO: Libro electrónico de EDEBE e de EDIXGAL..
- Para 3º ESO: Xeografía e Historia de Santillana.
- Para 4º ESO: Xeografía e Historia de Santillana.

4.2.8. CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO:

4.2.8.1. CRITERIOS SOBRE O PROCESO DE AVALIACIÓN E AS MEDIDAS INDIVIDUAIS/COLECTIVAS A ADOPTAR:

O proceso de avaliación será continuo e a avaliación levarase a cabo tendo en conta os diferentes elementos que constitúen o currículo, é dicir, as competencias claves, os estándares de aprendizaxe avaliábeis os obxectivos, os contidos e os criterios de avaliación.

No referente a avaliación inicial, deseñada en coordinación co equipo docente, realizárase nas primeiras sesións do curso e terá como obxectivo: coñecer o estado inicial dos niveis, características y necesidades das alumnas e alumnos (as actitudes fronte a área e aos grandes temas que se poden tratar desde un punto de vista disciplinar, as capacidades en relación aos procedementos básicos da aprendizaxe, nivel de dominio dos procedementos centrais da materia, grados de dominio dos conceptos relacionados coa materia), facer aflorar as deficiencias e as expectativas e intereses de alumnas e alumnos). Esta información permitiranos valorar o punto de partida do grupo/de cada alumno en particular e precisámola para poder tomar unha serie de decisións relativas a planificar e programar as actividades docentes, adoptar medidas de atención a diversidade na aula e elixir as estratexias metodolóxicas a empregar.

Entre os posibles instrumentos válidos para recoller a información relevante para esta avaliación inicial optamos por empregar: probas escritas e orais, debates en grupo, simulación de situacións, rexistros de observación, entrevistas, autoavaliación. No proceso avaliativo existirán tres sesións de avaliación e a última destas coincidirá coa avaliación final ordinaria do mes de xuño. Para aqueles alumnos/as que non alcancen os graos mínimos de consecución para superar a materia, programaranse actividades de recuperación e reforzo, en calquera momento da avaliación, atendendo ás necesidades concretas e propoñendo ao alumnado a realización de traballos, exercicios, exposicións en clase ou probas escritas. No referente a avaliación final extraordinaria de setembro o alumnado, que non acade cualificación positiva na avaliación ordinaria de xuño, deberá realizar unha proba escrita extraordinaria, que terá en conta os mínimos esixibles programados.

4.2.8.2. CRITERIOS SOBRE AS CUALIFICACIÓNS.

As cualificacións, na Xeografía e historia da ESO, axustaranse aos seguintes criterios:

- A ponderación será a que ven recollida nos apartados sobre concreción de estándares, competencias, instrumentos para avaliar e elementos transversais.
- As probas escritas responderan a seguinte estrutura e cualificación: Definir/localizar/situar (2 puntos), Relacionar/comparar/diferenciar/describir (3 puntos), desenvolver temas/cuestións (2 puntos) e analizar/comentar documentos (3 puntos).
- A falta de asistencia non xustificada a unha proba escrita cualificarase con Insuficiente cero (a non asistencia só poderá xustificarse mediante documentación oficial).
- As condutas fraudulentas nunha proba escrita (copiar... utilizando calquera medio): implicarán a retirada inmediata da proba e a súa cualificación con Insuficiente cero.
- As cualificacións parciais (das probas escritas e orais, as evidencias observables...) redondearanse á décima superior (cando sexa igual ou superior a metade da décima inferior) e á inferior no caso contrario, e as cualificacións medias da avaliación redondearanse a unidade superior (cando sexa igual ou superior a metade da unidade inferior) e á inferior no caso contrario.

4.3. MEDIDAS DE ATENCIÓN A DIVERSIDADE E INCLUSIÓN NA ESO

4.3.1. OBSERVACIÓNS SOBRE AS MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE E INCLUSIÓN.

Á hora de formular as medidas de atención á diversidade e inclusión habemos de solicitar, en primeiro lugar, diversa información sobre cada grupo de alumnos e alumnas; como mínimo debe coñecerse a relativa a:

- O número de alumnos e alumnas.
- funcionamento do grupo (clima da aula, nivel de disciplina, atención...).
- As fortalezas que se identifican no grupo en canto ao desenvolvemento de contidos curriculares.
- As necesidades que se puidesen identificar; convén pensar nesta fase en como se poden abordar (planificación de estratexias metodolóxicas, xestión da aula, estratexias de seguimento da eficacia de medidas, etc.).
- As fortalezas que se identifican no grupo en canto aos aspectos competenciais.
- Os desempeños competenciais prioritarios que hai que practicar no grupo nesta materia.
- Os aspectos que se deben ter en conta ao agrupar os alumnos e as alumnas para os traballos cooperativos.
- Os tipos de recursos que se necesitan adaptar a nivel xeral para obter un logro óptimo do grupo.

A partir dos resultados da avaliación inicial poderemos:

- Identificar os alumnos ou as alumnas que necesitan un maior seguimento ou personalización de estratexias no seu proceso de aprendizaxe. (Débese ter en conta aquel alumnado con necesidades educativas, con altas capacidades e con necesidades non diagnosticadas, pero que requiran atención específica por estar en risco, pola súa historia familiar, etc.).
- Saber as medidas organizativas a adoptar. (Planificación de reforzos, situación de espazos, xestión de tempos grupais para favorecer a intervención individual).
- Establecer conclusións sobre as medidas curriculares a adoptar, así como sobre os recursos que se van empregar.
- Analizar o modelo de seguimento que se vai utilizar con cada un deles.
- Acoutar o intervalo de tempo e o modo en que se van avaliar os progresos destes estudantes.
- Fixar o modo en que se vai compartir a información sobre cada alumno ou alumna co resto de docentes que interveñen no seu itinerario de aprendizaxe; especialmente, co titor.

Para traballar a diversidade de niveis, estilos e ritmos de aprendizaxe, de intereses e capacidades dos alumnos para este curso, teremos en conta a seguinte relación:

- **ADAPTACIÓN CURRICULAR BÁSICA:** os contidos nucleares da unidade didáctica preséntanse de forma pautada, con apoio gráfico, seguindo unha secuencia de aprendizaxe que facilita a adquisición de competencias por parte do alumnado.
- **AMPLIACIÓN:** fichas para fotocopiar con actividades de maior dificultade na súa resolución, polo tratamento doutros contidos relacionados cos do curso etc.
- **COMPETENCIAS E INTELIXENCIAS MÚLTIPLES:** contéplase a diversidade de estilos cognitivos e de intelixencias en aprendizaxes coa lectura, co movemento, coa representación plástica, coa dramatización...
- **PLANS INDIVIDUAIS:** dirixidos aos alumnos que o requiren (estranxeiros, incorporación tardía, necesidades educativas especiais e superdotación).

- **ACTIVIDADES MULTINIVEL:** posibilitan que os alumnos atopen, respecto ao desenvolvemento dun contido, actividades que se axusten ao seu nivel de competencia curricular, aos seus intereses, ás súas habilidades e/ou motivacións. Deste xeito, nunha mesma clase posibilitase traballar a diferentes niveis, segundo as habilidades de cada alumno/a. Desta maneira favorécese unha división de tarefas entre os alumnos acorde cos seus intereses e/ou habilidades.
- **TRABALLOS DE INVESTIGACIÓN:** traballos que permiten o afondamento nunha temática concreta.
- **LECTURAS E CONSULTAS DE FORMA LIBRE:** permiten espertar o interese do alumnado por ampliar o seu coñecemento, aínda que facéndoo ao seu propio ritmo. A aproximación a diversos temas mediante curiosidades e feitos sorprendentes promove que os alumnos poidan continuar o traballo máis aló da aula e de maneira totalmente adaptada ás súas necesidades e/ou habilidades.

4.3.2. A PARTICIPACIÓN DE MEMBROS DO DEPARTAMENTO EN PROGRAMAS SINGULARES DE MEDIDAS PARA A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE: A ADAPTACIÓN DA PROGRAMACIÓN DA XEOGRAFÍA E HISTORIA AO AGRUPAMENTOS ESPECÍFICOS DA ESO.

Como entre as medidas de atención á diversidade que o noso centro puxo en funcionamento está o establecemento dos agrupamentos específicos en 1º Ciclo da ESO, curso 1º, 2º, e 3º / 4º da ESO, para a área de Xeografía e Historia, e, nos agrupamentos participa alumnado que accede ao mesmo por atraso académico xeneralizado, carencias importantes na expresión oral ou escrita e na comprensión lectora ou severas dificultades para alcanzar os graos mínimos de consecución deste nivel/do nivel académico precedente no pasado curso, e que manifesta dificultades xeneralizadas para a adquisición das competencias clave.

Como a atención a este alumnado obriga a suscitar unha formulación específica da programación adaptada ás súas necesidades que, aínda que mantén os estándares e os graos mínimos de consecución para superar a materia, dos programados para os grupos de referencia dos que proveñen os alumnos, o profesor/a asignado aplicará:

- Unha adaptación metodolóxica que terá como eixes centrais a creación dun ambiente que propicie que os alumnos poidan mostrar as súas potencialidades, dentro da aula, xerando neles unha maior confianza nas súas posibilidades e un contexto de aprendizaxe cooperativo, que potencie o esforzo que desenvolve cada un de forma individual.
- Un redeseño das actividades de: iniciación, motivación, desenvolvemento, finalización, reforzo e recuperación e profundización.
- Unha atención intensa e continuada sobre: a capacidade lecto-escritora, os preconceptos e os conceptos básicos.
- Unha adaptación continuada e personalizada dos materiais en relación con:
  - nivel de desenvolvemento conceptual dos alumnos.
  - As dificultades de aprendizaxe específicas que manifesten ao longo do curso.
  - As motivacións e intereses particulares que van confirmándose.

Unha avaliación continua que cumpra simultaneamente as funcións de regular o proceso e de medir o nivel alcanzado polos alumnos, que será cualificado:

- Valorando o traballo persoal realizado polo alumno: participación nas actividades de aula, realización de tarefas propostas para casa, execución e corrección das actividades do caderno de clase, elaboración de informes, esquemas, resumos, etc.
- Descartando a cualificación negativa das ideas expresadas sen rigor/precisión (para evitar risco de desalentar), que deben ser corrixidas de forma respectuosa e ser utilizadas polo profesor, como fonte de información para súa tarefa de xestión e selección das actividades de aprendizaxe. Sopesando as dificultades que implica a adquisición de certos conceptos e destrezas, e o grado de cambio conceptual que implican en función do nivel inicial de partida do alumnado.

A profesora/profesor asignado terá en conta en todo momento que o obxectivo final destes alumnos será alcanzar un grado de desenvolvemento aceptable dos graos mínimos de consecución para superar a materia, de acordo co establecido na concreción dos estándares de aprendizaxe avaliados programados, que lle permitan a súa reintegración ao grupo

de referencia, e poder proseguir os estudos posteriores nunhas condicións razoables que lle posibiliten optar a alcanzar os obxectivos xerais de etapa correspondentes á ESO e o título de graduado en ESO.

Avaliarase e revisarase pois a eficacia da metodoloxía empregada e da secuencia de actividades proposta, a adecuación dos contidos tratados de acordo coa súa dificultade, importancia e extensión, a temporalización asignada a cada un deles, as dificultades xurdidas no proceso e a persistencia de concepcións incorrectas tralo proceso de aprendizaxe, tamén o nivel alcanzado por cada alumno tanto na adquisición de conceptos como no dominio das competencias básicas, valorando a súa participación e esforzo, e o seu grado de progreso.

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA.

1º Ciclo de ESO. 1º Curso:

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA DE XEOGRAFÍA E HISTORIA. 1º CLICLO ESO. 1º CURSO
1. Interpretar cun mínimo de rigor como inflúen os movementos astronómicos na distribución da radiación solar e nas zonas bioclimáticas do planeta.
2. Analizar cun mínimo de precisión un mapa de fusos horarios e diferenza zonas do planeta de similares horas.
3. Clasificar e distinguir cun mínimo de certeza proxeccións, e comparar cun mínimo de aspectos relevantes unha de Mercator cunha de Peters.
4. Clasificar cun mínimo de orden tipos de imaxes de satélite e mapas.
5. Localizar cun mínimo de precisión un punto xeográfico nun planisferio e distinguir cun mínimo de certeza os hemisferios da Terra e as súas principais características.
6-. Localizar cun mínimo de precisión espazos xeográficos e lugares nun mapa, utilizando datos de coordenadas xeográficas.
7. Situar cun mínimo de exactitude nun mapa físico as principais unidades do relevo europeo e mundial.
8. Localizar cun mínimo de precisión nun mapa físico mundial os elementos e as referencias físicas mais relevantes: mares e océanos, continentes, illas e arquipélagos máis importantes, ríos e cadeas montañosas principais..
9. Elaborar cun mínimo de rigor climogramas e mapas que sitúen os climas do mundo e reflectan os elementos máis importantes.
10. Explicar cun mínimo de claridade as características xerais mais relevantes do relevo europeo.
11. Localizar cun mínimo de precisión no mapa as unidades e os elementos principais do relevo europeo.
12. Clasificar e localizar nun mapa, cun mínimo de orde/precisión, os tipos de clima de Europa.
13. Distinguir e localizar nun mapa, cun mínimo de exactitude, as zonas bioclimáticas do noso continente.
14.. Localizar nun mapa e en imaxes de satélite de Europa, cun mínimo de precisión, os principais espazos naturais.

15. Realizar procuras, cun mínimo de cantidade, en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais, e localizar, cun mínimo de correlación, páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.
16. Recoñecer cun mínimo de certeza os cambios evolutivos mais relevantes ata chegar á especie humana.
17. Nomear e identificar cun mínimo de precisión dúas das catro clases de fontes históricas.
18. Comprender cun mínimo de certeza que a historia non se pode escribir sen fontes, sexan estes restos materiais ou textuais..
19. Ordenar temporalmente, cun mínimo de exactitude, algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.
20. Realizar cun mínimo de precisión diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.
21. Analizar cun mínimo de profundidade a transcendencia da revolución neolítica e o papel da muller nela.
22. Explicar cun mínimo de rigor a diferenza entre os dous períodos en que se divide a prehistoria e describir con claridade as características básicas da vida en cada un dos períodos..
23. Recoñecer cun mínimo de correlación as funcións dos primeiros ritos relixiosos como os da "deusa nai".
24. Distinguir cun mínimo de precisión as etapas dentro da historia antiga.
25. Describir cun mínimo de amplitude as formas de organización socio-económica e política, novas ata entón, como os imperios de Mesopotamia e de Exipto
26. Entender cun mínimo de certeza que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos .
27. Diferenciar cun mínimo de precisión entre as fontes prehistóricas (restos materiais e ágrafos) e as fontes históricas (textos).
28. Interpretar cun mínimo de rigor un mapa cronolóxico-xeográfico da expansión exipcia.
29. Describir cun mínimo de correlación as principais características das etapas históricas en que se divide Exipto: raíñas e faraóns..
30. Explicar cun mínimo de rigor como materializaban os exipcios a súa crenza na vida do alén.
31. Realizar cun mínimo de claridade un mapa conceptual dos principais deuses do panteón exipcio
32. Localizar nun mapa , cun mínimo de exactitude, os principais exemplos da arquitectura exipcia e da mesopotámica.
33. Identificar cun mínimo de rigor os trazos básicos da organización socio-política e económica das polis gregas..
34. Identificar cun mínimo de certeza as diferenzas mais relevantes entre a democracia grega e a actual
35. Localizar nun mapa , cun mínimo de precisión, algunhas colonias gregas do Mediterráneo.

36. Contrastar cun mínimo de claridade as accións políticas da Atenas de Pericles co imperio de Alexandre Magno.
37. Elaborar cun mínimo de correlación un mapa do imperio de Alexandre.
38. Comparar cun mínimo de profundidade dous relatos a distintas escalas temporais sobre as conquistas de Alexandre.
39. Explicar cun mínimo de rigor as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo.
40. Dar exemplos representativos das áreas do saber grego, cun mínimo de extensión, e discutir cun mínimo de coherencia por que se considera que a cultura europea parte da Grecia clásica.
41. Confeccionar, cun mínimo de exactitude, un mapa coas distintas etapas da expansión de Roma.
42. Identificar cun mínimo de precisión as diferenzas e semellanzas básicas entre as formas de vida republicanas e as do imperio na Roma antiga.
43. Comparar cun mínimo de coherencia obras arquitectónicas e escultóricas de época grega e romana.
44. Facer cun mínimo de exactitude un mapa da Península Ibérica onde se reflicte a división provincial básica na época romana.
45. Analizar cun mínimo de rigor os exemplos do legado romano que sobreviven na actualidade.
46. Entender cun mínimo de precisión o que significou a romanización en distintos ámbitos sociais e xeográficos.

1º Ciclo de ESO. 2º Curso.

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA DE XEOGRAFÍA E HISTORIA. 1º CLICLO ESO. 2º CURSO.
1. Localizar espazos xeográficos e lugares mais relevantes nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas.
2. Enumerar e describir as principais peculiaridades do medio físico español e galego.
3. Situar nun mapa físico as unidades do relevo español fundamentais.
4. Describir cun mínimo de rigor as mais destacables unidades de relevo con axuda do mapa físico de España.
5. Situar cun mínimo de precisión nun mapa físico as unidades do relevo galego fundamentais.
6. Describir cun mínimo de rigor as unidades fundamentais de relevo con axuda do mapa físico de Galicia.
7. Localizar cun leve marxe de desviación nun mapa os mais destacables conxuntos ou espazos bioclimáticos de España.

8. Analizar e comparar cun mínimo de rigor as principais zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes.
9. Localizar cun leve marxe de desviación nun mapa os principais espazos bioclimáticos de Galicia.
10. Distinguir cun mínimo de precisión e localizar cun leve marxe de desviación nun mapa as paisaxes mais relevantes de España e de Galicia.
11. Realizar cun mínimo de rigor procuras sinxelas en medios impresos e dixitais referidas aos mais graves problemas ambientais actuais en España e en Galicia, e localizar páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.
12. Localizar no mapa mundial os continentes e, cun leve marxe de desviación, as principais áreas máis densamente poboadas.
13. Explicar cun mínimo de precisión o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento.
14. Explicar cun mínimo de precisión as características mais relevantes da poboación europea.
15. Comparar cun mínimo de rigor, entre países, a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica.
16. Explicar cun mínimo de precisión os aspectos mais relevantes da pirámide de poboación actual de España e das súas comunidades autónomas.
17. Analizar cun mínimo de rigor en distintos medios os aspectos mais significativos dos movementos migratorios nas últimas tres décadas en España.
18. Coñecer cun mínimo de exactitude as claves do proceso da emigración galega, as súas grandes etapas e os destinos principais.
19. Realizar cun mínimo de rigor un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo.
20. Situar cun mínimo de precisión no mapa do mundo as dez cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica de xeito sinxelo a súa posición económica.
21. Resumir cun mínimo de rigor elementos mais relevantes que diferencien o urbano e o rural en Europa.
22. Distinguir os principais tipos de cidades do noso continente.
23. Interpretar cun mínimo de rigor textos que expliquen as principais características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de comunicación escrita.
24. Situar cun mínimo de precisión os principais parques naturais españois nun mapa, e explicar a singular situación actual dalgúns deles.
25. Elaborar, cun mínimo de densidade de datos, gráficos de distinto tipo (lineais, de barra e de sectores) en soportes virtuais ou analóxicos, que reflectan información económica e demográfica básica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos elixidos.
26. Clasificar cun mínimo de rigor as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes.

27.Comparar cun mínimo de coherencia paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica.
28.Identificar cun mínimo de precisión elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.
29.Nomear cun mínimo de rigor e identificar mínimo de precisión catro clases de fontes históricas.
30.Comprender cun mínimo de asimilación que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estes restos materiais ou textuais.
31.Ordenar cun mínimo de exactitude temporalmente algúns feitos históricos e outros salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.
32.Realizar cun mínimo de rigor diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.
33.Entender cun mínimo de certeza que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.
34.Utilizar cun mínimo de rigor o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.
35.Utilizar cun mínimo de rigor as fontes históricas e entender os límites do que se pode escribir sobre o pasado.
36.Comparar cun mínimo de coherencia as formas de vida (en diversos aspectos) do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos.
37.Caracterizar cun mínimo de rigor a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños.
38.Comprender cun mínimo de certeza as orixes do Islam e o seu alcance posterior.
39.Explicar cun mínimo de rigor a importancia de Al-Andalus na Idade Media.
40.Interpretar cun mínimo de precisión mapas que describen os procesos de conquista e repoboación cristiás na Península Ibérica.
41.Explicar cun mínimo de rigor a importancia do Camiño de Santiago.
42.Comprender cun mínimo de certeza o impacto mais relevante dunha crise demográfica e económica nas sociedades medievais europeas.

1º Ciclo de ESO. 3º Curso:

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA DE XEOGRAFÍA E HISTORIA. 1º CLICLO ESO. 3º CURSO.
1. Clasificar e distinguir cun mínimo de /precisión tipos de mapas e imaxes satélite.

2.Localizar cun mínimo de precisión espazos xeográficos e lugares nun mapa utilizando datos de coordenadas xeográficas.
3. Coñecer e interpretar cun mínimo de rigor os tipos mapas temáticos.
4. Distinguir cun mínimo de exactitude nun mapa político a distribución territorial de España: comunidades autónomas, capitais, provincias e illas.
5. Comparar de xeito sinxelo a poboación activa de cada sector en diversos países e analizar cun mínimo de rigor o grao de desenvolvemento que amosan estes datos.
6.Diferenciar cun mínimo de claridade os diversos sectores económicos europeos.
7.Diferenciar cun mínimo de exactitude aspectos concretos dun sistema económico.
8.Describir o desenvolvemento sustentable e describir conceptos clave relacionados con el, cun mínimo de rigor.
9.Situar cun mínimo de precisión no mapa as principais zonas cerealistas, como exemplo de recurso agrario no mundo, e as máis importantes masas forestais do mundo.
10.Localizar e identificar cun mínimo de exactitude nun mapa as principais zonas produtoras de minerais no mundo..
11. . Localizar e identificar cun mínimo de exactitude nun mapa as principais zonas produtoras e consumidoras de enerxía no mundo.
12. Identificar e nomear cun mínimo de certeza algunhas enerxías alternativas.
13.Procurar información cun mínimo de rigor sobre a sobreexplotación dos caladoiros de pesca, usando recursos impresos e dixitais.
14. Localizar cun mínimo de precisión nun mapa os países máis industrializados do mundo, a través de lendas e símbolos adecuados.
15.Trazar cun mínimo de precisión sobre un mapamundi o itinerario que sigue un produto agrario e outro gandeiro desde a súa colleita ata o seu consumo en zonas afastadas, e extraer conclusións cun mínimo de certeza.
16.Definir cun mínimo de rigor os indicadores que miden os intercambios económicos dun país.
17.Describir cun mínimo de claridade características do comercio internacional na actualidade.
18. Enumerar cun mínimo de certeza as características dos bloques comerciais e as razóns polas que se constitúen..
19.Identificar cun mínimo de exactitude os tipos de turismo e os seus efectos.
20.Valorar cun mínimo de criterio a importancia do turismo na economía española.
21.Comparar cun mínimo de rigor as características do consumo interior de países como Brasil e Francia.
22.Crear cun mínimo de rigor mapas conceptuais, usando recursos impresos e dixitais, para explicar o funcionamento do comercio, e sinalar cun mínimo de precisión os

organismos que agrupan as zonas comerciais.
23. Describir cun mínimo de fluidez o funcionamento dos intercambios a nivel internacional, utilizando mapas temáticos e gráficos nos que se reflectan as liñas de intercambio.
24. Realizar cun mínimo de coherencia un informe sobre as medidas para tratar de superar as situacións de pobreza.
25. Sinalar cun mínimo de exactitude áreas de conflito bélico no mapamundi e relaciónalas cun mínimo de certeza con factores económicos.
26. Identificar cun mínimo de claridade elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.
27. Nomear e identificar cun mínimo de certeza catro clases de fontes históricas.
28. Comprender cun mínimo de certeza que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.
29. Ordenar temporalmente cun mínimo de precisión algúns feitos históricos e outros salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.
30. Realizar cun mínimo de criterio diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.
31. Entender cun mínimo de certeza que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.
32. Utilizar cun mínimo de precisión/rigor contextual o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.
33. Distinguir cun mínimo de claridade modos de periodización histórica (Idade Moderna, Renacemento, Barroco, Absolutismo, etc.).
34. Identificar cun mínimo de rigor contextual trazos do Renacemento e do Humanismo na historia europea, a partir de fontes históricas de diversos tipos.
35. Coñecer cun mínimo de correlación obras e legado de artistas, humanistas e científicos da época.
36. Analizar cun mínimo de rigor obras, ou fragmentos delas, dalgúns autores desta época no seu contexto.
37. Distinguir cun mínimo de claridade as características de réximes monárquicos autoritarios, parlamentarios e absolutos.
38. Comprender cun mínimo de rigor contextual os conceptos de cambio e continuidade en relación co reinado dos Reis Católicos.
39. Explicar cun mínimo de fluidez as causas que conduciron á descuberta de América para Europa, a súa conquista e a súa colonización.
40. Coñecer cun mínimo de certeza os principais feitos da expansión de Aragón e de Castela polo mundo.
41. Sopesar cun mínimo de criterio interpretacións conflitivas sobre a colonización de América.
42. Analizar cun mínimo de rigor as relacións entre os reinos europeos que conducen a guerras como a dos "Trinta Anos".

4º de Ensinanza Secundaria Obrigatoria.**GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA XEOGRAFÍA E HISTORIA. 4º DE ESO.**

1. Establecer cun mínimo de certeza, a través da análise de textos, a diferenza fundamental entre o Absolutismo e o Parlamentarismo.
2. Distinguir cun mínimo de rigor conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración.
3. Describir cun mínimo de precisión as características mais relevantes da cultura da Ilustración e as implicacións principais que ten nalgunhas monarquías.
4. Apreciar cun mínimo de claridade os avances científicos mais destacables e a súa aplicación á vida diaria, e contextualizar o papel dos científicos na súa propia época.
5. Comprender cun mínimo de certeza algunhas das implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas.
6. Sopesar cun mínimo de correlación as principais razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron.
7. Recoñecer cun mínimo de claridade, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor fundamental destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.
8. Redactar cun mínimo de rigor unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais básicas, e sinala os proles e os contras mais relevantes.
9. Redactar cun mínimo de rigor unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XVIII, acudindo a explicacións causais básicas, e sinala os proles e os contras mais relevantes..
10. Discutir cun mínimo de coherencia as implicacións mais destacables da violencia empregando diversos tipos de fontes.
11. Analizar cun mínimo de precisión os proles e os contras principais da primeira Revolución Industrial en Inglaterra.
12. Analizar e comparar cun mínimo de rigor os trazos básicos da industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas.
13. Comparar cun mínimo de certeza as características básicas do proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos.
14. Explicar cun mínimo de rigor a esencia da situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais.
15. Especificar cun mínimo de correlación algunhas repercusións políticas fundamentais como consecuencia dos principais cambios económicos en España.
16. Elaborar cun mínimo de orde un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.
17. Explicar cun míni. de rigor razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas rel. econ. transnacionais.

18. Elaborar cun mínimo de coherencia discusións sobre eurocentrismo e a globalización.
19. Saber recoñecer cun mínimo de precisión cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.
20. Diferenciar cun mínimo de rigor os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial.
21. Analizar de xeito sinxelo o novo mapa político de Europa.
22. Describir cun mínimo de precisión a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados.
23. Contrastar cun mínimo de claridade algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade.
24. Comentar analiticamente cun mínimo de rigor cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX.
25. Comparar de xeito sinxelo movementos artísticos europeos e asiáticos.
26. Analizar cun mínimo de rigor interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.
27. Relacionar cun mín. correlación algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008.
28. Discutir cun mínimo de coherencia as circunstancias da loita polo sufraxio da muller.
29. Explicar cun mínimo de rigor diversos factores fundamentais que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa.
30. Explicar cun mínimo de claridade as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas.
31. Explicar de xeito sinxelo as principais causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional.
32. Recoñecer cun mínimo de precisión a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas).
33. Situar cun mínimo de precisión nun mapa as fases do conflito.
34. Dar unha interpretación cun mínimo de certeza de por que rematou antes a guerra europea que a mundial.
35. Elaborar unha narrativa explicativa cun mínimo de rigor das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos.
36. Recoñecer cun mínimo de profundidade a significación mais relevante do Holocausto na historia mundial.
37. Utilizando fontes históricas e historiográficas, explicar cun mínimo de rigor algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría.
38. Describir cun mínimo de extensión as consecuencias fundamentais da guerra de Vietnam.

39. Describir cun mínimo de precisión os feitos mais relevantes do proceso descolonizador.
40. Distinguir cun mínimo de claridade entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947).
41. Explicar de xeito sinxelo os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa.
42. Recoñecer cun mínimo de correlación os cambios sociais mais destacados derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado.
43. Comparar cun mínimo de rigor a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008.
44. Coñecer cun mínimo de precisión a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco
45. Discutir cun mínimo de coherencia como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica.
46. Interpretar cun mínimo de rigor o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época
47. Comprender cun mínimo de claridade os proles e contras do estado do benestar.
48. Analizar de xeito sinxelo os aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS.
49. Comparar cun mínimo de rigor interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade.
50. Establecer cun mínimo de certeza, a través da análise de textos, a diferenza fundamental entre o Absolutismo e o Parlamentarismo.
51. Distinguir cun mínimo de rigor conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración.
52. Describir cun mínimo de precisión as características mais relevantes da cultura da Ilustración e as implicacións principais que ten nalgunhas monarquías.
53. Apreciar cun mínimo de claridade os avances científicos mais destacables e a súa aplicación á vida diaria, e contextualizar o papel dos científicos na súa propia época.
54. Comprender cun mínimo de certeza algunhas das implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas.
55. Sopesar cun mínimo de correlación as principais razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron.
56. Recoñecer cun mínimo de claridade, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor fundamental destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.
57. Redactar cun mínimo de rigor unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais básicas, e sinala os proles e os contras mais relevantes.
58. Redactar cun mínimo de rigor unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XVIII, acudindo a explicacións

causais básicas, e sinala os proles e os contras mais relevantes..
59. Discutir cun mínimo de coherencia as implicacións mais destacables da violencia empregando diversos tipos de fontes.
60. Analizar cun mínimo de precisión os proles e os contras principais da primeira Revolución Industrial en Inglaterra.
61. Analizar e comparar cun mín. de rigor os trazos básicos da ind. de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas.
62. Comparar cun mínimo de certeza as características básicas do proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos.
63. Explicar cun mínimo de rigor a esencia da situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais.

A concreción de obxectivos, contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe avaliábeis e a súa relación coas competencias clave, ponderación, instrumentos de avaliación e elementos transversais será a mesma que a do grupo de referencia. A estrutura das probas e os criterios de ponderación e redondeo das cualificacións serán os mesmos que os aplicados aos grupos de referencia.

4.4. ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES DA ESO.

4.4.1. PLAN DE TRABAJO PARA SUPERAR AS CIENCIAS SOCIAIS / XEOGRAFÍA E HISTORIA PENDENTES DO 1º CICLO DA ESO.

4.4.1.1. REXIME DE ATENCIÓN AOS ALUMNOS/AS, CALENDARIO DE PROBAS E CRITERIOS SOBRE PONDERACIÓN E REDONDEO DAS CUALIFICACIÓN.

Para atender a aqueles alumnos/as, que teñan promocionado tendo pendentes as Ciencias Sociais de 2º de ESO/ Xeografía e historia de 1º Ciclo de ESO. 1º e 3º curso pendentes, o xefe de departamento:

Convocará a estes alumnos/as para informarlles das datas das probas, parciais e final, dos contidos esixibles e dos traballos a elaborar e presentar ao longo do curso.

Elaborará e realizará:

- Unha proposta de traballos a entregar en data indicada, que ponderarán un 20%.
- Dúas probas escritas parciais: 1ª proba (en xaneiro de 2017) e 2ª proba (en abril de 2017), que ponderarán o 80% da cualificación.
- As dúas probas parciais responderán ao seguinte criterio de estrutura e cualificación: definir/comprender (1 punto), relacionar/comparar/diferenzar (4 puntos), describir/explicar/clasificar/localizar / identificar/situar/ordenar (3 puntos) e analizar/comentar documentos (2 puntos).
- Unha proba final ordinaria (30 de maio ao 3 de xuño de 2016), para aqueles alumnos que non lograsen superar unha ou as dúas probas parciais, que versará sobre cuestións relacionadas cos mínimos esixibles/grao mínimo de consecución para superar a materia programados da parte ou partes non superadas, na que terá que lograr a cualificación máxima de 5 puntos para superar a avaliación.

- Unha proba extraordinaria (setembro 2016), para os alumnos que non superaron a proba final ordinaria, que versará sobre cuestións relacionadas cos mínimos esixibles programados, na que terá que lograr a cualificación máxima de 5 puntos para superar a avaliación.
- A proba final ordinaria de xuño e a extraordinaria de setembro responderán ao seguinte criterio de estrutura e cualificación: definir/comprender (1 punto), relacionar/comparar/diferenzar (4 puntos), describir/explicar/clasificar/localizar / identificar/situar/ordenar (3 puntos) e analizar/comentar documentos (2 puntos).

Coordinará, cos profesores que lles impartan Xeografía e Historia nos cursos de referencia, o seguimento e control do traballo de cada alumno.

Manterá un réxime continuado de atención aos alumnos, nun 2º recreo, coordinado cos restantes xefes de departamento, segundo dispoña a Xefatura de Estudos.

4.4.1.2. TEMPORALIZACIÓN DAS UNIDADES DIDÁCTICAS / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E DOS TRABALLOS A ELABORAR E ENTREGAR:

Temporalización de XEOGRAFÍA E HISTORIA pendente de 1º Ciclo de ESO.1º Curso:

1ª PROBA PARCIAL : ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE.
XHB1.1.1. Interpreta como inflúen os movementos astronómicos na distribución da radiación solar e nas zonas bioclimáticas do planeta.
XHB1.1.2. Analiza un mapa de fusos horarios e diferenza zonas do planeta de similares horas.
XHB1.2.1. Clasifica e distingue proxeccións, e compara unha de Mercator cunha de Peters.
XHB1.3.1. Clasifica e distingue tipos de imaxes de satélite e mapas.
XHB1.4.1. Localiza un punto xeográfico nun planisferio e distingue os hemisferios da Terra e as súas principais características.
XHB1.4.2. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa, utilizando datos de coordenadas xeográficas.
XHB1.5.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo europeo e mundial.
XHB1.6.1. Localiza nun mapa físico mundial os elementos e as referencias físicas principais: mares e océanos, continentes, illas e arquipélagos máis importantes, ríos e cadeas montañosas principais.
XHB1.6.2. Elabora climogramas e mapas que sitúen os climas do mundo e reflectan os elementos máis importantes.
XHB1.7.1. Explica as características xerais do relevo europeo.
XHB1.8.1. Localiza no mapa as unidades e os elementos principais do relevo europeo.

XHB1.9.1. Clasifica e localiza nun mapa os tipos de clima de Europa.
XHB1.9.2. Distingue e localiza nun mapa as zonas bioclimáticas do noso continente.
XHB1.10.1. Localiza nun mapa e en imaxes de satélite de Europa os principais espazos naturais.
B1.11.1. Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.
2ª PROBA PARCIAL : ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE.
XHB2.1.1. Recoñece os cambios evolutivos ata chegar á especie humana.
XHB2.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.
XHB2.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, sexan estas restos materiais ou textuais.
XHB2.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.
XHB2.4.1. Realiza diversos tipos de eixos cronolóxicos.
XHB2.5.1. Analiza a trascendencia da revolución neolítica e o papel da muller nela.
XHB2.6.1. Explica a diferenza entre os dous períodos en que se divide a prehistoria e describe as características básicas da vida en cada un dos períodos.
XHB2.7.1. Recoñece as funcións dos primeiros ritos relixiosos como os da "deusa nai".
XHB2.8.1. Distingue etapas dentro de la Historia Antiga.
XHB2.9.1. Describe formas de organización socio-económica e política, novas ata entón, como os imperios de Mesopotamia e de Exipto
XHB2.10.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.
XHB2.11.1. Diferenza entre as fontes prehistóricas (restos materiais e ágrafos) e as fontes históricas (textos).
XHB2.12.1. Interpreta un mapa cronolóxico-xeográfico da expansión exipcia.
XHB2.12.2. Describe as principais características das etapas históricas en que se divide Exipto: raíñas e faraóns.
XHB2.13.1. Explica como materializaban os exipcios a súa crenza na vida do alén.
XHB2.13.2. Realiza un mapa conceptual cos principais deuses do panteón exipcio.

XHB2.14.1. Localiza nun mapa os principais exemplos da arquitectura exipcia e da mesopotámica.
XHB2.15.1. Identifica trazos da organización socio-política e económica das polis gregas a partir de diferentes tipos fontes históricas.
XHB2.16.1. Describe algunhas das diferenzas entre a democracia grega e as democracias actuais.
XHB2.16.2. Localiza nun mapa histórico as colonias gregas do Mediterráneo..
XHB2.17.1. Contrasta as accións políticas da Atenas de Pericles co imperio de Alexandre Magno.
XHB2.17.2. Elabora un mapa do imperio de Alexandre.
XHB2.18.1. Compara dous relatos a distintas escalas temporais sobre las conquistas de Alexandre.
XHB2.19.1. Explica as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo.
XHB2.19.2. Dá exemplos representativos das áreas do saber grego, e discute por que se considera que a cultura europea parte da Grecia clásica.
XHB2.20.1. Confecciona un mapa coas distintas etapas da expansión de Roma.
XHB2.20.2. Identifica diferenzas e semellanzas entre as formas de vida republicanas e as do imperio na Roma antiga.
XHB2.21.1. Compara obras arquitectónicas e escultóricas de época grega e romana.
XHB2.22.1. Fai un mapa da Península Ibérica onde se reflicten os cambios administrativos en época romana.
XHB2.22.2. Analiza exemplos do legado romano que sobreviven na actualidade.
XHB2.23.1. Entende o que significou a romanización en distintos ámbitos sociais e xeográficos.

TEMPORALIZACIÓN DE CIENCIAS SOCIAIS PENDENTE DE 2º ESO (LOE)..

- 1ª PROBA PARCIAL: UNIDADES DIDÁCTICAS.
- U.D. 1.- Bizancio e o imperio carolinxio.
- U.D .2.- A orixe e expansión do islam.
- U.D.3.- A Europa feudal entre os séculos IX-XI.
- U.D. 4.- A península Ibérica: o predominio do islam (VIII-XI).
- U.D. 5.- A Europa feudal entre os séculos XII-XV.
- U.D. 6.- A península Ibérica: o predominio cristiá (XI-XV).
- Traballo a elaborar e entregar: Monográficos sobre o Islam, a arte románica e a cidade/ arte gótica.

2ª PROBA PARCIAL: UNIDADES DIDÁCTICAS.

- U.D. 12. O nacemento e esplendor do estado moderno. o renacemento.
- U.D. 13. Os inicios da idade moderna na península ibérica.
- U.D. 14. O século XVII en Europa e península Ibérica. O barroco.
- UD 1. A poboación mundial.
- UD 2. A poboación de España e Galicia.
- UD 3. Un mundo de cidades.
- UD 4. As cidades de España e Galicia.
- UD.5. As sociedades actuais.

Traballo a elaborar e entregar: Monográficos sobre renacemento/barroco e fenómenos migratorios. Mapas coa distribución planetaria, española e galega das grandes cidades.

TEMPORALIZACIÓN DE XEOGRAFÍA E HISTORIA PENDENTE DE 1º CLICO DE ESO.3º CURSO (LOMCE):

1ª PROBA PARCIAL: ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES.
XHB1.1.1. Clasifica e distingue tipos de mapas e imaxes satélite.
XHB1.1.2. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa utilizando datos de coordenadas xeográficas.
XHB1.1.3. Coñece e interpreta os tipos mapas temáticos
XHB2.1.1. Distingue nun mapa político a distribución territorial de España: comunidades autónomas, capitais, provincias e illas.
XHB2.2.1. Compara a poboación activa de cada sector en diversos países e analiza o grao de desenvolvemento que amosan estes datos.
XHB2.3.1. Diferenza os sectores económicos europeos.
XHB2.4.1. Diferenza aspectos concretos e a súa interrelación dentro dun sistema económico.
XHB2.5.1. Define o desenvolvemento sustentable e describe conceptos clave relacionados con el.
XHB2.6.1. Sitúa no mapa as principais zonas cerealistas, como exemplo de recurso agrario no mundo, e as máis importantes masas forestais do mundo.
XHB2.6.2. Localiza e identifica nun mapa as principais zonas produtoras de minerais no mundo.

XHB2.6.3. Localiza e identifica nun mapa as principais zonas produtoras e consumidoras de enerxía no mundo.
XHB2.6.4. Identifica e nomea algunhas enerxías alternativas.
XHB2.7.1. Procura información sobre a sobreexplotación dos caladoiros de pesca, usando recursos impresos e dixitais.
XHB2.8.1. Localiza nun mapa os países máis industrializados do mundo, a través de lendas e símbolos adecuados.
XHB2.9.1. Traza nun mapamundi o itinerario que segue un produto agrario e outro gandeiro desde a súa colleita ata o seu consumo en zonas afastadas, e extrae conclusións.
XHB2.10.1. Define os indicadores que miden os intercambios económicos dun país.
XHB2.10.2. Describe as características do comercio internacional na actualidade.
XHB2.10.3. Enumera as características dos bloques comerciais e as razóns polas que se constitúen.
XHB2.11.1. Identifica os tipos de turismo e os seus efectos.
XHB2.11.2. Valora a importancia do turismo na economía española e galega.
XHB2.12.1. Comparar as características do consumo interior de países como Brasil e Francia.
XHB2.12.2. Crea mapas conceptuais, usando recursos impresos e dixitais, para explicar o funcionamento do comercio, e sinala os organismos que agrupan as zonas comerciais.
XHB2.12.3. Describe o funcionamento dos intercambios a nivel internacional, utilizando mapas temáticos e gráficos nos que se reflectan as liñas de intercambio.
XHB2.13.1. Realiza un informe sobre as medidas para tratar de superar as situacións de pobreza.
XHB2.13.2. Sinala áreas de conflito bélico no mapamundi e relaciónaas con factores económicos.
2ª PROBA PARCIAL: ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES.
XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.
XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.
XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.
XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.
XHB3.3.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.

XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.
XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.
XHB3.6.1. Distingue modos de periodización histórica (Idade Moderna, Renacemento, Barroco, Absolutismo, etc.).
XHB3.7.1. Identifica trazos do Renacemento e do Humanismo na historia europea, a partir de fontes históricas de diversos tipos.
XHB3.8.1. Coñece obras e legado de artistas, humanistas e científicos da época.
XHB3.9.1. Analiza obras, ou fragmentos delas, dalgúns autores desta época no seu contexto.
XHB3.10.1. Distingue as características de réximes monárquicos autoritarios, parlamentarios e absolutos.
XHB3.11.1. Comprende os conceptos de cambio e continuidade en relación co reinado dos Reis Católicos.
XHB3.12.1. Explica as causas que conduciron á descuberta de América para Europa, a súa conquista e a súa colonización.
XHB3.12.2. Coñece os principais feitos da expansión de Aragón e de Castela polo mundo.
XHB3.12.3. Sopesa interpretacións conflitivas sobre a conquista e a colonización de América.
XHB3.13.1. Analiza as relacións entre os reinos europeos que conducen a guerras como a dos "Trinta Anos".

4.5. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRACTICA DOCENTE NA XEOGRAFÍA E HISTORIA DA ESO.

Neste apartado pretendemos promover a reflexión docente e a autoavaliación do desenvolvemento da programación didáctica. Para iso, ao finalizar cada estándar/conxunto de estándares propónse unha secuencia de preguntas que lle permitan ao docente avaliar o funcionamento do programado na aula e establecer estratexias de mellora para a propia unidade.

1. Avaliación do proceso de ensino e de práctica docente.	Escala.			
	1	2	3	4
PROCESO DE ENSINO:				
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado?				
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreza a aprendizaxe?				

3. Conseguiuse motivar para conseguir a súa actividade intelectual e física?				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado?				
5. Contouse co apoio e implicación das familias no traballo do alumnado?				
6. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado?				
7. Tomouse algunha medida curricular para atender al alumnado con NEAE?				
8- Tomouse algunha medida organizativa para atender al alumnado con NEAE?				
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado?				
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación?				
11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula?				
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo?				

PRÁCTICA DOCENTE:	1	2	3	4
1. Como norma xeral fanse explicacións xerais para todo o alumnado				
2. Ofrécese a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa?				
3. Elabóranse actividades de distinta dificultade atendendo á diversidade				
4. Elabóranse probas de avaliación de distinta dificultade para os alumnos con NEAE?				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar?				
6. Intercálase o traballo individual e en equipo?				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura e de comprensión e expresión oral?				
8. Incorporáanse as TIC aos procesos de ensino - aprendizaxe				
9. Préstase atención aos temas transversais vinculados a cada estándar?				

10. Ofrécese ao alumnado de forma inmediata os resultados das probas/exames,etc?				
11. Coméntase co alumnado os fallos máis significativos das probas /exames, etc?				
12. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus fallos?				
13. Cal é o grao de implicación nas funcións de titoría e orientación do profesorado?				
14. Realizáronse as ACS propostas e aprobadas?				
15. As medidas de apoio, reforzo, etc establécense vinculadas aos estándares				
16. Avaliáase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación,.. ?				

RÚBRICA PARA A AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO: MOTIVACIÓN DO ALUMNADO.

	INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
MOTIVACIÓN DO ALUMNADO	1. Proporciona un plan de traballo ao principio de cada unidade.		
	2. Considera situacións que introduzan a unidade (lecturas, debates, diálogos...).		
	3. Relaciona as aprendizaxes con aplicacións reais ou coa súa funcionalidade.		
	4. Informa sobre os progresos conseguidos e as dificultades encontradas.		
	5. Relaciona os contidos e as actividades cos intereses do alumnado.		
	6. Estimula a participación activa dos estudantes en clase.		
	7. Promove a reflexión dos temas tratados.		

RÚBRICA PARA A AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO: DESENVOLVEMENTO DO ENSINO

	INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
--	-------------	------------	----------------------

DESENVOLVEMENTO DO ENSINO	1. Resume as ideas fundamentais discutidas antes de pasar a unha nova unidade ou tema con mapas conceptuais, esquemas...		
	2. Cando introduce conceptos novos, relaciónaos, se é posible, cos xa coñecidos; intercala preguntas aclaratorias; pon exemplos...		
	3. Ten predisposición para aclarar dúbidas e ofrecer asesorías dentro e fóra das clases.		
	4. Optimiza o tempo dispoñible para o desenvolvemento de cada unidade didáctica.		
	5. Utiliza axuda audiovisual ou doutro tipo para apoiar os contidos na aula.		
	6. Promove o traballo cooperativo e mantén unha comunicación fluída cos estudantes.		
	7. Desenvolve os contidos dunha forma ordenada e comprensible para os alumnos/as.		
	8. Formula actividades que permitan a adquisición dos estándares de aprendizaxe e as destrezas propias da etapa educativa.		
	9. Formula actividades en grupo e individuais.		

3. RÚBRICA PARA A AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO: SEGUIMENTO E AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO APRENDIZAXE

	INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
SEGUIMENTO E AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO APRENDIZAXE..	1. Realiza a avaliación inicial ao principio de curso para axustar a programación ao nivel dos alumnos/as.		
	2. Detecta os coñecementos previos de cada unidade didáctica.		
	3. Revisa, con frecuencia, os traballos propostos na aula e fóra dela.		
	4. Proporciona a información necesaria sobre a resolución das tarefas e como pode melloralas.		
	5. Corrixe e explica de forma habitual os traballos e as actividades dos alumnos e as alumnas, e dá pautas para a mellora das súas aprendizaxes.		
	6. Utiliza suficientes criterios de avaliación que atendan de xeito equilibrada a avaliación dos diferentes contidos.		

	7. Favorece os procesos de autoavaliación e coavaliación.		
	8. Propón novas actividades que faciliten a adquisición de obxectivos cando estes non foron alcanzados suficientemente.		
	9. Propón novas actividades de maior nivel cando os obxectivos foron alcanzados con suficiencia.		
	10. Utiliza diferentes técnicas de avaliación en función dos contidos, o nivel dos estudantes, etc.		
	11. Emprega diferentes medios para informar dos resultados os estudantes e os pais.		

5. PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE BACHARELATO .

HISTORIA DO MUNDO CONTEMPORÁNEO,
XEOGRAFÍA, HISTORIA E HISTORIA DA ARTE

5. A PROGRAMACIÓN DAS MATERIAS DE BACHARELATO.

5.1. OBXECTIVOS XERAIS

Segundo o artigo 3º do Decreto 126/2008 O bacharelato contribuirá a desenvolver nas alumnas e nos alumnos as capacidades que lles permitan:

- Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.
- Consolidar unha madurez persoal e social que lles permita actuar de maneira responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
- Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades existentes e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas con discapacidade.
- Reforzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para aproveitar eficazmente as aprendizaxes e mais como medio para o desenvolvemento persoal.
- Dominar, tanto na expresión oral coma na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
- Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.

- Utilizar eficazmente e con responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.
- Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de forma solidaria no desenvolvemento e mellora do seu contorno social.
- Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais e dominar as habilidades básicas propias da modalidade de bacharelato elixida.
- Comprender os elementos e procedementos fundamentais dos métodos científicos e da investigación. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto do medio natural e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.
- Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, autoconfianza e sentido crítico.
- Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o sentido estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.
- Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social e impulsar condutas e hábitos saudables.
- Reforzar actitudes de respecto e de prevención no ámbito da seguridade viaria.
- Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

5.2. OS MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS PARA AS MATERIAS DE BACHARELATO

Material elaborado or membros do departamento.	Material de elaboración externa:	Libros de texto de referencia:
<ul style="list-style-type: none"> • Apuntamentos. • Presentacións dixitais. • Folletos- Guía para as saídas didácticas. • Monografías. <p>Aula virtual con curso propio de Historia da Arte</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dicionarios de termos históricos, xeográficos e artísticos. • Atlas e recompilacións de mapas. • Mapas conceptuais. • Mapas murais. • Libros dixitais. • Fotos e representacións en 3D. • DVDs. Con documentais de temática histórica, xeográfica e artística. • Vídeo e documentais. Internet: youtube. • Ordenador con acceso a Internet. • Canón de vídeo. • Enderezos de páxinas web en Internet. • Webquest na rede. • Diapositivas. • Materiais de ITE e doutros portais educativos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Historia do Mundo Contemporáneo. SANTILLANA (solicitado). • Xeografía. ANAYA. (Solicitado) • Historia de España. VICENS VIVES. (Recomendado) • Historia da Arte. BAÍA. (Recomendado).

5.3.PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

HISTORIA DO MUNDO CONTEMPORÁNEO

1º BACHARELATO

5.1.INTRODUCCIÓN.

O estudo da materia de Historia do Mundo Contemporáneo é esencial para o coñecemento e a comprensión do mundo actual. Non menos importante é o seu carácter formativo, xa que desenvolve capacidades e técnicas intelectuais propias do pensamento abstracto e formal, tales como a observación, a análise, a interpretación, a capacidade de comprensión e o sentido crítico. Por outra banda, a historia contribúe decisivamente á formación de cidadáns e cidadás responsables, conscientes dos seus dereitos e das súas obrigas, así como da herdanza recibida e do seu compromiso coas xeracións futuras.

Historia do Mundo Contemporáneo pretende ofrecer unha visión de conxunto dos procesos históricos fundamentais do mundo pero prestando, cando é preciso, unha especial atención a España e a Galicia. A cronoloxía debe ser o eixe do coñecemento histórico, porque non hai historia sen acontecementos, e no histórico está presente a idea de cambio, e precisamente para explicar tal cambio debemos recorrer á multiplicidade de sectores que compoñen a vida cotiá.

A partir dos contidos, dos criterios de avaliación e dos estándares de aprendizaxe avaliábeles preténdese o desenvolvemento persoal, intelectual e social do alumnado. Todas as actividades propostas queren favorecer a capacidade do alumnado para aprender por si mesmo, para traballar en equipo e individualmente e para actuar con espírito crítico. O seu estudo deberá contribuír a fomentar unha especial sensibilidade cara á sociedade do presente e a súa problemática, que anime a adoptar unha actitude responsable e solidaria coa defensa da liberdade, a igualdade entre homes e mulleres, os dereitos humanos, a non discriminación e os valores democráticos.

Os contidos de Historia do Mundo Contemporáneo arrancan dun estudo do Antigo Réxime e a súa crise e, a partir da Revolución Industrial e as súas consecuencias, chegan ao século XX, facendo especial fincapé na Europa de entreguerras e na segunda Guerra Mundial, establecendo unha caracterización específica do mundo desde os anos cincuenta do século XX ata o mundo actual. Débense desenvolver conceptos, pero tamén procedementos do traballo do/da historiador/a, cun vocabulario científico da disciplina que requirirá rigor e espírito de traballo, exposicións, correcta ortografía e expresión que lle permitan ao alumnado establecer os seus razoamentos e argumentacións.

A través do estudo de Historia do Mundo Contemporáneo, os/as estudantes deberán adquirir determinados valores e hábitos de comportamento, como a actitude crítica cara ás fontes, o recoñecemento da diversidade ou a valoración do patrimonio cultural e histórico recibido.

5.3.2. CONTRIBUCIÓN DA HISTORIA DO MUNDO CONTEMPORÁNEO AO LOGRO DAS COMPETENCIAS CLAVE.

A materia é rica en achegas ao coñecemento competencial. As competencias clave sociais e cívicas, e as de conciencia e expresións culturais reciben un tratamento moi específico relacionado cos contidos que son propios de Historia do Mundo Contemporáneo. Ademais, as competencias lingüística, dixital e de aprender a aprender están presentes de maneira constante na súa vertente máis instrumental e deben impregnar todo o que sexa posible o desenvolvemento curricular da materia. O traballo competencial matemático e en ciencias e tecnoloxía trátase de xeito puntual. A competencia clave de sentido de iniciativa e espírito emprendedor debe estar moi presente nas vertentes máis actitudinais e competenciais da materia.

5.3.3. GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA DE HISTORIA DO MUNDO CONTEMPORÁNEO DE 1º BAC

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA DE HISTORIA DO MUNDO CONTEMPORÁNEO DE 1º BAC.
1. Extraer tres/os trazos do Antigo Réxime dun texto proposto que os conteña.
2. Obter información escrita e gráfica relevante, utilizando fontes primarias ou secundarias, relativa ao Antigo Réxime.
3. Clasificar os trazos do Antigo Réxime en aspectos demográficos, económicos, políticos, sociais e culturais.
4. Elaborar un mapa conceptual que explica os trazos característicos do Antigo Réxime.
5. Explicar as transformacións do Antigo Réxime que afectan a economía.
6. Analizar a evolución dos trazos do Antigo Réxime do século XVIII.
7. Describir tres características do parlamentarismo inglés a partir de fontes históricas.
8. Distinguir as revolucións inglesas do século XVII como formas que promoven o cambio político do Antigo Réxime
9. Enumerar as ideas da Ilustración.
10. Establecer as semellanzas entre as ideas da Ilustración e o Liberalismo de comezos do século XIX

11. Situar nun mapa de Europa estados en conflito.
12. . Distinguir obras de arte do Rococó.
13. Identificar tres causas da primeira Revolución Industrial.
14. Explicar a evolución cara á segunda Revolución Industrial.
15. Analizar comparativamente a 1ª e 2ª fase da Revolución Industrial.
16. Localizar nun mapa os países industrializados.
17. Analizar aspectos que expliquen o desenvolvemento económico do sector industrial de Inglaterra, a partir de fontes historiográficas.
18. Debater en torno ao éxito ou o fracaso da industrialización en Galicia.
19. Sinalar os tres cambios sociais máis relevantes do século XIX.
20. Describir a cidade industrial británica.
21. Identificar en imaxes tres elementos propios da vida nunha cidade industrial do século XIX.
22. Comentar un mapa que explique a evolución da extensión das redes de ferrocarril.
23. Explicar as causas e consecuencias das crises económicas.
24. Comparar socialismo científico e anarquismo.
25. Distinguir as características dos tipos de asociacionismo obreiro.
26. Realizar un eixe cronolóxico que inclúa diacronía e sincronía dos acontecementos da primeira metade do século XIX.
27. Identificar causas da guerra de independencia dos Estados Unidos a partir de fontes historiográficas.
28. Enumerar as causas da Revolución Francesa de 1789.
29. Distinguir as fases da Revolución Francesa.
30. Identificar nun mapa histórico a extensión do Imperio Napoleónico.
31. Analizar as conclusións do Congreso de Viena.

32. Comparar o desenvolvemento das revolucións de 1820, 1830 e 1848.
33. Describir a unificación de Italia e a de Alemaña a partir de fontes gráficas.
34. Establecer as características propias da pintura do Romanticismo a partir de fontes gráficas.
35. Realizar un friso cronolóxico explicativo da independencia de tres colonias hispanoamericanas ao comezo do século XIX.
36. Realizar un diagrama en que se expliquen os procesos de finais do século XIX e comezos do XX.
37. Elaborar un eixe cronolóxico con feitos que explican a evolución durante a segunda metade do século XIX de Estados Unidos e Xapón
38. Explicar a partir de imaxes tres características da Inglaterra vitoriana.
39. Analizar un texto relativo á época de Napoleón III en Francia.
40. Identificar os feitos que converten Alemaña nunha potencia europea durante o mandato de Bismarck.
41. Identificar as causas da expansión colonial da segunda metade do século XIX.
42. Localizar nun mapamundi as colonias de Inglaterra.
43. Saber recoñecer interconexións causais o imperialismo e a Gran Guerra de 1914.
44. Describir dúas alianzas de estados durante a Paz Armada.
45. Identificar a partir de fontes históricas ou historiográficas tres causas da I Guerra Mundial.
46. Comentar símbolos conmemorativos vinculados á I Guerra Mundial.
47. Analizar as etapas da Gran Guerra a partir de mapas históricos.
48. Extraer conclusións de imaxes sobre as consecuencias da I Guerra Mundial.
49. Explicar tres características do período de Entreguerras a partir de manifestacións artísticas e culturais de comezos do século XX.
50. Identificar algunhas das causas da Revolución Rusa de 1917.
51. Comparar a Revolución Rusa de febreiro de 1917 coa de outubro de 1917.
52. Explicar os acordos do Tratado Versalles.

53. Analizar o papel que xoga a Sociedade de Nacións, a partir de fontes históricas.
54. Interpretar unha imaxe da Gran Depresión.
55. Comentar una gráfica que explica a crise económica de 1929.
56. Comparar o fascismo italiano e o nazismo alemán
57. Distinguir tres símbolos dos fascismos europeos da primeira metade do século XX
58. Analizar a partir de fontes contrapostas as relacións internacionais anteriores ao estoupido da II Guerra Mundial.
59. Identificar tres causas desencadeadores da II Guerra Mundial a partir de fontes históricas.
60. Explicar as etapas da II Guerra Mundial tanto na fronte europea.
61. Analizar o desenvolvemento da II Guerra Mundial a partir dun mapa histórico.
62. Describir tres consecuencias da II Guerra Mundial.
63. Analizar una imaxe que explica o Holocausto levado a cabo pola Alemaña nazi.
64. Recoñecer a significación do Holocausto na historia mundial.
65. Sintetizar un texto que explica a intervención da ONU nas relacións internacionais.
66. Localizar nun mapa tres estados que formaban parte do bloque socialista e tres do capitalista.
67. Identificar tres conflitos da Guerra Fría a partir dun mapa histórico.
68. Seleccionar imaxes que se identifiquen co mundo capitalista e co mundo socialista.
69. Extrae conclusións imaxes e mapas que expliquen a evolución de ambos os bloques enfrontados na Guerra Fría.
70. Explicar tres características da economía capitalista a partir de gráficas.
71. Explicar tres características da economía socialista a partir de gráficos.
72. Establecer tres diferenzas entre o mundo capitalista e o comunista.
73. Identificar dúas formas políticas do mundo occidental e do mundo comunista.

74. Localizar nun mapa tres conflitos derivados dos procesos de descolonización..
75. Establece as causas que explican o proceso descolonización.
76. Identifica as características da descolonización de Asia.
77. Explicar unha actuación da ONU no proceso descolonizador a partir de fontes históricas.
78. Analizar tres características dos países do terceiro mundo a partir de gráficas
79. Localizar nun mapa cinco estados do Terceiro Mundo.
80. Analizar un texto do Movemento de Países Non Aliñados.
81. Comparar a axuda internacional coa intervención neocolonialista.
82. Localizar nun mapa tres repúblicas exsoviéticas.
83. Elaborar un eixe cronolóxico que ordena os acontecementos que explican a desintegración da URSS.
84. Identificar a variación do número de estados nos Balcáns desde os anos 80 ata a actualidade, utilizando mapas de situación.
85. Describir os trazos socioeconómicos da URSS desde a época de Breznev ata a de Gorbachov.
86. Elaborar un cadro sinóptico sobre a situación política das repúblicas exsoviéticas.
87. Analizar una imaxe que reflicte a caída do muro de Berlín.
88. Explicar as novas relacións de Rusia con Europa occidental.
89. Realizar unha procura guiada en internet para explicar a disolución do bloque comunista.
90. Describir comparativamente a evolución política dun estado de Europa central e outro da oriental tras a caída do muro de Berlín.
91. Analizar as causas da guerra dos Balcáns.
92. Enumerar as liñas de pensamento económico do mundo capitalista na segunda metade do século XX.
93. Explicar o modelo capitalista dun país elaborando información a partir dunha procura guiada en internet
94. Identificar as características do Estado do benestar.

95. Elaborar un eixe cronolóxico sobre o proceso de construción da Unión Europea.
96. Relacionar as institucións da Unión Europea cos obxectivos que esta persegue.
97. Realizar un eixe cronolóxico dos feitos máis significativos social dos Estados Unidos desde os anos 60 aos 90.
98. Presenta mediante mapas información referida aos Estados Unidos entre 1960 e 2000.
99. Establecer as características que explican aspectos singulares do capitalismo de Xapón.
100. Identificar tres principais características ligadas á fiabilidade e á obxectividade do fluxo de información existente en internet.
101. Elaborar un breve informe sobre as relacións entre inmigración e globalización a partir de fontes históricas
102. Extraer conclusións de imaxes relacionadas co mundo actual.
103. Realizar unha procura guiada en internet sobre a ameaza terrorista actual.
104. Identificar tres retos actuais da Unión Europea a partir de novas xornalísticas seleccionadas.
105. Explicar os desaxustes da Unión Europea.
106. Elaborar un mapa conceptual sobre os trazos da sociedade norteamericana, agrupados en política, sociedade, economía e cultura.
107. Localizar información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias.
108. Utilizar con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.
109. Comparar aspectos económicos, políticos, entre dous dos principais países do continente africano.
110. Comparar aspectos económicos, políticos, de China e a India.
111. Comparar aspectos económicos, políticos, entre países emerxentes de Asia e África.
112. Recoñecer que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).
113. Localizar información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias.
114. Utilizar con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.

5.3.4. Concreción da contribución ao desenvolvemento das competencias claves, dos criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe avaliáveis e os obxectivos e contidos curriculares de Historia do Mundo Contemporáneo de 1º de Bacharelato.

Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. O Antigo Réxime				
a b c d e h	B1.1. Trazos do Antigo Réxime.	B1.1. Definir e esquematizar os trazos do Antigo Réxime, describindo os seus aspectos demográficos, económicos, políticos, sociais e culturais, utilizando diferentes tipos de diagramas.	HMCB1.1.1. Extrae os trazos do Antigo Réxime dun texto proposto que os conteña.	CSC,CAA, CCL
			HMCB1.1.2. Obtén e selecciona información escrita e gráfica relevante, utilizando fontes primarias ou secundarias, relativa ao Antigo Réxime.	CSC,CAA, CCL CD
			HMCB1.1.3. Clasifica os trazos do Antigo Réxime en aspectos demográficos, económicos, políticos, sociais e culturais.	CSC, CAA, CCL,CCEC
			HMCB1.1.4. Elabora mapas conceptuais que explican os trazos característicos do Antigo Réxime.	CSC,CAA, CCL
A, b,c, d e h	B1.2. Transformacións no Antigo Réxime: economía, poboación e sociedade.	B1.2. Distinguir as transformacións no Antigo Réxime enumerar as que afectan a economía, a poboación e a sociedade.	HMCB1.2.1. Explica as transformacións do Antigo Réxime que afectan a economía, a poboación e a sociedade.	CSC, CAA, CL
			HMCB1.2.2. Analiza a evolución dos trazos do Antigo Réxime do século XVII e o século XVIII.	CSC, CAA, CCL
A, b,c, d e h	B1.3. Revolucións e parlamentarismo en Inglaterra.	B1.3. Explicar o parlamentarismo inglés do século XVII resumindo as características esenciais do sistema e valorando o papel das revolucións para alcanzar as transformacións necesarias para logralo.	HMCB1.3.1. Describe as características do parlamentarismo inglés a partir de fontes históricas.	CSC,CCEC, CCL
			HMCB1.3.2. Distingue as revolucións inglesas do século XVII como formas que promoven o cambio político do Antigo Réxime.	CSC, CCEC CCL
A,b, c, d, e h	B1.4. O pensamento da Ilustración.	B1.4. Relacionar as ideas da Ilustración co Liberalismo de comezo do século XIX, establecendo elementos de coincidencia entre ambas as ideoloxías.	HMCB1.4.1. Enumera e describe as ideas da Ilustración e as do Liberalismo de comezos do século XIX.	CSC,CCEC, CCL
			HMCB1.4.2. Establece as semellanzas e AS diferenzas entre as ideas da Ilustración e o Liberalismo de comezos do s. XIX.	CSC, CCEC, CCL

Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
A,b,c,d,e G, h.	B1.5. Relacións internacionais: equilibrio europeo.	B1.5. Describir as relacións internacionais do Antigo Réxime demostrando a idea de equilibrio europeo.	HMCB1.5.1. Sitúa en mapas de Europa os países ou reinos en función dos conflitos en que interveñen.	CSC,CAA, CD
A,b,c,d,e,h, m, n	B1.6. Manifestacións artísticas do momento.	B1.6. Diferenciar manifestacións artísticas do Antigo Réxime e seleccionar as obras máis destacadas.	HMCB1.6.1. Distingue e caracteriza obras de arte do Rococó.	CSC,CCEC,CCL,CAA.
Bloque 2. As revolucións industriais e as súas consecuencias sociais				
A,b,c,d,e h l	B2.1. Revolución industrial: concepto, factores que a fan posible (económicos, sociais e ideolóxicos).	B2.1. Obter información que permita explicar as revolucións industriais do século XIX, seleccionándoa das fontes bibliográficas ou en liñas que se ache dispoñible.	HMCB2.1.1. Identifica as causas da primeira Revolución Industrial.	CSC, CAA CCL
A,b,c,d,e, h l	B2.2. Revolución ou revolucións industriais: características. Transformacións técnicas e novas fontes de enerxía.	B2.2. Describir as Revolucións Industriais do século XIX e establecer os seus trazos característicos e as súas consecuencias sociais	HMCB2.2.1. Explica razoadamente a evolución cara á segunda Rev. Industrial.	CSC,CAA, CCL.
			HMCB2.2.2. Analiza comparativa e esquematicamente as dúas revolucións industriais.	CSC,CAA, CCL
A,b,c,d,e,g h m p	B2.3. Protagonismo de Gran Bretaña e extensión do proceso de industrialización a outras zonas de Europa. Industrialización extraeuropea. Industrialización española e galega.	B2.3. Enumerar os países que iniciaron a industrialización, localizalos adecuadamente e establecer as rexións onde se produce ese avance.	HMCB2.3.1. Localiza nun mapa os países industrializados e as súas rexións industriais.	CSC,CAA, CD
			HMCB2.3.2. Analiza aspectos que expliquen o desenvol. económico do sector industrial dos primeiros países industrializados, a partir de fontes historiográficas.	CSC,CAA, CCL CMCCT
			HMCB2.3.3. Debate en torno ao éxito ou o fracaso da industrialización en España e en Galicia.	CSC, CAA
A, b, c, d e	B2.4. Cambios debidos á Revolución Industrial: transportes, agricultura, poboación (migracións e novo	B2.4. Identificar os cambios nos transportes, na agricultura e na poboación que influíron ou foron consecuencia da Revolución Industrial do século	HMCB2.4.1. Sinala os cambios sociais máis relevantes do século XIX asociándoos ao proceso da Revolución Industrial.	CSC,CAA CSIEE
			HMCB2.4.2. Describe a partir dun plano a cidade ind,l británica.	CSC,CAA, CCL.

Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
g h l	concepto de cidade).	XIX.	HMCB2.4.3. Identifica en imaxes os elementos propios da vida nunha cidade industrial do século XIX.	CSC,CAA,CCL, CD
			HMCB2.4.4. Comenta mapas que expliquen a evolución da extensión das redes de transporte: ferrocarril, estradas e canles.	CSC,CCL, CD
A,b,c,d,e,h m	B2.5. Economía industrial: pensamento e primeiras crises.	B2.5. Analizar e seleccionar ideas que identifiquen as características da economía industrial e do liberalismo económico.	HMCB2.5.1. Explica as causas e consecuencias das crises económicas e as súas posibles solucións a partir de fontes históricas.	CSC,CAA CCL
A,b,c,d, e h m	B2.6. Nacemento do proletariado e org. da clase obreira: orixes do sindicalismo e correntes de pensamento; partidos polít. obreiros.	B2.6. Coñecer as correntes de pensamento que pretenden mellorar a situación da clase obreira do século XIX.	HMCB2.6.1. Compara as correntes de pensamento social da época da Revolución Industrial: socialismo utópico, socialismo científico e anarquismo.	CSC, CAA CCL
			HMCB2.6.2. Distingue e explica as características dos tipos de asociacionismo obreiro.	CSC, CCL
Bloque 3. A crise do Antigo Réxime				
A,b,c,d,e h i	B3.1. Crise do Antigo Réxime: visión global.	B3.1. Analizar a evolución política, económica, social, cultural e de pensamento que caracteriza a primeira metade do século XIX, distinguindo os feitos, os personaxes e os símbolos, e encadrándoos en cada variable analizada.	HMCB3.1.1. Realiza eixes cronolóxicos que inclúan diacronía e sincronía dos acontecementos da primeira metade do século XIX.	CSC CAA CMCCT
A,b,c,d e h	B3.2. Nacemento dos EEUU.	B3.2. Describir as causas e o desenvolvemento da independencia de Estados Unidos, e establecer as causas máis inmediatas e as etapas da independencia.	HMCB3.2.1. Identifica xerarquías causais na guerra de independencia dos Estados Unidos a partir de fontes historiográficas.	CSC CCL CAA
A,b,c,d e h	B3.3. Revolución Francesa de 1789: aspectos políticos e sociais.	B3.3. Explicar, a partir de información obtida en internet, a Revolución Francesa de 1789, incluíndo cada idea obtida nas causas, no desenvolvemento e nas consecuencias.	HMCB3.3.1. Explica as causas da Rev. Francesa de 1789.	CSC, CCL
			HMCB3.3.2. Explica esquematicamente o desenvolvemento da Revolución Francesa.	CSC,CCL CAA

Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
A,b,c,d,e,g,h	B3.4. Imperio Napoleónico.	B3.4. Identificar o Imp. Napoleónico, localizar a súa expansión europea e establecer as súas consec..	HMCB3.4.1. Identifica nun mapa histórico a extensión do Imperio Napoleónico.	CSC,CAA, CD
A,b,c,d,e h	B3.5. O Congreso de Viena e o Absolutismo.	B3.5. Analizar a transcendencia para Europa do Congreso de Viena e a restauración do absolutismo, e identificar as súas consecuencias para os países implicados.	HMCB3.5.1. Analiza as ideas defendidas e as conclusións do Congreso de Viena, e relaciónaaas coas súas consecuencias.	CSC, CCL CAA
A,b,c,d,e,h p	B3.6. Revolucións liberais ou burguesas de 1820, 1830 e 1848. O caso español.	B3.6. Identificar as revolucións burguesas de 1820, 1830 e 1848, e relacionar as súas causas e o seu desenvolvemento.	HMCB3.6.1. Compara as causas e o desenvolvemento das revolucións de 1820, 1830 e 1848.	CSC,CCL
A,b,c,d,e G, h	B3.7. O Nacionalismo: unificacións de Italia e Alemaña.	B3.7. Coñecer o proceso de Unificación de Italia e Alemaña, obtendo o seu desenvolvemento a partir da análise de fontes gráficas.	HMCB3.7.1. Describe e explica a unificación de Italia e a de Alemaña a partir de fontes gráficas.	CSC, CCL, CD
A,b,c,d,e,h m n	B3.8. Cultura e Arte: Europa entre o neoclasicismo e o romanticismo.	B3.8. Descubrir as manifestacións artísticas de comezos do século XIX, obtendo información de medios bibliográficos ou de internet e presentándoa adecuadamente.	HMCB3.8.1. Establece as características propias da pintura, a escultura e a arquitectura do Neoclasicismo e o Romanticismo a partir de fontes gráficas.	CSC,CCEC CCL CAA
A,b,c,d, e, h	B3.9. Independencia das colonias hispanoamericanas.	B3.9. Analizar utilizando fontes gráficas a independencia de Hispanoamérica.	HMCB3.9.1. Realiza un friso cronolóxico explicativo da indep. das colonias hispanoamericanas ao comezo do s. XIX.	CSC, CMCCT CAA
Bloque 4. A dominación europea do mundo e a I Guerra Mundial				
A,b,c,d, e h	B4.1. Tránsito do século XIX ao XX: visión global.	B4.1. Describir as transformacións e os conflitos xurdidos a finais do século XIX e comezos do século XX, e distinguir o seu desenvolvemento e os factores desencadeadores.	HMCB4.1.1. Realiza un diagrama en que se expliquen as cadeas causais e os procesos dentro do período de finais do século XIX e comezos do XX.	CSC CAA

Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
a b c d e h	B4.2. Evolución dos principais Estados en Europa, América e Asia: Inglaterra vitoriana; Francia (III República e II Imperio); Alemaña bismarckiana; o Imperio Austrohúngaro; Rusia; os Estados Unidos (da Guerra Civil ata comezos do século XX) e Xapón (transformacións de finais do século XIX).	B4.2. Analizar a evolución política, social e económica dos principais países europeos, ademais de Xapón e os Estados Unidos a finais do século XIX, e presentar información que explique tales feitos.	HMCB4.2.1. Elabora un eixe cronolóxico con feitos que explican a evolución durante a segunda metade do século XIX de Inglaterra, Francia, Alemaña, o Imperio Austrohúngaro, Rusia, os Estados Unidos e Xapón.	CSC, CMCCT CAA
			HMCB4.2.2. Explica a partir de imaxes as características que permiten identificar a Inglaterra vitoriana.	CSC,CAA,CCL, CD
			HMCB4.2.3. Analiza textos relativos á época de Napoleón III en Francia.	CSC,CAA,CCL
			HMCB4.2.4. Identifica e explica razoadamente os feitos que converten Alemaña nunha potencia europea durante o mandato de Bismarck.	CSC,CAA CCL
A, b, c d e h	B4.3. Expansión colonial dos países industriais: causas; colonización e reparto de Asia, África e outros enclaves coloniais; consecuencias.	B4.3. Describir a expansión imperialista de europeos, xaponeses e estadounidenses a finais do século XIX, e establecer as súas consecuencias.	HMCB4.3.1. Identifica e explica razoadamente as causas e as consecuencias da expansión colonial da segunda metade do século XIX.	CSC, CAA CCL
			HMCB4.3.2. Localiza nun mapamundi as colonias das potencias imperialistas.	CSC,CD,CAA
			HMCB4.3.3. Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.	CSC,CAA, CCL
A,b,c,d,e,h	B4.4. Relacións internacionais. Paz Armada: a Tripla Alianza e a Tripla Entente.	B4.4. Comparar sinteticamente os sistemas de alianzas do período da Paz Armada.	HMCB4.4.1. Describe as alianzas dos países máis destacados durante a Paz Armada.	CSC, CCL
A, b, c d e g	B4.5. I Guerra Mundial: causas, desenvolvemento e consecuencias.	B4.5. Distinguir os acontecementos que conducen á declaración das hostilidades da I Guerra Mundial, e desenvolver as súas etapas e as súas consecuencias.	HMCB4.5.1. Identifica a partir de fontes históricas ou historiográficas as causas da I Guerra Mundial.	CSC,CAA, CCL
			HMCB4.5.2. Comenta símbolos conmemorativos vinculados á I Guerra Mundial.	CSC,CCL
			HMCB4.5.3. Analiza e explica as etapas da Gran Guerra a partir de mapas históricos.	CSC,CAA,CCL, CD

Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
h			HMCB4.5.4. Extrae conclusións de gráficos e imaxes sobre as consecuencias da I Guerra Mundial.	CSC,CAA, CCL
Bloque 5. O período de entreguerras, a II Guerra Mundial e as súas consecuencias				
A,b,c,d, e h	B5.1. Economía, sociedade e cultura da época: os anos vinte.	B5.1. Recoñecer as características do período de Entreguerras inseríndoas nos correspondentes aspectos políticos, económicos, sociais ou culturais.	HMCB5.1.1. Explica as características do período de Entreguerras a partir de manifestacións artísticas e culturais de comezos do século XX.	CSC, CCL
a b,c,d,e h	B5.2. Revolución Rusa; formación e desenvolvemento da URSS.	B5.2. Esquematizar o desenvolvemento da Revolución Rusa de 1917 recoñecendo as súas etapas e os seus protagonistas máis significativos, e establecer as súas consecuencias.	HMCB5.2.1. Identifica e explica algunhas das causas da Revolución Rusa de 1917. HMCB5.2.2. Compara a Revolución Rusa de febreiro de 1917 coa de outubro de 1917.	CSC, CCL CSC,CAA,CCL
A, b, c, d e h	B5.3. Tratados de Paz e reaxuste internacional: Sociedade de Nacións.	B5.3. Identificar os tratados de paz da I Guerra Mundial e establecer como unha consecuencia o xurdimento da Sociedade de Nacións.	HMCB5.3.1. Explica os acordos dos tratados de paz da I Guerra Mundial e analiza as súas consecuencias a curto prazo. HMCB5.3.2. Analiza o papel que xoga a Sociedade de Nacións nas relacións internacionais, a partir de fontes históricas.	CSC, CCL, CAA CSC, CCL
A,b,c,d,e h	B5.4. Estados Unidos e a crise de 1929: a Gran Depresión e o "New Deal".	B5.4. Explicar a Gran Depresión e describir os factores desencadeadores e as súas influencias na vida cotiá.	HMCB5.4.1. Interpreta imaxes da Gran Depresión. HMCB5.4.2. Comenta gráficas que explican a crise económica de 1929.	CSC,CCL,CAA,CD CSC,CCL,CMCCT
A,b,c,d,e h m	B5.5. Fascismos europeos e nazismo alemán.	B5.5. Recoñecer a transcendencia dos fascismos europeos como ideoloxías que conduciron ao desencadeamento de conflitos no panorama europeo do momento.	HMCB5.5.1. Compara o fascismo italiano e o nazismo alemán. HMCB5.5.2. Distingue símbolos dos fascismos europeos da primeira metade do século XX.	CSC,CCL CSC,
A,b,c,d, e h	B5.6. Relacións internacionais do período de entreguerras; viraxes cara á guerra.	B5.6. Comprender as relacións internacionais no período de entreguerras como elementos importantes das causas da II Guerra Mundial.	HMCB5.5.3. Analiza a partir de fontes contrapostas as relacións internacionais anteriores ao estoupido da II Guerra Mundial.	CSC, CAA CCL

Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
A,b,c,d,e,h	B5.7. II Guerra Mundial: orixes do conflito e características xerais.	B5.7. Identificar e explicar as desencadeadores da II Guerra Mundial, así como os feitos máis característicos.	HMCB5.7.1. Identifica e explica as causas desencadeadores da II Guerra Mundial a partir de fontes históricas.	CSC,CAA CCL
A,b,c,d e h	B5.8. Desenvolvemento da II Guerra Mundial.	B5.8. Establecer as etapas do desenvolvemento da II Guerra Mundial, distinguindo as que afectaron a Europa e as que afectaron aos Estados Unidos e a Xapón.	HMCB5.8.1. Explica as etapas da II Guerra Mundial tanto na fronte europea como na guerra do Pacífico.	CSC,CAA, CCL
			HMCB5.8.2. Analiza o desenvolvemento da II Guerra Mundial a partir de mapas históricos.	CSC,CAA, CCL
A,b,c,d,e h	B5.9. Consecuencias da II Guerra Mundial.	B5.9. Analizar o papel da guerra mundial como elemento de transformación da vida cotiá.	HMCB5.9.1. Describe as consecuencias da II Guerra Mundial.	CSC,CAA CCL
A,b,c,d, e, h m	B5.10. Antisemitismo: o Holocausto.	B5.10. Entender o contexto en que se desenvolveu o Holocausto na guerra europea e as súas consecuencias.	HMCB5.10.1. Analiza imaxes que explican o Holocausto levado a cabo pola Alemaña nazi.	CSC,CAA, CD
			HMCB5.10.2. Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial.	CSC,CAA, CCL
A,b,c,d E, h	B5.11. Preparación da Paz e a ONU.	B5.11. Obter e seleccionar información escrita e gráfica relevante, utilizando fontes primarias ou secundarias, relativa á posguerra.	HMCB5.11.1. Sintetiza textos que explican a intervención da ONU nas relacións internacionais e nos asuntos de descolonización.	CSC, CCL CAA
Bloque 6. Evolución de dous mundos diferentes e os seus enfrontamentos				
A,b,c,d,e h	B6.1. Formación do bloque comunista fronte ao bloque capitalista: Guerra Fría.	B6.1. Describir os feitos políticos, económicos, sociais e culturais que explican o xurdimento dos dous bloques antagónicos, clasificándoos e presentándoos adecuadamente.	HMCB6.1.1. Localiza nun mapa os países que formaban os bloques comunista e capitalista.	CSC CD
A,b,c,d e	B6.2. Evolución das relacións entre as dúas superpotencias. Conflitos: da G. Fría á coexist.	B6.2. Interpretar a G. Fría, a coexistencia pacífica e a distensión, e as súas consecuencias, e establecer acontecementos que exemplifiquen cada unha	HMCB6.2.1. Identifica e explica os conflitos da Guerra Fría a partir dun mapa histórico.	CSC, CAA, CCL CD

Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
h	pacífica e a distensión.	destas etapas das relacións internacionais.		
A, b, c, d e h	B6.3. Evolución da economía mundial de posguerra.	B6.3. Distinguir feitos que explican o enfrontamento entre os bloques comunista e capitalista, revisando as novas dos medios de comunicación da época.	HMCB6.3.1. Selecciona símbolos e imaxes que se identifiquen co mundo capitalista e o mundo comunista. HMCB6.3.2. Extrae conclusións dos textos, imaxes, mapas e gráficas que expliquen a evolución de ambos os bloques enfrontados na Guerra Fría, e sinala a que bloque pertence e algúns motivos que explican esa pertenza.	CSC, CSC,CAA, CCL CD, CMCCT
A, b c d e h	B6.4. Características sociais e culturais de dous modelos políticos diferentes: comunismo e capitalismo.	B6.4. Comparar e analizar o modelo capitalista co comunista desde os puntos de vista político, social, económico e cultural, e exemplificar coa selección de feitos que durante este período afectan as dúas grandes superpotencias: a URSS e os Estados Unidos.	HMCB6.4.1. Explica algunhas características da economía capitalista a partir de gráficas. HMCB6.4.2. Explica algunhas características da economía comunista a partir de gráficas. HMCB6.4.3. Establece razoadamente e comparativamente as diferenzas entre o mundo capitalista e o comunista. HMCB6.4.4. Identifica formas políticas do mundo occidental e do mundo comunista.	CSC, CCL, CMCCT CSC,CCL, CMCCT CSC,CAA, CCL CSC, CCL
Bloque 7. A descolonización e o terceiro mundo				
A,b,c,d E, h	B7.1. Orixe, causas e factores da descolonización.	B7.1. Explicar os motivos e os feitos que conducen á descolonización, e establecer as causas e os factores que explican o proceso.	HMCB7.1.1. Localiza nun mapa as zonas afectadas pola descolonización e os seus conflitos.	CSC,CCL CD
A,b C, d, e h	B7.2. Etapas e modelos de descolonización.	B7.2. Describir as etapas e as consecuencias do proceso descolonizador, e identificar as que afectan a unhas colonias e a outras, establecendo feitos e personaxes significativos de cada proceso.	HMCB7.2.1. Establece de xeito razoado as causas, os feitos e os factores que desencadean e explican o proceso descolonización. HMCB7.2.2. Identifica e compara as características da descolonización de Asia e de África.	CSC,CCL CAA CSC, CCL
A,b,c,d,e	B7.3. Desenvolvemento do proceso descolonizador:	B7.3. Definir o papel da ONU na descolonización, analizando información que	HMCB7.3.1. Explica as actuacións da ONU no proceso	CSC

Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
h	papel da ONU.	demostre as súas actuacións.	descolonizador a partir de fontes históricas.	CCL
A,b, c, d e h m	B7.4. O terceiro mundo e o Movemento de Países Non Aliñados: problemas dos países do terceiro mundo.	B7.4. Analizar o subdesenvolvemento do terceiro mundo e establecer as causas que o explican.	HMCB7.4.1. Analiza as características dos países do terceiro mundo a partir de gráficas. HMCB7.4.2. Localiza nun mapa os países do terceiro mundo. HMCB7.4.3. Analiza textos e imaxes do Movemento de Países Non Aliñados e dos países subdesenvolvidos.	CSC,CCL, CMCCT CSC, CD CSC, CCL
A,b, c, d e h	B7.5. Relacións entre os países desenvolvidos e non desenvolvidos; nacemento da axuda internacional.	B7.5. Apreciar o nacemento da axuda internacional e o xurdimento das relacións entre os países desenv.e subdesenv., reproducindo as formas de axuda ao desenvolvemento e describindo as formas de neocolonialismo dentro da política de bloques.	HMCB7.5.1. Explica a evolución das relacións entre os países desenvolvidos e os países en vías de desenvolvemento, comparando a axuda internacional coa intervención neocolonialista.	CSC,CCL CAA
Bloque 8. A crise do bloque comunista				
A, b, c, d e h i	B8.1. A URSS e as democracias populares.	B8.1. Describir a situación da URSS a finais do século XX, establecendo os seus trazos máis significativos desde unha perspectiva política, social e económica.	HMCB8.1.1. Localiza nun mapa as repúblicas exsoviéticas e os países formados tras a caída do muro de Berlín. HMCB8.1.2. Elabora un eixe cronolóxico que ordena os acontecementos que explican a desintegración da URSS, a formación da CEI e o xurdimento das repúblicas exsoviéticas. HMCB8.1.3. Compara os países dos Balcáns desde os anos 80 ata a actualidade, utilizando mapas de situación.	CSC, CD CSC CMCCT CSC,CAA, CD, CCL
A,b,c,d, e h	B8.2. Irrupción de M. Gorbachov: Perestroika e Glasnost.	B8.2. Resumir as políticas de M. Gorbachov nomeando as dispos. concernentes á Perestroika e á Glasnost, e resaltar as súas influencias.	HMCB8.2.1. Describe os trazos políticos e socioeconómicos da URSS desde a época de Breznev ata a de Gorbachov.	CSC, CCL
A,c,d,e h	B8.3. Desintegración da URSS: CEI-Federación Rusa	B8.3. Analizar a situación creada co xurdimento da CEI e as repúblicas exsoviéticas, recollendo	HMCB8.3.1. Elabora un cadro sinóptico sobre a situación política e económica das repúblicas exsoviéticas e a CEI-	CSC, CAA CMCCT

Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
i	e as novas repúblicas exsoviéticas.	informacións que resuman as novas circunstancias políticas e económicas.	Federación Rusa.	
A, b, c d e h	B8.4. Caída do muro de Berlín e evolución dos países de Europa central e oriental.	B8.4. Explicar a caída do muro de Berlín e nomear as súas repercusións nos países de Europa central e oriental.	HMCB8.4.1. Analiza imaxes que reflicten a caída do muro de Berlín.	CSC, CCL
			HMCB8.4.2. Explica as novas relacións das repúblicas exsoviéticas con Europa occidental.	CSC, CCL
			HMCB8.4.3. Realiza unha procura guiada en internet para explicar de maneira razoada a disolución do bloque comunista.	CSC, CAA, CCL
A, b, , c d e h	B8.5. Problema dos Balcáns. Guerra de Iugoslavia.	B8.5. Identificar o problema dos Balcáns, enumerar as causas do xurdimento de tal situación e resumir os feitos que configuran o desenvolvemento de conflitos nesta zona.	HMCB8.5.1. Describe comparativamente a evolución política dos países de Europa central e oriental tras a caída do muro de Berlín.	CSC, CCL
			HMCB8.5.2. Describe e analiza as causas, o desenvolvemento e as consecuencias da guerra dos Balcáns, nomeadamente en Iugoslavia.	CSC, CCL
Bloque 9. O mundo capitalista na segunda metade do século XX				
A,b,c,d, e h m	B9.1. Pensamento e cultura da sociedade capitalista na segunda metade do século XX.	B9.1. Distinguir os postulados que defende a cultura capitalista da segunda metade do século XX establecendo as liñas de pensamento e os logros obtidos.	HMCB9.1.1. Enumera as liñas de pensamento económico do mundo capitalista na segunda metade do s. XX.	CSC, CCL
			HMCB9.1.2. Explica o modelo capitalista dun país elaborando información a partir dunha procura guiada en internet.	CSC, CAA, CCL
A,b,c,d,e,h, m	B9.2. Estado do benestar.	B9.2. Describir o Estado do benestar, aludindo ás caract. significativas que inflúen na vida cotiá.	HMCB9.2.1. Identifica razoadamente as características e símbolos do Estado do benestar.	CSC, CCL
A,b,c,d, e h	B9.3. Proceso de construción da U. E.: das Comunidades Europeas á Unión.	B9.3. Explicar o proceso de construción da Unión Europea enumerando os fitos máis destacados que configuran a súa evolución.	HMCB9.3.1. Elabora eixes cronolóxicos sobre o proceso de construción da Unión Europea.	CSC, CMCCT

Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
A,b,c,d,e, h	B9.4. Obxectivos e institucións da U. Europea.	B9.4. Coñecer os obxectivos da U. E. en relación coas institucións que compoñen a súa estrutura.	HMCB9.4.1. Relaciona razoadamente as institucións da Unión Europea cos obxectivos que esta persegue.	CSC, CCL
A,b,c,d e h	B9.5. Evolución dos Estados Unidos: dos anos 60 aos 90.	B9.5. Describir a evolución política, social e económica dos Estados Unidos desde os anos 60 aos 90 do século XX, sintetizando os aspectos que explican a transformación da sociedade norteamericana e que constitúen elementos orixinais do Estado do benestar.	HMCB9.5.1. Realiza un eixe cronolóxico dos feitos máis significativos de tipo político, social e económico dos Estados Unidos desde os anos 60 aos 90.	CSC, CMCCT
			HMCB9.5.2. Selecciona e presenta mediante mapas ou redes conceptuais información referida aos Estados Unidos entre 1960 e 2000.	CSC, CD, CAA
A,b,c,d e h	B9.6. Xapón e os novos países asiáticos industrializados.	B9.6. Identificar as singularidades do capitalismo de Xapón e os novos países industriais asiáticos, establecendo trazos de carácter político, económico, social e cultural.	HMCB9.6.1. Establece razoadamente as características e os símbolos que explican aspectos singulares do capitalismo de Xapón e a área do Pacífico.	CSC, CAA CCL
Bloque 10. O mundo actual desde unha perspectiva histórica				
A,b,c d e g h m	B10.1. Globalización e medios de comunicación: impacto científico e tecnolóxico. Caída do muro de Berlín. atentados de Nova York. A inmigración como fenómeno globalizado.	B10.1. Analizar as características da globalización e describir a influencia dos medios de comunicación neste fenómeno, así como o impacto dos medios científicos e tecnolóxicos na sociedade actual.	HMCB10.1.1. Identifica as principais características ligadas á fiabilidade e á obxectividade do fluxo de información existente en internet e noutros medios dixitais.	CSC,CD CCL, CAA
			HMCB10.1.2. Elabora un breve informe sobre as relacións entre inmigración e globalización a partir de fontes históricas.	CSC,CD CCL,CSIEE
			HMCB10.1.3. Extrae conclusións de imaxes e material videográfico relacionados co mundo actual.	CSC,CD, CCL
A, b, c, d e h m	B10.2. A ameaza terrorista nun mundo globalizado.	B10.2. Describir os efectos da ameaza terrorista (yihadismo, etc.) sobre a vida cotiá, e explicar as súas características.	HMCB10.2.1. Realiza unha procura guiada en internet sobre a ameaza terrorista, organizacións que a sustentan, actos máis relevantes (11-S de Nova York, 11-M de Madrid 7-X de Londres, etc.), os seus símbolos e as repercusións na sociedade (cidadanía ameazada, asociacións de	CSC CD CCL CAA

Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			vítimas, mediación en conflitos, etc.), e analiza e comunica a información máis relevante.	
A, b, c, d e h	B10.3. Europa: reto e unión.	B10.3. Resumir os retos da Unión Europea no mundo actual, identificando os seus problemas para amosarse como zona xeopolítica unida fronte a outras áreas.	HMxCB10.3.1. Identifica os retos actuais da Unión Europea a partir de novas xornalísticas seleccionadas.	CSC,CCL, CAA
			HMxCB10.3.2. Explica comparativamente os desaxustes da Unión Europea na relación con outros países ou áreas xeopolíticas.	CSC, CCL CAA
A,b,c,d,e H, m n	B10.4. Trazos salientables da sociedade norteamericana a comezos do século XXI, tras os atentados do 11 de setembro de 2001.	B10.4. Enumerar os trazos salientables da sociedade norteamericana a comezos do século XXI identificando a transcendencia dos atentados do 11-S e explicando as transformacións e o impacto ocasionado a este país.	HMxCB10.4.1. Elabora mapas conceptuais sobre os trazos da sociedade norteamericana, agrupados en política, sociedade, economía e cultura.	CSC,CD, CCL CAA
A, b,c,d,e,h n	B10.5. Hispanoamérica: situación actual.	B10.5. Analizar a evolución política, económica, social e cultural de Hispanoamérica.	HMxCB10.5.1. Analiza a evolución política, económica, social e cultural de Hispanoamérica.	CSC, CCL CAA
A,b,c,d,e, h m	B10.6. O mundo islámico na actualidade.	B10.6. Describir a evolución do mundo islámico na actualidade, resumindo os seus trazos económicos, políticos, relixiosos e sociais.	HMxCB10.6.1. Describe a evolución do mundo islámico na actualidade, resumindo os seus trazos económicos, políticos, relixiosos e sociais.	CSC,CD CCL,CAA
A,b,c,d,, e h	B10.7. África islámica, subsahariana e Sudáfrica.	B10.7. Distinguir a evolución dos países de África relacionando as súas zonas xeoestratéxicas.	HMxCB10.7.1. Compara aspectos económicos, políticos, relixiosos e sociais entre os principais países do continente africano.	CSC, CCL CAA
A, b, c, d, e h	B10.8. A India e China do século XX ao XXI: evolución política, económica, social e de mentalidades.	B10.8. Resumir a evolución de China e a India desde finais do século XX ao século XXI, seleccionando trazos políticos, económicos, sociais e de mentalidades	HMxCB10.8.1. Compara aspectos económicos, políticos, relixiosos e sociais de China e a India.	CSC,CCL, CAA
			HMxCB10.8.2. Compara aspectos económicos, políticos, relixiosos e sociais entre países emerxentes de Asia e África.	CSC, CCL, CAA
Bloque 11. A historia contemporánea: o tempo histórico. Métodos e ferramentas propias da disciplina.				

Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
H, l m	B11.1. Tempo histórico.	B11.1. Recoñecer que os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	HMxCB11.1.1. Recoñece que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	CSC, CMCCT CAA
E,g,h,l,m i	B11.2. Fontes históricas.	B11.2. Localizar e seleccionar información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias (biblioteca, internet, etc.), e analizar a súa credibilidade.	HMxCB11.2.1. Localiza e selecciona información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias, e analiza a súa credibilidade.	CSC,CD CAA CCL
E,h,i n	B11.3. Vocabulario histórico e artístico da Idade Contemporánea.	B11.3. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	HMxCB11.3.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	CSC CCL

5.3.4.1. Concreción para cada estándar da temporalización, o grao mínimo de consecución para superar a materia, as competencias clave, a ponderación, os procedementos e instrumentos de avaliación da Historia do Mundo Contemporáneo de 1º de Bac.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES	TEMPORALIZACIÓN			GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA	C.C.	POND ERACIÓN %	INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.
	1ª AV	2ª AV	3ª AV				
HMxCB1.1.1. Extrae os trazos do Antigo Réxime dun texto proposto que os conteña.	X			Extraer cun mínimo de precisión trazos do Antigo Réxime dun texto proposto que os conteña.	CSC,CAA CCL	0,87	Procedementos de avaliación: • Observación directa
HMxCB1.1.2. Obtén e selecciona información escrita e gráfica relevante, utilizando fontes primarias ou secundarias, relativa ao Antigo Réxime.	X			Obter e seleccionar, cun mínimo de criterio, información escrita e gráfica relevante, en procura guiada en Internet, utilizando fontes primarias ou secundarias, relativa ao Antigo Réxime.	CSC,CAA CCL,CD	0,87	

HMCB1.1.3. Clasifica os trazos do Antigo Réxime en aspectos demográficos, económicos, políticos, sociais e culturais.	X		Clasificar, cun mínimo de orde, os trazos do Antigo Réxime en aspectos demográficos, económicos, políticos, sociais e culturais.	CSC,CAA CCL,CCEC	0,87	do traballo diario. • Análise e valoración de actividades, exercicios, tarefas e traballos trimestrais individuais ou colaborativos.
HMCB1.1.4. Elabora mapas conceptuais que explican os trazos característicos do A. Réxime.	X		Elaborar, cun mínimo de claridade, mapas conceptuais que explican os trazos característicos do A. Réxime.	CSC,CAA, CCL	0,87	
HMCB1.2.1. Explica as transformacións do A. Réxime que afectan a economía, a poboación e a sociedade.	X		Explicar, cun mínimo de certeza, as transformacións do A. Réxime que afectan a econ., a pob. e a sociedade.	CSC,CAA, CCL	0,87	
HMCB1.2.2. Analiza a evolución dos trazos do Antigo Réxime do século XVII e o século XVIII.	X		Analizar, cun mínimo de profundidade, a evolución dos trazos do Antigo Réxime do século XVII e o século XVIII.	CSC,CAA CCL	0,87	
HMCB1.3.1. Describe as características do parlamentarismo inglés a partir de fontes históricas.	X		Describir, cun mínimo de claridade, as características do parlamentarismo inglés a partir de fontes históricas.	CSC,CCEC, CCL	0,87	
HMCB1.3.2. Distingue as revolucións inglesas do século XVII como formas que promoven o cambio político do Antigo Réxime.	X		Distinguir, cun mínimo de precisión, as revolucións inglesas do século XVII como formas que promoven o cambio político do Antigo Réxime	CSC,CCEC CCL	0,87	
HMCB1.4.1. Enumera e describe as ideas da Ilustración e as do Liberalismo de comezos do século XIX.	X		Enumerar, cun mínimo de certeza, e describir, cun mínimo de claridade, as ideas da Ilustración e as do Liberalismo de comezos do século XIX.	CSC. CCEC CCL.	0,87	
HMCB1.4.2. Establece as semellanzas e as diferenzas entre as ideas da Ilustración e o Liberalismo de comezos do século XIX.	X		Establecer, cun mínimo de precisión, as semellanzas e as diferenzas entre as ideas da Ilustración e o Liberalismo de comezos do século XIX.	CSC CCEC CCL	0,87	
HMCB1.5.1. Sitúa en mapas de Europa os países ou reinos en función dos conflitos en que interveñen.	X		Situar, cun mínimo de exactitude, en mapas de Europa os países ou reinos en función dos conflitos en que interveñen.	CSC CAA, CD	0,87	
HMCB1.6.1. Distingue e caracteriza obras de arte do Rococó.	X		Distinguir e caracterizar, cun mínimo de criterio, obras de arte do Rococó.	CSC , CCEC, CCL CAA.	0,87	
HMCB2.1.1. Identifica as causas da primeira Revolución Industrial.	X		Identificar, cun mínimo de certeza, as causas da primeira fase da Revolución Industrial.	CSC CAA, CCL.	0,87	
HMCB2.2.1. Explica razoadamente a evolución	X		Explicar razoadamente, cun mínimo de rigor contextual,	CSC, CAA,	0,87	

cara á segunda Revolución Industrial.			a evolución cara á segunda fase da Rev.Industrial.	CCL		<ul style="list-style-type: none"> • Valoración cualitativa (anotacións no diario do profesor) e cuantitativa do avance individual (cualificacións)
HMCB2.2.2. Analiza comparativa e esquemáticamente as dúas rev. industriais.	X		Analizar comparativamente, cun mínimo de profundidade, a 1ª e 2ª fase da Revolución Industrial.	CSC, CAA, CCL	0,87	
HMCB2.3.1. Localiza nun mapa os países industrializados e as súas rexións industriais.	X		Localizar nun mapa, cun mínimo de precisión, os países industrializados e as súas rexións industriais.	CSC, CAA, CD	0,87	
HMCB2.3.2. Analiza aspectos que expliquen o desenvolvemento económico do sector industrial dos primeiros países industrializados, a partir de fontes historiográficas.	X		Analizar, cun mínimo de profundidade, aspectos que expliquen o desenvolvemento económico do sector industrial dos primeiros países industrializados, a partir de fontes historiográficas.	CSC, CAA, CCL, CMCCT.		
HMCB2.3.3. Debate en torno ao éxito ou o fracaso da industrialización en España e en Galicia.	X		Debater, cun mínimo de coherencia, en torno ao éxito ou o fracaso da industrialización en España e en Galicia.	CSC, CAA	0,87	
HMCB2.4.1. Sinala os cambios sociais máis relevantes do século XIX asociándoos ao proceso da Revolución Industrial.	X		Sinalar, cun mínimo de correlación, os cambios sociais máis relevantes do século XIX asociándoos ao proceso da Revolución Industrial.	CSC CAA CSIEE	0,87	
HMCB2.4.2. Describe a partir dun plano a cidade industrial británica.	X		Describir a partir dun plano, cun mínimo de precisión, a cidade industrial británica.	CSC CAA, CCL.	0,87	
HMCB2.4.3. Identifica en imaxes os elementos propios da vida nunha cidade industrial do s. XIX.	X		Identificar en imaxes, cun mínimo de rigor contextual, os elementos propios da vida nunha cidade ind. do s. XIX.	CSC CAA, CCL, CD	0,87	
HMCB2.4.4. Comenta mapas que expliquen a evolución da extensión das redes de transporte: ferrocarril, estradas e canles.	X		Comentar, cun mínimo de profundidade, mapas que expliquen a evolución da extensión das redes de transporte: ferrocarril, estradas e canles.	CSC, CCL CD	0,87	
HMCB2.5.1. Explica as causas e consecuencias das crises económicas e as súas posibles solucións a partir de fontes históricas.	X		Explicar, cun mínimo de rigor, as causas e consecuencias das crises económicas e as súas posibles solucións a partir de fontes históricas.	CSC CAA CCL	0,87	
HMCB2.6.1. Compara as correntes de pensamento social da época da Revolución Industrial: socialismo utópico, socialismo científico e anarquismo.	X		Comparar, cun mínimo de criterio, as correntes de pensamento social da época da Revolución Industrial: socialismo utópico, socialismo científico e anarquismo.	CSC CAA CCL	0,87	

HMCB2.6.2. Distingue e explica as características dos tipos de asociacionismo obreiro.	X		Distinguir e explicar, cun mínimo de claridade, as características dos tipos de asociacionismo obreiro.	CSC CCL	0,87	oral
HMCB3.1.1. Realiza eixes cronolóxicos que inclúan diacronía e sincronía dos acontecementos da primeira metade do século XIX.	X		Realizar, cun mínimo de orde, eixes cronolóxicos que inclúan diacronía e sincronía dos acontecementos da primeira metade do século XIX.	CSC CAA CMCCT	0,87	• Proba escrita
HMCB3.2.1. Identifica xerarquías causais na guerra de independencia dos Estados Unidos a partir de fontes historiográficas.	X		Identificar, cun mínimo de criterio, xerarquías causais na guerra de independencia dos Estados Unidos a partir de fontes historiográficas.	CSC CCL CAA	0,87	
HMCB3.3.1. Explica as causas da Revolución Francesa de 1789.	X		Explicar, cun mínimo de rigor, as causas da Revolución Francesa de 1789.	CSC CCL	0,87	• Proba práctica.
HMCB3.3.2. Explica esquematicamente o desenvolvemento da Revolución Francesa.	X		Explicar esquematicamente, cun mínimo de claridade, o desenvolvemento da Revolución Francesa.	CSC CCL, CAA.	0,87	• Rúbrica de exposición con ferramentas dixitais
HMCB3.4.1. Identifica nun mapa histórico a extensión do Imperio Napoleónico.	X		Identificar nun mapa histórico, cun mínimo de exactitude, a extensión do Imperio Napoleónico.	CSC CAA CD	0,87	
HMCB3.5.1. Analiza as ideas defendidas e as conclusións do Congreso de Viena, e relacións coas súas consecuencias.	X		Analizar, cun mínimo de profundidade, as ideas defendidas e as conclusións do Congreso de Viena, e relacións coas súas consecuencias..	CSC CCL CAA	0,87	
HMCB3.6.1. Compara as causas e o desenvolvemento das revol. de 1820, 1830 e 1848.	X		Comparar, cun mínimo de criterio, as causas e o desenvolvemento das revolucións de 1820, 1830 e 1848.	CSC CCL	0,87	
HMCB3.7.1. Describe e explica a unificación de Italia e a de Alemaña a partir de fontes gráficas.	X		Describir e explicar, cun mínimo de coherencia, a unificación de Italia e a de Alemaña a partir de fontes gráficas.	CSC, CC, CD.	0,87	
HMCB3.8.1. Establece as características propias da pintura, a escultura e a arquitectura do Neoclasicismo e o Romanticismo a partir de fontes gráficas.	X		Establecer, cun mínimo de criterio, as características propias da pintura, a escultura e a arquitectura do Neoclasicismo e o Romanticismo a partir de fontes gráficas.	CSC, CCEC, CCL CAA.	0,87	
HMCB3.9.1. Realiza un friso cronolóxico explicativo da independencia das colonias hispanoamericanas ao comezo do século XIX.	X		Realizar, cun mínimo de orde, un friso cronolóxico explicativo da independencia de tres colonias hispanoamericanas ao comezo do século XIX.	CSC, MCCT CAA	0,87	
HMCB4.1.1. Realiza un diagrama en que se	X		Realizar un diagrama, cun mínimo de rigor contextual,	CSC	0,87	

expliquen as cadeas causais e os procesos dentro do período de finais do século XIX e comezos do XX.			en que se expliquen as cadeas causais e os procesos dentro do período de finais do século XIX e comezos do XX.	CAA		
HMCB4.2.1. Elabora un eixe cronolóxico con feitos que explican a evolución durante a segunda metade do século XIX de Inglaterra, Francia, Alemaña, o Imperio Austrohúngaro, Rusia, os Estados Unidos e Xapón.	X		Elaborar, cun mínimo de orde, un eixe cronolóxico con feitos que explican a evolución durante a segunda metade do século XIX de Inglaterra, Francia, Alemaña, o Imperio Austrohúngaro, Rusia, os Estados Unidos e Xapón.	CSC CMCCT CAA	0,87	
HMCB4.2.2. Explica a partir de imaxes as características que permiten identificar a Inglaterra vitoriana.	X		Explicar a partir de imaxes, cun mínimo de correlación, as características que permiten identificar a Inglaterra vitoriana.	CSC CAA CCL CD	0,87	
HMCB4.2.3. Analiza textos relativos á época de Napoleón III en Francia.	X		Analizar, cun mínimo de profundidade, textos relativos á época de Napoleón III en Francia.	CSC, CAA, CCL.	0,87	
HMCB4.2.4. Identifica e explica razoadamente os feitos que converten Alemaña nunha potencia europea durante o mandato de Bismarck.	X		Identificar, cun mínimo de precisión, e explicar razoadamente, cun mínimo de rigor, os feitos que converten Alemaña nunha potencia europea durante o mandato de Bismarck.	CSC CAA CCL	0,87	
HMCB4.3.1. Identifica e explica razoadamente as causas e as consecuencias da expansión colonial da segunda metade do século XIX.	X		Identificar, cun mínimo de precisión, e explicar razoadamente, cun mínimo de rigor, as causas da expansión colonial da segunda metade do século XIX.	CSC,CAA CCL	0,87	
HMCB4.3.2. Localiza nun mapamundi as colonias das potencias imperialistas.	X		Localizar nun mapamundi, cun mínimo de certeza, as colonias das potencias imperialistas.	CSC, CD, CAA	0,87	
HMCB4.3.3. Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.	X		Saber recoñecer, cun mínimo de rigor, cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.	CSC CAA CCL	0,87	• Rúbrica análise
HMCB4.4.1. Describe as alianzas dos países máis destacados durante a Paz Armada.	X		Describir, cun mínimo de certeza, as alianzas dos estados máis destacados durante a Paz Armada.	CSC CCL	0,87	
HMCB4.5.1. Identifica a partir de fontes históricas ou historiográficas, localizadas en Internet, as causas da I Guerra Mundial.	X		Identificar cun mínimo de certeza, a partir de fontes históricas ou historiográficas localizadas en Internet, as causas da I Guerra Mundial.	CSC CAA CCL	0,87	

HMCB4.5.2. Comenta símbolos conmemorativos vinculados á I Guerra Mundial.	X		Comentar, cun mínimo de profundidade, símbolos conmemorativos vinculados á I Guerra Mundial.	CSC CCL	0,87	• Rúbrica descrición
HMCB4.5.3. Analiza e explica as etapas da Gran Guerra a partir de mapas históricos.	X		Analizar e explicar, cun mínimo de rigor, as etapas da Gran Guerra a partir de mapas históricos.	CSC CAA CCL CD	0,87	
HMCB4.5.4. Extrae conclusións de gráficos e imaxes sobre as consecuencias da I Guerra Mundial.	X		Extraer conclusións, cun mínimo de correlación, de gráficos e imaxes sobre as consecuencias da I Guerra Mundial.	CSC CAA CCL	0,87	
HMCB5.1.1. Explica as características do período de Entreguerras a partir de manifestacións artísticas e culturais de comezos do século XX.	X		Explicar, cun mínimo de rigor, as características do período de Entreguerras, a partir de manifestacións artísticas e culturais de comezos do século XX.	CSC CCL	0,87	• Rúbrica de expresión oral
HMCB5.2.1. Identifica e explica algunhas das causas da Revolución Rusa de 1917.	X		Identificar, cun mínimo de precisión, e explicar, cun mínimo de rigor, algunhas das causas da Rev. Rusa de 1917.	CSC, CCL	0,87	
HMCB5.2.2. Compara a Revolución Rusa de febreiro de 1917 coa de outubro de 1917.	X		Comparar, cun mínimo de criterio, a Revolución Rusa de febreiro de 1917 coa de outubro de 1917.	CSC CAA CCL	0,87	
HMCB5.3.1. Explica os acordos dos tratados de paz da I Guerra Mundial e analiza as súas consecuencias a curto prazo.	X		Explicar, cun mínimo de rigor, os acordos dos tratados de paz da I Guerra Mundial e analizar, cun mínimo de profundidade, as súas consecuencias a curto prazo.	CSC CCL CAA	0,87	
HMCB5.3.2. Analiza o papel que xoga a Sociedade de Nacións nas relacións internacionais, a partir de fontes históricas.	X		Analizar, cun mínimo de profundidade, o papel que xoga a Sociedade de Nacións nas relacións internacionais, a partir de fontes históricas.	CSC CCL	0,87	
HMCB5.4.1. Interpreta imaxes da Gran Depresión.	X		Interpretar, cun mínimo de rigor contextual, imaxes da Grande Depresión.	CSC, CCL, CAA CD.	0,87	
HMCB5.4.2. Comenta gráficas que explican a crise económica de 1929.	X		Comentar, cun mínimo de coherencia, gráficas que explican a crise económica de 1929.	CSC CCL CMCCT.	0,87	
HMCB5.5.1. Compara o fascismo italiano e o nazismo alemán.	X		Comparar, cun mínimo de criterio, o fascismo italiano e o nazismo alemán.	CSC CCL	0,87	• Rúbrica de procura de
HMCB5.5.2. Distingue símbolos dos fascismos	X		Distinguir, cun mínimo de precisión, símbolos dos	CSC	0,87	

européos da primeira metade do século XX.			fascismos europeos da primeira metade do século XX.			información
HMCB5.5.3. Analiza a partir de fontes contrapostas as relacións internacionais anteriores ao estoupido da II Guerra Mundial.	X		Analizar a partir de fontes contrapostas, cun mínimo de profundidade, tres relacións internacionais claves anteriores ao estoupido da II Guerra Mundial.	CSC CAA CCL	0,87	• Rúbrica de procura-análise de información
HMCB5.7.1. Identifica e explica as causas desencadeadores da II Guerra Mundial a partir de fontes históricas.	X		Identificar, cun mínimo de precisión, e explicar, cun mínimo de rigor, as causas desencadeadores da II Guerra Mundial a partir de fontes históricas.	CSC CAA CCL	0,87	
HMCB5.8.1. Explica as etapas da II Guerra Mundial tanto na fronte europea como na guerra do Pacífico.	X		Explicar, cun mínimo de rigor, as etapas da II Guerra Mundial tanto na fronte europea como na guerra do Pacífico.	CSC CAA CCL	0,87	
HMCB5.8.2. Analiza o desenvolvemento da II Guerra Mundial a partir de mapas históricos.	X		Analizar, cun mínimo de profundidade, o desenvolvemento da II Guerra Mundial a partir de mapas históricos.	CSC, CAA, CCL.	0,87	
HMCB5.9.1. Describe as consecuencias da II Guerra Mundial.	X		Describir, cun mínimo de amplitude, as consecuencias da II Guerra Mundial.	CSC CAA, CCL	0,87	
HMCB5.10.1. Analiza imaxes que explican o Holocausto levado a cabo pola Alemaña nazi.	X		Analizar, cun mínimo de profundidade, imaxes que explican o Holocausto levado a cabo pola Alemaña nazi.	CSC, CAA, CD.	0,87	
HMCB5.10.2. Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial.	X		Recoñecer, cun mínimo de certeza, a significación do Holocausto na historia mundial.	CSC, CAA, CCL.	0,87	
HMCB5.11.1. Sintetiza textos que explican a intervención da ONU nas relacións internacionais e nos asuntos de descolonización.	X		Sintetizar, cun mínimo de rigor, textos que explican a intervención da ONU nas relacións internacionais e nos asuntos de descolonización.	CSC,CCL CAA	0,87	• Rúbrica de análise-comentario de documentos
HMCB6.1.1. Localiza nun mapa os países que formaban os bloques comunista e capitalista.	X		Localizar nun mapa, cun mínimo de acerto, os estados que formaban os bloques socialista e capitalista.	CSC CD	0,87	
HMCB6.2.1. Identifica e explica os conflitos da Guerra Fría a partir dun mapa histórico.	X		Identificar, cun mínimo de precisión, e explicar, cun mínimo de rigor, os conflitos da Guerra Fría a partir dun mapa histórico.	CSC CAA CCL CD	0,87	
HMCB6.3.1. Selecciona símbolos e imaxes que se identifiquen cos mundos capitalista e comunista.	X		Seleccionar , cun mínimo de criterio, símbolos e imaxes que se identifiquen cos mundos capitalista e socialista.	CSC	0,87	

HMCB6.3.2. Extrae conclusións dos textos, imaxes, mapas e gráficas que expliquen a evolución de ambos os bloques enfrontados na Guerra Fría, e sinala a que bloque pertence e algúns motivos que explican esa pertenza.	X		Extraer conclusións, cun mínimo de correlación, dos textos, imaxes, mapas e gráficas que expliquen a evolución de ambos os bloques enfrontados na Guerra Fría, e sinalar, cun mínimo de certeza, a que bloque pertence e algúns motivos que explican esa pertenza.	CSC CAA CCL CD CMCCT	0,87	
HMCB6.4.1. Explica algunhas características da economía capitalista a partir de gráficas.	X		Explicar, cun mínimo de rigor, algunhas características da economía capitalista a partir de gráficas.	CSC, CCL, CMCCT.	0,87	• Rúbrica de procura de semellanzas / diferenzas
HMCB6.4.2. Explica algunhas características da economía comunista a partir de gráficos.	X		Explicar, cun mínimo de rigor, algunhas características da economía socialista a partir de gráficos.	CSC, CCL, CMCCT.	0,87	
HMCB6.4.3. Establece razoadamente e comparativamente as diferenzas entre o mundo capitalista e o comunista.	X		Establecer razoadamente e comparativamente, cun mínimo de criterio, as diferenzas entre o mundo capitalista e o socialista.	CSC CAA CCL	0,87	
HMCB6.4.4. Identifica formas políticas do mundo occidental e do mundo comunista.	X		Identificar, cun mínimo de certeza, formas políticas do mundo occidental e do mundo socialista.	CSC CCL	0,87	
HMCB7.1.1. Localiza nun mapa as zonas afectadas pola descolonización e os seus conflitos.		X	Localizar nun mapa, cun mínimo de precisión, as zonas afectadas pola descolonización e os seus conflitos.	CSC CCL CD	0,87	• Rúbrica explicación
HMCB7.2.1. Establece de xeito razoado as causas, os feitos e os factores que desencadean e explican o proceso descolonización.		X	Establecer de xeito razoado, cun mínimo de precisión, as causas, os feitos e os factores que desencadean e explican o proceso descolonización.	CSC CCL CAA,	0,87	
HMCB7.2.2. Identifica e compara as características da descolonización de Asia e de África.		X	Identificar, cun mínimo de certeza, e comparar, cun mínimo de criterio, as características da descolonización de Asia e de África.	CSC CCL	0,87	
HMCB7.3.1. Explica as actuacións da ONU no proceso descolonizador a partir de fontes históricas.		X	Explicar, cun mínimo de rigor, as actuacións da ONU no proceso descolonizador a partir de fontes históricas.	CSC CCL	0,87	• Lista de cotexo
HMCB7.4.1. Analiza as características dos países do terceiro mundo a partir de gráficas.		X	Analizar, cun mínimo de profundidade, as características dos estados do terceiro mundo a partir de gráficas.	CSC CCL, CMCCT.	0,87	
HMCB7.4.2. Localiza nun mapa os países do		X	Localizar nun mapa, cun mínimo de certeza, os estados	CSC CD	0,87	

terceiro mundo.			do Terceiro Mundo.			
HMCB7.4.3. Analiza textos e imaxes do Movemento de Países Non Aliñados e dos países subdesenvolvidos.		X	Analizar, cun mínimo de profundidade, textos e imaxes do Movemento de Países Non Aliñados e dos países subdesenvolvidos.	CSC CCL	0,87	
HMCB7.5.1. Explica a evolución das relacións entre os países desenvolvidos e os países en vías de desenvolvemento, comparando a axuda internacional coa intervención neocolonialista.		X	Explicar, cun mínimo de rigor, a evolución das relacións entre os países desenvolvidos e os países en vías de desenvolvemento, comparando a axuda internacional coa intervención neocolonialista.	CSC CCL CAA	0,87	
HMCB8.1.1. Localiza nun mapa as repúblicas exsoviéticas e os países formados tras a caída do muro de Berlín.		X	Localizar nun mapa, cun mínimo de exactitude, as repúblicas exsoviéticas e os países formados tras a caída do muro de Berlín.	CSC CD	0,87	
HMCB8.1.2. Elabora un eixe cronolóxico que ordena os acontecementos que explican a desintegración da URSS, a formación da CEI e o xurdimento das repúblicas exsoviéticas.		X	Elaborar, cun mínimo de criterio, un eixe cronolóxico que ordena os acontecementos que explican a desintegración da URSS, a formación da CEI e o xurdimento das repúblicas exsoviéticas.	CSC CMCCT	0,87	• Lista de cotexo para traballo en grupo.
HMCB8.1.3. Compara os países dos Balcáns desde os anos 80 ata a actualidade, utilizando mapas de situación.		X	Comparar, cun mínimo de criterio, os países dos Balcáns desde os anos 80 ata a actualidade, utilizando mapas de situación.	CSC CAA CD CCL	0,87	
HMCB8.2.1. Describe os trazos políticos e socioeconómicos da URSS desde a época de Breznev ata a de Gorbachov.		X	Describir, cun mínimo de rigor, os trazos políticos e socioeconómicos da URSS desde a época de Breznev ata a de Gorbachov.	CSC CCL	0,87	
HMCB8.3.1. Elabora un cadro sinóptico sobre a situación política e económica das repúblicas exsoviéticas e a CEI- Federación Rusa.		X	Elaborar, cun mínimo de claridade, un cadro sinóptico sobre a situación política das repúblicas exsoviéticas e a CEI- Federación Rusa.	CSC CAA CMCCT	0,87	
HMCB8.4.1. Analiza imaxes que reflicten a caída do muro de Berlín.		X	Analizar, cun mínimo de profundidade, imaxes que reflicten a caída do muro de Berlín.	CSC CCL	0,87	•Lista de cotexo para coavaliación (debate)
HMCB8.4.2. Explica as novas relacións das repúblicas exsoviéticas con Europa occidental.		X	Explicar, cun mínimo de rigor, as novas relacións das repúblicas exsoviéticas con Europa occidental.	CSC CCL	0,87	
HMCB8.4.3. Realiza unha procura guiada en internet para explicar de maneira razoada a		X	Realizar, cun mínimo de criterio, unha procura guiada en internet para explicar de maneira razoada a	CSC CAA CCL	0,87	

disolución do bloque comunista.			disolución do bloque socialista.			
HMCB8.5.1. Describe comparativamente a evolución política dos países de Europa central e oriental tras a caída do muro de Berlín.		X	Describir comparativamente, cun mínimo de rigor, a evolución política dos países de Europa central e oriental tras a caída do muro de Berlín.	CSC CCL	0,87	
HMCB8.5.2. Describe e analiza as causas, o desenvolvemento e as consecuencias da guerra dos Balcáns, nomeadamente en Iugoslavia		X	Describir, cun mínimo de rigor, e analizar, cun mínimo de profundidade, as causas, o desenv. e as consecuencias da guerra dos Balcáns, nomeadamente en Iugoslavia.	CSC CCL	0,87	
HMCB9.1.1. Enumera as liñas de pensamento económico do mundo capitalista na segunda metade do século XX.		X	Enumerar, con precisión, as liñas de pensamento económico claves do mundo capitalista na segunda metade do século XX.	CSC CCL	0,87	
HMCB9.1.2. Explica o modelo capitalista dun país elaborando información a partir dunha procura guiada en internet		X	Explicar, cun mínimo de rigor, o modelo capitalista dun estado, elaborando información a partir dunha procura guiada en internet	CSC CAA CCL	0,87	
HMCB9.2.1. Identifica razoadamente as características e símbolos do Estado do benestar.		X	Identificar razoadamente, cun mínimo de certeza, as características e símbolos do Estado do benestar.	CSC CCL	0,87	
HMCB9.3.1. Elabora eixes cronolóxicos sobre o proceso de construción da Unión Europea.		X	Elaborar, cun mínimo de precisión, eixes cronolóxicos sobre o proceso de construción da Unión Europea.	CSC CMCCT	0,87	Lista de cotexo para autoavaliación
HMCB9.4.1. Relaciona razoadamente as institucións da Unión Europea cos obxectivos que esta persegue.		X	Relacionar razoadamente, cun mínimo de coherencia, as institucións da Unión Europea cos obxectivos que esta persegue.	CSC CCL	0,87	
HMCB9.5.1. Realiza un eixe cronolóxico dos feitos máis significativos de tipo político, social e económico dos Estados Unidos desde os anos 60 aos 90.		X	Realizar, cun mínimo de precisión, un eixe cronolóxico dos feitos máis significativos de tipo político, social e económico dos Estados Unidos desde os anos 60 aos 90.	CSC CMCCT	0,87	
HMCB9.5.2. Selecciona e presenta mediante mapas ou redes conceptuais información referida aos Estados Unidos entre 1960 e 2000.		X	Seleccionar, cun mínimo de criterio, e presentar, cun mínimo de orde, mediante mapas ou redes conceptuais información referida aos Estados Unidos entre 1960 e 2000.	CSC, CD, CAA	0,87	
HMCB9.6.1. Establece razoadamente as caract. e os símbolos que explican aspectos singulares do capitalismo de Xapón e a área do Pacífico.		X	Establecer razoadamente, cun mínimo de certeza, as características e os símbolos que explican aspectos singulares do capitalismo de Xapón e a área do Pacífico.	CSC CAA, CCL	0,87	

HMCB10.1.1. Identifica as principais características ligadas á fiabilidade e á obxectividade do fluxo de información existente en internet e noutros medios dixitais.	X	X	X	Identificar, cun mínimo de precisión, as principais características ligadas á fiabilidade e á obxectividade do fluxo de información existente en internet e noutros medios dixitais..	CSC CD CCL CAA	0,87	
HMCB10.1.2. Elabora un breve informe sobre as relacións entre inmigración e globalización a partir de fontes históricas.			X	Elaborar un breve informe, cun mínimo de correlacións, sobre as relacións entre inmigración e globalización a partir de fontes históricas	CSC, CD CCL CSIEE.	0,87	
HMCB10.1.3. Extrae conclusións de imaxes e material videográfico relacionados co mundo actual.			X	Extraer conclusións, cun mínimo de criterio, de imaxes e material videográfico relacionados co mundo actual.	CSC CD CCL	0,87	
HMCB10.2.1. Realiza unha procura guiada en internet sobre a ameaza terrorista, organizacións que a sustentan, actos máis relevantes (11-S de Nova York, 11-M de Madrid 7-X de Londres, etc.), os seus símbolos e as repercusións na sociedade (ciudadanía ameazada, asociacións de vítimas, mediación en conflitos, etc.), e analiza e comunica a información máis relevante.			X	Realizar, cun mínimo de rigor, unha procura guiada en internet sobre a ameaza terrorista, organizacións que a sustentan, actos máis relevantes (11-S de Nova York, 11-M de Madrid 7-X de Londres, etc.), os seus símbolos e as repercusións na sociedade (ciudadanía ameazada, asociacións de vítimas, mediación en conflitos, etc.), e analizar, cun mínimo de profundidade, e comunicar, cun mínimo de obxectividade, a información máis relevante.	CSC CD CCL CAA	0,87	
HMCB10.3.1. Identifica os retos actuais da U. E. a partir de novas xornalísticas seleccionadas.			X	Identificar, cun mínimo de precisión, os retos actuais da U. E. a partir de novas xornalísticas seleccionadas.	CSC, . CCL, CAA	0,87	
HMCB10.3.2. Explica comparativamente os desaxustes da Unión Europea na relación con outros países ou áreas xeopolíticas.				Explicar comparativamente , cun mínimo de rigor, os desaxustes da Unión Europea na relación con outros países ou áreas xeopolíticas.	CSC CCL CAA	0,87	
HMCB10.4.1. Elabora mapas conceptuais sobre os trazos da sociedade norteamericana, agrupados en política, sociedade, economía e cultura.			X	Elaborar, cun mínimo de criterio, mapas conceptuais sobre os trazos da sociedade norteamericana, agrupados en política, sociedade, economía e cultura.	CSC CD CCL CAA	0,87	
HMCB10.5.1. Analiza a evolución política, económica, social e cultural de Hispanoamérica.			X	Analizar, cun mínimo de profundidade, a evolución política, económica, social e cultural de Hispanoamérica.	CSC CCL, CAA	0,87	
HMCB10.6.1. Describe a evolución do mundo islámico na actualidade, resumindo os seus trazos			X	Describir, cun mínimo de rigor, a evolución do mundo islámico na actualidade, resumindo os seus trazos	CSC CD	0,87	

económicos, políticos, relixiosos e sociais.				económicos, políticos, relixiosos e sociais.	CCL CAA	
HMCB10.7.1. Compara aspectos económicos, políticos, relixiosos e sociais entre os principais países do continente africano.			X	Comparar, cun mínimo de criterio, aspectos económicos, políticos, relixiosos e sociais entre os principais países do continente africano.	CSC CCL CAA	0,87
HMCB10.8.1. Compara aspectos económicos, políticos, relixiosos e sociais de China e a India.			X	Comparar, cun mínimo de criterio, aspectos econ., políticos, relixiosos e sociais de China e a India.	CSC,CCL CAA	0,87
HMCB10.8.2. Compara aspectos económicos, políticos, relixiosos e sociais entre países emerxentes de Asia e África.			X	Comparar, cun mínimo de criterio, aspectos económicos, políticos, relixiosos e sociais entre países emerxentes de Asia e África.	CSC , CCL CAA	0,87
HMCB11.1.1. Recoñece que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	X	X	X	Recoñecer, cun mínimo de certeza, que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	CSC CMCCT CAA	0,87
HMCB11.2.1. Localiza e selecciona información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias, e analiza a súa credibilidade.	X	X	X	Localizar, cun mínimo de precisión, e seleccionar, cun mínimo de criterio, información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias, e analizar, cun mínimo de rigor, a súa credibilidade.	CSC CD CAA CCL	0,87
HMCB11.3.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	X	X	X	Utilizar con fluidez e precisión, cun mínimo de rigor contextual, o vocabulario histórico e artístico necesario.	CSC CCL	0,87

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES.	ELEMENTOS TRANSVERSAIS.						
	(Compresión lectora: CL. Expresión oral e escrita:EOE.. Comunicación audiovisual: CA.Tratamento das TIC:TIC. Emprendemento:EMP.Educación cívica e constitucional: EC. Prevención da violencia:PV)						
	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV
HMCB1.1.1. Extrae os trazos do Antigo Réxime dun texto proposto que os conteña.	x						

HMCB1.1.2. Obtén e selecciona información escrita e gráfica relevante, utilizando fontes primarias ou secundarias, relativa ao Antigo Réxime.	x						
HMCB1.1.3. Clasifica os trazos do Antigo Réxime en aspectos demográficos, económicos, políticos, sociais e culturais.		x					
HMCB1.1.4. Elabora mapas conceptuais que explican os trazos característicos do Antigo Réxime.							
HMCB1.2.1. Explica as transformacións do Antigo Réxime que afectan a economía, a poboación e a sociedade.		x					
HMCB1.2.2. Analiza a evolución dos trazos do Antigo Réxime do século XVII e o século XVIII.					x		
HMCB1.3.1. Describe as características do parlamentarismo inglés a partir de fontes históricas.		x					
HMCB1.3.2. Distingue as revolucións inglesas do século XVII como formas que promoven o cambio político do Antigo Réxime.						x	
HMCB1.4.1. Enumera e describe as ideas da Ilustración e as do Liberalismo de comezos do século XIX.						x	
HMCB1.4.2. Establece as semellanzas e as diferenzas entre as ideas da Ilustración e o Liberalismo de comezos do século XIX.		x					
HMCB1.5.1. Sitúa en mapas de Europa os países ou reinos en función dos conflitos en que interveñen.				x			
HMCB1.6.1. Distingue e caracteriza obras de arte do Rococó.			x				
HMCB2.1.1. Identifica as causas da primeira Revolución Industrial.					x		
HMCB2.2.1. Explica razoadamente a evolución cara á segunda Revolución Industrial.		x					
HMCB2.2.2. Analiza comparativa e esquematicamente as dúas revolucións industriais.		x		x			
HMCB2.3.1. Localiza nun mapa os países industrializados e as súas rexións industriais.				x			
HMCB2.3.2. Analiza aspectos que expliquen o desenvolvemento económico do sector industrial dos primeiros países industrializados, a partir de fontes historiográficas.							
HMCB2.3.3. Debate en torno ao éxito ou o fracaso da industrialización en España e en Galicia.		x					
HMCB2.4.1. Sinala os cambios sociais máis relevantes do século XIX asociándoos ao proceso da Revolución Industrial.						x	
HMCB2.4.2. Describe a partir dun plano a cidade industrial británica.	x						
HMCB2.4.3. Identifica en imaxes os elementos propios da vida nunha cidade industrial do século XIX.			x				

HMCB2.4.4. Comenta mapas que expliquen a evolución da extensión das redes de transporte: ferrocarril, estradas e canles.		x					
HMCB2.5.1. Explica as causas e consecuencias das crises económicas e as súas posibles solucións a partir de fontes históricas.		x					
HMCB2.6.1. Compara as correntes de pensamento social da época da Rev. Industrial: socialismo utópico, socialismo científico e anarquismo.							x
HMCB2.6.2. Distingue e explica as características dos tipos de asociacionismo obreiro.		x					
HMCB3.1.1. Realiza eixes cronolóxicos que inclúan diacronía e sincronía dos acontecementos da primeira metade do século XIX.					X		
HMCB3.2.1. Identifica xerarquías causais na guerra de independencia dos Estados Unidos a partir de fontes historiográficas.	x						
HMCB3.3.1. Explica as causas da Revolución Francesa de 1789.		x					
HMCB3.3.2. Explica esquematicamente o desenvolvemento da Revolución Francesa.							x
HMCB3.4.1. Identifica nun mapa histórico a extensión do Imperio Napoleónico.				x			
HMCB3.5.1. Analiza as ideas defendidas e as conclusións do Congreso de Viena, e relaciónas coas súas consecuencias.		x					
HMCB3.6.1. Compara as causas e o desenvolvemento das revolucións de 1820, 1830 e 1848.						x	
HMCB3.7.1. Describe e explica a unificación de Italia e a de Alemaña a partir de fontes gráficas.				x			
HMCB3.8.1. Establece as características propias da pintura, a escultura e a arq. do Neoclasicismo e o Romanticismo a partir de fontes gráficas.			x				
HMCB3.9.1. Realiza un friso cronolóxico explicativo da independencia das colonias hispanoamericanas ao comezo do século XIX.		x					
HMCB4.1.1. Realiza un diagrama en que se expliquen as cadeas causais e os procesos dentro do período de finais do século XIX e comezos do XX.						x	
HMCB4.2.1. Elabora un eixe cronolóxico con feitos que explican a evolución durante a segunda metade do século XIX de Inglaterra, Francia, Alemaña, o Imperio Austrohúngaro, Rusia, os Estados Unidos e Xapón.				x			
HMCB4.2.2. Explica a partir de imaxes as características que permiten identificar a Inglaterra vitoriana.			x				
HMCB4.2.3. Analiza textos relativos á época de Napoleón III en Francia.	x						
HMCB4.2.4. Identifica e explica razoadamente os feitos que converten Alemaña nunha potencia europea durante o mandato de Bismarck.		x					
HMCB4.3.1. Identifica e explica razoadamente as causas e as consecuencias da expansión colonial da segunda metade do século XIX.							x

HMCB4.3.2. Localiza nun mapamundi as colonias das potencias imperialistas.				x			x
HMCB4.3.3. Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.					x		
HMCB4.4.1. Describe as alianzas dos países máis destacados durante a Paz Armada.		x					
HMCB4.5.1. Identifica a partir de fontes históricas ou historiográficas as causas da I Guerra Mundial.	x						
HMCB4.5.2. Comenta símbolos conmemorativos vinculados á I Guerra Mundial.			x				
HMCB4.5.3. Analiza e explica as etapas da Gran Guerra a partir de mapas históricos.		x					
HMCB4.5.4. Extrae conclusións de gráficos e imaxes sobre as consecuencias da I Guerra Mundial.				x			
HMCB5.1.1. Explica as características do período de Entreguerras a partir de manifestacións artísticas e culturais de comezos do século XX.			x				
HMCB5.2.1. Identifica e explica algunhas das causas da Revolución Rusa de 1917.		x					
HMCB5.2.2. Compara a Revolución Rusa de febreiro de 1917 coa de outubro de 1917.						x	
HMCB5.3.1. Explica os acordos dos tratados de paz da I Guerra Mundial e analiza as súas consecuencias a curto prazo.							x
HMCB5.3.2. Analiza o papel que xoga a Sociedade de Nacións nas relacións internacionais, a partir de fontes históricas.							x
HMCB5.4.1. Interpreta imaxes da Gran Depresión.	x						
HMCB5.4.2. Comenta gráficas que explican a crise económica de 1929.		x					
HMCB5.5.1. Compara o fascismo italiano e o nazismo alemán.					x		
HMCB5.5.2. Distingue símbolos dos fascismos europeos da primeira metade do século XX.			x				
HMCB5.5.3. Analiza a partir de fontes contrapostas as relacións internacionais anteriores ao estoupido da II Guerra Mundial.		x					
HMCB5.7.1. Identifica e explica as causas desencadeadores da II Guerra Mundial a partir de fontes históricas.	x						
HMCB5.8.1. Explica as etapas da II Guerra Mundial tanto na fronte europea como na guerra do Pacífico.		x					
HMCB5.8.2. Analiza o desenvolvemento da II Guerra Mundial a partir de mapas históricos.				x			
HMCB5.9.1. Describe as consecuencias da II Guerra Mundial.		x					

HMCB5.10.1. Analiza imaxes que explican o Holocausto levado a cabo pola Alemaña nazi.							x
HMCB5.10.2. Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial.							x
HMCB5.11.1. Sintetiza textos que explican a intervención da ONU nas relacións internacionais e nos asuntos de descolonización.	x						
HMCB6.1.1. Localiza nun mapa os países que formaban os bloques comunista e capitalista.				x			
HMCB6.2.1. Identifica e explica os conflitos da Guerra Fría a partir dun mapa histórico.	x						
HMCB6.3.1. Selecciona símbolos e imaxes que se identifiquen co mundo capitalista e o mundo comunista.					x		
HMCB6.3.2. Extrae conclusións dos textos, imaxes, mapas e gráficas que expliquen a evolución de ambos os bloques enfrontados na Guerra Fría, e sinala a que bloque pertence e algúns motivos que explican esa pertenza.	x						
HMCB6.4.1. Explica algunhas características da economía capitalista a partir de gráficas.		x					
HMCB6.4.2. Explica algunhas características da economía comunista a partir de gráficos.		x					
HMCB6.4.3. Establece razoadamente e comparativamente as diferenzas entre o mundo capitalista e o comunista.					x		
HMCB6.4.4. Identifica formas políticas do mundo occidental e do mundo comunista.						x	
HMCB7.1.1. Localiza nun mapa as zonas afectadas pola descolonización e os seus conflitos.							x
HMCB7.2.1. Establece de xeito razoado as causas, os feitos e os factores que desencadean e explican o proceso descolonización.							x
HMCB7.2.2. Identifica e compara as características da descolonización de Asia e de África.		x					
HMCB7.3.1. Explica as actuacións da ONU no proceso descolonizador a partir de fontes históricas.		x					
HMCB7.4.1. Analiza as características dos países do terceiro mundo a partir de gráficas.					x		
HMCB7.4.2. Localiza nun mapa os países do terceiro mundo.					x		
HMCB7.4.3. Analiza textos e imaxes do Movemento de Países Non Aliñados e dos países subdesenvolvidos.	x						
HMCB7.5.1. Explica a evolución das relacións entre os países desenvolvidos e os países en vías de desenvolvemento, comparando a axuda internacional coa intervención neocolonialista.							x
HMCB8.1.1. Localiza nun mapa as repúblicas exsoviéticas e os países formados tras a caída do muro de Berlín.					x		

HMCB8.1.2. Elabora un eixe cronolóxico que ordena os acontecementos que explican a desintegración da URSS, a formación da CEI e o xurdimento das repúblicas exsoviéticas.				x		
HMCB8.1.3. Compara os países dos Balcáns desde os anos 80 ata a actualidade, utilizando mapas de situación.	x					
HMCB8.2.1. Describe os trazos políticos e socioeconómicos da URSS desde a época de Breznev ata a de Gorbachov.	x					
HMCB8.3.1. Elabora un cadro sinóptico sobre a situación política e económica das repúblicas exsoviéticas e a CEI- Federación Rusa.				x		
HMCB8.4.1. Analiza imaxes que reflicten a caída do muro de Berlín.			x			
HMCB8.4.2. Explica as novas relacións das repúblicas exsoviéticas con Europa occidental.	x					
HMCB8.4.3. Realiza unha procura guiada en internet para explicar de maneira razoada a disolución do bloque comunista.				x		
HMCB8.5.1. Describe comparativamente a evolución política dos países de Europa central e oriental tras a caída do muro de Berlín.	x					
HMCB8.5.2. Describe e analiza as causas, o desenvolvemento e as consecuencias da guerra dos Balcáns, nomeadamente en Iugoslavia						x
HMCB9.1.1. Enumera as liñas de pensamento económico do mundo capitalista na segunda metade do século XX.	x					
HMCB9.1.2. Explica o modelo capitalista dun país elaborando información a partir dunha procura guiada en internet				x		
HMCB9.2.1. Identifica razoadamente as características e símbolos do Estado do benestar.	x					
HMCB9.3.1. Elabora eixes cronolóxicos sobre o proceso de construción da Unión Europea.					x	
HMCB9.4.1. Relaciona razoadamente as institucións da Unión Europea cos obxectivos que esta persegue.	x					
HMCB9.5.1. Realiza un eixe cronolóxico dos feitos máis significativos de tipo político, social e económico dos EE.UU. desde os anos 60 aos 90.	x					
HMCB9.5.2. Selecciona e presenta mediante mapas ou redes conceptuais información referida aos Estados Unidos entre 1960 e 2000.				x		
HMCB9.6.1. Establece razoadamente as caract. e os símbolos que explican aspectos singulares do capitalismo de Xapón e a área do Pacífico.	x					
HMCB10.1.1. Identifica as principais características ligadas á fiabilidade e á obxectividade do fluxo de información existente en internet e noutros medios dixitais.					x	
HMCB10.1.2. Elabora un breve informe sobre as relacións entre inmigración e globalización a partir de fontes históricas.					x	
HMCB10.1.3. Extrae conclusións de imaxes e material videográfico relacionados co mundo actual.			x			

HMCB10.2.1. Realiza unha procura guiada en internet sobre a ameaza terrorista, organizacións que a sustentan, actos máis relevantes (11-S de Nova York, 11-M de Madrid 7-X de Londres, etc.), os seus símbolos e as repercusións na sociedade (ciudadanía ameazada, asociacións de vítimas, mediación en conflitos, etc.), e analiza e comunica a información máis relevante.				x			
HMCB10.3.1. Identifica os retos actuais da Unión Europea a partir de novas xornalísticas seleccionadas.	x						
HMCB10.3.2. Explica comparativamente os desaxustes da Unión Europea na relación con outros países ou áreas xeopolíticas.		x					
HMCB10.4.1. Elabora mapas conceptuais sobre os trazos da sociedade norteamericana, agrupados en política, sociedade, economía e cultura.				x			
HMCB11.2.1. Localiza e selecciona infor. escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias, e analiza a súa credibilidade.				x			
HMCB11.3.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.		x					
HMCB10.7.1. Compara aspectos económicos, políticos, relixiosos e sociais entre os principais países do continente africano.				x			
HMCB10.8.1. Compara aspectos económicos, políticos, relixiosos e sociais de China e a India.				x			
HMCB10.8.2. Compara aspectos económicos, políticos, relixiosos e sociais entre países emerxentes de Asia e África.				x			
HMCB11.1.1. Recoñece que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	x						
HMCB11.3.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.		x					

5.3.5. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS

O tratamento metodolóxico da materia débese axustar ao nivel competencial inicial do alumnado, respectando ritmos e estilos de aprendizaxe que teñan en conta a atención á diversidade. Historia do Mundo contemporáneo permite desenvolver metodoloxías activas nas que, como xa se citou, o traballo individual e cooperativo estean permanentemente presentes, con elaboración de diferentes tipos de materiais, integrando de xeito especial as tecnoloxías da información e da comunicación.

Como traballar de xeito competencial na aula supón que o docente pasa a ser un xestor de coñecemento do alumnado: Por un lado o alumnado, se ben a finalidade da área é adquirir coñecementos esenciais que se inclúen no currículo básico, deberá desenvolver actitudes conducentes á reflexión e análise sobre os aspectos máis relevantes da historia da Idade Contemporánea, da súa transcendencia e das implicacións éticas. Para posibilitalo necesitamos certo grao de adestramento individual e traballo reflexivo de procedementos básicos da materia: a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a argumentación en público e a comunicación audiovisual.. Por outro lado, cada alumno parte dunhas potencialidades que definen as súas intelixencias predominantes, enriquecer as tarefas con actividades, que se desenvolvan desde a teoría das intelixencias múltiples, facilita que todos os escolares poidan chegar a comprender os contidos que pretendemos adquirir para o desenvolvemento dos obxectivos de aprendizaxe.

Nesta materia é indispensable a vinculación a contextos reais, así como xerar posibilidades de aplicación dos contidos adquiridos. Para iso, as tarefas competenciais facilitan este aspecto, que se podería complementar con proxectos de aplicación dos contidos. Os membros do Departamento que imparten esta materia optamos por un modelo de aprendizaxe significativo ou aprendizaxe por descubrimento, centrado en tres principios básicos: “aprender a aprender”, busca da autonomía e o conflito cognitivo. Empregaremos unha

metodoloxía activa, que permita ao alumnado implicarse nas tarefas que estea a realizar, utilizando procedementos variados que dotan á clase de dinamismo e axilidade. Como consideramos que o alumnado debe ser protagonista destacado no proceso de ensino-aprendizaxe, fomentaremos as actividades interactivas e procuraremos abandonar métodos pedagóxicos de carácter dirixista, orientados á fixación de verdades academicamente incuestionábeis e as actitudes individualistas competitivas.

Esta proposta metodolóxica terá como premisas clave: O coñecemento integral dos alumnos. A comunicación fluída profesor/alumnos. A integración do alumno no grupo e na sociedade. A transmisión rigorosa da información. O estímulo da curiosidade e do interese. A responsabilidade e o rigor. O espírito crítico e a independencia intelectual. A participación activa na elección, planeamento e execución das actividades. A aposta polo ensino participativo/cooperativo. O respecto a multiculturalidade e a atención a diversidade. O emprego das Tics. A máxima integración da xeografía, a historia e a arte. O fomento da interdisciplinaridade. O autocontrol.

A finalidade última será que os/as alumnos/as sexan progresivamente capaces de aprender de xeito autónomo/cooperativo.

O punto de partida do proceso de aprendizaxe será sempre o nivel de desenvolvemento do alumnado, desde o que se van emprender os novos aprendizaxes.

No proceso de aprendizaxe daremos prioridade ao emprego das Tics, tanto a través de presentacións de Power Point como de acceso a páxinas Web; á comprensión dos contidos, fronte ao seu aprendizaxe mecánico; á reflexión persoal, sobre o traballo realizado, e a elaboración de conclusións, relativas aos temas tratados.

Para desenvolver esta opción metodolóxica, faremos uso de diversas variantes estratéxicas, como o recurso a: presentar fenómenos discrepantes, suscitar conflitos conceptuais, solicitar estudos monográficos, propoñer análises/comentarios, reclamar observacións/valoracións críticas da información, esixir tratamento rigoroso da información, organizar debates entre alumnos ou introducir aprendizaxe cooperativo.

5.3.6. CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO.

5.3.6.1. CRITERIOS SOBRE O PROCESO DE AVALIACIÓN E AS MEDIDAS INDIVIDUAIS/COLECTIVAS A ADOPTAR:

O proceso de avaliación será continuo e a avaliación levarase a cabo tendo en conta os diferentes elementos que constitúen o currículo, é dicir, as competencias claves, os estándares de aprendizaxe avaliábeis os obxectivos, os contidos e os criterios de avaliación.

No referente a avaliación inicial, deseñada en coordinación co equipo docente, realizárase nas primeiras sesións do curso e terá como obxectivo: coñecer o estado inicial dos niveis, características y necesidades das alumnas e alumnos (as actitudes fronte a área e aos grandes temas que se poden tratar desde un punto de vista disciplinar, as capacidades en relación aos procedementos básicos da aprendizaxe, nivel de dominio dos procedementos centrais da materia, grados de dominio dos conceptos relacionados coa materia), facer aflorar as deficiencias e as expectativas e intereses de alumnas e alumnos). Esta información permitiranos valorar o punto de partida do grupo/de cada alumno en particular e precisámola para poder tomar unha serie de decisións relativas a planificar e programar as actividades docentes, adoptar medidas de atención a diversidade na aula e elixir as estratexias metodolóxicas a empregar.

Entre os posibles instrumentos válidos para recoller a información relevante para esta avaliación inicial optamos por empregar: probas escritas e orais, debates en grupo, simulación de situacións, rexistros de observación, entrevistas, autoavaliación. No proceso avaliativo existirán tres sesións de avaliación e a última destas coincidirá coa avaliación final ordinaria.

No referente a aqueles alumnos/as que precisen actividades de recuperación, reforzo ou ampliación:, programaranse, en calquera momento da avaliación, atendendo ás necesidades concretas e propoñendo ao alumnado a realización de traballos, exercicios, exposicións en clase ou probas escritas. No referente a avaliación final extraordinaria de setembro o alumnado, que non acade cualificación positiva na avaliación ordinaria de xuño, deberá realizar unha proba escrita extraordinaria, que terá en conta os mínimos esixibles programados.

5.3.6.2. CRITERIOS SOBRE ESTRUCTURA E CUALIFICACIÓN DAS PROBAS ESCRITAS, PONDERACIÓN E REDONDEO.

En relación ás probas escritas, estas manterán a seguinte estrutura e cualificación: Definir (1 punto). Relacionar/comparar/ diferenzar/describir (4 puntos). Desenvolver/explicar/responder temas ou cuestións (2 puntos). Análise- comentario sobre documentos (3 puntos).

No caso de falta de asistencia non xustificada, a estas probas, cualificarase con Insuficiente cero (a non asistencia só poderá xustificarse mediante documentación oficial). No referente ás condutas fraudulentas nunha proba escrita (copiar... utilizando calquera medio): implicarán a retirada inmediata da proba e a súa cualificación con Insuficiente cero. En canto a ponderación: esta ven recollida nos apartados sobre concreción de estándares, competencias, instrumentos para avaliar e elementos transversais

En relación ao redondeo: as cualificacións parciais (das probas escritas e orais, as evidencias observables...) redondearase á décima superior (cando sexa igual ou superior a metade da décima inferior) e á inferior no caso contrario. As cualificacións medias da avaliación redondearase a unidade superior (cando sexa igual ou superior a metade da unidade inferior) e á inferior no caso contrario.

Con respecto ao alumnos/a que, transcorridas as tres avaliacións, non alcance os graos mínimos de consecución: deberá realizar unha proba final ordinaria escrita, nas últimas sesións lectivas, que integrará cuestións relacionadas cos graos mínimos de consecución da materia, relacionados cos estándares de aprendizaxe non alcanzados. Esta proba respectará a seguinte estrutura e cualificación: : Definir (1 punto). Relacionar/comparar/ diferenzar/describir (4 puntos). Desenvolver/explicar/responder temas ou cuestións... (2 puntos). Análise- comentario sobre documentos (3 puntos).

No referente ao alumno/a que non alcance os graos mínimos de consecución programados, na avaliación ordinaria: poderá facelo na proba extraordinaria do mes de setembro, que respectará a estrutura da proba escrita final ordinaria e que terá en conta a totalidade dos graos mínimos de consecución programados.

No referente ao redondeo: as cualificacións das probas e do traballo individual e colectivo redondearase a décima superior (cando sexa superior a metade da décima inferior) e a inversa no caso contrario e as cualificacións medias de cada avaliación redondearase a unidade superior (cando sexa superior a metade da unidade inferior) e a inversa no caso contrario.

5.3.7. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.

Avaliación do proceso de ensino e de práctica docente.	Escala.			
	1	2	3	4
Proceso de ensino:				
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado?				
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreza a aprendizaxe?				
3. Conseguiuse motivar para conseguir a súa actividade intelectual e física?				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado?				
5. Contouse co apoio e implicación das familias no traballo do alumnado?				

6. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado?				
7. Tomouse algunha medida curricular para atender al alumnado con NEAE?				
8- Tomouse algunha medida organizativa para atender al alumnado con NEAE?				
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado?				
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación?				
11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula?				
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo?				

Práctica docente:	1	2	3	4
1. Como norma xeral fanse explicacións xerais para todo o alumnado				
2. Ofrécese a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa?				
3. Elabóranse actividades de distinta dificultade atendendo á diversidade				
4. Elabóranse probas de avaliación de distinta dificultade para os alumnos con NEAE?				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar?				
6. Intercálase o traballo individual e en equipo?				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura e de comprensión e expresión oral?				
8. Incorporáanse as TIC aos procesos de ensino - aprendizaxe				
9. Préstase atención aos temas transversais vinculados a cada estándar?				
10. Ofrécese ao alumnado de forma inmediata os resultados das probas/exames,etc?				
11. Coméntase co alumnado os fallos máis significativos das probas /exames, etc?				
12. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus fallos?				

13. Cal é o grao de implicación nas funcións de titoría e orientación do profesorado?				
14. As medidas de apoio, reforzo, etc establécense vinculadas aos estándares?				
15. Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación,.. ?				

5. 3. 8. ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DA H.M.CONTEMPORÁNEO PENDENTE.-

Non contamos con alumnos que, estando matriculados en 2º Bacharelato, teñan a materia de Historia de 1º Bacharelato pendente, nin casos de cambio de modalidade que precisen cursar esta materia.

5.4. PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

XEOGRAFÍA de ESPAÑA

2º. Bacharelato

5.4.1. INTRODUCCIÓN.

A xeografía ocúpase especificamente do espazo, as paisaxes e as actividades que se desenvolven sobre o territorio, e analiza a relación entre a natureza e a sociedade, así como as súas consecuencias. Ten como obxectivo a comprensión do territorio, produto da interrelación de múltiples factores, e, ademais, que o alumnado poida explicar a realidade xeográfica española, con especial atención ao territorio galego, como referente e identidade próxima. Grazas a este coñecemento adquirido, a xeografía pode transmitir a idea de responsabilidade dentro da sociedade, posto que o ser humano é o principal axente de transformación do medio natural: desta maneira, a materia de Xeografía participa moi profundamente na formación en valores no eido dos principios do desenvolvemento sustentable e o medio, como recurso escaso e non renovable.

O uso dos instrumentos propios desta disciplina (entre outros a cartografía, e imaxes ou estatísticas de distinto tipo) achega a posibilidade de analizar e realizar interpretacións globais, sistemáticas e integradas da realidade, identificar as unidades territoriais, as paisaxes, e os resultados da actividade humana para poder coñecer e comprender o espazo. Deste xeito, a materia de Xeografía proposta neste curso ten como obxectivos fundamentais dar unha interpretación global e interrelacionada de cada fenómeno xeográfico, e ofrecer os mecanismos que sirvan para dar respostas e explicacións aos problemas do territorio español; unhas aprendizaxes que leven á comprensión da coevolución socioecolóxica dos territorios.

A distribución de contidos que se propón pretende afianzar os coñecementos sobre xeografía adquiridos na ESO e, por outra banda, afondar no coñecemento da ciencia xeográfica para proporcionar as conexións con opcións posteriores. A xeografía de España non pode concibirse só na diversidade que lle proporcionan as comunidades autónomas, senón que é necesario coñecer ademais as interdependencias que a vinculan co resto do mundo, en especial coa Unión Europea (UE), xa que estes aspectos teñen a súa tradución nos procesos de organización do territorio.

5.4.2. CONTRIBUCIÓN DA XEOGRAFÍA DE 2º BAC AO LOGRO DAS COMPETENCIAS CLAVE.

A materia é rica en achegas ao desenvolvemento competencial. A competencia clave matemática e, moi especialmente, as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía están moi presentes, xa que en xeografía se require abordar aprendizaxes de feitos e procedementos propios das ciencias da terra ou da estatística. Do mesmo xeito, a competencias sociais e cívicas reciben un tratamento moi específico relacionado cos contidos propios da xeografía como o desenvolvemento sustentable, que ademais é un elemento transversal ao longo da etapa. Pola súa banda, as competencias lingüística e dixital (fronte á realidade ineludible da universalización da cartografía dixital e o tratamento cotiá das imaxes satélite), e a de aprender a aprender están presentes de maneira constante na súa vertente máis instrumental e deben impregnar todo o que sexa posible o desenvolvemento curricular da materia. A competencia clave de sentido de iniciativa e espírito emprendedor debe estar moi presente nas vertentes máis actitudinais da competencia (saber ser) e na de coñecemento procedemental.

5.4.3. GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA DE XEOGRAFÍA DE 2º BAC

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA DE XEOGRAFÍA DE 2º BAC.
1. Describir cun mínimo de precisión a finalidade básica do estudo da xeografía, e as principais ferramentas de análise e os seus procedementos mais destacables.
2. Identificar cun mínimo de exactitude as paisaxes xeográficas mais relevantes.
3. Enumerar cun mínimo de extensión as características das paisaxes xeográficas.
4. Utilizar cun mínimo de criterio as ferramentas características básicas da ciencia xeográfica.
5. Extraer cun mínimo de rigor información básica do mapa topográfico mediante os procedementos de traballo do xeógrafo.
6. Extraer cun mínimo de rigor a información básica de mapas e planos de diferentes escalas.
7. Identificar cun mínimo de exactitude nunha paisaxe as diferenzas mais relevantes entre paisaxe natural e cultural.
8. Analizar de xeito sinxelo e extraer cun mínimo de coherencia conclusións básicas da observación dun plano e un mapa, comentando as características do espazo xeográfico.
9. Debuxar e sinalar sobre un mapa físico de España cun mínimo de precisión as unidades mais relevantes do relevo español, comentando as súas principais características.
10. Identificar e representar nun mapa cun mínimo de criterio os principais elementos do relevo que son similares e diferentes do territorio peninsular e insular.
11. Enumerar cun mínimo de extensión e describir cun mínimo de precisión os principais trazos do relevo de España.
12. Clasificar cun mínimo de criterio as principais unidades do relevo español segundo as súas características xeomorfolóxicas.

13. Describir con mínimo de precisión, sumariamente, nun mapa a evolución xeolóxica do territorio español e a conformación esencial do territorio español.
14. Realizar con mínimo de precisión un corte topográfico e explicar con mínimo de rigor o relevo que reflicte.
15. Enumerar con mínimo de orde e describir con mínimo de claridade os elementos constitutivos esenciais dos principais tipos de solo de España.
16. Localizar nun mapa de España con mínimo de exactitude os principais tipos de solos peninsulares e insulares.
17. Localizar con mínimo de certeza os principais climas nun mapa de España.
18. Describir con mínimo de precisión e comparar con mínimo de criterio os elementos esenciais dos principais climas en España, enumerando os factores e os elementos característicos mais relevantes.
19. Representar con mínimo de exactitude e comentar con mínimo de coherencia climogramas específicos dos climas mais predominantes en España.
20. Comentar con mínimo de coherencia as características básicas dos principais climas españois a partir dos seus climogramas representativos.
21. Enumerar con mínimo de extensión os trazos mais relevantes dos tipos de tempo atmosférico reflectidos nas estacións climatolóxicas.
22. Identificar con mínimo de exactitude e interpretar con mínimo de rigor nun mapa do tempo os elementos mais relevantes que explican os tipos de tempo atmosférico.
23. Comentar con mínimo de rigor/coherencia un mapa do tempo de España distinguindo os elementos mais relevantes que explican o tipo de tempo característico da estación do ano correspondente.
24. Analizar con mínimo de profundidade os impactos fundamentais do cambio climático sobre España.
25. Extraer con mínimo rigor conclusións ambientais básicas, utilizando gráficas e estatísticas que reflicten as chuvias torrenciais.
26. Identificar con mínimo de exactitude nun mapa os principais dominios vexetais, e describir con mínimo de precisión e comentar con mínimo de rigor as súas características básicas.
27. Ante unha paisaxe natural, identificar con mínimo de exactitude as formacións vexetais principais que aparezan.
28. Analizar razoadamente con mínimo de orde/criterio unha cliserie das que mais relevantes en España.
29. Explicar con mínimo de fluidez os trazos mais relevantes da diversidade hídrica en España.
30. Localizar con mínimo de exactitude, nun mapa de España, as cuncas fluviais predeterminadas como as mais relevantes.
31. Relacionar con mínimo de coherencia os réximes hídricos mais relevantes dos cursos fluviais coas posibilidades de aproveitamento hídrico en España.
32. Localizar con mínimo de exactitude, nun mapa, as principais zonas húmidas españolas e debater con mínimo de coherencia un aspecto de actualidade sobre as mesmas.

33. Situar cun mínimo de exactitude, nun mapa da rede hidrográfica española básica, os grandes encoros, deducir cun mínimo de correlación as súas principais consecuencias e analizar cun mínimo de rigor as características climáticas mais relevantes.
34. Analizar e comentar cun mínimo de profundidade/coherencia gráficas e estatísticas que reflicten as épocas de seca en relación cun mapa de tipos de réximes fluviais dos ríos da Península Ibérica, e sacar conclusións básicas cun mínimo de rigor.
35. Seleccionar cun mínimo de criterio imaxes e novas xornalísticas que reflictan as claves da desigualdade hídrica española e a súas interaccións coas actividades humanas mais destacables.
36. Distinguir cun mínimo de claridade as características básicas dos grandes conxuntos paisaxísticos españois.
37. Localizar con precisión, no mapa, as paisaxes naturais españolas mais relevantes e identificar cun mínimo de exactitude as súas principais características.
38. Identificar e formular, cun mínimo de rigor os principais problemas suscitados pola interacción entre persoa e natureza sobre as paisaxes.
39. Analizar cun mínimo de profundidade algún elemento lexislador correctivo da acción humana sobre a natureza.
40. Diferenzar cun mínimo de claridade as paisaxes humanizadas das naturais..
41. Seleccionar cun mínimo de criterio e analizar cun mínimo de rigor novas xornalísticas ou imaxes nas que se perciba as principais influencias do medio na actividade humana.
42. Seleccionar cun mínimo de criterio e analizar cun mínimo de rigor a partir de distintas fontes de información novas xornalísticas ou imaxes nas que se perciban as principais influencias das persoas sobre o medio.
43. Obter cun mínimo de criterio e analizar cun mínimo de rigor información que apareza nos medios de comunicación social referida á destrución do medio natural por parte do ser humano.
44. Diferenciar cun mínimo de claridade as paisaxes naturais españolas mais relevantes, a partir de fontes gráficas, e comentar cun mínimo de rigor imaxes representativas das variedades de paisaxes naturais principais, localizadas en medios de comunicación social, internet ou outras fontes bibliográficas.
45. Utilizar cun mínimo de precisión as principais ferramentas de estudo da poboación.
46. Comentar cun mínimo de rigor os aspectos básicos da pirámide actual de poboación española e comparalos cos dalgunha outra, dun período anterior ou de previsións futuras.
47. Distinguir cun mínimo de precisión as principais variacións nas pirámides de poboación na súa evolución histórica.
48. Aplicar cun mínimo de precisión a teoría da transición demográfica ao caso español.
49. Elixir cun mínimo de criterio datos e taxas demográficas mais relevantes que amosen a configuración da poboación dun territorio.
50. Comentar cun mínimo de rigor os aspectos mais relevantes do mapa da densidade de poboación actual en España.
51. Explicar cun mínimo de fluidez os principais procesos migratorios antigos que afectan a España.

52. Identificar cun mínimo de exactitude e analizar cun mínimo de rigor as principais migracións recentes.
53. Explicar cun mínimo de profundidade as relacións mais destacables entre comunidades autónomas en relación coas migracións interiores.
54. Comparar e comentar cun mínimo de rigor a poboación das rexións que mais medran e as que mais diminúen a súa poboación.
55. Analizar cun mínimo de criterio un gráfico da estrutura da poboación española.
56. Resolver cun mínimo de precisión os principais problemas de demografía referidos ao cálculo de taxas de poboación.
57. Seleccionar cun mínimo de criterio e analizar cun mínimo de rigor información sobre as perspectivas de futuro mais destacables da poboación española.
58. Presentar e defender cun mínimo de extensión/claridade información sobre a poboación española salientando os aspectos máis significativos, utilizando gráficos, mapas, pirámides, etc., nunha presentación informática ou en exposicións en directo.
59. Identificar cun mínimo de exactitude as actividades agropecuarias e forestais.
60. Diferenciar cun mínimo de exactitude actividades do sector primario doutras actividades económicas.
61. Situar cun mínimo de precisión nun mapa a distribución mais relevante dos principais aproveitamentos agrarios.
62. Achegar cun mínimo de correlación os aspectos do pasado histórico que incidiron nas estruturas agrarias españolas.
63. Seleccionar e comentar cun mínimo de criterio/rigor imaxes que poñen de manifesto as características fundamentais das paisaxes agrarias españolas.
64. Definir historicamente, cun mínimo de rigor e de forma sumaria, a estrutura da propiedade.
65. Identificar e analizar cun mínimo de exactitude/rigor as características das paisaxes agrarias españolas.
66. Achegar cun mínimo de extensión datos ou gráficos dos aspectos estruturais mais relevantes que expliquen o dinamismo dun sector agrario dado.
67. Comentar cun mínimo de coherencia textos xornalísticos que expliquen os aspectos básicos da situación española na PAC.
68. Establecer cun mínimo de certeza as características e as peculiaridades mais destacables da actividade pesqueira española e galega.
69. Seleccionar e analizar cun mínimo de extensión/rigor novas xornalísticas que tratan problemas pesqueiros mais relevantes e identificar a súa orixe.
70. Confeccionar cun mínimo de precisión gráficos básicos comparativos do peso específico no PIB das actividades agrarias, gandeiras, forestal e pesqueiras españolas fronte a outros sectores de actividade.
71. Seleccionar e analizar cun mínimo de extensión/rigor información sobre os principais problemas e a configuración básica da industria española.

72. Establecer un eixe cronolóxico cun mínimo de criterio para explicar as principais fases da evolución histórica da industrialización española.
73. Seleccionar e analizar cun mínimo de extensión/rigor imaxes que amosen os aspectos mais relevantes da evolución histórica da industria española nunha zona concreta ou dun sector concreto.
74. Relacionar cun mínimo de correlación o nacemento da industria e a localización de fontes de enerxía e materias primas en España.
75. Enumerar cun mínimo de extensión/certeza as características mais destacables da industria española e as súas diferenzas rexionais mais relevantes.
76. Confeccionar e analizar cun mínimo de criterio/rigor gráficas e estatísticas que expliquen as producións industriais mais destacables.
77. Analizar e comentar cun mínimo de rigor/coherencia paisaxes de espazos industriais relevantes.
78. Sinalar cun mínimo de exactitude nun mapa os asentamentos industriais máis importantes, distinguindo entre os sectores industriais.
79. Localizar e describir cun mínimo de exactitude/fluidez as principais rexións industriais e os eixes de desenvolvemento industrial mais destacables.
80. Describir cun mínimo de rigor os mais destacables eixes ou focos de desenvolvemento industrial, e as súas principais perspectivas de futuro.
81. Describir cun mínimo de rigor as políticas industriais mais relevantes da Unión Europea e a súa influencia nas españolas.
82. Identificar cun mínimo de exactitude as características básicas do sector terciario español.
83. Explicar cun mínimo de certeza os aspectos mais destacables da incidencia do sector servizos para a economía española.
84. Describir cun mínimo de rigor como se articulan os medios de comunicación máis importantes de España (ferrocarrís, estradas, portos e aeroportos).
85. Comentar sobre un mapa de transportes, cun mínimo de coherencia, os aspectos mais relevantes da transcendencia que este sector ten para articular o territorio.
86. Describir e analizar, cun mínimo de rigor, mapas que reflictan un sistema de transporte determinado.
87. Distinguir nun mapa, cun mínimo de exactitude, os fundamentais nodos de transporte español.
88. Resolver cun mínimo de criterio os principais problemas formulados nun caso específico sobre vías de comunicación no noso país.
89. Comentar, cun mínimo de coherencia, gráficas e estatísticas que expliquen os aspectos básicos do desenvolvemento comercial.
90. Analizar e explicar, cun mínimo de rigor/fluidez, as principais desigualdades do espazo turístico.
91. Comentar cun mínimo de coherencia gráficas e estatísticas que expliquen os aspectos básicos do desenvolvemento turístico español.
92. Explicar cun mínimo de certeza como articulan o territorio outras actividades terciarias.

93. Analizar e comentar cun mínimo de rigor/coherencia imaxes do espazo destinado a transportes, comercial ou outras actividades do sector servizos.
94. Confeccionar, cun mínimo de criterio, esquemas sinxelos para analizar aspectos básicos da influencia do sector servizos na economía e no emprego en España, a partir de imaxes que reflectan o seu impacto nunha paisaxe.
95. Definir cidade cun mínimo de rigor e achegar exemplos, cun mínimo de extensión.
96. Analizar e explicar, cun mínimo de rigor/certeza, os aspectos máis relevantes do plano da cidade máis próxima ao lugar de residencia, ou a máis significativa.
97. Identificar cun mínimo de exactitude as principais características do proceso de urbanización.
98. Explicar cun mínimo de precisión e propoñer exemplos, cun mínimo de extensión, de procesos de planificación urbana.
99. Sinalar, cun mínimo de rigor contextual, os aspectos máis relevantes da influencia histórica no plano das cidades españolas.
100. Explicar cun mínimo de claridade a morfoloxía urbana e sinalar cun mínimo de exactitude as partes principais dunha cidade sobre un plano desta.
101. Comentar cun mínimo de coherencia os aspectos máis relevantes dunha paisaxe urbana a partir dunha fonte gráfica.
102. Seleccionar e analizar cun mínimo de criterio/rigor imaxes que expliquen a morfoloxía e a estrutura urbana dunha cidade coñecida.
103. Explicar cun mínimo de certeza as claves da xerarquización urbana española.
104. Describir e analizar cun mínimo de rigor as influencias mutuas máis relevantes entre a cidade e o espazo que a rodea.
105. Seleccionar e analizar, cun mínimo de criterio/rigor, novas xornalísticas que amosen a configuración e as problemáticas máis destacables do sistema urbano español.
106. Localizar e explicar nun mapa, cun mínimo de exactitude/certeza a organización territorial española, partindo do concello e da comunidade autónoma.
107. Explicar cun mínimo de rigor contextual a ordenación territorial española a partir de mapas históricos e actuais.
108. Caracterizar cun mínimo de certeza a ordenación territorial establecida pola Constitución de 1978, nos seus trazos esenciais.
109. Comparar cun mínimo de claridade a ordenación territorial actual e a da primeira metade do século XX.
110. Distinguir e enumerar cun mínimo de exactitude/extensión as comunidades autónomas, as principais cidades en cada unha e os países fronteirizos de España.
111. Enumerar cun mínimo de extensión os desequilibrios e os contrastes territoriais existentes máis relevantes, na organización territorial española.
112. Explicar cun mínimo de profundidade as políticas territoriais máis relevantes que practican as comunidades autónomas en aspectos concretos.
113. Distinguir cun mínimo de certeza os principais símbolos que diferencian as comunidades autónomas.

114. Explicar razoadamente, cun mínimo de profundidade, os trazos esenciais das políticas territoriais autonómicas.
115. Localizar nun mapa, cun mínimo de exactitude, as principais grandes áreas xeoeconómicas e sinalar, cun mínimo de certeza, aquelas coas que España ten unha relación preferente.
116. Identificar, cun mínimo de certeza, os principais aspectos salientables de España na situación mundial.
117. Localizar cun mínimo de criterio a situación española entre as principais áreas xeoeconómicas mundiais.
118. Explicar cun mínimo de rigor contextual a posición de España na Unión Europea.
119. Extraer conclusións básicas, cun mínimo de correlación, das principais medidas que a Unión Europea toma en política rexional e de cohesión territorial que afectan a España.
120. Comentar cun mínimo de coherencia novas xornalísticas ou textos que explican a posición de España na Unión Europea.
121. Identificar e describir, cun mínimo de certeza/extensión, os principais trazos da globalización con exemplificacións que afecten a España.
122. Confeccionar cadros comparativos, cun mínimo de criterio, da aplicación a casos concretos dos conceptos de mundialización e de diversidade territorial.
123. Explicar, cun mínimo de rigor, as principais repercusións da inclusión de España en espazos xeopolíticos e socioeconómicos continentais e mundiais a partir de distintas fontes de información xeográfica.

5.4.4. Concreción da contribución ao desenvolvemento das competencias claves, dos obxectivos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe avaliados e os obxectivos e contidos curriculares de Xeografía de 2º Bac.

Xeografía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. A xeografía e o estudo do espazo xeográfico			
d, e, g, i l	B1.1. Concepto de xeografía. Métodos e ferramentas propias da disciplina.	B1.1. Recoñecer a peculiaridade do coñecemento xeográfico utilizando as súas ferramentas de análise e os seus procedementos.	XHB1.1.1. Describe a finalidade do estudo da xeografía, e as principais ferramentas de análise e os seus procedementos.	CMCCT, CAA CCL, CD
D, e, g, i, l	B1.2. Características do espazo xeográfico.	B1.2. Identificar o espazo xeográfico como tal	XHB1.2.1. Identifica as paisaxes xeográficas.	CMCCT, CAA, CCL

Xeografía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Concepto de paisaxe como resultado da interacción entre factores naturais e culturais. Desenvolvemento sustentable.	nas súas diversas ocupacións, entendéndoo como centro de relacións humanas e sociais.	XHB1.2.2. Enumera e describe as características das paisaxes xeográficas.	CMCCT, CAA
D, g, i I	B1.3. Representación gráfica do espazo xeográfico a distintas escalas.	B1.3. Distinguir e analizar os tipos de planos e mapas con diferentes escalas, identificándoos como ferramentas de repres. do espazo xeog..	XHB1.3.1. Utiliza adecuadamente as ferramentas características da ciencia xeográfica.	CMCCT, CAA CD
D, g i I	B1.4. Planos e mapas: compoñentes e análise. O mapa topográfico nacional a escala 1:50.000.	B1.4. Analizar e comentar o mapa topográfico nacional E: 1/50.000.	XHB1.4.1. Extrae información do mapa topográfico mediante os procedementos de traballo do xeógrafo.	CMCCT, CAA CD
			XHB1.4.2. Extrae a información de mapas e planos de diferentes escalas.	CMCCT, CD
D, e, g, i I	B1.5. Técnicas cartográficas.	B1.5. Diseñar e comparar mapas sobre espazos xeográficos próximos utilizando os procedementos característicos.	XHB1.5.1. Identifica nunha paisaxe as diferenzas entre paisaxe natural e cultural.	CMCCT, CAA, CCL CD
D, e, g, i I	B1.6. Obtención e interpretación da información cartográfica. Imaxes de satélite.	B1.6. Procurar, seleccionar e elaborar información de contido xeográfico obtida de fontes diversas, e presentala de xeito adecuado.	XHB1.6.1. Analiza e extrae conclusións da observación dun plano e dun mapa, comentando as características do espazo xeográfico.	CMCCT, CAA, CCL CD
Bloque 2. O relevo español: a súa diversidade xeomorfolóxica				
D, e, g, i I	B2.1. España e a súa singularidade xeográfica: unidade e diversidade.	B2.1. Distinguir as singularidades do espazo xeográfico español establecendo os aspectos que lle confiren unidade e os elementos que ocasionan diversidade.	XHB2.1.1. Debuxa e sinala sobre un mapa físico de España as unidades do relevo español, comentando as súas características.	CMCCT, CAA, CCL, CD
D, e, g, i I	B2.2. Relevo español: diversidade xeomorfolóxica. Localización dos principais accidentes xeográficos.	B2.2. Describir os trazos do relevo español, situando e analizando as súas unidades de relevo.	XHB2.2.1. Identifica e representa nun mapa os elementos do relevo que son similares e diferentes do territorio peninsular e insular.	CMCCT, CAA, CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
D, e, g, i, l	B2.3. Evolución xeolóxica do territorio español como conformadora das diferentes morfoestruturas.	B2.3. Definir o territorio español subliñando as diferenzas das unidades morfoestruturais.	XHB2.3.1. Enumera e describe os principais trazos do relevo de España.	CMCCT, CAA, CCL
D, e, g, i, l	B2.4. Litoloxía peninsular e insular e formas de modelaxe.	B2.4. Diferenciar a litoloxía de España, incidindo nas súas características e na modelaxe.	XHB2.4.1. Clasifica as unidades do relevo español segundo as súas características xeomorfolóxicas.	CMCCT, CAA, CCL
D, e, g, i l	B2.5. Identificación das unidades do relevo español peninsular e insular, e os trazos de cada unha.	B2.5. Utilizar correctamente o vocabulario específico da xeomorfoloxía.	XHB2.5.1. Describe sumariamente nun mapa a evolución xeolóxica e a conformación do territorio español.	CMCCT, CAA, CCL CD
D, e, g, i l	B2.6. Corte topográfico: realización e análise.	B2.6. Procurar e seleccionar información do relevo obtido de fontes diversas (bibliográficas, cartográficas, internet ou traballos de campo), e presentala de xeito adecuado sinalando os condicionamentos que o relevo pode impor.	XHB2.6.1. Realiza un corte topográfico e explica o relevo que reflicte.	CMCCT, CAA, CCL CD
D, e, g, i l	B2.7. Concepto de solo. Os solos en España: variedade edáfica e as súas características.	B2.7. Identificar as características edáficas dos solos.	XHB2.7.1. Enumera e describe os elementos constitutivos dos tipos de solo de España.	CMCCT, CAA, CCL
			XHB2.7.2. Localiza nun mapa de España os tipos de solos peninsulares e insulares.	CMCCT, CAA, CCL, CD.
Bloque 3. A diversidade climática e a vexetación				
D, g, i, l	B3.1. Clima e tempo atmosférico. Factores xeográficos, dinámica atmosférica e elementos do clima.	B3.1. Sinalar nun mapa de España os dominios climáticos.	XHB3.1.1. Localiza os climas nun mapa de España.	CMCCT, CA, CD
D, e, g, i l	B3.2. Dominios climáticos españois: as súas características e representación en climogramas.	B3.2. Distinguir os climas en España e comentar as súas características, sinalando os factores e os elementos que os compoñen, para diferenciais.	XHB3.2.1. Describe e compara os climas en España, enumerando os factores e os elementos característicos.	CMCCT, CAA, CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
D, e, g, i, l	B3.3. Dominios climáticos españois: factores limitantes.	B3.3. Distinguir os climas en España e a súa representación en climogramas.	XHB3.3.1. Representa e comenta climogramas específicos de cada clima.	CMCCT, CAA, CCL CD
D, e, g, i l	B3.4. Variabilidade climática. Temperatura e precipitación.	B3.4. Comentar a información climatolóxica que se deduce utilizando mapas de temperaturas ou precipitacións de España.	XHB3.4.1. Comenta as características dos climas españois a partir dos seus climogramas representativos.	CMCCT, CAA, CCL CD
D, e, g, i, l	B3.5. Situacións sinópticas e tipos de tempo atmosférico en España.	B3.5. Analizar os tipos de tempo atmosférico en España utilizando os mapas de superficie e de altura.	XHB3.5.1. Enumera os trazos dos tipos de tempo atmosférico reflectidos nas estacións climatolóxicas.	CMCCT, CAA, CCL, CD.
			XHB3.5.2. Identifica e interpreta nun mapa do tempo os elementos que explican os tipos de tempo atmosférico.	CMCCT, CAA, CCL, CD.
D, e, g, i l	B3.6. Mapas do tempo, altura e superficie: análise e interpretación.	B3.6. Interpretar un mapa do tempo aplicando as características dos tipos de tempo peninsulares ou insulares.	XB3.6.1. Comenta un mapa do tempo de España distinguindo os elementos que explican o tipo de tempo característico da estación do ano correspondente.	CMCCT, CAA, CCL CD
D, e, g, i l p	B3.7. Escenarios de cambio climático en diferentes dominios do territorio peninsular e insular.	B3.7. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo á diversidade climática de España utilizando as fontes dispoñibles, tanto de internet como de medios de comunicación social, ou bibliografía.	XHB3.7.1. Analiza como afecta a España o cambio climático.	CMCCT, CAA, CCL, CD.
			XHB3.7.2. Extrae conclusións ambientais, utilizando gráficas e estatísticas que reflicten as chuvias torrenciais.	CMCCT, CAA, CCL CD
D, g, i, l	B3.8. Factores xeográficos e características da vexetación. Rexións bioxeográficas.	B3.8. Identificar as rexións vexetais.	XHB3.8.1. Identifica nun mapa os dominios vexetais, e describe e comenta as súas caract..	CMCCT, CAA, CCL, CD.
D, e, g, i, l	B3.9. Formacións vexetais españolas e a súa distribución. Análise de cliseries de vexetación.	B3.9. Diferenciar razoadamente as formacións vexetais españolas.	XHB3.9.1. Ante unha paisaxe natural, identifica as formacións vexetais que aparecen.	CMCCT, CA, CD
			XHB3.9.2. Analiza razoadamente unha cliserie.	CMCCT, CAA, CCL, CD.

Xeografía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 4. A hidrografía			
D, e, g, i I	B4.1. Diversidade hídrica da península e das illas. Principais elementos hídricos nas paisaxes.	B4.1. Explicar a diversidade hídrica da Península Ibérica e nas illas, enumerando e localizando os tipos de elementos hídricos que se poden percibir coa observación da paisaxe.	XHB4.1.1. Explica a diversidade hídrica en España.	CMCCT, CAA, CCL CD
D, e, g, i, I	B4.2. Vertentes hidrográficas. Principais cuncas fluviais peninsulares.	B4.2. Describir as cuncas fluviais esp. situándoas nun mapa e enumerando as súas caract.	XHB4.2.1. Localiza nun mapa de España as principais cuncas fluviais.	CMCCT, CAA, CCL, CD
D, g, i, I	B4.3. Réximes fluviais predominantes.	B4.3. Identificar os réximes fluviais máis característicos.	XHB4.3.1. Relaciona os réximes hídricos dos cursos fluviais coas posibilidades de aproveitamento hídrico en España.	CMCCT, CAA
D, e, g, i I	B4.4. Zonas húmidas en España.	B4.4. Enumerar as zonas húmidas de España, localizalas nun mapa e comentar as súas características.	XHB4.4.1. Localiza nun mapa as zonas húmidas españolas, e debate un aspecto de actualidade sobre este tema.	CMCCT, CAA, CCL CD
D, e, g, i I	B4.5. Aproveitamento dos recursos hídricos: incidencia da seca e das chuvias torrenciais.	B4.5. Analizar o aproveitamento dos recursos hídricos en España, incluíndo as características de seca e das chuvias torrenciais do clima.	XHB4.5.1. Sitúa nun mapa da rede hidrográfica española os grandes encoros, e deduce consecuencias, analizando tamén as características climáticas.	CMCCT, CAA, CCL CD
			XHB4.5.2. Analiza e comenta gráficas e estatísticas que reflicten as épocas de seca en relación cun mapa de tipos de réximes fluviais dos ríos da Península Ibérica, e saca conclusións.	CMCCT, CAA CCL, CD
D, e, g, i I	B4.6. Augas subterráneas.	B4.6. Obter e seleccionar inform. de contido xeográfico relativo á hidroloxía esp., incidindo na explotación das augas subterráneas, utilizando distintas fontes de información.	XHB4.6.1. Selecciona imaxes e novas xornalísticas que reflictan a desigualdade hídrica española e a súa interacción coas actividades humanas.	CMCCT, CAA, CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 5. As paisaxes naturais e as relacións entre natureza e sociedade				
D, e, g, i l	B5.1. Paisaxes naturais españolas.	B5.1. Describir e reflectir nun mapa as paisaxes naturais españolas, identificando os seus trazos.	XHB5.1.1. Distingue as características dos grandes conxuntos paisaxísticos españois.	CMCCT, CAA, CCL, CD.
			XHB5.1.2. Localiza no mapa as paisaxes naturais españolas e identifica as súas características.	CMCCT, CAA, CCL, CSC.
D, e, g, i l p	B5.2. Influencia do medio na actividade humana. Políticas favorecedoras do patrimonio natural.	B5.2. Relacionar o medio natural coa actividade humana, describindo casos de modificación do medio polo ser humano.	XHB5.2.1. Identifica e formula os problemas suscitados pola interacción entre persoa e natureza sobre as paisaxes.	CMCCT, CAA, CCL, CSC.
			XHB5.2.2. Analiza algún elemento lexislador correctivo da acción humana sobre a natureza.	CMCCT, CAA, CCL, CSC.
D, e, g, i L, p	B5.3. Os medios humanizados e a súa interacción no espazo xeográfico. Paisaxes culturais.	B5.3. Describir os espazos humanizados e enumerar os seus elementos constitutivos.	XHB5.3.1. Diferenza as paisaxes humanizadas das naturais.	CMCCT, CAA, CCL
D, e, g, i, l p	B5.4. Aproveitamento sustentable do medio físico.	B5.4. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo ás paisaxes naturais e as relacións entre natureza e sociedade, utilizando fontes en que estea dispoñible, tanto en internet como en bibliografía ou medios de comunicación social.	XHB5.4.1. Selecciona e analiza novas xornalísticas ou imaxes nas que se perciba a influencia do medio na actividade humana.	CMCCT, CAA, CCL CD
			XHB5.4.2. Selecciona e analiza a partir de distintas fontes de información novas xornalísticas ou imaxes nas que se perciba a influencia das persoas sobre o medio.	CMCCT, CAA, CCL CD
			XHB5.4.3. Obtén e analiza a información que apareza nos medios de comunicación social referida á destrución do medio natural por parte do ser humano.	CMCCT, CAA, CCL CD
D, e, g, i	B5.5. Variedades de paisaxes naturais.	B5.5. Comparar imaxes das variedades de paisaxes naturais.	XHB5.5.1. Diferenza as paisaxes naturais españolas a partir de fontes gráficas e comenta	CMCCT, CAA

Xeografía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
I			imaxes representativas de cada unha das variedades de paisaxes naturais localizadas en medios de comunicación social, internet ou outras fontes bibliográficas.	CCL CD
Bloque 6. A poboación española				
D, g, i, I	B6.1. Fontes para o estudo da poboación. Procedementos de análise en demografía.	B6.1. Identificar as fontes para o estudo da poboación establecendo os procedementos que permiten estudar casos concretos.	XHB6.1.1. Utiliza as ferramentas de estudo da poboación.	CMCCT, CAA, CD
D, e, g i I	B6.2. Evolución histórica.	B6.2. Comentar gráficos e taxas que amosen a evolución da poboación española.	XHB6.2.1. Comenta a pirámide actual de poboación española e compáraa con algunha dun período anterior ou de previsións futuras.	CMCCT, CAA, CCL CD
			XHB6.2.2. Distingue as pirámides de poboación na súa evolución histórica.	CMCCT, CAA, CCL, CD
D, e, g, i I	B6.3. Movementos naturais de poboación.	B6.3. Caracterizar a poboación española identificando os movementos naturais.	XHB6.3.1. Aplica a teoría da transición demográfica ao caso español.	CMCCT, CAA, CCL, CD
			XHB6.3.2. Elixe datos e taxas demográficas que amosen a configuración da poboación dun territorio.	CMCCT, CAA, CCL, CD
D, e, g, i, I	B6.4. Distribución territorial da poboación.	B6.4. Diferenciar a densidade de poboación no espazo peninsular e insular, explicando a distribución de poboación.	XHB6.4.1. Comenta o mapa da densidade de poboación actual en España.	CMCCT, CAA, CCL, CD
d e g i	B6.5. Migracións.	B6.5. Explicar a distribución da poboación española identificando as migracións.	XH B6.5.1. Explica os procesos migratorios antigos que afectan a España.	CMCCT, CAA, CCL, CD
			XHB6.5.2. Identifica e analiza as migracións recentes.	CMCCT, CAA, CCL, CD
			XHB6.5.3. Explica as relacións entre	CMCCT, CAA, CCL, CD

Xeografía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
I			comunidades autónomas en relación coas migracións interiores.	
D, e, g, i I	B6.6. Mapa da distribución da poboación española.	B6.6. Analizar a poboación das comunidades autónomas, definindo a súa evolución e a problemática de cada unha.	XHB6.6.1. Compara e comenta a poboación das rexións que medran e as que diminúen a súa poboación.	CMCCT, CAA, CCL, CD
D, e, g, i, I	B6.7. Mapa de densidade da poboación española.	B6.7. Comentar un mapa da densidade de poboación de España, analizando a súa estrutura.	XHB6.7.1. Analiza un gráfico da estrutura da poboación española.	CMCCT, CAA, CCL, CD
D, e, g, i, I	B6.8. Conformación do espazo demográfico actual. Definición e cálculo de taxas demográficas.	B6.8. Analizar as pirámides de poboación das comunidades autónomas, incidindo no caso galego, e comentar as súas peculiaridades.	XHB6.8.1. Resolve problemas de demografía referidos ao cálculo de taxas de poboación.	CMCCT, CAA, CCL, CD
D, e, g, i I	B6.9. Diversidades rexionais. Estrutura, problemática actual e posibilidades de futuro da poboación española. Realidade demográfica galega.	B6.9. Explicar as perspectivas de poboación española e a ordenación do territorio.	XHB6.9.1. Selecciona e analiza información sobre as perspectivas de futuro da poboación española.	CMCCT, CAA, CCL, CD
D, e, g, i I	B6.10. Ordenación do territorio. Peso do factor demográfico.	B6.10. Obter e seleccionar información de contido demográfico utilizando fontes en que estea dispoñible, tanto en internet como noutras fontes de información.	XHB6.10.1. Presenta e defende información sobre a poboación española salientando os aspectos máis significativos, utilizando gráficos, mapas, pirámides, etc., nunha presentación informática ou en exposicións en directo.	CMCCT, CAA, CCL, CD
Bloque 7. O espazo rural e as actividades do sector primario				
D, e, g, i I	B7.1. Peso das actividades agropecuarias, forestais e pesqueiras no PIB. Poboación activa.	B7.1. Describir as actividades agropecuarias e forestais, especificando as características de España.	XHB7.1.1. Identifica as actividades agropecuarias e forestais. XHB7.1.2. Diferenza as actividades do sector primario doutras actividades económicas.	CMCCT, CAA, CCL, CD CCL, CAA, CD

Xeografía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
D, e G, i l, p	B7.2. Aspectos naturais e históricos que explican os factores agrarios.	B7.2. Distinguir as paisaxes agrarias, a súa morfoloxía e as súas estruturas, establecendo as súas características.	XHB7.2.1. Sitúa nun mapa a distribución dos principais aproveitamentos agrarios.	CMCCT, CAA, CCL, CD
			XHB7.2.2. Achega os aspectos do pasado histórico que incidiron nas estruturas agrarias españolas.	CAA, CCL
D, e, g, i L, p	B7.3. Elementos que conforman as paisaxes agrarias. Paisaxes agrarias de España: características.	B7.3. Analizar adecuadamente unha paisaxe rural distinguindo o terreo de labor, os bosques e o hábitat.	XHB7.3.1. Selecciona e comenta imaxes que poñen de manifesto as características das paisaxes agrarias españolas.	CMCCT, CAA, CCL, CD
D, e, g l, l, p.	B7.4. Estrutura da propiedade e tenencia da terra.	B7.4. Comprender a evolución da estrutura da propiedade e identificar formas de tenza da terra.	XHB7.4.1. Define historicamente, de forma sumaria, a estrutura da propiedade	CMCCT, CAA, CCL, CD
D, e, g, i L, p	B7.5. Explotacións agrarias: características. Tipos de agricultura: coexistencia de formas avanzadas e tradicionais. Transformacións agroindustriais.	B7.5. Explicar o sector agrario español tendo en conta as súas estruturas da propiedade e as características das súas explotacións.	XHB7.5.1. Identifica e analiza as características das paisaxes agrarias españolas.	CMCCT, CAA, CCL, CD
D, e, g i l	B7.6. Políticas de reforma agraria. Situación española do sector no contexto da Unión Europea. Política Agraria Común (PAC).	B7.6. Explicar a situación do sector agrario español tendo en conta o contexto europeo e as políticas da Unión Europea.	XHB7.6.1. Achega datos ou gráficos de aspectos estruturais que expliquen o dinamismo dun sector agrario dado.	CMCCT, CAA, CCL, CD
			XHB7.6.2. Comenta textos xornalísticos que expliquen a situación española na PAC.	CCL, CAA
D, e, g, i, l p	B7.7. Actividade pesqueira: localización, características e problemas. Análise dos aspectos físicos e humanos que conforman o espazo pesqueiro. Caso galego.	B7.7. Analizar a actividade pesqueira, e definir as súas características e os seus problemas.	XHB7.7.1. Establece as características e as peculiaridades da actividade pesqueira española e galega.	CMCCT, CAA, CCL, CD
			XHB7.7.2. Selecciona e analiza novas xornalísticas que tratan problemas pesqueiros e identifica a súa orixe.	CCL, CAA

Xeografía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
D, e, g, i, l p	B7.8. Silvicultura: características e desenvolvemento no territorio.	B7.8. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo ao espazo rural, silvícola ou pesqueiro, utilizando fontes dispoñibles en internet, en medios de comunicación social ou na bibliografía.	XHB7.8.1. Confecciona gráficos comparativos do peso específico no PIB das actividades agrarias, gandeiras, forestal e pesqueiras españolas fronte a outros sectores de actividade.	CMCCT, CAA, CCL, CD
Bloque 8. As fontes de enerxía e o espazo industrial				
D, e g i l	B8.1. Proceso de industrialización español: características e breve evolución histórica.	B8.1. Analizar o proceso de industrialización español establecendo as características históricas que conducen á situación actual.	XHB8.1.1. Selecciona e analiza información sobre os problemas e a configuración da industria española.	CMCCT, CAA, CCL, CD
			XHB8.1.2. Establece un eixe cronolóxico para explicar a evolución histórica da industrialización española.	CCL, CAA, CMCCT
			XHB8.1.3. Selecciona e analiza imaxes que amosen a evolución histórica da industria española nunha zona concreta ou dun sector concreto.	CCL, CAA, CD
D, e, g, i l	B8.2. Localización das fontes de enerxía en España.	B8.2. Relacionar as fontes de enerxía e a industrialización, e describir as súas consecuencias en España.	XHB8.2.1. Relaciona o nacemento da industria e a localización de fontes de enerxía e materias primas en España.	CMCCT, CAA, CCL, CD
D, e, g i l	B8.3. Achea ao PIB da industria. Poboación activa. Deficiencias e problemas do sector industrial español.	B8.3. Coñecer os factores da industria en España.	XHB8.3.1. Enumera as características da industria española e as súas diferenzas rexionais.	CMCCT, CAA, CCL, CD
			XHB8.3.2. Confecciona e analiza gráficas e estatísticas que expliquen as producións industriais.	CMCCT, CAA, CCL, CD
D, e, g, i, l	B8.4. Elementos das paisaxes industriais. Tipoloxías de paisaxes.	B8.4. Identificar e comentar os elementos dunha paisaxe industrial dada.	XHB8.4.1. Analiza e comenta paisaxes de espazos industriais.	CMCCT, CAA, CCL, CD

Xeografía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
D, e g i l	B8.5. Rexións industriais e eixes de desenvolvemento de España: importancia das políticas territoriais no sector. Planificación e perspectivas de futuro.	B8.5. Describir os eixes de desenvolvemento industrial sobre un mapa, establecendo as súas características e as posibilidades de rexeneración e cambio no futuro.	XHB8.5.1. Sinala nun mapa os asentamentos industriais máis importantes, distinguindo entre os sectores industriais.	CCL, CD, CAA
			XHB8.5.2. Localiza e describe as rexións industriais e os eixes de desenvolvemento industrial.	CCL, CAA, CD
			XHB8.5.3. Describe os eixes ou focos de desenvolvemento industrial, e as súas perspectivas de futuro.	CMCCT, CAA, CCL, CD
D, e g i l	B8.6. Influencia da política da Unión Europea na configuración da industria española.	B8.6. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo ao espazo industrial español e a influencia nel da política industrial europea, utilizando fontes en que estea dispoñible, tanto en internet, como na bibliografía ou nos medios de comunicación.	XHB8.6.1. Describe as políticas industriais da Unión Europea e a súa influencia nas españolas.	CMCCT, CAA, CCL, CD
Bloque 9. O sector servizos				
D, e, g l,	B9.1. Terciarización da economía española: influencia no PIB. Poboación activa do sector terciario.	B9.1. Analizar a terciarización da economía española establecendo as súas características e a influencia no produto interior bruto, e utilizar correctamente a terminoloxía do sector servizos.	XHB9.1.1. Identifica as características do sector terciario español.	CMCCT, CAA, CCL, CD
D, e, g, i, l	B9.2. Análise dos servizos e distribución no territorio.	B9.2. Identificar a presenza dos servizos no territorio, analizando a súa distribución e o impacto no medio.	XHB9.2.1. Explica a incidencia do sector servizos para a economía española.	CMCCT, CAA, CCL, CD
D, e	B9.3. Sistema de transportes en España. Impacto das infraestruturas sobre o espazo	B9.3. Explicar o sistema de transporte en España, distinguindo a articulación	XHB9.3.1. Describe como se articulan os medios de comunicación máis imp.de España (ferrocarrís, estradas, portos e aeroportos).	CMCCT, CAA, CCL, CD

Xeografía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
g i l	xeográfico.	territorial que configura.	XHB9.3.2. Comenta sobre un mapa de transportes a transcendencia que este sector ten para articular o territorio.	CMCCT, CAA, CCL, CD
			XHB9.3.3. Describe e analiza mapas que reflectan un sistema de transp. determinado.	CMCCT, CAA, CCL, CD
			XHB9.3.4. Distingue nun mapa os principais nodos de transporte español.	CMCCT, CAA, CCL, CD
			XHB9.3.5. Resolve problemas formulados nun caso específico sobre vías de comunicación no noso país.	CMCCT, CAA, CCL, CD
D, e, g, i l	B9.4. Desenvolvemento comercial: características, evolución e distribución territorial.	B9.4. Describir o desenvolvemento comercial e a ocupación territorial que impón, e establecer as súas características.	XHB9.4.1. Comenta gráficas e estatísticas que expliquen o desenvolvemento comercial.	CMCCT, CAA, CCL, CD
D, e, g, i, l	B9.5. Espazos turísticos: características e evolución.	B9.5. Localizar nun mapa os espazos turísticos, e enumerar as súas características e as desigualdades rexionais.	XHB9.5.1. Analiza e explica as desigualdades do espazo turístico.	CMCCT, CAA, CCL, CD
D, e g i l	B9.6. Outras actividades terciarias: sanidade, educación, finanzas e servizos públicos.	B9.6. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo á actividade ou ao espazo do sector servizos español, utilizando fontes en que estea dispoñible, tanto en internet como na bibliografía ou nos medios de comunicación social.	XHB9.6.1. Comenta gráficas e estatísticas que expliquen o desenvolvemento turístico español.	CMCCT, CAA, CCL, CD
			XHB9.6.2. Explica como articulan o territorio outras actividades terciarias.	CMCCT, CAA, CCL, CD
			XHB9.6.3. Analiza e comenta imaxes do espazo destinado a transportes, comercial ou outras actividades do sector servizos.	
D, e, g i	B9.7. Transformacións das paisaxes nas zonas turísticas. Caso do litoral.	B9.7. Identificar e comentar unha paisaxe transformado por unha importante zona	XHB9.7.1. Confecciona esquemas para analizar a influencia do sector servizos na economía e no emprego en España, a partir	CMCCT, CAA, CCL, CD

Xeografía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Colocriterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
I		turística.	de imaxes que reflectan o seu impacto nunha paisaxe.	
	Bloque 10. O espazo urbano			
D, e, g, i, l	B10.1. Concepto de cidade e a súa influencia na ordenación do territorio.	B10.1. Definir a cidade.	XHB10.1.1. Define cidade e achega exemplos.	CMCCT, CAA, CCL
D, e, g, i, l p	B10.2. Morfoloxía e estrutura urbanas. Análise socioeconómica e política a través do plano da cidade.	B10.2. Analizar e comentar planos de cidades, distinguindo os seus trazados.	XHB10.2.1. Analiza e explica o plano da cidade máis próxima ao lugar de residencia, ou a máis significativa.	CMCCT, CAA, CCL, CD
D, e, g, i l	B10.3. Planificacións urbanas. Instrumentos do planeamento.	B10.3. Identificar o proceso de urbanización e enumerar as súas características e as planificacións internas.	XHB10.3.1. Identifica as características do proceso de urbanización.	CMCCT, CAA, CCL
			XHB10.3.2. Explica e propón exemplos de procesos de planificación urbana.	CAA, CCL
D, e, g, i, l p	B10.4. Características do proceso de urbanización. Áreas de influencia.	B10.4. Analizar a morfoloxía e a estrutura urbana, e extraer conclusións da pegada da historia e a súa expansión espacial, reflexo da evolución económica e política da cidade.	XHB10.4.1. Señala a influencia histórica no plano das cidades españolas.	CMCCT, CAA, CCL, CD
			XHB10.4.2. Explica a morfoloxía urbana e sinala as partes dunha cidade sobre un plano desta.	CCL, CD, CAA
D, e, g, i, l p	B10.5. Características da paisaxe urbana.	B10.5. Analizar e comentar unha paisaxe urbana.	XHB10.5.1. Comenta unha paisaxe urbana a partir dunha fonte gráfica.	CMCCT, CAA, CCL, CD
			XHB10.5.2. Selecciona e analiza imaxes que expliquen a morfoloxía e a estrutura urbana dunha cidade coñecida.	CMCCT, CAA, CCL, CD
D, e, g, i, l	B10.6. Usos do solo urbano. Ordenación territorial.	B10.6. Identificar o papel das cidades na ordenación do territorio.	XHB10.6.1. Explica a xerarquización urbana española.	CMCCT, CAA, CCL

Xeografía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
p				
D, e, g, i, l	B10.7. Rede urbana española. Características do proceso de crecemento espacial das cidades.	B10.7. Describir a rede urbana española e comentar as súas características.	XHB10.7.1. Describe e analiza as influencias mutuas entre a cidade e o espazo que a rodea.	CMCCT, CAA, CCL
D, e, g, i, l p	B10.8. Sistema urbano español: desenvolvemento sustentable. Cidades saudables. O territorio como recurso.	B10.8. Obter, seleccionar e analizar información de contido xeog.relatoivo ao espazo urbano español, utilizando fontes en que estea dispoñible, en internet, nos medios de com. social ou na bibliografía.	XHB10.8.1. Selecciona e analiza novas xornalísticas que amosen a configuración e a problemática do sistema urbano español.	CMCCT, CAA, CCL, CD
Bloque 11. Formas de organización territorial				
D, e, g, i, l, p	B11.1. Organización territorial de España.	B11.1. Describir a organización territorial española analizando a estrutura local, autonómica e estatal.	XHB11.1.1. Localiza e explica nun mapa a organización territorial española, partindo do concello e da comunidade autónoma.	CMCCT, CAA, CCL, CD
d e g i l	B11.2. Influencia da historia e da Constitución de 1978 no deseño territorial.	B11.2. Explicar a organización territorial española e establecer a influencia da historia e da Constitución de 1978, mediante o emprego de mapas históricos e actuais.	XHB11.2.1. Explica a ordenación territorial española a partir de mapas históricos e actuais.	CMCCT, CAA, CCL, CD
			XHB11.2.2. Caracteriza a ordenación territorial establecida pola Constitución de 1978.	CMCCT, CAA, CCL, CD
			XHB11.2.3. Compara a ordenación territorial actual e a da primeira metade do século XX.	CMCCT, CAA, CCL, CD
			XHB11.2.4. Distingue e enumera as comunidades autónomas, as principais cidades en cada unha e os países fronteirizos de España.	CMCCT, CAA, CCL, CD
D, e, g, i, l	B11.3. Desequilibrios e contrastes territoriais.	B11.3. Analizar a organización territorial española e describir os desequilibrios e os contrastes territoriais, así como os	XHB11.3.1. Enumera os desequilibrios e os contrastes territoriais existentes na organización territorial española.	CMCCT, CAA, CCL

Xeografía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Colocriterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		mecanismos correctores.		
D, e, g, i L, p	B11.4. Comunidades Autónomas: políticas rexionais e de cohesión territorial. Comunidade Autónoma de Galicia.	B11.4. Describir a transcendencia das comunidades autónomas e definir as políticas territoriais que levan a cabo, incidindo no caso de Galicia.	XHB11.4.1. Explica as políticas territoriais que practican as comunidades autónomas en aspectos concretos.	CMCCT, CAA, CCL
D, e, g, i, l p	B11.5. A cuestión territorial na España das autonomías.	B11.5. Obter, seleccionar e analizar infor. de contido xeog.relatoivo ás formas de organización territorial en España, utilizando fontes en que estea dispoñible en internet, nos medios de com.social ou na bibliografía.	XHB11.5.1. Distingue os símbolos que diferencian as comunidades autónomas.	CMCCT, CAA, CCL
			XHB11.5.2. Explica razoadamente os trazos esenciais das políticas territoriais autonómicas.	CAA, CCL
Bloque 12. España en Europa e no mundo				
D, e g i l	B12.1. España: situación xeográfica; posición e localización dos territorios que conforman a unidade e a diversidade política.	B12.1. Definir a situación xeográfica de España no mundo, establecendo a súa posición e localizando os seus territorios.	XHB12.1.1. Localiza nun mapa as grandes áreas xeoeconómicas e sinala aquelas coas que España ten máis relación.	CMCCT, CAA, CCL, CD
			XHB12.1.2. Identifica aspectos salientables de España na situación mundial.	CMCCT, CAA, CCL, CD
			XHB12.1.3. Localiza a situación española entre as grandes áreas xeoeconómicas mundiais.	CMCCT, CAA, CCL, CD
D, e, g, i l	B12.2. España en Europa. Estrutura territorial. Contrastes físicos e socioeconómicos de Europa.	B12.2. Describir o continente europeo distinguindo a súa estrutura territorial e os contrastes físicos e socioeconómicos.	XHB12.2.1. Explica a posición de España na Unión Europea.	CMCCT, CAA, CCL
D, e, g i l	B12.3. Posición de España na Unión Europea. Políticas rexionais e de cohesión territorial.	B12.3. Identificar a posición de España na Unión Europea, enumerando as políticas rexionais e de cohesión territorial que se practican en Europa e que afectan a	XHB12.3.1. Extrae conclusións das medidas que a U.E.toma en política rexional e de cohesión territorial que afectan a España.	CMCCT, CAA, CCL
			XHB12.3.2. Comenta novas xornalísticas ou	CMCCT, CAA, CCL, CD

Xeografía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Colocriterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		España.	textos que explican a posición de España na Unión Europea.	
D, e, g, i l	B12.4. España no mundo. Globalización e diversidade no mundo.	B12.4. Definir a globalización e explicar os seus trazos.	XHB12.4.1. Identifica e describe os trazos da globalización con exemplificacións que afecten a España.	CMCCT, CAA, CCL CSC
D, e, g, i l	B12.5. Procesos de mundialización e desigualdades territoriais. Grandes eixes mundiais.	B12.5. Comparar os procesos de mundialización e diversidade territorial, resumindo as características de ambos.	XHB12.5.1. Confecciona cadros comparativos da aplicación a casos concretos dos conceptos de mundialización e de diversidade territorial.	CMCCT, CAA, CCL, CD
D, e, g i l	B12.6. Posición de España nas áreas socioeconómicas e xeopolíticas mundiais.	B12.6. Explicar as repercusións da inclusión de España en espazos socioeconómicos e xeopolíticos continentais e mundiais, utilizando fontes diversas baseadas en material bibliográfico ou en liña e en opinións expostas nos medios de comunicación social.	XHB12.6.1. Explica as repercusións da inclusión de España en espazos xeopolíticos e socioeconómicos continentais e mundiais a partir de distintas fontes de información xeográfica.	CMCCT, CAA, CCL, CD

5.4.4.1. Concreción para cada estándar da temporalización, o grao mínimo de consecución para superar a materia, as competencias clave, a ponderación, os procedementos e instrumentos de avaliación e os elementos transversais de Xeografía de 2º de Bac.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE.	TEMPORALIZACIÓN.			GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA.	COMPETENCIAS CLAVE	PONDERACIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.
	1ª Av	2ª Av	3ª Av				
XHB1.1.1. Describe a finalidade do estudo da	X			Describir cun mínimo de precisión a finalidade básica do	CMCCT, CAA		Procedementos de

xeografía, e as principais ferramentas de análise e os seus procedementos.			estudo da xeografía, e as principais ferramentas de análise e os seus procedementos mais destacables.	CCL, CD	0,81%	avaliación: Observación directa do traballo diario.
XHB1.2.1. Identifica as paisaxes xeográficas.	X		Identificar cun mínimo de exactitude as paisaxes xeográficas mais relevantes.	CMCCT, CAA,CCL.	0,81%	
XHB1.2.2. Enumera e describe as características das paisaxes xeográficas.	X		Enumerar cun mínimo de extensión as características das paisaxes xeográficas.	CMCCT, CAA	0,81%	
XHB1.3.1. Utiliza adecuadamente as ferramentas características da ciencia xeográfica.	X		Utilizar cun mínimo de criterio as ferramentas características básicas da ciencia xeográfica.	CMCCT, CAA, CD.	0,81%	Análise e valoración de actividades, exercicios, tarefas e traballos trimestrais individuais ou colaborativos.
XHB1.4.1. Extrae información do mapa topográfico mediante os procedementos de traballo do xeógrafo.	X		Extraer cun mínimo de rigor información básica do mapa topográfico mediante os procedementos de traballo do xeógrafo.	CMCCT, CAA CD	0,81%	
XHB1.4.2. Extrae a información de mapas e planos de diferentes escalas.	X		Extraer cun mínimo de rigor a información básica de mapas e planos de diferentes escalas.	CMCCT, CD	0,81%	
XHB1.5.1. Identifica nunha paisaxe as diferenzas entre paisaxe natural e cultural.	X		Identificar cun mínimo de exactitude nunha paisaxe as diferenzas mais relevantes entre paisaxe natural e cultural.	CMCCT, CAA, CCL, CD	0,81%	Valoración cualitativa (anotacións no diario do profesor) e cuantitativa do avance individual (cualificacións).
XHB1.6.1. Analiza e extrae conclusións da observación dun plano e dun mapa, comentando as características do espazo xeográfico.	X		Analizar de xeito sinxelo e extraer cun mínimo de coherencia conclusións básicas da observación dun plano e un mapa, comentando as características do espazo xeográfico.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,81%	
XHB2.1.1. Debuxa e sinala sobre un mapa físico de España as unidades do relevo español, comentando as súas características.	X		Debuxar e sinalar sobre un mapa físico de España cun mínimo de precisión as unidades mais relevantes do relevo español, comentando as súas principais características.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,82%	
XHB2.2.1. Identifica e representa nun mapa os elementos do relevo que son similares e diferentes do territorio peninsular e insular.	X		Identificar e representar nun mapa cun mínimo de criterio os principais elementos do relevo que son similares e diferentes do territorio peninsular e insular.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,82%	Instrumentos de avaliación:

XHB2.3.1. Enumera e describe os principais trazos do relevo de España.	X			Enumerar cun mínimo de extensión e describir cun mínimo de precisión os principais trazos do relevo de España.	CMCCT, CAA, CCL.	0,82%	Escala de observación
XHB2.4.1. Clasifica as unidades do relevo español segundo as súas características xeomorfolóxicas.	X			Clasificar cun mínimo de criterio as principais unidades do relevo español segundo as súas características xeomorfolóxicas.	CMCCT, CAA CCL	0,82%	
XHB2.5.1. Describe sumariamente nun mapa a evolución xeolóxica e a conformación do territorio español.	X			Describir cun mínimo de precisión, sumariamente, nun mapa a evolución xeolóxica do territorio español e a conformación esencial do territorio español.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,82%	Rexistro de traballo escrito
XHB2.6.1. Realiza un corte topográfico e explica o relevo que reflicte.	X			Realizar cun mínimo de precisión un corte topográfico e explicar cun mínimo de rigor o relevo que reflicte.	CMCCT, CAA, CCL CD.	0,82%	
XHB2.7.1. Enumera e describe os elementos constitutivos dos tipos de solo de España.	X			Enumerar cun mín. de orde e describir cun mín. de claridade os elementos constitutivos dos princ. tipos de solo de España.	CMCCT, CAA, CCL.	0,82%	
XHB2.7.2. Localiza nun mapa de España os tipos de solos peninsulares e insulares.	X			Localizar nun mapa de España cun mínimo de exactitude os principais tipos de solos peninsulares e insulares.	CMCCT CAA CCL CD	0,82%	Rexistro de observación de traballo na aula
XHB3.1.1. Localiza os climas nun mapa de España.	X			Localizar cun mínimo de certeza os principais climas nun mapa de España.	CMCCT CA CD	0,82%	Rexistro de expresión/exposición oral.
XHB3.2.1. Describe e compara os climas en España, enumerando os factores e os elementos característicos.	X			Describir cun mínimo de precisión e comparar cun mínimo de criterio os elementos esenciais dos principais climas en España, enumerando os factores e os elementos característicos mais relevantes.	CMCCT, CAA CCL CD	0,82%	
XHB3.3.1. Representa e comenta climogramas específicos de cada clima.	X			Representar cun mínimo de exactitude e comentar cun mínimo de coherencia climogramas específicos dos climas mais predominantes en España.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,82%	
XHB3.4.1. Comenta as características dos climas españois a partir dos seus climogramas	X			Comentar cun mínimo de coherencia as características básicas dos principais climas españois a partir dos seus climogramas	CMCCT, CAA	0,82%	Proba escrita

representativos.			representativos.	CCL, CD		
XHB3.5.1. Enumera os trazos dos tipos de tempo atmosférico reflectidos nas estacións climatolóxicas.	X		Enumerar cun mínimo de extensión os trazos mais relevantes dos tipos de tempo atmosférico reflectidos nas estacións climatolóxicas.	CMCCT, CAA, CCL, CD	0,82%	
XHB3.5.2. Identifica e interpreta nun mapa do tempo os elementos que explican os tipos de tempo atmosférico.	X		Identificar cun mínimo de exactitude e interpretar cun mínimo de rigor nun mapa do tempo os elementos mais relevantes que explican os tipos de tempo atmosférico.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,82%	Proba práctica
XHB3.6.1. Comenta un mapa do tempo de España distinguindo os elementos que explican o tipo de tempo característico da estación do ano correspondente.	X		Comentar cun mínimo de rigor/coherencia un mapa do tempo de España distinguindo os elementos mais relevantes que explican o tipo de tempo característico da estación do ano correspondente.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,82%	Rúbrica de exposición con ferramentas dixitais Rúbrica análise
XHB3.7.1. Analiza como afecta a España o cambio climático.	X		Analizar cun mínimo de profundidade os impactos fundamentais do cambio climático sobre España.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,82%	
XHB3.7.2. Extrae conclusións ambientais, utilizando gráficas e estatísticas que reflicten as chuvias torrenciais.	X		Extraer cun mínimo rigor conclusións ambientais básicas, utilizando gráficas e estatísticas que reflicten as chuvias torrenciais.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,82%	
XHB3.8.1. Identifica nun mapa os dominios vexetais, e describe e comenta as súas características.	X		Identificar cun mínimo de exactitude nun mapa os principais dominios vexetais, e describir cun mínimo de precisión e comentar cun mínimo de rigor as súas características básicas.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,82%	
XHB3.9.1. Ante unha paisaxe natural, identifica as formacións vexetais que aparezan.	X		Ante unha paisaxe natural, identificar cun mínimo de exactitude as formacións vexetais principais que aparezan.	CMCCT, CA, CD	0,82%	Rúbrica descrición
XHB3.9.2. Analiza razoadamente unha cliserie.	X		Analizar razoadamente cun mínimo de orde/criterio unha cliserie das que mais relevantes en España.	CMCCT, CAA, CCL, , CD,	0,82%	Rúbrica de expresión oral Rúbrica de procura de información
XHB4.1.1. Explica a diversidade hídrica en España.	X		Explicar cun mínimo de fluidez os trazos mais relevantes da diversidade hídrica en España.	CMCCT, CAA, CCL, CD.	0,82%	

XHB4.2.1. Localiza nun mapa de España as principais cuncas fluviais.	X			Localizar cun mínimo de exactitude, nun mapa de España, as cuncas fluviais predeterminadas como as mais relevantes.	CMCCT, CAA, CCL, CD.	0,82%	
XHB4.3.1. Relaciona os réximes hídricos dos cursos fluviais coas posibilidades de aproveitamento hídrico en España.	X			Relacionar cun mínimo de coherencia os réximes hídricos mais relevantes dos cursos fluviais coas posibilidades de aproveitamento hídrico en España.	CMCCT, CAA	0,82%	
XHB4.4.1. Localiza nun mapa as zonas húmidas españolas, e debate un aspecto de actualidade sobre este tema.	X			Localizar cun mínimo de exactitude, nun mapa, as principais zonas húmidas españolas e debater cun mínimo de coherencia un aspecto de actualidade sobre as mesmas.	CMCCT, CAA, CCL, CD	0,82%	
XHB4.5.1. Sitúa nun mapa da rede hidrográfica española os grandes encoros, e deduce consecuencias, analizando tamén as características climáticas.	X			Situar cun mínimo de exactitude, nun mapa da rede hidrográfica española básica, os grandes encoros, deducir cun mínimo de correlación as súas principais consecuencias e analizar cun mínimo de rigor as características climáticas mais relevantes.	CMCCT, CAA, CCL, CD	0,82%	Rúbrica de procura-análise de información
XHB4.5.2. Analiza e comenta gráficas e estatísticas que reflicten as épocas de seca en relación cun mapa de tipos de réximes fluviais dos ríos da Península Ibérica, e saca conclusións.	X			Analizar e comentar cun mínimo de profundidade/coherencia gráficas e estatísticas que reflicten as épocas de seca en relación cun mapa de tipos de réximes fluviais dos ríos da Península Ibérica, e sacar conclusións básicas cun mínimo de rigor.	CMCCT, CAA, CCL, CD	0,82%	Rúbrica de análise-comentario de documentos
XHB4.6.1. Selecciona imaxes e novas xornalísticas que reflictan a desigualdade hídrica española e a súa interacción coas actividades humanas.	X			Seleccionar cun mínimo de criterio imaxes e novas xornalísticas que reflictan as claves da desigualdade hídrica española e a súas interaccións coas actividades humanas mais destacables.	CMCCT, CAA, CCL, CD	0,82%	Rúbrica de procura de semellanzas / diferenzas.
XHB5.1.1. Distingue as características dos grandes conxuntos paisaxísticos españois.	X			Distinguir cun mínimo de claridade as características básicas dos grandes conxuntos paisaxísticos españois.	CMCCT, CAA, CCL, CD.	0,82%	
XHB5.1.2. Localiza no mapa as paisaxes naturais españolas e identifica as súas características.	X			Localizar con precisión, no mapa, as paisaxes naturais españolas mais relevantes e identificar cun mínimo de exactitude as súas principais características.	CMCCT, CAA, CCL, CSC	0,82%	

XHB5.2.1. Identifica e formula os problemas suscitados pola interacción entre persoa e natureza sobre as paisaxes.	X		Identificar e formular, cun mínimo de rigor os principais problemas suscitados pola interacción entre persoa e natureza sobre as paisaxes.	CMCCT, CAA CCL, CSC	0,82%	Rúbrica explicación Lista de cotexo Lista de cotexo para traballo en grupo
XHB5.2.2. Analiza algún elemento lexislador correctivo da acción humana sobre a natureza.	X		Analizar cun mínimo de profundidade algún elemento lexislador correctivo da acción humana sobre a natureza.	CMCCT, CAA CCL, CSC	0,82%	
XHB5.3.1. Diferenza as paisaxes humanizadas das naturais.	X		Diferenzar cun mínimo de claridade as paisaxes humanizadas das naturais..	CMCCT,CAA, CCL.	0,82%	
XHB5.4.1. Selecciona e analiza novas xornalísticas ou imaxes nas que se perciba a influencia do medio na actividade humana.	X		Seleccionar cun mínimo de criterio e analizar cun mínimo de rigor novas xornalísticas ou imaxes nas que se perciba as principais influencias do medio na actividade humana.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,82%	
XHB5.4.2. Selecciona e analiza a partir de distintas fontes de información novas xornalísticas ou imaxes nas que se perciba a influencia das persoas sobre o medio.	X		Seleccionar cun mínimo de criterio e analizar cun mínimo de rigor a partir de distintas fontes de información novas xornalísticas ou imaxes nas que se perciban as principais influencias das persoas sobre o medio.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,82%	
XHB5.4.3. Obtén e analiza a información que aparece nos medios de comunicación social referida á destrución do medio natural por parte do ser humano.	X		Obter cun mínimo de criterio e analizar cun mínimo de rigor información que aparece nos medios de comunicación social referida á destrución do medio natural por parte do ser humano.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,82%	Lista de cotexo para coavaliación (debate).
XHB5.5.1. Diferenza as paisaxes naturais españolas a partir de fontes gráficas e comenta imaxes representativas de cada unha das variedades de paisaxes naturais localizadas en medios de comunicación social, internet ou outras fontes bibliográficas.	X		Diferenciar cun mínimo de claridade as paisaxes naturais españolas mais relevantes, a partir de fontes gráficas, e comentar cun mínimo de rigor imaxes representativas das variedades de paisaxes naturais principais, localizadas en medios de comunicación social, internet ou outras fontes bibliográficas.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,82%	Lista de cotexo para autoavaliación
XHB6.1.1. Utiliza as ferramentas de estudo da poboación.	X		Utilizar cun mínimo de precisión as principais ferramentas de estudo da poboación.	CMCCT, CAA CD	0,82%	

XHB6.2.1. Comenta a pirámide actual de poboación española e compáraa con algunha dun período anterior ou de previsións futuras.	X		Comentar cun mínimo de rigor os aspectos básicos da pirámide actual de poboación española e comparalos cos dalgunha outra, dun período anterior ou de previsións futuras.	CMCCT, CAA, CCL, CD	0,81%	
XHB6.2.2. Distingue as pirámides de poboación na súa evolución histórica.	X		Distinguir cun mínimo de precisión as principais variacións nas pirámides de poboación na súa evolución histórica.	CMCCT, CAA, CCL CD.	0,81%	
XHB6.3.1. Aplica a teoría da transición demográfica ao caso español.	X		Aplicar cun mínimo de precisión a teoría da transición demográfica ao caso español.	CMCCT CAA, CCL CD.	0,81%	
XHB6.3.2. Elixir datos e taxas demográficas que amosen a configuración da poboación dun territorio.	X		Elixir cun mínimo de criterio datos e taxas demográficas mais relevantes que amosen a configuración da poboación dun territorio.	CMCCT, CAA, CCL CD.	0,81%	
XHB6.4.1. Comenta o mapa da densidade de poboación actual en España.	X		Comentar cun mínimo de rigor os aspectos mais relevantes do mapa da densidade de poboación actual en España.	CMCCT, CAA, CCL CD	0,81%	
XHB6.5.1. Explica os procesos migratorios antigos que afectan a España.	X		Explicar cun mínimo de fluidez os principais procesos migratorios antigos que afectan a España.	CMCCT, CAA, CCL CD.	0,81%	
XHB6.5.2. Identifica e analiza as migracións recentes.	X		Identificar cun mínimo de exactitude e analizar cun mínimo de rigor as principais migracións recentes.	CMCCT, CAA CCL CD	0,81%	
XHB6.5.3. Explica as relacións entre comunidades autónomas en relación coas migracións interiores.	X		Explicar cun mínimo de profundidade as relacións mais destacables entre comunidades autónomas en relación coas migracións interiores.	CMCCT, CAA CCL CD	0,81%	
XHB6.6.1. Compara e comenta a pob. das rexións que medran e as que diminúen a súa pob..	X		Comparar e comentar cun mínimo de rigor a pob. das rexións que mais medran e as que mais diminúen a súa pob..	CMCCT, CAA, CCL, CD.	0,81%	
XHB6.7.1. Analiza un gráfico da estrutura da poboación española.	X		Analizar cun mínimo de criterio un gráfico da estrutura da poboación española.	CMCCT, CAA, CCL, CD.	0,81%	

XHB6.8.1. Resolve problemas de demografía referidos ao cálculo de taxas de poboación.	X		Resolver cun mínimo de precisión os principais problemas de demografía referidos ao cálculo de taxas de poboación.	CMCCT, CAA, CCL, CD.	0,81%	
XHB6.9.1. Selecciona e analiza información sobre as perspectivas de futuro da poboación española.	X		Seleccionar cun mínimo de criterio e analizar cun mínimo de rigor información sobre as perspectivas de futuro mais destacables da poboación española.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,81%	
XHB6.10.1. Presenta e defende información sobre a poboación española salientando os aspectos máis significativos, utilizando gráficos, mapas, pirámides, etc., nunha presentación informática ou en exposicións en directo.	X		Presentar e defender cun mínimo de extensión/claridade información sobre a poboación española salientando os aspectos máis significativos, utilizando gráficos, mapas, pirámides, etc., nunha presentación informática ou en exposicións en directo.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,81%	
XHB7.1.1. Identifica as actividades agropecuarias e forestais	X		Identificar cun mínimo de exactitude as actividades agropecuarias e forestais.	CMCCT, CAA CCL CD.	0,81%	
XHB7.1.2. Diferenza as actividades do sector primario doutras actividades económicas.	X		Diferenciar cun mínimo de exactitude actividades do sector primario doutras actividades económicas.	CCL, CAA, CD	0,81%	
XHB7.2.1. Sitúa nun mapa a distribución dos principais aproveitamentos agrarios.	X		Situar cun mínimo de precisión nun mapa a distribución mais relevante dos principais aproveitamentos agrarios.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,81%	
XHB7.2.2. Achega os aspectos do pasado histórico que incidiron nas estruturas agrarias españolas.	X		Achegar cun mínimo de correlación os aspectos do pasado histórico que incidiron nas estruturas agrarias españolas.	CAA, CCL	0,81%	
XHB7.3.1. Selecciona e comenta imaxes que poñen de manifesto as características das paisaxes agrarias españolas.	X		Seleccionar e comentar cun mínimo de criterio/rigor imaxes que poñen de manifesto as características fundamentais das paisaxes agrarias españolas.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,81%	
XHB7.4.1. Define historicamente, de forma sumaria, a estrutura da propiedade.	X		Definir historicamente, cun mínimo de rigor e de forma sumaria, a estrutura da propiedade.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,81%	
XHB7.5.1. Identifica e analiza as características das paisaxes agrarias españolas.	X		Identificar e analizar cun mínimo de exactitude/rigor as características das paisaxes agrarias españolas.	CMCCT CAA, CCL CD.	0,81%	

XHB7.6.1. Achega datos ou gráficos de aspectos estruturais que expliquen o dinamismo dun sector agrario dado.	X		Achegar cun mínimo de extensión datos ou gráficos dos aspectos estruturais mais relevantes que expliquen o dinamismo dun sector agrario dado.	CMCCT, CAA CCL CD	0,81%	
XHB7.6.2. Comenta textos xornalísticos que expliquen a situación española na PAC.	X		Comentar cun mínimo de coherencia textos xornalísticos que expliquen os aspectos básicos da situación española na PAC.	CCL, CAA	0,81%	
XHB7.7.1. Establece as características e as peculiaridades da actividade pesqueira española e galega.	X		Establecer cun mínimo de certeza as características e as peculiaridades mais destacables da actividade pesqueira española e galega.	CMCCT, CAA CCL CD	0,81%	
XHB7.7.2. Selecciona e analiza novas xornalísticas que tratan problemas pesqueiros e identifica a súa orixe.	X		Seleccionar e analizar cun mínimo de extensión/rigor novas xornalísticas que tratan problemas pesqueiros mais relevantes e identificar a súa orixe.	CCL, CAA	0,81%	
. XHB7.8.1. Confecciona gráficos comparativos do peso específico no PIB das actividades agrarias, gandeiras, forestal e pesqueiras españolas fronte a outros sectores de actividade	X		Confeccionar cun mínimo de precisión gráficos básicos comparativos do peso específico no PIB das actividades agrarias, gandeiras, forestal e pesqueiras españolas fronte a outros sectores de actividade.	CMCCT, CAA CCL. CD	0,81%	
XHB8.1.1. Selecciona e analiza información sobre os problemas e a configuración da industria española.	X		Seleccionar e analizar cun mínimo de extensión/rigor información sobre os principais problemas e a configuración básica da industria española.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,81%	
XHB8.1.2. Establece un eixe cronolóxico para explicar a evolución histórica da industrialización española.	X		Establecer un eixe cronolóxico cun mínimo de criterio para explicar as principais fases da evolución histórica da industrialización española.	CCL, CAA CMCCT	0,81%	
XHB8.1.3. Selecciona e analiza imaxes que amosen a evolución histórica da industria española nunha zona concreta ou dun sector concreto.	X		Seleccionar e analizar cun mínimo de extensión/rigor imaxes que amosen os aspectos mais relevantes da evolución histórica da industria española nunha zona concreta ou dun sector concreto.	CCL, CAA CD,	0,81%	
XHB8.2.1. Relaciona o nacemento da industria e a localización de fontes de enerxía e materias	X		Relacionar cun mínimo de correlación o nacemento da industria e a localización de fontes de enerxía e materias	CMCCT, CAA,	0,81%	

primas en España.			primas en España.	CCL, CDC		
XHB8.3.1. Enumera as características da industria española e as súas diferenzas rexionais.	X		Enumerar cun mínimo de extensión/certeza as características mais destacables da industria española e as súas diferenzas rexionais mais relevantes.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,81%	
XHB8.3.2. Confecciona e analiza gráficas e estatísticas que expliquen as producións industriais.	X		Confeccionar e analizar cun mínimo de criterio/rigor gráficas e estatísticas que expliquen as producións industriais mais destacables.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,81%	
XHB8.4.1. Analiza e comenta paisaxes de espazos industriais.	X		Analizar e comentar cun mínimo de rigor/coherencia paisaxes de espazos industriais relevantes.	CMCCT, CAA CCL CD.	.0,81%	
XHB8.5.1. Sinala nun mapa os asentamentos industriais máis importantes, distinguindo entre os sectores industriais.	X		Sinalar cun mínimo de exactitude nun mapa os asentamentos industriais máis importantes, distinguindo entre os sectores industriais.	CCL, CD CAA	0,81%	
XHB8.5.2. Localiza e describe as rexións industriais e os eixes de desenvolvemento industrial.	X		Localizar e describir cun mínimo de exactitude/fluidez as principais rexións industriais e os eixes de desenvolvemento industrial mais destacables.	CCL, CAA CD	0,81%	
XHB8.5.3. Describe os eixes ou focos de desenvolvemento industrial, e as súas perspectivas de futuro.	X		Describir cun mínimo de rigor os mais destacables eixes ou focos de desenvolvemento industrial, e as súas principais perspectivas de futuro.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,81%	
XHB8.6.1. Describe as políticas industriais da Unión Europea e a súa influencia nas españolas.	X		Describir cun mínimo de rigor as políticas industriais mais relevantes da Unión Europea e a súa influencia nas españolas.	CMCCT, CAA CCL CD	0,81%	
XHB9.1.1. Identifica as características do sector terciario español.		X	Identificar cun mínimo de exactitude as características básicas do sector terciario español.	CMCCT, CAA CCL CD.	0,81%	
XHB9.2.1. Explica a incidencia do sector servizos para a economía española.		X	Explicar cun mínimo de certeza os aspectos mais destacables da incidencia do sector servizos para a economía española.	CMCCT, CAA CCL CD	0,81%	

XHB9.3.1. Describe como se articulan os medios de comunicación máis importantes de España (ferrocarrís, estradas, portos e aeroportos).		X	Describir cun mínimo de rigor como se articulan os medios de comunicación máis importantes de España (ferrocarrís, estradas, portos e aeroportos).	CMCCT, CAA CCL, CD	0,81%	
XHB9.3.2. Comenta sobre un mapa de transportes a transcendencia que este sector ten para articular o territorio.		X	Comentar sobre un mapa de transportes, cun mínimo de coherencia, os aspectos máis relevantes da transcendencia que este sector ten para articular o territorio.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,81%	
XHB9.3.3. Describe e analiza mapas que reflectan un sistema de transporte determinado.		X	Describir e analizar, cun mínimo de rigor, mapas que reflectan un sistema de transporte determinado.	CMCCT, CAA CCL CD.	0,81%	
XHB9.3.4. Distingue nun mapa os principais nodos de transporte español.		X	Distinguir nun mapa, cun mínimo de exactitude, os fundamentais nodos de transporte español.	CMCCT, CAA CCL, CD.	0,81%	
XHB9.3.5. Resolve problemas formulados nun caso específico sobre vías de comunicación no noso país.		X	Resolver cun mínimo de criterio os principais problemas formulados nun caso específico sobre vías de comunicación no noso país.	CMCCT, CAA CCL CD	0,81%	
XHB9.4.1. Comenta gráficas e estatísticas que expliquen o desenvolvemento comercial.		X	Comentar, cun mínimo de coherencia, gráficas e estatísticas que expliquen os aspectos básicos do desenvolvemento comercial.	CMCCT, CAA CCL CD		
XHB9.5.1. Analiza e explica as desigualdades do espazo turístico.		X	Analizar e explicar, cun mínimo de rigor/fluidez, as principais desigualdades do espazo turístico.	CMCCT, CAA CCL, CD.	0,81%	
XHB9.6.1. Comenta gráficas e estatísticas que expliquen o desenvolvemento turístico español.		X	Comentar cun mínimo de coherencia gráficas e estatísticas que expliquen os aspectos básicos do desenvolvemento turístico español.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,81%	
XHB9.6.2. Explica como articulan o territorio outras actividades terciarias.		X	Explicar cun mínimo de certeza como articulan o territorio outras actividades terciarias.	CMCCT, CAA CCL CD	0,81%	
XHB9.6.3. Analiza e comenta imaxes do espazo destinado a transportes, comercial ou		X	Analizar e comentar cun mínimo de rigor/coherencia imaxes do espazo destinado a transportes, comercial ou outras	CMCCT, CAA CCL, CD	0,81%	

outras actividades do sector servizos.			actividades do sector servizos.			
XHB9.7.1. Confecciona esquemas para analizar a influencia do sector servizos na economía e no emprego en España, a partir de imaxes que reflectan o seu impacto nunha paisaxe.		X	Confeccionar, cun mínimo de criterio, esquemas sinxelos para analizar aspectos básicos da influencia do sector servizos na economía e no emprego en España, a partir de imaxes que reflectan o seu impacto nunha paisaxe.	CMCCT, CAA CCL, CD, CSC	0,81%	
XHB10.1.1. Define cidade e achega exemplos.		X	Definir cidade cun mínimo de rigor e achegar exemplos, cun mínimo de extensión.	CMCCT, CAA, CCL.	0,81%	
XHB10.2.1. Analiza e explica o plano da cidade máis próxima ao lugar de residencia, ou a máis significativa.		X	Analizar e explicar, cun mínimo de rigor/certeza, os aspectos mais relevantes do plano da cidade máis próxima ao lugar de residencia, ou a máis significativa.	CMCCT, CAA, CCL, CD	0,81%	
XHB10.3.1. Identifica as características do proceso de urbanización.		X	Identificar cun mínimo de exactitude as principais características do proceso de urbanización.	CMCCT, CAA, CCL.	0,81%	
XHB10.3.2. Explica e propón exemplos de procesos de planificación urbana.		X	Explicar cun mínimo de precisión e propoñer exemplos, cun mínimo de extensión, de procesos de planificación urbana.	CAA, CCL	0,81%	
XHB10.4.1. Sinala a influencia histórica no plano das cidades españolas.		X	Sinalar, cun mínimo de rigor contextual, os aspectos mais relevantes da influencia histórica no plano das cidades españolas.	CMCCT, CAA CCL CD.	0,81%	
XHB10.4.2. Explica a morfoloxía urbana e sinala as partes dunha cidade sobre un plano desta.		X	Explicar cun mínimo de claridade a morfoloxía urbana e sinalar cun mínimo de exactitude as partes principais dunha cidade sobre un plano desta.	CCL, CD, CAA	0,81%	
XHB10.5.1. Comenta unha paisaxe urbana a partir dunha fonte gráfica.		X	Comentar cun mínimo de coherencia os aspectos mais relevantes dunha paisaxe urbana a partir dunha fonte gráfica.	CMCCT, CAA CCL CD	0,81%	
XHB10.5.2. Selecciona e analiza imaxes que expliquen a morfoloxía e a estrutura urbana		X	Seleccionar e analizar cun mínimo de criterio/rigor imaxes que expliquen a morfoloxía e a estrutura urbana dunha	CMCCT, CAA CCL, CD	0,81%	

dunha cidade coñecida.			cidade coñecida.			
XHB10.6.1. Explica a xerarquización urbana española.		X	Explicar cun mínimo de certeza as claves da xerarquización urbana española.	CMCCT, CCL	CAA	0,81%
XHB10.7.1. Describe e analiza as influencias mutuas entre a cidade e o espazo que a rodea.		X	Describir e analizar cun mínimo de rigor as influencias mutuas mais relevantes entre a cidade e o espazo que a rodea.	CMCCT, CCL.	CAA	0,81%
XHB10.8.1. Selecciona e analiza novas xornalísticas que amosen a configuración e a problemática do sistema urbano español.		X	Seleccionar e analizar, cun mínimo de criterio/rigor, novas xornalísticas que amosen a configuración e as problemáticas mais destacables do sistema urbano español.	CMCCT, CCL, CD	CAA	0,81%
XHB11.1.1. Localiza e explica nun mapa a organización territorial española, partindo do concello e da comunidade autónoma.		X	Localizar e explicar nun mapa, cun mínimo de exactitude/certeza a organización territorial española, partindo do concello e da comunidade autónoma.	CMCCT, CCL, CD	CAA	0,81%
XHB11.2.1. Explica a ordenación territorial española a partir de mapas históricos e actuais.		X	Explicar cun mínimo de rigor contextual a ordenación territorial española a partir de mapas históricos e actuais.	CMCCT, CCL CD.	CAA	0,81%
XHB11.2.2. Caracteriza a ordenación territorial establecida pola Constitución de 1978.		X	Caracterizar cun mínimo de certeza a ordenación territorial establecida pola Constitución de 1978, nos seus trazos esenciais.	CMCCT, CCL CD.	CAA	0,81%
XHB11.2.3. Compara a ordenación territorial actual e a da primeira metade do século XX.		X	Comparar cun mínimo de claridade a ordenación territorial actual e a da primeira metade do século XX.	CMCCT, CCL CD.	CAA	0,81%
XHB11.2.4. Distingue e enumera as comunidades autónomas, as principais cidades en cada unha e os países fronteirizos de España.		X	Distinguir e enumerar cun mínimo de exactitude/extensión as comunidades autónomas, as principais cidades en cada unha e os países fronteirizos de España.	CMCCT, CCL CD	CAA	0,81%
XHB11.3.1. Enumera os desequilibrios e os contrastes territoriais existentes na organización territorial española.		X	Enumerar cun mínimo de extensión os desequilibrios e os contrastes territoriais existentes mais relevantes, na organización territorial española.	CMCCT, CCL	CAA	0,81%
XHB11.4.1. Explica as políticas territoriais que practican as comunidades autónomas en		X	Explicar cun mínimo de profundidade as políticas territoriais mais relevantes que practican as comunidades autónomas	CMCCT, CCL	CAA	0,81%

aspectos concretos.			en aspectos concretos.			
XHB11.5.1. Distingue os símbolos que diferencian as comunidades autónomas.		X	Distinguir cun mínimo de certeza os principais símbolos que diferencian as comunidades autónomas.	CMCCT, CAA CCL	0,81%	
XHB11.5.2. Explica razoadamente os trazos esenciais das políticas territoriais autonómicas.		X	Explicar razoadamente, cun mínimo de profundidade, os trazos esenciais das políticas territoriais autonómicas.	CAA, CCL	0,81%	
XHB12.1.1. Localiza nun mapa as grandes áreas xeoeconómicas e sinala aquelas coas que España ten máis relación.		X	Localizar nun mapa, cun mínimo de exactitude, as principais grandes áreas xeoeconómicas e sinalar, cun mínimo de certeza, aquelas coas que España ten unha relación preferente.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,81%	
XHB12.1.2. Identifica aspectos salientables de España na situación mundial.		X	Identificar, cun mínimo de certeza, os principais aspectos salientables de España na situación mundial.	CMCCT, CAA CCL, CD.	0,81%	
XHB12.1.3. Localiza a situación española entre as grandes áreas xeoeconómicas mundiais.		X	Localizar cun mínimo de criterio a situación española entre as principais áreas xeoeconómicas mundiais.	CMCCT, CAA CCL CD.	0,81%	
XHB12.2.1. Explica a posición de España na Unión Europea.		X	Explicar cun mínimo de rigor contextual a posición de España na Unión Europea.	CMCCT, CAA CCL	0,81%	
XHB12.3.1. Extrae conclusións das medidas que a Unión Europea toma en política rexional e de cohesión territorial que afectan a España.		X	Extraer conclusións básicas, cun mínimo de correlación, das principais medidas que a Unión Europea toma en política rexional e de cohesión territorial que afectan a España.	CMCCT, CAA CCL	0,81%	
XHB12.3.2. Comenta novas xornalísticas ou textos que explican a posición de España na U. E..		X	Comentar cun mínimo de coherencia novas xornalísticas ou textos que explican a posición de España na Unión Europea.	CMCCT, CAA, CCL CD.	0,81%	
XHB12.4.1. Identifica e describe os trazos da globalización con exemplificacións que afecten a España.		X	Identificar e describir, cun mínimo de certeza/extensión, os principais trazos da globalización con exemplificacións que afecten a España.	CMCCT, CAA CCL CSC	0,81%	

XHB12.5.1. Confecciona cadros comparativos da aplicación a casos concretos dos conceptos de mundialización e de diversidade territorial.		X	Confeccionar cadros comparativos, cun mínimo de criterio, da aplicación a casos concretos dos conceptos de mundialización e de diversidade territorial.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,81%	
XHB12.6.1. Explica as repercusións da inclusión de España en espazos xeopolíticos e socioeconómicos continentais e mundiais a partir de distintas fontes de información xeográfica.		X	Explicar, cun mínimo de rigor, as principais repercusións da inclusión de España en espazos xeopolíticos e socioeconómicos continentais e mundiais a partir de distintas fontes de información xeográfica.	CMCCT, CAA CCL, CD	0,81%	

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES.	ELEMENTOS TRANSVERSAIS.						
	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV
XHB1.1.1. Describe a finalidade do estudo da xeografía, e as principais ferramentas de análise e os seus procedementos.		x					
XHB1.2.1. Identifica as paisaxes xeográficas.	x						
XHB1.2.2. Enumera e describe as características das paisaxes xeográficas.		x					
XHB1.3.1. Utiliza adecuadamente as ferramentas características da ciencia xeográfica.					x		
XHB1.4.1. Extrae información do mapa topográfico mediante os procedementos de traballo do xeógrafo.	x						
XHB1.4.2. Extrae a información de mapas e planos de diferentes escalas.	x						
XHB1.5.1. Identifica nunha paisaxe as diferenzas entre paisaxe natural e cultural.	x						
XHB1.6.1. Analiza e extrae conclusións da observación dun plano e dun mapa, comentando as características do espazo xeográfico.		x					

XHB2.1.1. Debuxa e sinala sobre un mapa físico de España as unidades do relevo español, comentando as súas características.		x					
XHB2.2.1. Identifica e representa nun mapa os elementos do relevo que son similares e diferentes do territorio peninsular e insular.		x					
XHB2.3.1. Enumera e describe os principais trazos do relevo de España.		x					
XHB2.4.1. Clasifica as unidades do relevo español segundo as súas características xeomorfolóxicas.		x					
XHB2.5.1. Describe sumariamente nun mapa a evolución xeolóxica e a conformación do territorio español.		x					
XHB2.6.1. Realiza un corte topográfico e explica o relevo que reflicte.		x					
XHB2.7.1. Enumera e describe os elementos constitutivos dos tipos de solo de España.		x					
XHB2.7.2. Localiza nun mapa de España os tipos de solos peninsulares e insulares.	x						
XHB3.1.1. Localiza os climas nun mapa de España.	x						
XHB3.2.1. Describe e compara os climas en España, enumerando os factores e os elementos característicos.		x					
XHB3.3.1. Representa e comenta climogramas específicos de cada clima.		x					
XHB3.4.1. Comenta as características dos climas españois a partir dos seus climogramas representativos.		x					
XHB3.5.1. Enumera os trazos dos tipos de tempo atmosférico reflectidos nas estacións climatolóxicas.		x					
XHB3.5.2. Identifica e interpreta nun mapa do tempo os elementos que explican os tipos de tempo atmosférico.	x						
XHB3.6.1. Comenta un mapa do tempo de España distinguindo os elementos que explican o tipo de tempo característico da estación do ano correspondente.		x					
XHB3.7.1. Analiza como afecta a España o cambio climático.							x
XHB3.7.2. Extrae conclusións ambientais, utilizando gráficas e estatísticas que reflicten as chuvias torrenciais.	x						
XHB3.8.1. Identifica nun mapa os dominios vexetais, e describe e comenta as súas características.	x						
XHB3.9.1. Ante unha paisaxe natural, identifica as formacións vexetais que aparecen.	x						
XHB3.9.2. Analiza razoadamente unha cliserie.		x					
XHB4.1.1. Explica a diversidade hídrica en España.		x					

XHB4.2.1. Localiza nun mapa de España as principais cuncas fluviais.	x						
XHB4.3.1. Relaciona os réximes hídricos dos cursos fluviais coas posibilidades de aproveitamento hídrico en España.	x						
XHB4.4.1. Localiza nun mapa as zonas húmidas españolas, e debate un aspecto de actualidade sobre este tema.						x	
XHB4.5.1. Sitúa nun mapa da rede hidrográfica española os grandes encoros, e deduce consecuencias, analizando tamén as características climáticas.		x					
XHB4.5.2. Analiza e comenta gráficas e estatísticas que reflicten as épocas de seca en relación cun mapa de tipos de réximes fluviais dos ríos da Península Ibérica, e saca conclusións.		x					
XHB4.6.1. Selecciona imaxes e novas xornalísticas que reflictan a desigualdade hídrica española e a súa interacción coas actividades humanas.			x				
XHB5.1.1. Distingue as características dos grandes conxuntos paisaxísticos españois.	x						
XHB5.1.2. Localiza no mapa as paisaxes naturais españolas e identifica as súas características.	x						
XHB5.2.1. Identifica e formula os problemas suscitados pola interacción entre persoa e natureza sobre as paisaxes.						x	x
XHB5.2.2. Analiza algún elemento lexislador correctivo da acción humana sobre a natureza.						x	x
XHB5.3.1. Diferenza as paisaxes humanizadas das naturais.	x						
XHB5.4.1. Selecciona e analiza novas xornalísticas ou imaxes nas que se perciba a influencia do medio na actividade humana.			x				
XHB5.4.2. Selecciona e analiza a partir de distintas fontes de información novas xornalísticas ou imaxes nas que se perciba a influencia das persoas sobre o medio.				x			x
XHB5.4.3. Obtén e analiza a información que apareza nos medios de comunicación social referida á destrución do medio natural por parte do ser humano.			x				x
XHB5.5.1. Diferenza as paisaxes naturais españolas a partir de fontes gráficas e comenta imaxes representativas de cada unha das variedades de paisaxes naturais localizadas en medios de comunicación social, internet ou outras fontes bibliográficas.			x	x			
XHB6.1.1. Utiliza as ferramentas de estudo da poboación.					x		
XHB6.2.1. Comenta a pirámide actual de poboación española e compáraa con algunha dun período anterior ou de previsións futuras.		x					
XHB6.2.2. Distingue as pirámides de poboación na súa evolución histórica.	x						
XHB6.3.1. Aplica a teoría da transición demográfica ao caso español.					x		

XHB6.3.2. Elixo datos e taxas demográficas que amosen a configuración da poboación dun territorio.					x		
XHB6.4.1. Comenta o mapa da densidade de poboación actual en España.		x					
XHB6.5.1. Explica os procesos migratorios antigos que afectan a España.		x					
XHB6.5.2. Identifica e analiza as migracións recentes.	x	x					
XHB6.5.3. Explica as relacións entre comunidades autónomas en relación coas migracións interiores.		x					
XHB6.6.1. Compara e comenta a poboación das rexións que medran e as que diminúen a súa poboación.		x					
XHB6.7.1. Analiza un gráfico da estrutura da poboación española.		x					
XHB6.8.1. Resolve problemas de demografía referidos ao cálculo de taxas de poboación.					x		
XHB6.9.1. Selecciona e analiza información sobre as perspectivas de futuro da poboación española.		x		x			
XHB6.10.1. Presenta e defende información sobre a poboación española salientando os aspectos máis significativos, utilizando gráficos, mapas, pirámides, etc., nunha presentación informática ou en exposicións en directo.		x		x	x		
XHB7.1.1. Identifica as actividades agropecuarias e forestais.	x						
XHB7.1.2. Diferenza as actividades do sector primario doutras actividades económicas.		x					
XHB7.2.1. Sitúa nun mapa a distribución dos principais aproveitamentos agrarios.		x					
XHB7.2.2. Achega os aspectos do pasado histórico que incidiron nas estruturas agrarias españolas.		x					
XHB7.3.1. Selecciona e comenta imaxes que poñen de manifesto as características das paisaxes agrarias españolas.		x			x		
XHB7.4.1. Define historicamente, de forma sumaria, a estrutura da propiedade.		x					
XHB7.5.1. Identifica e analiza as características das paisaxes agrarias españolas.		x					
XHB7.6.1. Achega datos ou gráficos de aspectos estruturais que expliquen o dinamismo dun sector agrario dado.				x			
XHB7.6.2. Comenta textos xornalísticos que expliquen a situación española na PAC.		x	x				
XHB7.7.1. Establece as características e as peculiaridades da actividade pesqueira española e galega.		x					
XHB7.7.2. Selecciona e analiza novas xornalísticas que tratan problemas pesqueiros e identifica a súa orixe.	x		x				

XHB7.8.1. Confecciona gráficos comparativos do peso específico no PIB das actividades agrarias, gandeiras, forestal e pesqueiras españolas fronte a outros sectores de actividade.					x		
XHB8.1.1. Selecciona e analiza información sobre os problemas e a configuración da industria española.		x					
XHB8.1.2. Establece un eixe cronolóxico para explicar a evolución histórica da industrialización española.		x					
XHB8.1.3. Selecciona e analiza imaxes que amosen a evolución histórica da industria española nunha zona concreta ou dun sector concreto.		x	x				
XHB8.2.1. Relaciona o nacemento da industria e a localización de fontes de enerxía e materias primas en España.		x					
XHB8.3.1. Enumera as características da industria española e as súas diferenzas rexionais.		x					
XHB8.3.2. Confecciona e analiza gráficas e estatísticas que expliquen as producións industriais.					x		
XHB8.4.1. Analiza e comenta paisaxes de espazos industriais.		x					
XHB8.5.1. Sinala nun mapa os asentamentos industriais máis importantes, distinguindo entre os sectores industriais.	x						
XHB8.5.2. Localiza e describe as rexións industriais e os eixes de desenvolvemento industrial.		x					
XHB8.5.3. Describe os eixes ou focos de desenvolvemento industrial, e as súas perspectivas de futuro.		x					
XHB8.6.1. Describe as políticas industriais da Unión Europea e a súa influencia nas españolas.		x					
XHB9.1.1. Identifica as características do sector terciario español.	x						
XHB9.2.1. Explica a incidencia do sector servizos para a economía española.		x					
XHB9.3.1. Describe como se articulan os medios de comunicación máis importantes de España (ferrocarrís, estradas, portos e aeroportos).		x					
XHB9.3.2. Comenta sobre un mapa de transportes a transcendencia que este sector ten para articular o territorio.		x					
XHB9.3.3. Describe e analiza mapas que reflectan un sistema de transporte determinado.		x					
XHB9.3.4. Distingue nun mapa os principais nodos de transporte español.	x						
XHB9.3.5. Resolve problemas formulados nun caso específico sobre vías de comunicación no noso país.					x		
XHB9.4.1. Comenta gráficas e estatísticas que expliquen o desenvolvemento comercial.		x					
XHB9.5.1. Analiza e explica as desigualdades do espazo turístico.		x					

XHB9.6.1. Comenta gráficas e estatísticas que expliquen o desenvolvemento turístico español.		x					
XHB9.6.2. Explica como articulan o territorio outras actividades terciarias.		x					
XHB9.6.3. Analiza e comenta imaxes do espazo destinado a transportes, comercial ou outras actividades do sector servizos.		x	x	x			
XHB9.7.1. Confecciona esquemas para analizar a influencia do sector servizos na economía e no emprego en España, a partir de imaxes que reflectan o seu impacto nunha paisaxe.		x			x		
XHB10.1.1. Define cidade e achega exemplos.		x					
XHB10.2.1. Analiza e explica o plano da cidade máis próxima ao lugar de residencia, ou a máis significativa.		x					
XHB10.3.1. Identifica as características do proceso de urbanización.	x						
XHB10.3.2. Explica e propón exemplos de procesos de planificación urbana.					x		
XHB10.4.1. Sinala a influencia histórica no plano das cidades españolas.	x						
XHB10.4.2. Explica a morfoloxía urbana e sinala as partes dunha cidade sobre un plano desta.		x					
XHB10.5.1. Comenta unha paisaxe urbana a partir dunha fonte gráfica.		x					
XHB10.5.2. Selecciona e analiza imaxes que expliquen a morfoloxía e a estrutura urbana dunha cidade coñecida.		x					
XHB10.6.1. Explica a xerarquización urbana española.		x					
XHB10.7.1. Describe e analiza as influencias mutuas entre a cidade e o espazo que a rodea.		x					
XHB10.8.1. Selecciona e analiza novas xornalísticas que amosen a configuración e a problemática do sistema urbano español.		x	x				
XHB11.1.1. Localiza e explica nun mapa a organización territorial española, partindo do concello e da comunidade autónoma.	x					x	
XHB11.2.1. Explica a ordenación territorial española a partir de mapas históricos e actuais.		x				x	
XHB11.2.2. Caracteriza a ordenación territorial establecida pola Constitución de 1978.		x				x	
XHB11.2.3. Compara a ordenación territorial actual e a da primeira metade do século XX.		x					
XHB11.2.4. Distingue e enumera as comunidades autónomas, as principais cidades en cada unha e os países fronteirizos de España.	x	x					
XHB11.3.1. Enumera os desequilibrios e os contrastes territoriais existentes na organización territorial española.		x					

XHB11.4.1. Explica as políticas territoriais que practican as comunidades autónomas en aspectos concretos.		x					
XHB11.5.1. Distingue os símbolos que diferencian as comunidades autónomas.	x					x	
XHB11.5.2. Explica razoadamente os trazos esenciais das políticas territoriais autonómicas.		x					
XHB12.1.1. Localiza nun mapa as grandes áreas xeoeconómicas e sinala aquelas coas que España ten máis relación.	x	x					
XHB12.1.2. Identifica aspectos salientables de España na situación mundial.	x						
XHB12.1.3. Localiza a situación española entre as grandes áreas xeoeconómicas mundiais.	x						
XHB12.2.1. Explica a posición de España na Unión Europea.		x					
XHB12.3.1. Extrae conclusións das medidas que a Unión Europea toma en política rexional e de cohesión territorial que afectan a España.					x		
XHB12.3.2. Comenta novas xornalísticas ou textos que explican a posición de España na Unión Europea.		x	x				
XHB12.4.1. Identifica e describe os trazos da globalización con exemplificacións que afecten a España.	x	x					
XHB12.5.1. Confecciona cadros comparativos da aplicación a casos concretos dos conceptos de mundialización e de diversidade territorial.					x		
XHB12.6.1. Explica as repercusións da inclusión de España en espazos xeopolíticos e socioeconómicos continentais e mundiais a partir de distintas fontes de información xeográfica.		x					

5.4.5. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS

O tratamento metodolóxico da materia debe axustarse ao nivel competencial inicial do alumnado, respectando ritmos e estilos de aprendizaxe que teñan en conta a atención á diversidade. A materia de Xeografía permite desenvolver metodoloxías activas, nas que o traballo individual e cooperativo estean permanentemente presentes, con elaboración de diferentes tipos de materiais, integrando de forma especial as tecnoloxías da información e da comunicación.

Como traballar de xeito competencial na aula supón que o docente pasa a ser un xestor de coñecemento do alumnado: Por un lado o alumnado, se ben a finalidade da área é adquirir coñecementos esenciais que se inclúen no currículo básico, deberá desenvolver actitudes conducentes á reflexión e análise sobre os aspectos máis relevantes da xeografía física e humana de España, das súas vantaxes e das implicacións éticas. Para posibilitalo necesitamos certo grao de adestramento individual e traballo reflexivo de procedementos básicos da materia: a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, o análise-comentario, a argumentación en público e a comunicación audiovisual. Por outro lado, cada alumno parte dunhas potencialidades que definen as súas intelixencias predominantes, enriquecer as tarefas con actividades, que se desenvolvan desde a teoría das intelixencias múltiples, facilita que todos os escolares poidan chegar a comprender os contidos que pretendemos adquirir para o desenvolvemento dos obxectivos de aprendizaxe.

Nesta materia é indispensable a vinculación a contextos reais, así como xerar posibilidades de aplicación dos contidos adquiridos. Para iso, as tarefas competenciais facilitan este aspecto, que se podería complementar con proxectos de aplicación dos contidos.

Os membros do Departamento que imparten esta materia optamos por un modelo de aprendizaxe significativo ou aprendizaxe por descubrimento, centrado en tres principios básicos: "aprender a aprender", busca da autonomía e o conflito cognitivo. Empregaremos unha metodoloxía activa, que permita ao alumnado implicarse nas tarefas que estea a realizar, utilizando procedementos variados que dotan á clase de dinamismo e axilidade. Como consideramos que o alumnado debe ser protagonista destacado no proceso de ensino-aprendizaxe, fomentaremos as actividades interactivas e procuraremos abandonar métodos pedagóxicos de carácter dirixista, orientados á fixación de verdades academicamente incuestionábeis e as actitudes individualistas competitivas.

Esta proposta metodolóxica terá como premisas clave: O coñecemento integral dos alumnos. A comunicación fluída profesor/alumnos. A integración do alumno no grupo e na sociedade. A transmisión rigorosa da información. O estímulo da curiosidade e do interese. A responsabilidade e o rigor. O espírito crítico e a independencia intelectual. A participación activa na elección, planeamento e execución das actividades. A aposta polo ensino participativo/cooperativo. O respecto a multiculturalidade e a atención a diversidade. O emprego das Tics. A máxima integración da xeografía, a historia e a arte. O fomento da interdisciplinaridade. O autocontrol.

A finalidade última será que os/as alumnos/as sexan progresivamente capaces de aprender de xeito autónomo/cooperativo.

O punto de partida do proceso de aprendizaxe será sempre o nivel de desenvolvemento do alumnado, desde o que se van emprender os novos aprendizaxes.

No proceso de aprendizaxe daremos prioridade ao emprego das Tics, tanto a través de presentacións de Power Point como de acceso a páxinas Web; á comprensión dos contidos, fronte ao seu aprendizaxe mecánico; á reflexión persoal, sobre o traballo realizado, e a elaboración de conclusións, relativas aos temas tratados.

Para desenvolver esta opción metodolóxica, faremos uso de diversas variantes estratéxicas, como o recurso a: presentar fenómenos discrepantes, suscitar conflitos conceptuais, solicitar estudos monográficos, propoñer análises/comentarios, reclamar observacións/valoracións críticas da información, esixir tratamento rigoroso da información, organizar debates entre alumnos ou introducir aprendizaxe cooperativo.

5.4.6. CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO

5.4.6.1. CRITERIOS SOBRE O PROCESO DE AVALIACIÓN E AS MEDIDAS INDIVIDUAIS/COLECTIVAS A ADOPTAR:

O proceso de avaliación será continuo e a avaliación levarase a cabo tendo en conta os diferentes elementos que constitúen o currículo, é dicir, as competencias claves, os estándares de aprendizaxe avaliábeis os obxectivos, os contidos e os criterios de avaliación.

No referente a avaliación inicial, deseñada en coordinación co equipo docente, realizárase nas primeiras sesións do curso e terá como obxectivo: coñecer o estado inicial dos niveis, características y necesidades das alumnas e alumnos (as actitudes fronte a área e aos grandes temas que se poden tratar desde un punto de vista disciplinar, as capacidades en relación aos procedementos básicos da aprendizaxe, nivel de dominio dos procedementos centrais da materia, grados de dominio dos conceptos relacionados coa materia), facer aflorar as deficiencias e as expectativas e intereses de alumnas e alumnos). Esta información permitiranos valorar o punto de partida do grupo/de cada alumno en particular e precisámola para poder tomar unha serie de decisións relativas a planificar e programar as actividades docentes, adoptar medidas de atención a diversidade na aula e elixir as estratexias metodolóxicas a empregar.

Entre os posibles instrumentos válidos para recoller a información relevante para esta avaliación inicial optamos por empregar: probas escritas e orais, debates en grupo, simulación de situacións, rexistros de observación, entrevistas, autoavaliación.

No proceso avaliativo existirán tres sesións de avaliación e a última destas coincidirá coa avaliación final ordinaria.

No referente a aqueles alumnos/as que precisen actividades de recuperación, reforzo ou ampliación:, programaranse, en calquera momento da avaliación, atendendo ás necesidades concretas e poñendo ao alumnado a realización de traballos, exercicios, exposicións en clase ou probas escritas.

No referente a avaliación final extraordinaria de setembro o alumnado, que non acade cualificación positiva na avaliación ordinaria de xuño, deberá realizar unha proba escrita extraordinaria, que terá en conta os mínimos esixibles programados.

5.4.6.2. CRITERIOS SOBRE ESTRUCTURA E CUALIFICACIÓN DAS PROBAS ESCRITAS, PONDERACIÓN E REDONDEO.

En relación ás probas escritas, estas manterán a seguinte estrutura e cualificación: Definir catro termos xeográficos (2 pts). Desenvolver unha pregunta práctica consistente na localización, lectura, interpretación, explicación e análise crítica dun documento gráfico relacionado coas destrezas e habilidades xeográficas fundamentais (4 pts). Desenvolver unha cuestión teórica (4 pts).

No caso de falta de asistencia non xustificada, a estas probas, cualificarase con Insuficiente cero (a non asistencia só poderá xustificarse mediante documentación oficial). No referente ás condutas fraudulentas nunha proba escrita (copiar... utilizando calquera medio): implicarán a retirada inmediata da proba e a súa cualificación con Insuficiente cero.

En canto a ponderación: esta ven recollida nos apartados sobre concreción de estándares, competencias, instrumentos para avaliar e elementos transversais

En relación ao redondeo: as cualificacións parciais (das probas escritas e orais, as evidencias observables...) redondearanse á décima superior (cando sexa igual ou superior a metade da décima inferior) e á inferior no caso contrario. As cualificacións medias da avaliación redondearanse a unidade superior (cando sexa igual ou superior a metade da unidade inferior) e á inferior no caso contrario.

Con respecto ao alumnos/a que, transcorridas as tres avaliacións, non alcance os graos mínimos de consecución: deberá realizar unha proba final ordinaria escrita, nas últimas sesións lectivas, que integrará cuestións relacionadas cos graos mínimos de consecución da materia, relacionados cos estándares de aprendizaxe non alcanzados. Esta proba respectará a seguinte estrutura e cualificación: Definir catro termos xeográficos (2 pts). Desenvolver unha pregunta práctica consistente na localización, lectura, interpretación, explicación e análise crítica dun documento gráfico relacionado coas destrezas e habilidades xeográficas fundamentais (4 pts). Desenvolver unha cuestión teórica (4 pts)

No referente ao alumno/a que non alcance os graos mínimos de consecución programados, na avaliación ordinaria: poderá facelo na proba extraordinaria do mes de setembro, que respectará a estrutura da proba escrita final ordinaria e que terá en conta a totalidade dos graos mínimos de consecución programados.

No referente ao redondeo: as cualificacións das probas e do traballo individual e colectivo redondearanse a décima superior (cando sexa superior a metade da décima inferior) e a inversa no caso contrario e as cualificacións medias de cada avaliación redondearanse a unidade superior (cando sexa superior a metade da unidade inferior) e a inversa no caso contrario.

5.4.7. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.

Avaliación do proceso de ensino e de práctica docente.	Escala.			
Proceso de ensino:	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado?				

2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreza a aprendizaxe?				
3. Conseguiuse motivar para conseguir a súa actividade intelectual e física?				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado?				
5. Contouse co apoio e implicación das familias no traballo do alumnado?				
6. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado?				
7. Tomouse algunha medida curricular para atender al alumnado con NEAE?				
8- Tomouse algunha medida organizativa para atender al alumnado con NEAE?				
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado?				
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación?				
11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula?				
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo?				

Práctica docente:	1	2	3	4
1. Como norma xeral fanse explicacións xerais para todo o alumnado				
2. Ofrécese a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa?				
3. Elabóranse actividades de distinta dificultade atendendo á diversidade				
4. Elabóranse probas de avaliación de distinta dificultade para os alumnos con NEAE?				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar?				
6. Intercálase o traballo individual e en equipo?				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura e de comprensión e expresión oral?				
8. Incorporáanse as TIC aos procesos de ensino - aprendizaxe				

9. Préstase atención aos temas transversais vinculados a cada estándar?				
10. Ofrécese ao alumnado de forma inmediata os resultados das probas/exames,etc?				
11. Coméntase co alumnado os fallos máis significativos das probas /exames, etc?				
12. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus fallos?				
13. Cal é o grao de implicación nas funcións de titoría e orientación do profesorado?				
14. . As medidas de apoio, reforzo, etc establécense vinculadas aos estándares?				
15 Avalíase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación,.. ?				

5.5. PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

HISTORIA DE ESPAÑA

2º Bacharelato

5.5.1. INTRODUCCIÓN.

O estudo da historia de España é esencial para o coñecemento e comprensión non só do noso pasado senón tamén do mundo actual. Non menos importante é o carácter formativo da materia de Historia de España, xa que desenvolve capacidades e técnicas intelectuais propias do pensamento abstracto e formal, tales como a observación, a análise, a interpretación, a capacidade de comprensión e o sentido crítico. Por outra banda, a historia contribúe decisivamente á formación de cidadáns e cidadás responsables, conscientes dos seus dereitos e das súas obrigas, así como da herdanza recibida e do seu compromiso coas xeracións futuras.

Historia de España de segundo curso de bacharelato pretende ofrecer unha visión de conxunto dos procesos históricos fundamentais dos territorios que configuran o actual Estado español, prestando, cando cumpra, unha especial atención a Galicia, pero sen esquecer por iso a súa pluralidade interna e a súa pertenza a outros ámbitos máis amplos, coma o europeo e o iberoamericano. Neste sentido, a materia recolle, na análise dos procesos históricos, tanto os aspectos compartidos como os diferenciais.

Concibida como materia común para todas as modalidades de bacharelato, ofrécelles aos alumnos e ás alumnas que chegan á vida adulta a posibilidade de coñeceren a historia de España de xeito continuo e sistemático. Na distribución cronolóxica dos contidos outórgaselle unha maior importancia ao coñecemento da historia contemporánea, sen renunciar

por iso aos referidos ás etapas anteriores, pois en grande medida a pluralidade da España actual só é comprensible se nos remontamos a procesos e feitos que teñen a súa orixe nun pasado remoto. Deste xeito, dedícase un primeiro bloque aos comezos da nosa historia, desde os primeiros humanos á monarquía visigoda; o segundo refírese á Idade Media, desde a conquista musulmá da Península; os dous seguintes estudan a Idade Moderna, ata as vésperas da Revolución Francesa; e os oito restantes a Idade Contemporánea.

A través do estudo da Historia de España, o alumnado deberá adquirir determinados valores e hábitos de comportamento, como a actitude crítica cara ás fontes, o recoñecemento da diversidade de España ou a valoración do patrimonio cultural e histórico recibido. Así mesmo, tal estudo deberá contribuír a fomentar unha especial sensibilidade cara á sociedade do presente e a súa problemática, que anime a adoptar unha actitude responsable e solidaria coa defensa da liberdade, a igualdade de entre homes e mulleres, os dereitos humanos, a non-discriminación e os valores democráticos.

5.5.2. CONTRIBUCIÓN DA HISTORIA DE ESPAÑA AO LOGRO DAS COMPETENCIAS CLAVE.

A materia é rica en achegas ao coñecemento competencial. As competencias clave sociais e cívicas, e de conciencia e expresións culturais reciben un tratamento moi específico relacionado cos contidos que son propios da historia de España. Ademais, as competencias lingüística, dixital e de aprender a aprender están presentes de maneira constante na súa vertente máis instrumental, e deben impregnar todo o que sexa posible o desenvolvemento curricular da materia. O traballo competencial matemático e en ciencias e tecnoloxía trátase de xeito puntual. A competencia clave de sentido de iniciativa e espírito emprendedor debe estar moi presente nas vertentes máis actitudinais e competenciais da materia.

5.5.3. GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA DE HISTORIA DE ESPAÑA.2º BAC

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA DE HISTORIA DE ESPAÑA DE 2º BAC.	
1.	Procurar, cun mínimo de extensión e rigor, información de interese (en libros e internet) sobre a importancia cultural e artística dun personaxe historicamente salientable, un feito ou un proceso histórico.
2.	Representar unha liña do tempo, cun mínimo de orde, situando nunha ringleira varios dos principais acontecementos relativos a determinados feitos ou procesos históricos.
3.	Responder, cun mínimo de coherencia, a cuestións propostas a partir de fontes históricas e historiográficas.
4.	Distinguir, cun mínimo de certeza, o carácter das fontes históricas como proba para responder ás preguntas que se formulan os/as historiadores/as.
5.	Explicar, cun mínimo de rigor, as diferenzas entre a economía e a organización social do Paleolítico e do Neolítico, e as causas do cambio.
6.	Identificar, cun mínimo de claridade, as diferenzas entre unha imaxe de pintura cantábrica e outra de pintura levantina.
7.	Descibir, cun mínimo de precisión, os avances no coñecemento das técnicas metalúrxicas e explica as súas repercusións.
8.	Resumir, cun mínimo de criterio, as características principais do reino de Tartesos e cita as fontes históricas para o seu coñecemento.
9.	Explicar, cun mínimo de fluidez, o diferente nivel de desenvolvemento das áreas celta e ibérica en vésperas da conquista romana en relación coa influencia recibida dos indoeuropeos, o reino de Tartesos e os colonizadores fenicios e gregos..

10. Debuxar, cun mínimo de exactitude, un mapa esquemático da Península Ibérica e delimita nel as áreas ibérica e celta.
11. Definir, cun mínimo de rigor, o concepto de romanización e describe os medios empregados para levala a cabo.
12. Comparar, cun mínimo de correlación, o grao de romanización dos territorios peninsulares.
13. Resumir, cun mínimo de extensión, as características da monarquía visigoda e explicar, cun mínimo de rigor, por que alcanzou tanto poder a igrexa e a nobreza..
14. Procurar, cun mínimo de criterio, información de interese (en libros e internet) sobre o mantemento cultural e artístico do legado romano na España actual, e elaborar, cun mínimo de claridade, unha breve exposición.
15. Representar, cun mínimo de orde, unha liña do tempo desde 250 a.C. ata 711 d.C., e situar, cun mínimo de precisión, nela os principais acontecementos históricos.
16. Responder, cun mínimo de correlación, a cuestións ou situacións, partindo dunha fonte historiográfica.
17. Explicar, cun mínimo de rigor contextual, as causas da invasión musulmá e da súa rápida ocupación da Península.
18. Representar, cun mínimo de orde, unha liña do tempo desde 711 ata 1474 e situar, cun mínimo de precisión, nunha ringleira os principais acontecementos relativos a Al-Andalus e noutra os relativos aos reinos cristiáns.
19. Describir, con rigor, a evolución política de Al-Andalus..
20. Resumir , cun mínimo de claridade, os cambios económicos, sociais e culturais principais introducidos polos musulmáns en Al-Andalus.
21. Describir, cun mínimo de exactitude, as grandes etapas e as causas xerais que conducen ao mapa político da Península Ibérica ao remate da Idade Media.
22. Explicar, cun mínimo de profundidade, a orixe das Cortes nos reinos cristiáns e as súas principais funcións.
23. Comparar, cun mínimo de criterio, a organización política da coroa de Castela, a de Aragón e o reino de Navarra ao remate da Idade Media..
24. Comentar, cun mínimo de profundidade, o ámbito territorial e as características de cada sistema de repoboación, así como as súas causas e as súas consecuencias.
25. Describir, cun mínimo de precisión, as grandes fases da evolución económica dos territorios cristiáns durante a Idade Media.
26. Explicar, cun mínimo de fluidez, a orixe e as características do réxime señorial e a sociedade estamental no ámbito cristián.
27. Describir, cun mínimo de correlación, as claves dos centros de tradución.
28. Procurar, cun mínimo de extensión, información de interese (en libros e internet) sobre a importancia cultural e artística do Camiño de Santiago.
29. Definir, cun mínimo de rigor, o concepto de unión dinástica aplicado a Castela e Aragón en tempos dos Reis Católicos e describir, cun mínimo de precisión, as características do novo Estado.

30. Explicar, cun mínimo de coherencia, as causas e as consecuencias dos feitos máis relevantes de 1492.
31. Analizar , cun mínimo de profundidade, as relacións dos Reis Católicos con Portugal e os obxectivos que perseguían.
32. Comparar, cun mínimo de criterio, os imperios territoriais de Carlos I e de Filipe II, e explica os problemas que provocaron.
33. Explicar, cun mínimo de claridade, a expansión colonial en América e no Pacífico durante o século XVI.
34. Analizar, cun mínimo de profundidade, a política respecto a América no século XVI e as súas consecuencias para España, Europa e a poboación americana.
35. Describir, cun mínimo de correlación, a práctica do valemto e os seus efectos na crise da monarquía.
36. Explicar, cun mínimo de rigor contextual, os principais proxectos de reforma do Conde Duque de Olivares
37. Analizar, cun mínimo de profundidade, as causas da guerra dos Trinta Anos e as súas consecuencias para a monarquía hispánica e para Europa.
38. Comparar e comentar,cun mínimo de rigor, as rebelións de Cataluña e Portugal de 1640.
39. Explicar, cun mínimo de coherencia, os principais factores da crise demográfica e económica do século XVII, e as súas consecuencias
40. Representar, cun mínimo de orde, unha liña do tempo desde 1474 ata 1700, e situar nela, cun mínimo de precisión, os principais acontecementos históricos.
41. Procurar, cun mínimo de extensión, información de interese (en libros e internet) e elaborar, cun mínimo de criterio, unha breve exposición sobre os seguintes pintores do Século de Ouro español: El Greco, Ribera, Zurbarán, Velázquez e Murillo.
42. Explicar, cun mínimo de exactitude, as causas da Guerra de Sucesión Española e a composición dos bandos en conflito.
43. Representar, cun mínimo de orde, unha liña do tempo desde 1700 ata 1788, e situar nela, cun mínimo de precisión, os principais acontecementos históricos.
44. Detallar, cun mínimo de precisión, as características da nova orde europea xurdida da Paz de Utrecht e o papel de España nela.
45. Definir, cun mínimo de rigor, rigor, os decretos de nova planta e explicar, cun mínimo de profundidade, a súa importancia na configuración do novo Estado borbónico.
46. Elaborar, cun mínimo de claridade, un esquema comparativo do modelo político dos Austrias e dos Borbóns.
47. Explicar, cun mínimo de profundidade, as medidas que adoptaron ou proxectaron os primeiros Borbóns para sanear a Facenda Real.
48. Describir, cun mínimo de correlación, as relacións Igrexa-Estado e as causas da expulsión dos xesuítas.
49. Comparar, cun mínimo de criterio, a evolución demográfica do século XVIII coa da centuria anterior.
50. Desenvolver, cun mínimo de profundidade, os principais problemas da agricultura e as medidas impulsadas por Carlos III neste sector.

51. Explicar, cun mínimo de rigor, a política industrial da monarquía e as medidas adoptadas respecto ao comercio con América.
52. Especificar, cun mínimo de precisión, as causas da engalaxe económica de Cataluña no século XVIII.
53. Comentar, cun mínimo de fluidez, as ideas fundamentais da Ilustración e definir, cun mínimo de rigor, o concepto de despotismo ilustrado.
54. Razoar, cun mínimo de criterio, a importancia das Sociedades Económicas de Amigos do País e da prensa periódica na difusión dos valores da Ilustración.
55. Resumir, cun mínimo de rigor contextual, os cambios que experimentan as relacións entre España e Francia desde a Rev. Francesa ata o comezo da Guerra de Independencia.
56. Describir, cun mínimo de claridade, a Guerra da Independencia: as súas causas, a composición dos bandos en conflito e o desenvolvemento dos acontecementos.
57. Comparar, cun mínimo de criterio, as Cortes de Cádiz coas estamentais do Antigo Réxime.
58. Comentar, cun mínimo de rigor, as características esenciais da Constitución de 1812.
59. Detallar, cun mínimo de exactitude, as fases do conflito entre liberais e absolutistas durante o reinado de Fernando VII.
60. Definir, cun mínimo de rigor, o carlismo e resumir, cun mínimo de coherencia, a súa orixe e os apoios con que contaba inicialmente.
61. Representar, cun mínimo de orde, unha liña do tempo desde 1788 ata 1833 e situar nela, cun mínimo de precisión, os principais acontecementos históricos.
62. Representar nun esquema , cun mínimo de criterio, as diferenzas, en canto a sistema político e estrutura social, entre o Antigo Réxime e o réxime liberal burgués.
63. Explicar, cun mínimo de profundidade, as causas e o desenvolvemento do proceso de independencia das colonias americanas.
64. Especificar , cun mínimo de correlación, as repercusións económicas para España da independencia das colonias americanas
65. Procurar, cun mínimo de criterio, información de interese (en libros e internet) sobre Goya e elaborar, cun mínimo de claridade, unha breve exposición sobre a súa visión da guerra.
66. Identificar, cun mínimo de exactitude, o ámbito xeográfico do carlismo e explicar, cun mínimo de certeza, o seu ideario e os seus apoios sociais.
67. Especificar, con rigor contextual, as causas e consecuencias das dúas primeiras guerras carlistas.
68. Representar, cun mínimo de orde, unha liña do tempo desde 1833 ata 1874 e situar nela, cun mínimo de precisión, os principais acontecementos históricos.
69. Describir, cun mínimo de precisión, as características dos partidos políticos que xurdiron durante o reinado de Isabel II.
70. Resumir, cun mínimo de rigor, as etapas da evolución política do reinado de Isabel II desde a súa minoría de idade, e explicar, cun mínimo de profundidade, o papel dos militares.
71. Explicar, cun mínimo de claridade, as medidas de liberalización do mercado da terra levadas a cabo durante o reinado de Isabel II.

72. Comparar, cun mínimo de criterio, as desamortizacións de Mendizábal e Madoz, e especifica os obxectivos dunha e outra.
73. Especificar, cun mínimo de certeza, as características da nova sociedade de clases e comparar, cun mínimo de criterio, coa sociedade estamental do Antigo Réxime.
74. Comparar, cun mínimo de criterio, o Estatuto Real de 1834 e as Constitucións de 1837 e 1845.
75. Explicar, cun mínimo de claridade, as etapas políticas do Sexenio Democrático.
76. Describir, cun mínimo de precisión, as características esenciais da Constitución democrática de 1869.
77. Identificar, cun mínimo de exactitude, os grandes conflitos do sexenio e explicar, cun mínimo de rigor contextual, as súas consecuencias políticas.
78. Relacionar, cun mínimo de correlación, a evolución do movemento obreiro español durante o Sexenio Democrático coa do movemento obreiro internacional.
79. Explicar, cun mínimo de profundidade, os elementos fundamentais do sistema político ideado por Cánovas.
80. Especificar, cun mínimo de exactitude, as características esenciais da Constitución de 1876.
81. Describir, cun mínimo de claridade, o funcionamento real do sistema político da Restauración.
82. Representar, cun mínimo de orde, unha liña do tempo desde 1874 ata 1902 e situar nela, cun mínimo de precisión, os principais acontecementos históricos.
83. Resumir, cun mínimo de rigor contextual, a orixe e a evolución do catalanismo, o nacionalismo vasco e o rexionalismo galego.
84. Analizar , cun mínimo de profundidade, as correntes ideolóxicas do movemento obreiro e labrego español, así como a súa evolución durante o derradeiro cuarto do século XIX.
85. Comparar, cun mínimo de criterio, o papel político dos militares no reinado de Afonso XII co das etapas precedentes do século XIX.
86. Describir, cun mínimo de rigor contextual, a orixe, o desenvolvemento e as repercusións da terceira guerra carlista.
87. Explicar, cun mínimo de profundidade, a política española respecto ao problema de Cuba.
88. Sinalar, cun mínimo de precisión, os principais feitos do desastre colonial de 1898 e as consecuencias territoriais do Tratado de París.
89. Especificar, cun mínimo de precisión, as consecuencias para España da crise do 98 nos ámbitos económico, político e ideolóxico.
90. Identificar, cun mínimo de exactitude, os factores do lento crecemento demográfico español no século XIX.
91. Comparar, cun mínimo de criterio, a evolución demográfica de Cataluña coa do resto de España no século XIX.
92. Explicar, cun mínimo de coherencia, os efectos económicos das desamortizacións de Mendizábal e Madoz.

93. Especificar, cun mínimo de precisión, as causas dos baixos rendementos da agricultura española do século XIX.
94. Describir, cun mínimo de profundidade, a evolución da industria téxtil catalá, a siderurxia e a minaría ao longo do século XIX.
95. Comparar, cun mínimo criterio, a revolución industrial española coa dos países máis avanzados de Europa.
96. Relacionar , cun mínimo de correlación, as dificultades do transporte e o comercio interior cos condicionamentos xeográficos.
97. Explicar, cun mínimo de profundidade, os obxectivos da rede ferroviaria e as consecuencias da lei xeral de ferrocarrís de 1855.
98. Comparar, cun mínimo de criterio, os apoios, os argumentos e as actuacións de proteccionistas e librecambistas ao longo do século XIX.
99. Explicar, con claridade, o proceso que conduciu á unidade monetaria e á banca moderna.
100. Explicar, cun mínimo de rigor, a reforma Mon-Santillán da Facenda pública e os seus efectos.
101. Especificar, cun mín. de correlación, como os investimentos en España de Francia e de Inglaterra afectaron o modelo de desenvolvemento económ. español durante o s. XIX.
102. Definir, cun mínimo de rigor, en que consistiu o revisionismo político inicial do reinado de Afonso XIII, e as principais medidas adoptadas.
103. Representar, cun mínimo de precisión, unha liña do tempo desde 1902 ata 1931, e situar nela os principais acontecementos históricos.
104. Elaborar un esquema, cun mínimo de rigor, cos principais factores internos e externos da quebra do sistema político da Restauración.
105. Especificar, cun mínimo de certeza, a evolución das forzas políticas de oposición ao sistema: republicanos e nacionalistas.
106. Explicar, cun mínimo de correlación, as repercusións da I Guerra Mundial e da Revolución Rusa en España.
107. Analizar, cun mínimo de profundidade, as causas, os principais feitos e as consecuencias da intervención de España en Marrocos entre 1904 e 1927.
108. Analizar, cun mínimo de profundidade, a crise xeral de 1917: as súas causas, manifestacións e consecuencias.
109. Especificar, cun mínimo de certeza, as causas do golpe de estado de Primo de Rivera e os apoios con que contou inicialmente.
110. Describir, cun mínimo de profundidade, a evolución da ditadura de Primo de Rivera, desde o directorio militar ao directorio civil e o seu remate.
111. Explicar, cun mínimo de correlación, as causas da caída da monarquía.
112. Analizar, cun mínimo de claridade, os efectos da I Guerra Mundial sobre a economía española.
113. Describir, cun mínimo de rigor, a política económica da ditadura de Primo de Rivera.

114. Explicar, cun mínimo de claridade, os factores da evolución demográfica de España no primeiro terzo do século XX.
115. Explicar, cun mínimo de rigor, as causas que levaron á proclamación da II República e relaciona as súas dificultades coa crise económica mundial dos anos 30.
116. Diferenzar, cun mínimo de criterio, as forzas de apoio e oposición á República nos seus comezos, e describe as súas razóns e as principais actuacións.
117. Resumir, cun mínimo de rigor, as reformas impulsadas durante o bienio reformista da República..
118. Especificar, cun mínimo de certeza, as características esenciais da Constitución de 1931.
119. Analizar; cun mínimo de profundidade, o proxecto de reforma agraria: as súas razóns, o seu desenvolvemento e os seus efectos.
120. Comparar, cun mínimo de criterio, as actuacións do bienio radical-cedista coas do bienio anterior.
121. Describir, cun mínimo de rigor contextual, as causas, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución de Asturias de 1934.
122. Explicar, cun mínimo de profundidade, as causas da formación da Fronte Popular e as actuacións tras o seu triunfo electoral, ata o comezo da guerra.
123. Especificar, cun mínimo de precisión, os antecedentes da Guerra Civil.
124. Relacionar, cun mínimo de rigor contextual, a Guerra Civil española co contexto internacional
125. Comparar, cun mínimo de criterio, a evolución política e a situación económica dos dous bandos durante a guerra.
126. Especificar, cun mínimo de rigor, os custos humanos e as consecuencias económicas e sociais da guerra.
127. Sintetizar nun esquema, cun mínimo de orde, as grandes fases da guerra, desde o punto de vista militar.
128. Representar, cun mínimo de criterio, unha liña do tempo desde 1931 ata 1939, e situar nela, cun mínimo de precisión os principais acontecementos históricos.
129. Procurar, cun mín. de extensión, información de interese (en libros e internet) e elaborar, cun míni.de claridade, unha breve exposición sobre a Idade de Prata da cultura española.
130. Elaborar, cun mínimo de rigor, un esquema cos grupos ideolóxicos e os apoios sociais do franquismo na súa etapa inicial.
131. Diferenzar, cun mínimo de precisión, etapas na evolución de España durante o franquismo, e resumir, cun mínimo de claridade, os trazos esenciais de cada unha.
132. Explicar, cun mínimo de profundidade, organización política do Estado franquista.
133. Explicar, cun mínimo de correlacións, as relacións exteriores, a evolución política e a situación económica de España desde o remate da Guerra Civil ata 1959.
134. Explicar, cun mínimo de correlacións, as claves das relacións exteriores, a evolución política e as transformacións económicas e sociais de España desde 1959 ata 1973.

135. Especificar, cun mínimo de precisión, as causas da crise final do franquismo desde 1973.
136. Relacionar, cun mínimo de claridade, a evolución política do réxime cos cambios que se producen no contexto internacional.
137. Explicar, cun mínimo de profundidade, a política económica do franquismo nas súas etapas e a evolución económica do país.
138. Describir, cun mínimo de rigor contextual, as transformacións que experimenta a sociedade española durante os anos do franquismo, así como as súas causas.
139. Especificar, cun mínimo de precisión, os grupos de oposición política ao réxime franquista e comentar, cun mínimo de coherencia, a súa evolución no tempo.
140. Representar, cun mínimo de orde, unha liña do tempo desde 1939 ata 1975, e situar nela, cun mínimo de exactitude, os principais acontecementos históricos.
141. Procurar, cun mínimo de rigor, información de interese (en libros e internet) e elaborar, cun mínimo de claridade, unha breve exposición sobre a cultura do exilio durante o franquismo.
142. Explicar, cun mínimo de profundidade, as alternativas políticas que se propuñan tras a morte de Franco, e quen defendía cada unha.
143. Describir, cun mínimo de rigor contextual, o papel desempeñado polo Rei durante a transición.
144. Describir, con precisión, as actuacións impulsadas polo presidente de Goberno Adolfo Suárez para a reforma política do réxime franquista: lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, etc.
145. Explicar, cun mínimo de exactitude, as causas e os obxectivos dos Pactos da Moncloa.
146. Explicar, cun mínimo de profundidade, o proceso de elaboración e aprobación da Constitución de 1978 e as súas características esenciais.
147. Describir, cun mínimo de claridade, como se estableceron as preautonomías de Cataluña e o País Vasco.
148. Elaborar, cun mínimo de rigor contextual, un esquema coas etapas políticas desde 1979 ata a actualidade, segundo o partido no poder, e sinalar, cun mínimo de precisión, os principais acontecementos de cada unha delas.
149. Comentar, cun mínimo de profundidade, os feitos máis salientables do proceso de integración en Europa e as consecuencias para España desta integración.
150. Analizar, cun mínimo de rigor, a evolución económica e social de España desde a segunda crise do petróleo en 1979 ata o comezo da crise financeira mundial de 2008.
151. Analizar, cun mínimo de rigor, o impacto da ameaza terrorista sobre a normalización democrática de España, describir, cun mínimo de precisión, a xénese e evolución das organizacións terroristas que actuaron desde a transición democrática ata os nosos días (ETA, GRAPO, etc.) e reflexionar, cun mínimo de coherencia, sobre outros temas relacionados: a cidadanía ameazada, os movementos asociativos de vítimas, a mediación en conflitos, etc.
152. Representar, cun mínimo de orde, unha liña do tempo desde 1975 ata os nosos días, e situar nela, cun mínimo de precisión, os principais acontecementos históricos.
153. Explicar, cun mínimo de rigor contextual, a posición e o papel da España actual na Unión Europea e no mundo.

5.5.4. Concreción da contribución ao desenvolvemento das competencias claves, dos obxectivos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe avaliados e os obxectivos e contidos curriculares de Historia de España de 2º Bac

Historia de España. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
Bloque 0: Como se escribe a Historia. Criterios comúns				
D, e, g, H, i, l m	B0.1. Método histórico. Fontes e perspectivas.	B0.1. Localizar fontes primarias (históricas) e secundarias (historiográficas) en bibliotecas, internet, etc., e extraer información salientable sobre o tratado, valorando criticamente a súa fiabilidade.	HEB0.1.1. Procura información de interese (en libros e internet) sobre a importancia cultural e artística dun personaxe historicamente salientable, un feito ou un proceso histórico, e elabora unha breve exposición.	CCL, CD CAA, CSC CSIEE, CCEC
D, e, h l, l	B0.2. Análise e comentario de fontes.	B0.2. Elaborar mapas e liñas de tempo, localizando as fontes adecuadas, utilizando os datos proporcionados ou servíndose dos coñecementos xa adquiridos.	HEB0.2.1. Representa unha liña do tempo situando nunha ringleira os principais acontecementos relativos a determinados feitos ou procesos históricos.	CCL, CAA CSC
H, i l	B0.3. Utilidade das fontes.	B0.3. Comentar e interpretar fontes primarias (históricas) e secundarias (historiográficas), relacionando a súa información cos coñecementos previos.	HEB0.3.1. Responde a cuestións propostas a partir de fontes históricas e historiográficas.	CMCCT, CAA, CSC
D, e, h, l, l	B0.4. Mapas e liñas do tempo.	B0.4. Recoñecer a utilidade das fontes para o/a historiador/a, á parte da súa fiabilidade.	HEB0.4.1. Distingue o carácter das fontes históricas non só como información, senón tamén como proba para responder ás preguntas que se formulan os/as historiadores/as.	CMCCT, CAA CSC
Bloque 1. A Península Ibérica desde os primeiros humanos ata a desaparición da monarquía Visigoda (711)				
D, e, h, i l n	B1.1. Da prehistoria á monarquía visigoda: prehistoria (evolución do Paleolítico ao Neolítico;	B1.1. Explicar as características dos principais feitos e procesos históricos da Península Ibérica desde a prehistoria ata a desaparición da monarquía visigoda, e identificar as súas causas	HEB1.1.1. Explica as diferenzas entre a economía e a organización social do Paleolítico e do Neolítico, e as causas do cambio. HEB1.1.2. Identifica as diferenzas entre unha imaxe de pintura	CCL, CCS CCEC,

Historia de España. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
p	pintura cantábrica e levantina; importancia da metalurxia); configuración das áreas celta e ibérica (Tartesos, indoeuropeos e colonizadores orientais; cultura castrexa); Hispania romana (conquista e romanización da Península; legado cultural romano; exemplo galego); monarquía visigoda (ruralización da economía; poder da Igrexa e a nobreza).	e consecuencias.	cantábrica e outra de pintura levantina.	
			HEB1.1.3. Describe os avances no coñecemento das técnicas metalúrxicas e explica as súas repercusións.	CCL, CMCCT CSC.
			HEB1.1.4. Resume as características principais do reino de Tartesos e cita as fontes históricas para o seu coñecemento.	CCL, CAA, CSC
			HEB1.1.5. Explica o diferente nivel de desenvolvemento das áreas celta e ibérica en vésperas da conquista romana en relación coa influencia recibida dos indoeuropeos, o reino de Tartesos e os colonizadores fenicios e gregos.	CCL, CSC CCEC
			HEB1.1.6. Debuxa un mapa esquemático da Península Ibérica e delimita nel as áreas ibérica e celta.	CAA, CSC
			HEB1.1.7. Define o concepto de romanización e describe os medios empregados para levala a cabo.	CCL, CSC, CCEC.
			HEB1.1.8. Compara o ritmo e grao de romanización dos territorios peninsulares.	CCL, CSC, CCEC.
			HEB1.1.9. Resume as características da monarquía visigoda e explica por que alcanzou tanto poder a igrexa e a nobreza.	CCL, CSC
			HEB1.1.10. Procura información de interese (en libros e internet) sobre o mantemento cultural e artístico do legado romano na España actual, e elabora unha breve exposición.	CCL, CD, CAA. CSIEE, CCEC,
			HEB1.1.11. Representa unha liña do tempo desde 250 a.C. ata 711 d.C., e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT, CAA, CSC
			HEB1.1.12. Partindo de fontes historiográficas, responde a cuestións ou situacións.	CCL, CSC
Bloque 2. A Idade Media: tres culturas e un mapa político en constante cambio (711-1474)				
d	B2.1. Al-Andalus: conquista	B2.1. Explicar a evolución dos territorios	HEB2.1.1. Explica as causas da invasión musulmá e da súa	CCL, CSC

Historia de España. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
e h i n	musulmá da Península; evolución política de Al-Andalus; revitalización económica e urbana; estrutura social; relixión, cultura e arte.	musulmáns na Península, describindo as súas etapas políticas e os cambios económicos, sociais e culturais que introduciron.	rápida ocupación da Península.	
			HEB2.1.2. Representa unha liña do tempo desde 711 ata 1474 e sitúa nunha ringleira os principais acontecementos relativos a Al-Andalus e noutra os relativos aos reinos cristiáns.	CMCCT, CAA CSC
			HEB2.1.3. Describe a evolución política de Al-Andalus.	CCL, CSC
			HEB2.1.4. Resume os cambios económicos, sociais e culturais introducidos polos musulmáns en Al-Andalus.	CCL, CSC, CCEC
d e h i p	B2.2. Os reinos cristiáns do século XIII ao XV: evolución política; nacemento das Cortes. Os reinos cristiáns na baixa Idade Media (séculos XIV e XV): diferente evolución e organización política das coroas de Castela, Aragón e Navarra. Proceso de reconquista e repoboación.	B2.2. Explicar a evolución e configuración política dos reinos cristiáns, en relación co proceso de reconquista e o concepto patrimonial da monarquía.	HEB2.2.1. Describe as grandes etapas e as causas xerais que conducen ao mapa político da Península Ibérica ao remate da Idade Media.	CCL, CSC
			HEB2.2.2. Explica a orixe das Cortes nos reinos cristiáns e as súas principais funcións.	CCL, CSC
			HEB2.2.3. Compara a organización política da coroa de Castela, a de Aragón e o reino de Navarra ao remate da Idade Media.	CCL, CAA, CSC
			HEB2.2.4. Comenta o ámbito territorial e as características de cada sistema de repoboación, así como as súas causas e as súas consecuencias.	CCL, CAA, CSC
D, e, h, i p	B2.3. Os reinos cristiáns na Idade Media: réxime señorial e sociedade estamental. Tensións sociais.	B2.3. Diferenciar as tres grandes fases da evolución económica dos reinos cristiáns durante toda a Idade Media (estancamento, expansión e crise), e sinalar os seus factores e as súas características.	HEB2.3.1. Describe as grandes fases da evolución económica dos territorios cristiáns durante a Idade Media.	CCL, CSC
D, e, h, i	B2.4. Os reinos cristiáns na I. Media: do estancamento á expansión económica. Crises	B2.4. Analizar a estrutura social dos reinos cristiáns e describir o réxime señorial e as características da sociedade estamental.	HEB2.4.1. Explica a orixe e as características do réxime señorial e a sociedade estamental no ámbito cristián.	CCL, CMCCT CSC

Historia de España. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
p	agraria e demográfica.			
D, e, g, h M, n, p	B2.5. O Camiño de Santiago. Unha cultura plural: cristiáns, musulmáns e xudeus. Manifestacións artísticas.	B2.5. Describir as relacións culturais de cristiáns, musulmáns e xudeus, e especificar as súas colaboracións e as influencias mutuas.	HEB2.5.1. Describe o labor dos centros de tradución. HEB2.5.2. Procura información de interese (en libros e internet) sobre a importancia cultural e artística do Camiño de Santiago, e elabora unha breve exposición.	CCL,CSC, CCEC. CCL, CD, CAA, CSIEE, CCEC.
Bloque 3. A formación da monarquía hispánica e a súa expansión mundial (1474-1700)				
D, e, h, i p	B3.1. Os Reis Católicos: unión dinástica de Castela e Aragón; reorganización do Estado; política relixiosa; conquista de Granada; descuberta de América; incorporación de Navarra; relacións con Portugal.	B3.1. Analizar o reinado dos Reis Católicos como unha etapa de transición entre a Idade Media e a Idade Moderna, e identificar as reminiscencias medievais e os feitos salientables que abren o camiño á modernidade.	HEB3.1.1. Define o concepto de unión dinástica aplicado a Castela e Aragón en tempos dos Reis Católicos e describe as características do novo Estado. HEB3.1.2. Explica as causas e as consecuencias dos feitos máis relevantes de 1492. HEB3.1.3. Analiza as relacións dos Reis Católicos con Portugal e os obxectivos que perseguían.	CCL, CSC CCL, CSC CCL, CAA, CSC
d e h i	B3.2. Auxe do Imperio no século XVI: dominios de Carlos I e de Filipe II; modelo político dos Austrias; conflitos internos; conflitos relixiosos no seo do Imperio; conflitos exteriores; exploración e colonización de América e do Pacífico; política económica respecto a América; a revolución dos prezos e o custo do Imperio.	B3.2. Explicar a evolución e a expansión da monarquía hispánica durante o século XVI, diferenciando os reinados de Carlos I e Filipe II.	HEB3.2.1. Compara os imperios territoriais de Carlos I e de Filipe II, e explica os problemas que provocaron. HEB3.2.2. Explica a expansión colonial en América e no Pacífico durante o século XVI. HEB3.2.3. Analiza a política respecto a América no século XVI e as súas consecuencias para España, Europa e a poboación americana.	CCL, CAA, CSC CCL CSC CCL, CAA CSC

Historia de España. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
d e h i	B3.3. Crise e decadencia do Imperio no século XVII: os validos; expulsión dos mouriscos; proxectos de reforma de Olivares; guerra dos Trinta Anos e perda da hexemonía en Europa en favor de Francia; rebelións de Cataluña e Portugal en 1640; Carlos II e o problema sucesorio; crise demográfica e económica.	B3.3. Explicar as causas e as consecuencias da decadencia da monarquía hispánica no século XVII, relacionando os problemas internos, a política exterior e a crise económica e demográfica.	HEB3.3.1. Describe a práctica do valemto e os seus efectos na crise da monarquía.	CCL, CSC
			HEB3.3.2. Explica os principais proxectos de reforma do Conde Duque de Olivares.	CCL, CSC
			HEB3.3.3. Analiza as causas da guerra dos Trinta Anos e as súas consecuencias para a monarquía hispánica e para Europa.	CCL, CSC, CAA
			HEB3.3.4. Compara e comenta as rebelións de Cataluña e Portugal de 1640.	CCL, CSC, CAA
			HEB3.3.5. Explica os principais factores da crise demográfica e económica do século XVII, e as súas consecuencias.	CCL, CSC
			HEB3.3.6. Representa unha liña do tempo desde 1474 ata 1700, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT, CAA, CSC.
D, e, g, h l, m, n, p	B3.4. Século de Ouro español: do Humanismo á Contrarreforma; Renacemento e Barroco na literatura e na arte.	B3.4. Recoñecer as grandes achegas culturais e artísticas do Século de Ouro español, extraendo información de interese en fontes primarias e secundarias (en bibliotecas, internet, etc.).	HEB3.4.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre os seguintes pintores do Século de Ouro español: El Greco, Ribera, Zurbarán, Velázquez e Murillo.	CCL, CD CAA, CSC CCEC
Bloque 4. España na órbita francesa: o reformismo dos primeiros Borbóns (1700-1788)				
d e h i	B4.1. Cambio dinástico e Guerra de Sucesión: unha contenda civil e europea; a Paz de Utrecht e o novo equilibrio europeo; os pactos de familia con Francia.	B4.1. Analizar a Guerra de Sucesión española como contenda civil e europea, e explicar as súas consecuencias para a política exterior española e a nova orde internacional.	HEB4.1.1. Explica as causas da Guerra de Sucesión Española e a composición dos bandos en conflito.	CCL, CSC
			HEB4.1.2. Representa unha liña do tempo desde 1700 ata 1788, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT, CAA CSC.
			HEB4.1.3. Detalla as características da nova orde europea xurdida da Paz de Utrecht e o papel de España nela.	CCL, CSC
d	B4.2. Reformas institucionais:	B4.2. Describir as características do novo	HEB4.2.1. Define os decretos de nova planta e explica a súa importancia na configuración do novo Estado borbónico.	CCL, CSC

Historia de España. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
e h i p	novo modelo de Estado; Administración en América; Facenda Real; relacións Igrexa-Estado.	modelo de Estado, especificando o alcance das reformas promovidas polos primeiros monarcas da dinastía borbónica.	HEB4.2.2. Elabora un esquema comparativo do modelo político dos Austrias e dos Borbóns.	CCL, CSC, CAA.
			HEB4.2.3. Explica as medidas que adoptaron ou proxectaron os primeiros Borbóns para sanear a Facenda Real.	CCL, CSC
			HEB4.2.4. Describe as relacións Igrexa-Estado e as causas da expulsión dos xesuítas.	CCL, CSC
D, e h i m p	B4.3. Economía e política económica: recuperación demográfica; problemas da agricultura, a industria e o comercio; liberalización do comercio con América.	B4.3. Comentar a situación inicial dos sectores económicos, detallando os cambios introducidos e os obxectivos da nova política económica.	HEB4.3.1. Compara a evolución demográfica do século XVIII coa da centuria anterior.	CCL, CSC, CAA
			HEB4.3.2. Desenvolve os principais problemas da agricultura e as medidas impulsadas por Carlos III neste sector.	CCL, CSC
			HEB4.3.3. Explica a política industrial da monarquía e as medidas adoptadas respecto ao comercio con América.	CCL, CSC
D, e, h, i, m p	B4.4. Engalaxe económica de Cataluña. Estancamento económico de Galicia.	B4.4. Explicar a engalaxe económica de Cataluña, en comparación coa evolución económica do resto de España.	HEB4.4.1. Especifica as causas da engalaxe económica de Cataluña no século XVIII.	CCL, CSC
D, e h i p	B4.5. A Ilustración en España e Galicia: proxectistas, anovadores e ilustrados; despotismo ilustrado; novo concepto de educación; Sociedades Económicas de Amigos do País; prensa periódica.	B4.5. Expor os conceptos fundamentais do pensamento ilustrado, identificando as súas vías de difusión.	HEB4.5.1. Comenta as ideas fundamentais da Ilustración e define o concepto de despotismo ilustrado.	CCL, CAA CSC, CCEC
			HEB4.5.2. Razona a importancia das Sociedades Económicas de Amigos do País e da prensa periódica na difusión dos valores da Ilustración.	CCL, CSC, CCEC.
Bloque 5. A crise do Antigo Réxime (1788-1833): Liberalismo fronte a Absolutismo				
d	B5.1. Impacto da Revolución Francesa: relacións entre	B5.1. Analizar as relacións entre España e Francia desde a Revolución Francesa ata a	HEB5.1.1. Resume os cambios que experimentan as relacións entre España e Francia desde a Revolución Francesa ata o	CCL, CSC

Historia de España. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
e h i p	España e Francia; Guerra da Independencia.	Guerra da Independencia, e especificar en cada fase os principais acontecementos e as súas repercusións para España.	comezo da Guerra de Independencia.	
			HEB5.1.2. Describe a Guerra da Independencia: as súas causas, a composición dos bandos en conflito e o desenvolvemento dos acontecementos.	CCL, CSC
A, d, e, h l, p	B5.2. Primeiro intento de revolución liberal, Cortes de Cádiz e Constitución de 1812.	B5.2. Comentar o labor lexislador das Cortes de Cádiz, en relación co ideario do liberalismo.	HEB5.2.1. Compara as Cortes de Cádiz coas estamentais do Antigo Réxime.	CCL, CSC, CAA.
			HEB5.2.2. Comenta as características esenciais da Constitución de 1812.	CCL, CSC, CAA.
D, e h i p	B5.3. Reinado de Fernando VII: restauración do absolutismo; trienio liberal; reacción absolutista.	B5.3. Describir as fases do reinado de Fernando VII, e explicar os principais feitos de cada unha.	HEB5.3.1. Detalla as fases do conflito entre liberais e absolutistas durante o reinado de Fernando VII.	CCL, CSC
			HEB5.3.2. Define o carlismo e resume a súa orixe e os apoios con que contaba inicialmente.	CCL, CSC
			HEB5.3.3. Representa unha liña do tempo desde 1788 ata 1833 e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT, CAA, CSC.
			HEB5.3.4. Representa nun esquema as diferenzas, en canto a sistema político e estrutura social, entre o Antigo Réxime e o réxime liberal burgués.	CCL, CAA, CSC.
D, e h i	B5.4. Emancipación da América española: protagonismo crioulo; fases do proceso; repercusións para España.	B5.4. Explicar o proceso de independencia das colonias americanas, diferenciando as súas causas e as súas fases, así como as repercusións económicas para España.	HEB5.4.1. Explica as causas e o desenvolvemento do proceso de independencia das colonias americanas.	CCL, CSC
			HEB5.4.2. Especifica as repercusións económicas para España da independencia das colonias americanas.	CCL, CSC
D, e, g, h, i L, m, n	B5.5. A obra de Goya como testemuño da época.	B5.5. Relacionar as pinturas e os gravados de Goya cos acontecementos deste período, e identificar nelas o reflexo da situación e os feitos contemporáneos.	HEB5.5.1. Procura información de interese (en libros e internet) sobre Goya e elabora unha breve exposición sobre a súa visión da guerra.	CCL, CD, CSC, CCEC

Historia de España. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
Bloque 6. A conflitiva construción do Estado liberal (1833-1874)				
D, e, h i p	B6.1. O carlismo como derradeiro bastión absolutista: ideario e apoios sociais; as dúas primeiras guerras carlistas.	B6.1. Describir o fenómeno do carlismo como resistencia absolutista fronte á revolución liberal, analizando os seus compoñentes ideolóxicos, as súas bases sociais, a súa evolución no tempo e as súas consecuencias.	HEB6.1.1. Identifica o ámbito xeográfico do carlismo e explica o seu ideario e os seus apoios sociais.	CAA, CSC
			HEB6.1.2. Especifica as causas e consecuencias das dúas primeiras guerras carlistas.	CCL, CSC
			HEB6.1.3. Representa unha liña do tempo desde 1833 ata 1874 e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT, CAA CSC,
d e h i p	B6.2. Triunfo e consolidación do liberalismo no reinado de Isabel II: primeiros partidos políticos; protagonismo político dos militares; lexislación económica de signo liberal; nova sociedade de clases.	B6.2. Analizar a transición definitiva do Antigo Réxime ao réxime liberal burgués durante o reinado de Isabel II, explicar o protagonismo dos militares e especificando os cambios políticos, económicos e sociais.	HEB6.2.1. Describe as características dos partidos políticos que xurdiron durante o reinado de Isabel II.	CCL, CSC
			HEB6.2.2. Resume as etapas da evolución política do reinado de Isabel II desde a súa minoría de idade, e explica o papel dos militares.	CCL, CSC
			HEB6.2.3. Explica as medidas de liberalización do mercado da terra levadas a cabo durante o reinado de Isabel II.	CCL, CAA, CSC.
			HEB6.2.4. Compara as desamortizacións de Mendizábal e Madoz, e especifica os obxectivos dunha e outra.	CCL, CAA, CSC
			HEB6.2.5. Especifica as características da nova sociedade de clases e compáraa coa sociedade estamental do Antigo Réxime.	CCL, CSC,CCEC
D, e, h i	B6.3. Proceso constitucional.	B6.3. Explicar o proceso constitucional durante o reinado de Isabel II, en relación coas correntes ideolóxicas dentro do liberalismo e a súa loita polo poder.	HEB6.3.1. Compara o Estatuto Real de 1834 e as Constitucións de 1837 e 1845.	CCL, CAA CSC
D, e h i p	B6.4. Sexenio Democrático: revolución de 1868 e caída da monarquía isabelina; procura de alternativas políticas e monarquía de Amadeo I; primeira República; guerra de	B6.4. Explicar o Sexenio Democrático como período de procura de alternativas democráticas á monarquía isabelina, especificando os grandes conflitos internos e externos que desestabilizaron o país.	HEB6.4.1. Explica as etapas políticas do Sexenio Democrático.	CCL, CSC.
			HEB6.4.2. Describe as características esenciais da Constitución democrática de 1869.	CCL, CSC
			HEB6.4.3. Identifica os grandes conflitos do sexenio e explica as	CAA, CSC

Historia de España. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
	Cuba, terceira guerra carlista e insurrección cantonal.		súas consecuencias políticas.	
C, d e h i p	B6.5. Inicios do movemento obreiro español: condicións de vida da poboación obreira e labrega; a Asociación Internacional de Traballadores e o xurdimento das correntes anarquista e socialista.	B6.5. Describir as condicións de vida das clases traballadoras e os inicios do movemento obreiro en España, en relación co desenvolvemento do movemento obreiro internacional.	HEB6.5.1. Relaciona a evolución do movemento obreiro español durante o Sexenio Democrático coa do movemento obreiro internacional.	CCL, CAA CSC
Bloque 7. A Restauración Borbónica: implantación e afianzamento dun novo sistema político (1874-1902)				
D, e h i p	B7.1. Teoría e realidade do sistema canovista: inspiración no modelo inglés; a Constitución de 1876 e o bipartidismo; quenda de partidos, caciquismo e fraude electoral.	B7.1. Explicar o sistema político da Restauración, distinguindo a súa teoría e o seu funcionamento real.	HEB7.1.1. Explica os elementos fundamentais do sistema político ideado por Cánovas.	CCL, CAA, CSC
			HEB7.1.2. Especifica as características esenciais da Constitución de 1876.	CCL, CSC
			HEB7.1.3. Describe o funcionamento real do sistema político da Restauración.	CCL, CSC
			HEB7.1.4. Representa unha liña do tempo desde 1874 ata 1902 e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT, CAA, CSC.
D, e, h, i p	B7.2. Oposición ao sistema: catalanismo, nacionalismo vasco, rexionalismo galego e movemento obreiro.	B7.2. Analizar os movementos políticos e sociais excluídos do sistema, especificando a súa evolución durante o período estudado.	HEB7.2.1. Resume a orixe e a evolución do catalanismo, o nacionalismo vasco e o rexionalismo galego.	CCL, CSC, CCEC
			HEB7.2.2. Analiza as correntes ideolóxicas do movemento obreiro e labrego español, así como a súa evolución durante o derradeiro cuarto do século XIX.	CCL, CAA, CSC, CCEC
d	B7.3. Éxitos políticos:	B7.3. Describir os principais logros do reinado	HEB7.3.1. Compara o papel político dos militares no reinado de	CCL, CAA, CSC

Historia de España. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
e h i	estabilidade e consolidación do poder civil; liquidación do problema carlista; solución temporal do problema de Cuba.	de Afonso XII e a rexencia de María Cristina, inferindo as súas repercusións na consolidación do novo sistema político.	Afonso XII co das etapas precedentes do século XIX.	
			HEB7.3.2. Describe a orixe, o desenvolvemento e as repercusións da terceira guerra carlista.	CCL, CSC
d e h i	B7.4. Perda das derradeiras colonias e crise de 1898: guerra de Cuba e con Estados Unidos; Tratado de París; rexeneracionismo.	B7.4. Explicar o desastre colonial e a crise do 98, identificando as súas causas e as súas consecuencias.	HEB7.4.1. Explica a política española respecto ao problema de Cuba.	CCL, CSC
			HEB7.4.2. Sinala os principais feitos do desastre colonial de 1898 e as consecuencias territoriais do Tratado de París.	CCL, CSC
			HEB7.4.3. Especifica as consecuencias para España da crise do 98 nos ámbitos económico, político e ideolóxico.	CCL, CSC, CCEC.
Bloque 8. Continuidade e transformacións económicas no século XIX: un desenvolvemento insuficiente				
D, e, h, i, l p	B8.1. Lento crecemento da poboación: mantemento dun réxime demográfico antigo; excepción de Cataluña.	B8.1. Explicar a evolución demográfica de España ao longo do século XIX, comparando o crecemento da poboación española no seu conxunto co de Cataluña e o dos países máis avanzados de Europa.	HEB8.1.1. Identifica os factores do lento crecemento demográfico español no século XIX.	CCL, CSC
			HEB8.1.2. Compara a evolución demográfica de Cataluña coa do resto de España no século XIX.	CCL, CAA, CSC.
d e h i l p	B8.2. Economía española no XIX: agricultura protexida e estancada (efectos das desamortizacións; baixos rendementos); deficiente industrialización (industria téxtil catalá, siderurxia e a minaría); dificultades dos transportes (condicionamentos xeográficos; rede de ferrocarrís); comercio (proteccionismo fronte a librecambismo); finanzas (a peseta como unidade monetaria; desenvolvemento da banca moderna; problemas da Facenda;	B8.2. Analizar os sectores económicos e especificar a situación herdada, as transformacións de signo liberal e as consecuencias que se derivan delas.	HEB8.2.1. Explica os efectos económicos das desamortizacións de Mendizábal e Madoz.	CCL, CSC
			HEB8.2.2. Especifica as causas dos baixos rendementos da agricultura española do século XIX.	CCL, CSC
			HEB8.2.3. Describe a evolución da industria téxtil catalá, a siderurxia e a minaría ao longo do s. XIX.	CCL, CSC
			HEB8.2.4. Compara a revolución industrial española coa dos países máis avanzados de Europa.	CCL, CAA, CSC
			HEB8.2.5. Relaciona as dificultades do transporte e o	CCL, CAA, CSC

Historia de España. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
	investimentos estranxeiros. O caso galego.		comercio interior cos condicionamentos xeográficos.	
			HEB8.2.6. Explica os obxectivos da rede ferroviaria e as consecuencias da lei xeral de ferrocarrís de 1855.	CCL, CSC
			HEB8.2.7. Compara os apoios, os argumentos e as actuacións de proteccionistas e librecambistas ao longo do século XIX.	CCL, CAA CSC
			HEB8.2.8. Explica o proceso que conduciu á unidade monetaria e á banca moderna.	CCL, CSC
			HEB8.2.9. Explica a reforma Mon-Santillán da Facenda pública e os seus efectos.	CCL, CSC
			HEB8.2.10. Especifica como os investimentos en España de Francia e de Inglaterra afectaron o modelo de desenvolvemento económico español durante o século XIX.	CCL, CSC
Bloque 9. A crise do sistema da Restauración e a caída da monarquía (1902-1931)				
D, e h i p	B9.1. Intentos de modernización do sistema: revisionismo político dos primeiros gobernos de Afonso XIII; oposición de republicanos e nacionalistas cataláns, vascos, galegos e andaluces.	B9.1. Relacionar o rexeneracionismo xurdido da crise do 98 co revisionismo político dos primeiros gobernos, e especificar as súas actuacións máis importantes.	HEB9.1.1. Define en que consistiu o revisionismo político inicial do reinado de Afonso XIII, e as principais medidas adoptadas.	CCL, CSC
			HEB9.1.2. Representa unha liña do tempo desde 1902 ata 1931, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT, CAA CSC
			HEB9.1.3. Elabora un esquema cos factores internos e externos da quebra do sistema político da Restauración.	CCL, CAA CSC
D, e h	B9.2. Quebra do sistema: impacto dos acontecementos exteriores (intervención en Marrocos; I Guerra Mundial; Revolución Rusa); crecente axitación social (Semana Tráxica de	B9.2. Analizar as causas da quebra do sistema político da Restauración e identificar os factores internos e os	HEB9.2.1. Especifica a evolución das forzas políticas de oposición ao sistema: republicanos e nacionalistas.	CCL, CSC
			HEB9.2.2. Explica as repercusións da I Guerra Mundial e da Revolución Rusa en España.	CCL, CSC

Historia de España. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
i	Barcelona; crise xeral de 1917; "trienio bolchevique" en Andalucía).	externos.	HEB9.2.3. Analiza as causas, os principais feitos e as consecuencias da intervención de España en Marrocos entre 1904 e 1927.	CCL, CSC
			HEB9.2.4. Analiza a crise xeral de 1917: as súas causas, manifestacións e consecuencias.	CCL, CSC
D, e h i	B9.3. Ditadura de Primo de Rivera: directorio militar e directorio civil; remate da guerra de Marrocos; caída da ditadura; afundimento da monarquía.	B9.3. Explicar a ditadura de Primo de Rivera como solución autoritaria á crise do sistema, e describir as súas características, etapas e actuacións.	HEB9.3.1. Especifica as causas do golpe de estado de Primo de Rivera e os apoios con que contou inicialmente.	CCL CSC
			HEB9.3.2. Describe a evolución da ditadura de Primo de Rivera, desde o directorio militar ao directorio civil e o seu remate.	CCL CSC
			HEB9.3.3. Explica as causas da caída da monarquía.	CCL, CSC
D, e h i p	B9.4. Crecemento económico e cambios demográficos no primeiro terzo do século: efectos da Guerra Mundial na economía española; intervencionismo estatal da ditadura; transición ao réxime demográfico moderno; movementos migratorios; transvasamento de poboación da agricultura á industria.	B9.4. Explicar a evolución económica e demográfica no primeiro terzo do século XX, en relación coa situación herdada do século XIX.	HEB9.4.1. Analiza os efectos da I Guerra Mundial sobre a economía española.	CCL, CSC
			HEB9.4.2. Describe a política económica da ditadura de Primo de Rivera.	CCL, CSC
			HEB9.4.3. Explica os factores da evolución demográfica de España no primeiro terzo do século XX.	CCL, CSC
Bloque 10. A II República. A Guerra Civil nun contexto de crise internacional (1931-1939)				
D, e h i	B10.1. A II República como solución democrática ao afundimento do sistema da Restauración.	B10.1. Explicar a II República como solución democrática ao afundimento do sistema político da Restauración, enmarcándoa no contexto internacional de crise económica e conflitividade social.	HEB10.1.1. Explica as causas que levaron á proclamación da II República e relaciona as súas dificultades coa crise económica mundial dos anos 30.	CCL, CAA CSC
			HEB10.1.2. Diferenza as forzas de apoio e oposición á República nos seus comezos, e describe as súas razóns e as principais actuacións.	CCL, CAA CSC
a	B10.2. Evolución política durante a II	B10.2. Diferenciar as etapas da República	HEB10.2.1. Resume as reformas impulsadas durante	CCL, CSC

Historia de España. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
b d e h i p	República: bienio reformista (Constitución de 1931; política de reformas; Estatuto de Cataluña; forzas de oposición á República); bienio radical-cedista (política restauradora e radicalización popular; revolución de Asturias); Fronte Popular (primeiras actuacións do Goberno; preparación do golpe militar).	ata o comezo da Guerra Civil, especificando os feitos e as actuacións principais en cada unha.	o bienio reformista da República.	
			HEB10.2.2. Especifica as características esenciais da Constitución de 1931.	CCL, CSC
			HEB10.2.3. Analiza o proxecto de reforma agraria: as súas razóns, o seu desenvolvemento e os seus efectos.	CCL, CSC
			HEB10.2.4. Compara as actuacións do bienio radical-cedista coas do bienio anterior.	CCL, CSC, CAA
			HEB10.2.5. Describe as causas, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución de Asturias de 1934.	CCL, CSC
			HEB10.2.6. Explica as causas da formación da Fronte Popular e as actuacións tras o seu triunfo electoral, ata o comezo da guerra.	CCL, CSC
b d e h i p	B10.3. Guerra Civil: sublevación e desenvolvemento da guerra; dimensión internacional do conflito; evolución das dúas zonas; consecuencias da guerra.	B10.3. Analizar a Guerra Civil, identificando as súas causas e as consecuencias, a intervención internacional e o curso dos acontecementos nas dúas zonas.	HEB10.3.1. Especifica os antecedentes da Guerra Civil.	CCL, CSC
			HEB10.3.2. Relaciona a Guerra Civil española co contexto internacional.	CCL, CAA, CSC
			HEB10.3.3. Compara a evolución política e a situación económica dos dous bandos durante a guerra.	CCL, CAA, CSC
			HEB10.3.4. Especifica os custos humanos e as consecuencias económicas e sociais da guerra.	CCL, CSC
			HEB10.3.5. Sintetiza nun esquema as grandes fases da guerra, desde o punto de vista militar.	CCL, CSC
			HEB10.3.6. Representa unha liña do tempo desde 1931 ata 1939, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT, CAA, CSC

Historia de España. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
D, e, g, h, i M, n, p	B10.4. Idade de Prata da cultura española: da xeración do 98 á do 36.	B10.4. Valorar a importancia da Idade de Prata da cultura española, e expor as achegas das xeracións e das figuras máis representativas.	HEB10.4.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre a Idade de Prata da cultura española.	CCL, CD CAA, CSC, CSIEE, CCEC.
Bloque 11. A ditadura franquista (1939-1975)				
b c d e h i p	B11.1. Características e evolución do franquismo: posguerra (grupos ideolóxicos e apoios sociais do franquismo; oscilantes relacións co exterior; configuración política do novo Estado; represión política; autarquía económica); anos do "desenvolvemento" (plans de desenvolvemento e o crecemento económico; transformacións sociais; reafirmación política do réxime; política exterior; crecente oposición ao franquismo); fin do franquismo (inestabilidade política; dificultades exteriores; efectos da crise económica internacional de 1973).	B11.1. Analizar as características do franquismo e a súa evolución no tempo e especificar as transformacións políticas, económicas e sociais que se produciron, en relación coa cambiante situación internacional.	HEB11.1.1. Elabora un esquema cos grupos ideolóxicos e os apoios sociais do franquismo na súa etapa inicial.	CCL, CAA CSC
			HEB11.1.2. Diferenza etapas na evolución de España durante o franquismo, e resume os trazos esenciais de cada unha.	CCL, CAA CSC
			HEB11.1.3. Explica a organización política do Estado franquista.	CCL CSC
			HEB11.1.4. Explica as relacións exteriores, a evolución política e a situación económica de España desde o remate da Guerra Civil ata 1959.	CCL CSC
			HEB11.1.5. Explica as relacións exteriores, a evolución política e as transformacións económicas e sociais de España desde 1959 ata 1973.	CCL, CSC
			HEB11.1.6. Especifica as causas da crise final do franquismo desde 1973.	CCL, CSC
			HEB11.1.7. Relaciona a evolución política do réxime cos cambios que se producen no contexto internacional.	CCL, CSC CAA
			HEB11.1.8. Explica a política económica do franquismo nas súas etapas e a evolución económica do país.	CCL CSC

Historia de España. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
			HEB11.1.9. Describe as transformacións que experimenta a sociedade española durante os anos do franquismo, así como as súas causas.	CCL CSC
			HEB11.1.10. Especifica os grupos de oposición política ao réxime franquista e comenta a súa evolución no tempo.	CCL, CSC
			HEB11.1.11. Representa unha liña do tempo desde 1939 ata 1975, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT, CAA CSC
B, d, e, g H, i, m, p	B11.2. Cultura española durante o franquismo: cultura oficial; cultura do exilio; cultura interior á marxe do sistema.	B11.2. Describir a diversidade cultural do período, distinguindo as súas manifestacións.	HEB11.2.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre a cultura do exilio durante o franquismo.	CCL, CD CSIEE, CCEC
Bloque 12. Normalización democrática de España e integración en Europa (desde 1975)				
a b d e h i p	B12.1. Transición á democracia: crise económica mundial; alternativas políticas ao franquismo, continuísmo, reforma ou ruptura; o papel do Rei; a lei para a reforma política; primeiras eleccións democráticas.	B12.1. Describir as dificultades da transición á democracia desde o franquismo nun contexto de crise económica, e explicar as medidas que permitiron a celebración das primeiras eleccións democráticas.	HEB12.1.1. Explica as alternativas políticas que se propuñan tras a morte de Franco, e quen defendía cada unha. HEB12.1.2. Describe o papel desempeñado polo Rei durante a transición. HEB12.1.3. Describe as actuacións impulsadas polo presidente de Goberno Adolfo Suárez para a reforma política do réxime franquista: lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, etc.	CCL, CSC CCL, CSC CCL, CSC
A, b, c, d,	B12.2. Período constituínte: Pactos da Moncloa; preautonomías de Cataluña e o País	B12.2. Caracterizar o novo modelo de Estado democrático establecido na	HEB12.2.1. Explica o proceso de elaboración e aprobación da Constitución de 1978 e as súas características esenciais.	CCL, CSC

Historia de España. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
E, h, i, p	Vasco; Constitución de 1978 e Estado das autonomías. O caso de Galicia.	Constitución de 1978, especificando as actuacións previas encamiñadas a alcanzar o máis amplo acordo social e político.	HEB12.2.2. Describe como se estableceron as preautonomías de Cataluña e o País Vasco.	CCL, CSC
A, b c d e h i	B12.3. Gobiernos constitucionais: problema do terrorismo; golpe de Estado frustrado de 1981; ingreso na OTAN; plena integración en Europa.	B12.3. Analizar a evolución económica, social e política de España desde o primeiro Goberno constitucional de 1979 ata a aguda crise económica iniciada en 2008, sinalando as ameazas máis salientables ás que se enfrenta e os efectos da plena integración en Europa.	HEB12.3.1. Elabora un esquema coas etapas políticas desde 1979 ata a actualidade, segundo o partido no poder, e sinala os principais acontecementos de cada unha delas.	CCL, CAA CSC
			HEB12.3.2. Comenta os feitos máis salientables do proceso de integración en Europa e as consecuencias para España desta integración.	CCL, CAA CSC
			HEB12.3.3. Analiza a evolución económica e social de España desde a segunda crise do petróleo en 1979 ata o comezo da crise financeira mundial de 2008.	CCL, CSC
			HEB12.3.4. Analiza o impacto da ameaza terrorista sobre a normalización democrática de España, describe a xénese e evolución das organizacións terroristas que actuaron desde a transición democrática ata os nosos días (ETA, GRAPO, etc.) e reflexiona sobre outros temas relacionados: a cidadanía ameazada, os movementos asociativos de vítimas, a mediación en conflitos, etc.	CCL, CSC
			HEB12.3.5. Representa unha liña do tempo desde 1975 ata os nosos días, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT, CAA CSC
A, b, d E, h	B12.4. Papel de España no mundo actual.	B12.4. Resumir o papel de España no mundo actual, especificando a súa posición na Unión Europea e as súas relacións con outros ámbitos xeopolíticos.	HEB12.4.1. Explica a posición e o papel da España actual na Unión Europea e no mundo.	CCL, CSC

5.5.5.1. Concreción para cada estándar da temporalización, o grao mínimo de consecución para superar a materia, as competencias clave, a ponderación e os instrumentos de avaliación e os elementos transversais de Historia e España de 2º de Bac.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES.	TEMPORALIZACIÓN			GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA.	C.C.	POND ERACIÓN %	PROCEDEMENTO S E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.
	1ª A V	2ª A V	3ª A V				
HEB0.1.1. Procura información de interese (en libros e internet) sobre a importancia cultural e artística dun personaxe historicamente salientable, un feito ou un proceso histórico, e elabora unha breve exposición.	X	X	X	Procurar, cun mínimo de extensión e rigor, información de interese (en libros e internet) sobre a importancia cultural e artística dun personaxe historicamente salientable, un feito ou un proceso histórico.	CCL CD CAA, CSC CSIEE , CEC.	0,63	Procedementos de avaliación: Observación directa do traballo diario. Análise e valoración de actividades, exercicios, tarefas e traballos trimestrais individuais ou colaborativos.
HEB0.2.1. Representa unha liña do tempo situando nunha ringleira os principais acontecementos relativos a determinados feitos ou procesos históricos.	X	X	X	Representar unha liña do tempo, cun mínimo de orde, situando nunha ringleira varios dos principais acontecementos relativos a determinados feitos ou procesos históricos.	CCL CAA CSC	0,63	
HEB0.3.1. Responde a cuestións propostas a partir de fontes históricas e historiográficas.	X	X	X	Responder, cun mínimo de coherencia, a cuestións propostas a partir de fontes históricas e historiográficas.	CMCCT, CAA CSC	0,63	
HEB0.4.1. Distingue o carácter das fontes históricas non só como información, senón tamén como proba para responder ás preguntas que se formulan os/as historiadores/as.	X	X	X	Distinguir, cun mínimo de certeza, o carácter das fontes históricas como proba para responder ás preguntas que se formulan os/as historiadores/as.	CMCCT, CAA CSC	0,63	
HEB1.1.1. Explica as diferenzas entre a economía e a organización social do Paleolítico e do Neolítico, e as causas do cambio.	X			Explicar, cun mínimo de rigor, as diferenzas entre a economía e a organización social do Paleolítico e do Neolítico, e as causas do cambio.	CCL, CCS	0,63	Valoración cualitativa (anotacións no
HEB1.1.2. Identifica as diferenzas entre unha imaxe de pintura cantábrica e outra de pintura levantina.	X			Identificar, cun mín.de claridade, as diferenzas entre unha imaxe de pintura cantábrica e outra de pintura levantina.	CCEC	0,63	

HEB1.1.3. Describe os avances no coñecemento das técnicas metalúrxicas e explica as súas repercusións.	X		Describir, cun mínimo de precisión, os avances no coñecemento das técnicas metalúrxicas e explica as súas repercusións.	CCL, CMCCT CSC	0,63	diario do profesor) e cuantitativa do avance individual (cualificacións).
HEB1.1.4. Resume as características principais do reino de Tartesos e cita as fontes históricas para o seu coñecemento.	X		Resumir, cun mínimo de criterio, as características principais do reino de Tartesos e cita as fontes históricas para o seu coñecemento.	CCL, CAA CSC	0,63	
HEB1.1.5. Explica o diferente nivel de desenvolvemento das áreas celta e ibérica en vésperas da conquista romana en relación coa influencia recibida dos indoeuropeos, o reino de Tartesos e os colonizadores fenicios e gregos.	X		Explicar, cun mínimo de fluidez, o diferente nivel de desenvolvemento das áreas celta e ibérica en vésperas da conquista romana en relación coa influencia recibida dos indoeuropeos, o reino de Tartesos e os colonizadores fenicios e gregos..	CCL CSC CCEC	0,63	Instrumentos de avaliación: Escala de observación.
HEB1.1.6. Debuxa un mapa esquemático da P. Ibérica e delimita nel as áreas ibérica e celta.	X		Debuxar, cun mín. de exactitude, un mapa esquemático da P. Ibérica e delimita nel as áreas ibérica e celta.	CAA, CSC	0,63	
HEB1.1.7. Define o concepto de romanización e describe os medios empregados para levala a cabo.	X		Definir, cun mín. de rigor, o concepto de romanización e describe os medios empregados para levala a cabo.	CCL CSC CCEC	0,63	Rexistro de traballo escrito
HEB1.1.8. Compara o ritmo e grao de romanización dos territorios peninsulares.	X		Comparar, cun mínimo de correlación, o grao de romanización dos territorios peninsulares.	CCL CSC, CCEC	0,63	Rexistro de observación de traballo na aula
HEB1.1.9. Resume as características da monarquía visigoda e explica por que alcanzou tanto poder a igrexa e a nobreza.	X		Resumir, cun mínimo de extensión, as características da monarquía visigoda e explicar, cun mínimo de rigor, por que alcanzou tanto poder a igrexa e a nobreza..	CCL, CSC	0,63	Rexistro de expresión/exposición oral
HEB1.1.10. Procura información de interese (en libros e internet) sobre o mantemento cultural e artístico do legado romano na España actual, e elabora unha breve exposición.	X		Procurar, cun mínimo de criterio, información de interese (en libros e internet) sobre o mantemento cultural e artístico do legado romano na España actual, e elaborar, cun mínimos de claridade, unha breve exposición.	CCL CD CAA CSIEE CCEC	0,63	Proba escrita
HEB1.1.11. Representa unha liña do tempo desde 250 a.C. ata 711 d.C., e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	X		Representar, cun mínimo de orde, unha liña do tempo desde 250 a.C. ata 711 d.C., e situar, cun mínimo de precisión, nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT CAA CSC	0,63	
HEB1.1.12. Partindo de fontes historiográficas, responde a cuestións ou situacións.	X		Responder, cun mínimo de correlación, a cuestións ou situacións, partindo dunha fonte historiográfica.	CCL, CSC	0,63	

HEB2.1.1. Explica as causas da invasión musulmá e da súa rápida ocupación da Península.	X		Explicar, cun mín. de rigor contextual, as causas da invasión musulmá e da rápida ocupación da Península.	CCL CSC		
HEB2.1.2. Representa unha liña do tempo desde 711 ata 1474 e sitúa nunha ringleira os principais acontecementos relativos a Al-Andalus e noutra os relativos aos reinos cristiáns.	X		Representar, cun mínimo de orde, unha liña do tempo desde 711 ata 1474 e situar, cun mínimo de precisión, nunha ringleira os principais acontecementos relativos a Al-Andalus e noutra os relativos aos reinos cristiáns.	CMCCT CAA CSC	0,63	Proba práctica Rúbrica de exposición con ferramentas dixitais Rúbrica análise Rúbrica descrición
HEB2.1.3. Describe a evol. política de Al-Andalus.	X		Describir, con rigor, a evolución política de Al-Andalus..	CCL CSC	0,63	
HEB2.1.4. Resume os cambios económicos, sociais e culturais introducidos polos musulmáns en Al-Andalus.	X		Resumir , cun mínimo de claridade, os cambios económicos, sociais e culturais principais introducidos polos musulmáns en Al-Andalus.	CCL CSC CCEC	0,63	
HEB2.2.1. Describe as grandes etapas e as causas xerais que conducen ao mapa político da Península Ibérica ao remate da Idade Media.	X		Describir, cun mínimo de exactitude, as grandes etapas e as causas xerais que conducen ao mapa político da Península Ibérica ao remate da Idade Media.	CCL CSC	0,63	
HEB2.2.2. Explica a orixe das Cortes nos reinos cristiáns e as súas principais funcións.	X		Explicar, cun mínimo de profundidade, a orixe das Cortes nos reinos cristiáns e as súas principais funcións.	CCL CSC	0,63	
HEB2.2.3. Compara a organización política da coroa de Castela, a de Aragón e o reino de Navarra ao remate da Idade Media.	X		Comparar, cun mínimo de criterio, a organización política da coroa de Castela, a de Aragón e o reino de Navarra ao remate da Idade Media..	CCL CAA CSC	0,63	
HEB2.2.4. Comenta o ámbito territorial e as características de cada sistema de repoboación, así como as súas causas e as súas consecuencias.	X		Comentar, cun mínimo de profundidade, o ámbito territorial e as características de cada sistema de repoboación, así como as súas causas e as súas consecuencias.	CCL, CAA CSC	0,63	
HEB2.3.1. Describe as grandes fases da evol. económica dos territorios cristiáns durante a I. Media.	X		Describir, cun mín. de precisión, as grandes fases da evol. económica dos territorios cristiáns durante a I. Media.	CCL CSC	0,63	Rúbrica de expresión oral.
HEB2.4.1. Explica a orixe e as características do réxime señorial e a sociedade estamental no ámbito cristián.	X		Explicar, cun mínimo de fluidez, a orixe e as características do réxime señorial e a sociedade estamental no ámbito cristián.	CCL, CMCCT CSC	0,63	Rúbrica de procura de información
HEB2.5.1. Describe o labor dos centros de tradución.	X		Describir, cun mín. de correlación, as claves dos centros de tradución.	CCL CSC CCEC	0,63	

HEB2.5.2. Procura información de interese (en libros e internet) sobre a importancia cultural e artística do Camiño de Santiago, e elabora unha breve exposición.	X		Procurar, cun mínimo de extensión, información de interese (en libros e internet) sobre a importancia cultural e artística do Camiño de Santiago.	CCL CD CAA CSIEE CCEC	0,63	
HEB3.1.1. Define o concepto de unión dinástica aplicado a Castela e Aragón en tempos dos Reis Católicos e describe as características do novo Estado.	X		Definir, cun mínimo de rigor, o concepto de unión dinástica aplicado a Castela e Aragón en tempos dos Reis Católicos e describir, cun mínimo de precisión, as características do novo Estado.	CCL CSC	0,63	
HEB3.1.2. Explica as causas e as consecuencias dos feitos máis relevantes de 1492.	X		Explicar, cun mínimo de coherencia, as causas e as consecuencias dos feitos máis relevantes de 1492.	CCL, CSC	0,63	
HEB3.1.3. Analiza as relacións dos Reis Católicos con Portugal e os obxectivos que perseguían.	X		Analizar, cun mín. de profundidade, as relacións dos Reis Católicos con Portugal e os obxectivos que perseguían.	CCL CAA CSC	0,63	
HEB3.2.1. Compara os imperios territoriais de Carlos I e de Filipe II, e explica os problemas que provocaron.	X		Comparar, cun mínimo de criterio, os imperios territoriais de Carlos I e de Filipe II, e explica os problemas que provocaron.	CCL, CAA CSC	0,63	Rúbrica de procura-análise de información
HEB3.2.2. Explica a expansión colonial en América e no Pacífico durante o século XVI.	X		Explicar, cun mínimo de claridade, a expansión colonial en América e no Pacífico durante o s. XVI.	CCL, CSC	0,63	
HEB3.2.3. Analiza a política respecto a América no século XVI e as súas consecuencias para España, Europa e a poboación americana.	X		Analizar, cun mínimo de profundidade, a política respecto a América no século XVI e as súas consecuencias para España, Europa e a poboación americana.	CCL, CAA CSC	0,63	Rúbrica de análise-comentario de documentos
HEB3.3.1. Describe a práctica do valemto e os seus efectos na crise da monarquía.	X		Describir, cun mínimo de correlación, a práctica do valemto e os seus efectos na crise da monarquía.	CCL, CSC	0,63	
HEB3.3.2. Explica os principais proxectos de reforma do Conde Duque de Olivares.	X		Explicar, cun mínimo de rigor contextual, os principais proxectos de reforma do Conde Duque de Olivares	CCL CSC	0,63	
HEB3.3.3. Analiza as causas da guerra dos Trinta Anos e as súas consecuencias para a monarquía hispánica e para Europa.	X		Analizar, cun mínimo de profundidade, as causas da guerra dos Trinta Anos e as súas consecuencias para a monarquía hispánica e para Europa.	CCL, CSC CAA	0,63	
HEB3.3.4. Compara e comenta as rebelións de Cataluña e Portugal de 1640.	X		Comparar e comentar, cun mínimo de rigor, as rebelións de Cataluña e Portugal de 1640.	CCL, CSC CAA	0,63	

HEB3.3.5. Explica os principais factores da crise demográfica e económica do século XVII, e as súas consecuencias.	X		Explicar, cun mínimo de coherencia, os principais factores da crise demográfica e económica do século XVII, e as súas consecuencias	CCL CSC	0,63	Rúbrica procura de semellanzas/diferenzas. Rúbrica explicación. Lista de cotexo.
HEB3.3.6. Representa unha liña do tempo desde 1474 ata 1700, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	X		Representar, cun mínimo de orde, unha liña do tempo desde 1474 ata 1700, e situar nela, cun mínimo de precisión, os principais acontecementos históricos.	CMCCT, CAA CSC	0,63	
HEB3.4.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre os seguintes pintores do Século de Ouro español: El Greco, Ribera, Zurbarán, Velázquez e Murillo.	X		Procurar, cun mínimo de extensión, información de interese (en libros e internet) e elaborar, cun mínimo de criterio, unha breve exposición sobre os seguintes pintores do Século de Ouro español: El Greco, Ribera, Zurbarán, Velázquez e Murillo.	CCL CD CAA CSC CCEC	0,63	
HEB4.1.1. Explica as causas da Guerra de Sucesión Española e a composición dos bandos en conflito.	X		Explicar, cun mínimo de exactitude, as causas da Guerra de Sucesión Española e a composición dos bandos en conflito.	CCL CSC	0,63	
HEB4.1.2. Representa unha liña do tempo desde 1700 ata 1788, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	X		Representar, cun mínimo de orde, unha liña do tempo desde 1700 ata 1788, e situar nela, cun mínimo de precisión, os principais acontecementos históricos.	CMCCT, CAA CSC	0,63	
HEB4.1.3. Detalla as características da nova orde europea xurdida da Paz de Utrecht e o papel de España nela.	X		Detallar, cun mínimo de precisión, as características da nova orde europea xurdida da Paz de Utrecht e o papel de España nela.	CCL CSC	0,63	
HEB4.2.1. Define os decretos de nova planta e explica a súa importancia na configuración do novo Estado borbónico.	X		Definir, cun mínimo de rigor, rigor, os decretos de nova planta e explicar, cun mínimo de profundidade, a súa importancia na configuración do novo Estado borbónico.	CCL CSC	0,63	Lista de cotexo para traballo en grupo
HEB4.2.2. Elaborar un esquema comparativo do modelo político dos Austrias e dos Borbóns.	X		Elaborar, cun mínimo de claridade, un esquema comparativo do modelo político dos Austrias e dos Borbóns.	CCL, CSC, CAA	0,63	Lista de cotexo para coavaliación (debate).
HEB4.2.3. Explica as medidas que adoptaron ou proxectaron os primeiros Borbóns para sanear a Facenda Real.	X		Explicar, cun mínimo de profundidade, as medidas que adoptaron ou proxectaron os primeiros Borbóns para sanear a Facenda Real.	CCL CSC	0,63	
HEB4.2.4. Describe as relacións Igrexa-Estado e as causas da expulsión dos xesuítas.	X		Describir, cun mínimo de correlación, as relacións Igrexa-Estado e as causas da expulsión dos xesuítas.	CCL	0,63	

				CSC		
HEB4.3.1. Compara a evolución demográfica do século XVIII coa da centuria anterior.	X		Comparar, cun mínimo de criterio, a evolución demográfica do século XVIII coa da centuria anterior.	CCL, CSC CAA	0,63	
HEB4.3.2. Desenvolve os principais problemas da agricultura e as medidas impulsadas por Carlos III neste sector.	X		Desenvolver, cun mínimo de profundidade, os principais problemas da agricultura e as medidas impulsadas por Carlos III neste sector.	CCL CSC	0,63	
HEB4.3.3. Explica a política industrial da monarquía e as medidas adoptadas respecto ao comercio con América.	X		Explicar, cun mínimo de rigor, a política industrial da monarquía e as medidas adoptadas respecto ao comercio con América.	CCL CSC	0,63	
HEB4.4.1. Especifica as causas da engalaxe económica de Cataluña no século XVIII.	X		Especificar, cun mínimo de precisión, as causas da engalaxe económica de Cataluña no s. XVIII.	CCL, CSC	0,63	Lista de cotexo para autoavaliación
HEB4.5.1. Comenta as ideas fundamentais da Ilustración e define o concepto de despotismo ilustrado.	X		Comentar, cun mínimo de fluidez, as ideas fundamentais da Ilustración e definir, cun mínimo de rigor, o concepto de despotismo ilustrado.	CCL CAA CSC CCEC	0,63	
HEB4.5.2. Razoar a importancia das Sociedades Económicas de Amigos do País e da prensa periódica na difusión dos valores da Ilustración.	X		Razoar, cun mínimo de criterio, a importancia das Sociedades Económicas de Amigos do País e da prensa periódica na difusión dos valores da Ilustración.	CCL CSC CCEC	0,63	
HEB5.1.1. Resume os cambios que experimentan as relacións entre España e Francia desde a Revolución Francesa ata o comezo da Guerra de Independencia.		X	Resumir, cun mínimo de rigor contextual, os cambios que experimentan as relacións entre España e Francia desde a Revolución Francesa ata o comezo da Guerra de Independencia.	CCL CSC	0,63	
HEB5.1.2. Describe a Guerra da Independencia: as súas causas, a composición dos bandos en conflito e o desenvolvemento dos acontecementos.		X	Describir, cun mínimo de claridade, a Guerra da Independencia: as súas causas, a composición dos bandos en conflito e o desenvolvemento dos acontecementos.	CCL CSC	0,63	
HEB5.2.1. Compara as Cortes de Cádiz coas estamentais do Antigo Réxime.		X	Comparar, cun mínimo de criterio, as Cortes de Cádiz coas estamentais do Antigo Réxime.	CCL CSC, CAA	0,63	
HEB5.2.2. Comenta as características esenciais da Constitución de 1812.		X	Comentar, cun mínimo de rigor, as características esenciais da Constitución de 1812.	CCL CSC, CAA	0,63	

HEB5.3.1. Detalla as fases do conflito entre liberais e absolutistas durante o reinado de Fernando VII.	X		Detallar, cun mínimo de exactitude, as fases do conflito entre liberais e absolutistas durante o reinado de Fernando VII.	CCL CSC	0,63	
HEB5.3.2. Define o carlismo e resume a súa orixe e os apoios con que contaba inicialmente.	X		Definir, cun mínimo de rigor, o carlismo e resumir, cun mínimo de coherencia, a súa orixe e os apoios con que contaba inicialmente.	CCL CSC	0,63	
HEB5.3.3. Representa unha liña do tempo desde 1788 ata 1833 e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	X		Representar, cun mínimo de orde, unha liña do tempo desde 1788 ata 1833 e situar nela, cun mínimo de precisión, os principais acontecementos históricos.	CMCCT CAA CSC	0,63	
HEB5.3.4. Representa nun esquema as diferenzas, en canto a sistema político e estrutura social, entre o Antigo Réxime e o réxime liberal burgués.	X		Representar nun esquema , cun mínimo de criterio, as diferenzas, en canto a sistema político e estrutura social, entre o Antigo Réxime e o réxime liberal burgués.	CCL, CAA CSC	0,63	
HEB5.4.1. Explica as causas e o desenvolvemento do proceso de independencia das colonias americanas.	X		Explicar, cun mínimo de profundidade, as causas e o desenvolvemento do proceso de independencia das colonias americanas.	CCL CSC	0,63	
HEB5.4.2. Especifica as repercusións económicas para España da independencia das colonias americanas.	X		Especificar , cun mínimo de correlación, as repercusións económicas para España da independencia das colonias americanas	CCL CSC	0,63	
HEB5.5.1. Procura información de interese (en libros e internet) sobre Goya e elabora unha breve exposición sobre a súa visión da guerra.	X		Procurar, cun mín. de criterio, inform. de interese (en libros e internet) sobre Goya e elaborar, cun mínimo de claridade, unha breve exposición sobre a súa visión da guerra.	CCL CD, CSC CCEC	0,63	
HEB6.1.1. Identifica o ámbito xeográfico do carlismo e explica o seu ideario e os seus apoios sociais.	X		Identificar, cun mínimo de exactitude, o ámbito xeográfico do carlismo e explicar, cun mínimo de certeza, o seu ideario e os seus apoios sociais.	CAA CSC	0,63	
HEB6.1.2. Especifica as causas e consecuencias das dúas primeiras guerras carlistas.	X		Especificar, con rigor contextual, as causas e consecuencias das dúas primeiras guerras carlistas.	CCL, CSC	0,63	
HEB6.1.3. Representa unha liña do tempo desde 1833 ata 1874 e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	X		Representar, cun mínimo de orde, unha liña do tempo desde 1833 ata 1874 e situar nela, cun mínimo de precisión, os principais acontecementos históricos.	CMCCT CAA CSC	0,63	
HEB6.2.1. Describe as características dos	X		Describir, cun mínimo de precisión, as características	CCL	0,63	

partidos políticos que xurdiron durante o reinado de Isabel II.			dos partidos políticos que xurdiron durante o reinado de Isabel II.	CSC		
HEB6.2.2. Resume as etapas da evolución política do reinado de Isabel II desde a súa minoría de idade, e explica o papel dos militares.	X		Resumir, cun mín. de rigor, as etapas da evolución política do reinado de Isabel II desde a súa minoría de idade, e explicar, cun mínimo de profundidade, o papel dos militares.	CCL CSC	0,63	
HEB6.2.3. Explica as medidas de liberalización do mercado da terra levadas a cabo durante o reinado de Isabel II.	X		Explicar, cun mínimo de claridade, as medidas de liberalización do mercado da terra levadas a cabo durante o reinado de Isabel II.	CCL CAA CSC	0,63	
HEB6.2.4. Compara as desamortizacións de Mendizábal e Madoz, e especifica os obxectivos dunha e outra.	X		Comparar, cun mínimo de criterio, as desamortizacións de Mendizábal e Madoz, e especifica os obxectivos dunha e outra.	CCL AA CSC	0,63	
HEB6.2.5. Especifica as características da nova sociedade de clases e compáraa coa sociedade estamental do Antigo Réxime.	X		Especificar, cun mínimo de certeza, as características da nova sociedade de clases e comparar, cun mínimo de criterio, coa sociedade estamental do Antigo Réxime.	CCL CSC CCEC	0,63	
HEB6.3.1. Compara o Estatuto Real de 1834 e as Constitucións de 1837 e 1845.	X		Comparar, cun mínimo de criterio, o Estatuto Real de 1834 e as Constitucións de 1837 e 1845.	CCL, CAA CSC	0,63	
HEB6.4.1. Explica as etapas políticas do Sexenio Democrático.	X		Explicar, cun mínimo de claridade, as etapas políticas do Sexenio Democrático.	CCL CSC	0,63	
HEB6.4.2. Describe as características esenciais da Constitución democrática de 1869.	X		Describir, cun mínimo de precisión, as características esenciais da Constitución democrática de 1869.	CCL CSC	0,63	
HEB6.4.3. Identifica os grandes conflitos do sexenio e explica as súas consecuencias políticas.	X		Identificar, cun mínimo de exactitude, os grandes conflitos do sexenio e explicar, cun mínimo de rigor contextual, as súas consecuencias políticas.	CAA CSC	0,63	
HEB6.5.1. Relaciona a evolución do movemento obreiro español durante o Sexenio Democrático coa do movemento obreiro internacional.	X		Relacionar, cun mínimo de correlación, a evolución do movemento obreiro español durante o Sexenio Democrático coa do movemento obreiro internacional.	CCL, CAA CSC	0,63	
HEB7.1.1. Explica os elementos fundamentais do sistema político ideado por Cánovas.	X		Explicar, cun mínimo de profundidade, os elementos fundamentais do sistema político ideado por Cánovas.	CCL CAA CSC	0,63	
HEB7.1.2. Especifica as características esenciais	X		Especificar, cun mínimo de exactitude, as	CCL	0,63	

da Constitución de 1876.			características esenciais da Constitución de 1876.	CSC		
HEB7.1.3. Describe o funcionamento real do sistema político da Restauración.	X		Describir, cun mínimo de claridade, o funcionamento real do sistema político da Restauración.	CCL CSC	0,63	
HEB7.1.4. Representa unha liña do tempo desde 1874 ata 1902 e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	X		Representar, cun mínimo de orde, unha liña do tempo desde 1874 ata 1902 e situar nela, cun mínimo de precisión, os principais acontecementos históricos.	CMCCT, CAA CSC	0,63	
HEB7.2.1. Resume a orixe e a evolución do catalanismo, o nacionalismo vasco e o rexionalismo galego.	X		Resumir, cun mínimo de rigor contextual, a orixe e a evolución do catalanismo, o nacionalismo vasco e o rexionalismo galego.	CCL, CSC CCEC	0,63	
HEB7.2.2. Analiza as correntes ideolóxicas do movemento obreiro e labrego español, así como a súa evolución durante o derradeiro cuarto do século XIX.	X		Analizar , cun mínimo de profundidade, as correntes ideolóxicas do movemento obreiro e labrego español, así como a súa evolución durante o derradeiro cuarto do século XIX.	CCL, CAA CSC CCEC	0,63	
HEB7.3.1. Compara o papel político dos militares no reinado de Afonso XII co das etapas precedentes do século XIX.	X		Comparar, cun mínimo de criterio, o papel político dos militares no reinado de Afonso XII co das etapas precedentes do século XIX.	CCL, CAA CSC	0,63	
HEB7.3.2. Describe a orixe, o desenvolvemento e as repercusións da terceira guerra carlista.	X		Describir, cun mín. de rigor contextual, a orixe, o desenvolvemento e as repercusións da terceira g. carlista.	CCL CSC	0,63	
HEB7.4.1. Explica a política española respecto ao problema de Cuba.	X		Explicar, cun mínimo de profundidade, a política española respecto ao problema de Cuba.	CCL CSC	0,63	
HEB7.4.2. Sinala os principais feitos do desastre colonial de 1898 e as consecuencias territoriais do Tratado de París.	X		Sinalar, cun mínimo de precisión, os principais feitos do desastre colonial de 1898 e as consecuencias territoriais do Tratado de París.	CCL CSC	0,63	
HEB7.4.3. Especifica as consecuencias para España da crise do 98 nos ámbitos económico, político e ideolóxico.	X		Especificar, cun mínimo de precisión, as consecuencias para España da crise do 98 nos ámbitos económico, político e ideolóxico.	CCL CSC CCEC	0,63	
HEB8.1.1. Identifica os factores do lento crecemento demográfico español no século XIX.	X		Identificar, cun mínimo de exactitude, os factores do lento crecemento demográfico español no século XIX.	CCL CSC	0,63	

HEB8.1.2. Compara a evolución demográfica de Cataluña coa do resto de España no século XIX.	X		Comparar, cun mínimo de criterio, a evolución demográfica de Cataluña coa do resto de España no século XIX.	CCL CAA CSC	0,63	
HEB8.2.1. Explica os efectos económicos das desamortizacións de Mendizábal e Madoz.	X		Explicar, cun mínimo de coherencia, os efectos económicos das desamortizacións de Mendizábal e Madoz.	CCL CSC	0,63	
HEB8.2.2. Especifica as causas dos baixos rendementos da agricultura española do século XIX.	X		Especificar, cun mínimo de precisión, as causas dos baixos rendementos da agricultura española do século XIX.	CCL CSC	0,63	
HEB8.2.3. Describe a evolución da industria téxtil catalá, a siderurxia e a minaría ao longo do s. XIX.	X		Describir, cun mín. de profundidade, a evolución da industria téxtil catalá, a siderurxia e a minaría ao longo do s. XIX.	CCL CSC	0,63	
HEB8.2.4. Compara a revol. n industrial española coa dos países máis avanzados de Europa.	X		Comparar, cun mínimo criterio, a revolución industrial española coa dos países máis avanzados de Europa.	CCL CAA CSC	0,63	
HEB8.2.5. Relaciona as dificultades do transporte e o comercio interior cos condicionamentos xeográficos.	X		Relacionar , cun mínimo de correlación, as dificultades do transporte e o comercio interior cos condicionamentos xeográficos.	CCL CAA CSC	0,63	
HEB8.2.6. Explica os obxectivos da rede ferroviaria e as consecuencias da lei xeral de ferrocarrís de 1855.	X		Explicar, cun mínimo de profundidade, os obxectivos da rede ferroviaria e as consecuencias da lei xeral de ferrocarrís de 1855.	CCL CSC	0,63	
HEB8.2.7. Compara os apoios, os argumentos e as actuacións de proteccionistas e librecambistas ao longo do século XIX.	X		Comparar, cun mínimo de criterio, os apoios, os argumentos e as actuacións de proteccionistas e librecambistas ao longo do século XIX.	CCL, CAA CSC	0,63	
HEB8.2.8. Explica o proceso que conduciu á unidade monetaria e á banca moderna.	X		Explicar, con claridade, o proceso que conduciu á unidade monetaria e á banca moderna.	CCL, CSC	0,63	
HEB8.2.9. Explica a reforma Mon-Santillán da Facenda pública e os seus efectos.	X		Explicar, cun mínimo de rigor, a reforma Mon-Santillán da Facenda pública e os seus efectos.	CCL, CSC	0,63	
HEB8.2.10. Especifica como os investimentos en España de Francia e de Inglaterra afectaron o modelo de desenvolvemento económico español durante o século XIX.	X		Especificar, cun mínimo de correlación, como os investimentos en España de Francia e de Inglaterra afectaron o modelo de desenvolvemento económico español durante o século XIX.	CCL CSC	0,63	

HEB9.1.1. Define en que consistiu o revisionismo político inicial do reinado de Afonso XIII, e as principais medidas adoptadas.		X	Definir, cun mínimo de rigor, en que consistiu o revisionismo político inicial do reinado de Afonso XIII, e as principais medidas adoptadas.	CCL CSC	0,63	
HEB9.1.2. Representa unha liña do tempo desde 1902 ata 1931, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.		X	Representar, cun mínimo de precisión, unha liña do tempo desde 1902 ata 1931, e situar nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT CAA CSC	0,63	
HEB9.1.3. Elabora un esquema cos factores internos e externos da quebra do sistema político da Restauración.		X	Elaborar un esquema, cun mínimo de rigor, cos principais factores internos e externos da quebra do sistema político da Restauración.	CCL CAA CSC	0,63	
HEB9.2.1. Especifica a evol. das forzas políticas de oposición ao sistema: republicanos e nacionalistas.		X	Especificar, cun mín. de certeza, a evol. das forzas políticas de oposición ao sistema: republicanos e nacionalistas.	CCL, CSC	0,63	
HEB9.2.2. Explica as repercusións da I Guerra Mundial e da Revolución Rusa en España.		X	Explicar, cun mínimo de correlación, as repercusións da I Guerra Mundial e da Revolución Rusa en España.	CCL, CSC	0,63	
HEB9.2.3. Analiza as causas, os principais feitos e as consecuencias da intervención de España en Marrocos entre 1904 e 1927.		X	Analizar, cun mínimo de profundidade, as causas, os principais feitos e as consecuencias da intervención de España en Marrocos entre 1904 e 1927.	CCL, CSC	0,63	
HEB9.2.4. Analiza a crise xeral de 1917: as súas causas, manifestacións e consecuencias.		X	Analizar, cun mínimo de profundidade, a crise xeral de 1917: as súas causas, manifestacións e consecuencias.	CCL, CSC	0,63	
HEB9.3.1. Especifica as causas do golpe de estado de Primo de Rivera e os apoios con que contou inicialmente.		X	Especificar, cun mínimo de certeza, as causas do golpe de estado de Primo de Rivera e os apoios con que contou inicialmente.	CCL CSC	0,63	
HEB9.3.2. Describe a evolución da ditadura de Primo de Rivera, desde o directorio militar ao directorio civil e o seu remate.		X	Describir, cun mínimo de profundidade, a evolución da ditadura de Primo de Rivera, desde o directorio militar ao directorio civil e o seu remate.	CCL CSC	0,63	
HEB9.3.3. Explica as causas da caída da monarquía.		X	Explicar, cun mínimo de correlación, as causas da caída da monarquía.	CCL CSC	0,63	
HEB9.4.1. Analiza os efectos da I Guerra Mundial sobre a economía española.		X	Analizar, cun mínimo de claridade, os efectos da I Guerra Mundial sobre a economía española.	CCL CSC	0,63	
HEB9.4.2. Describe a política económica da		X	Describir, cun mínimo de rigor, a política económica da	CCL CSC	0,63	

ditadura de Primo de Rivera.			ditadura de Primo de Rivera.			
HEB9.4.3. Explica os factores da evolución demográfica de España no primeiro terzo do século XX.		X	Explicar, cun mínimo de claridade, os factores da evolución demográfica de España no primeiro terzo do século XX.	CCL CSC	0,63	
HEB10.1.1. Explica as causas que levaron á proclamación da II República e relaciona as súas dificultades coa crise económ. mundial dos anos 30.		X	Explicar, cun mínimo de rigor, as causas que levaron á proclamación da II República e relaciona as súas dificultades coa crise económica mundial dos anos 30.	CCL CAA CSC	0,63	
HEB10.1.2. Diferenza as forzas de apoio e oposición á República nos seus comezos, e describe as súas razóns e as principais actuacións.		X	Diferenzar, cun mínimo de criterio, as forzas de apoio e oposición á República nos seus comezos, e describe as súas razóns e as principais actuacións.	CCL CAA CSC	0,63	
HEB10.2.1. Resume as reformas impulsadas durante o bienio reformista da República.		X	Resumir, cun mínimo de rigor, as reformas impulsadas durante o bienio reformista da República..	CCL, CSC	0,63	
HEB10.2.2. Especifica as características esenciais da Constitución de 1931.		X	Especificar, cun mínimo de certeza, as características esenciais da Constitución de 1931.	CCL, CSC	0,63	
HEB10.2.3. Analiza o proxecto de reforma agraria: as súas razóns, o seu desenvolvemento e os seus efectos.		X	Analizar; cun mínimo de profundidade, o proxecto de reforma agraria: as súas razóns, o seu desenvolvemento e os seus efectos.	CCL CSC	0,63	
HEB10.2.4. Compara as actuacións do bienio radical-cedista coas do bienio anterior.		X	Comparar, cun mínimo de criterio, as actuacións do bienio radical-cedista coas do bienio anterior.	CCL, CSC CAA	0,63	
HEB10.2.5. Describe as causas, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución de Asturias de 1934.		X	Describir, cun mínimo de rigor contextual, as causas, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución de Asturias de 1934.	CCL CSC	0,63	
HEB10.2.6. Explica as causas da formación da Fronte Popular e as actuacións tras o seu triunfo electoral, ata o comezo da guerra.		X	Explicar, cun mínimo de profundidade, as causas da formación da Fronte Popular e as actuacións tras o seu triunfo electoral, ata o comezo da guerra.	CCL CSC	0,63	
HEB10.3.1. Especifica os antecedentes da Guerra Civil.		X	Especificar, cun mínimo de precisión, os antecedentes da Guerra Civil.	CCL, CSC	0,63	
HEB10.3.2. Relaciona a Guerra Civil española co contexto internacional.		X	Relacionar, cun mínimo de rigor contextual, a Guerra Civil española co contexto internacional	CCL CAA CSC	0,63	

HEB10.3.3. Compara a evolución política e a situación económica dos dous bandos durante a guerra.		X	Comparar, cun mínimo de criterio, a evolución política e a situación económica dos dous bandos durante a guerra.	CCL, CAA, CSC	0,63	
HEB10.3.4. Especifica os custos humanos e as consecuencias económicas e sociais da guerra.		X	Especificar, cun mínimo de rigor, os custos humanos e as consecuencias económicas e sociais da guerra.	CCL, CSC	0,63	
HEB10.3.5. Sintetiza nun esquema as grandes fases da guerra, desde o punto de vista militar.		X	Sintetizar nun esquema, cun mínimo de orde, as grandes fases da guerra, desde o punto de vista militar.	CCL CSC	0,63	
HEB10.3.6. Representa unha liña do tempo desde 1931 ata 1939, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.		X	Representar, cun mínimo de criterio, unha liña do tempo desde 1931 ata 1939, e situar nela, cun mínimo de precisión os principais acontecementos históricos.	CMCCT, CAA CSC	0,63	
HEB10.4.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre a Idade de Prata da cultura española.		X	Procurar, cun mínimo de extensión, información de interese (en libros e internet) e elaborar, cun mínimo de claridade, unha breve exposición sobre a Idade de Prata da cultura española.	CCL, CD, CAA CSC, CSIEE, CCEC	0,63	
HEB11.1.1. Elaboro un esquema cos grupos ideolóxicos e os apoios sociais do franquismo na súa etapa inicial.		X	Elaborar, cun mínimo de rigor, un esquema cos grupos ideolóxicos e os apoios sociais do franquismo na súa etapa inicial.	CCL CAA CSC	0,63	
HEB11.1.2. Diferencia etapas na evolución de España durante o franquismo, e resume os trazos esenciais de cada unha.		X	Diferenciar, cun mínimo de precisión, etapas na evolución de España durante o franquismo, e resumir, cun mínimo de claridade, os trazos esenciais de cada unha.	CCL CAA, CSC	0,63	
HEB11.1.3. Explica a organización política do Estado franquista.		X	Explicar, cun mínimo de profundidade, organización política do Estado franquista.	CCL, CSC	0,63	
HEB11.1.4. Explica as relacións exteriores, a evolución política e a situación económica de España desde o remate da Guerra Civil ata 1959.		X	Explicar, cun mínimo de correlacións, as relacións exteriores, a evolución política e a situación económica de España desde o remate da Guerra Civil ata 1959.	CCL CSC	0,63	
HEB11.1.5. Explica as relacións exteriores, a evolución política e as transformacións económicas e sociais de España desde 1959 ata 1973.		X	Explicar, cun mínimo de correlacións, as claves das relacións exteriores, a evolución política e as transformacións económicas e sociais de España desde 1959 ata 1973.	CCL CSC	0,63	
HEB11.1.6. Especifica as causas da crise final do		X	Especificar, cun mínimo de precisión, as causas da	CCL CSC	0,63	

franquismo desde 1973.			crise final do franquismo desde 1973.			
HEB11.1.7. Relaciona a evolución política do réxime cos cambios que se producen no contexto internacional.		X	Relacionar, cun mínimo de claridade, a evolución política do réxime cos cambios que se producen no contexto internacional.	CCL CSC CAA	0,63	
HEB11.1.8. Explica a política económica do franquismo nas súas etapas e a evolución económica do país.		X	Explicar, cun mínimo de profundidade, a política económica do franquismo nas súas etapas e a evolución económica do país.	CCL CSC	0,63	
HEB11.1.9. Describe as transformacións que experimenta a sociedade española durante os anos do franquismo, así como as súas causas.		X	Describir, cun mínimo de rigor contextual, as transformacións que experimenta a sociedade española durante os anos do franquismo, así como as súas causas.	CCL CSC	0,63	
HEB11.1.10. Especifica os grupos de oposición política ao réxime franquista e comenta a súa evolución no tempo.		X	Especificar, cun mínimo de precisión, os grupos de oposición política ao réxime franquista e comentar, cun mínimo de coherencia, a súa evolución no tempo.	CCL CSC	0,63	
HEB11.1.11. Representa unha liña do tempo desde 1939 ata 1975, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.		X	Representar, cun mínimo de orde, unha liña do tempo desde 1939 ata 1975, e situar nela, cun mínimo de exactitude, os principais acontecementos históricos.	CMCCT CAA CSC	0,63	
HEB11.2.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre a cultura do exilio durante o franquismo.		X	Procurar, cun mínimo de rigor, información de interese (en libros e internet) e elaborar, cun mínimo de claridade, unha breve exposición sobre a cultura do exilio durante o franquismo.	CCL CD CSIEE CCEC	0,63	
HEB12.1.1. Explica as alternativas políticas que se propuñan tras a morte de Franco, e quen defendía cada unha.		X	Explicar, cun mínimo de profundidade, as alternativas políticas que se propuñan tras a morte de Franco, e quen defendía cada unha.	CCL CSC	0,63	
HEB12.1.2. Describe o papel desempeñado polo Rei durante a transición.		X	Describir, cun mínimo de rigor contextual, o papel desempeñado polo Rei durante a transición.	CCL CSC	0,63	
HEB12.1.3. Describe as actuacións impulsadas polo presidente de Goberno Adolfo Suárez para a reforma política do réxime franquista: lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, etc.		X	Describir, con precisión, as actuacións impulsadas polo presidente de Goberno Adolfo Suárez para a reforma política do réxime franquista: lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, etc.	CCL CSC	0,63	
HEB12.1.4. Explica as causas e os obxectivos		X	Explicar, cun mínimo de exactitude, as causas e os	CCL	0,63	

dos Pactos da Moncloa.			obxectivos dos Pactos da Moncloa.	CSC		
HEB12.2.1. Explica o proceso de elaboración e aprobación da Constitución de 1978 e as súas características esenciais.		X	Explicar, cun mínimo de profundidade, o proceso de elaboración e aprobación da Constitución de 1978 e as súas características esenciais.	CCL CSC	0,63	
HEB12.2.2. Describe como se estableceron as preautonomías de Cataluña e o País Vasco.		X	Describir, cun mínimo de claridade, como se estableceron as preautonomías de Cataluña e o País Vasco.	CCL CSC	0,63	
HEB12.3.1. Elabora un esquema coas etapas políticas desde 1979 ata a actualidade, segundo o partido no poder, e sinala os principais acontecementos de cada unha delas.		X	Elaborar, cun mínimo de rigor contextual, un esquema coas etapas políticas desde 1979 ata a actualidade, segundo o partido no poder, e sinalar, cun mínimo de precisión, os principais acontecementos de cada unha delas.	CCL, CAA CSC	0,63	
HEB12.3.2. Comenta os feitos máis salientables do proceso de integración en Europa e as consecuencias para España desta integración.		X	Comentar, cun mínimo de profundidade, os feitos máis salientables do proceso de integración en Europa e as consecuencias para España desta integración.	CCL, CAA CSC	0,63	
HEB12.3.3. Analiza a evol. económica e social de España desde a segunda crise do petróleo en 1979 ata o comezo da crise financeira mundial de 2008.		X	Analizar, cun mínimo de rigor, a evolución económica e social de España desde a segunda crise do petróleo en 1979 ata o comezo da crise financeira mundial de 2008.	CCL CSC	0,63	
HEB12.3.4. Analiza o impacto da ameaza terrorista sobre a normalización democrática de España, describe a xénese e evolución das organizacións terroristas que actuaron desde a transición democrática ata os nosos días (ETA, GRAPO, etc.) e reflexiona sobre outros temas relacionados: a cidadanía ameazada, os movementos asociativos de vítimas, a mediación en conflitos, etc.		X	Analizar, cun mínimo de rigor, o impacto da ameaza terrorista sobre a normalización democrática de España, describir, cun mínimo de precisión, a xénese e evolución das organizacións terroristas que actuaron desde a transición democrática ata os nosos días (ETA, GRAPO, etc.) e reflexionar, cun mínimo de coherencia, sobre outros temas relacionados: a cidadanía ameazada, os movementos asociativos de vítimas, a mediación en conflitos, etc.	CCL CSC	0,63	
HEB12.3.5. Representa unha liña do tempo desde 1975 ata os nosos días, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.		X	Representar, cun mínimo de orde, unha liña do tempo desde 1975 ata os nosos días, e situar nela, cun mínimo de precisión, os principais acontecementos históricos.	CMCCT, CAA CSC	0,63	
HEB12.4.1. Explica a posición e o papel da España actual na Unión Europea e no mundo.		X	Explicar, cun mínimo de rigor contextual, a posición e o papel da España actual na Unión Europea e no mundo.	CCL CSC	0,63	

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES.	ELEMENTOS TRANSVERSAIS.						
	(Compresión lectora: CL. Expresión oral e escrita:EOE. Comunicación audiovisual: CA. Tratamento das TIC:TIC Emprendemento:EMP. Educación cívica e constitucional: EC. Prevención da violencia:PV)						
	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	P V
HEB0.1.1. Procura información de interese (en libros e internet) sobre a importancia cultural e artística dun personaxe historicamente salientable, un feito ou un proceso histórico, e elabora unha breve exposición.	x						
HEB0.2.1. Representa unha liña do tempo situando nunha ringleira os principais acontecementos relativos a determinados feitos ou procesos históricos.					x		
HEB0.3.1. Responde a cuestións propostas a partir de fontes históricas e historiográficas.		x		x			
HEB0.4.1. Distingue o carácter das fontes históricas non só como información, senón tamén como proba para responder ás preguntas que se formulan os/as historiadores/as.	x						
HEB1.1.1. Explica as diferenzas entre a economía e a organización social do Paleolítico e do Neolítico, e as causas do cambio.		x					
HEB1.1.2. Identifica as diferenzas entre unha imaxe de pintura cantábrica e outra de pintura levantina.			x	x			
HEB1.1.3. Describe os avances no coñecemento das técnicas metalúrxicas e explica as súas repercusións.		x					
HEB1.1.4. Resume as características principais do reino de Tartesos e cita as fontes históricas para o seu coñecemento.		x					
HEB1.1.5. Explica o diferente nivel de desenvolvemento das áreas celta e ibérica en vésperas da conquista romana en relación coa influencia recibida dos indoeuropeos, o reino de Tartesos e os colonizadores fenicios e gregos.		x				x	
HEB1.1.6. Debuxa un mapa esquemático da Península Ibérica e delimita nel as áreas ibérica e celta.		x					
HEB1.1.7. Define o concepto de romanización e describe os medios empregados para levala a cabo.		x					

HEB1.1.8. Compara o ritmo e grao de romanización dos territorios peninsulares.		x			x		
HEB1.1.9. Resume as características da monarquía visigoda e explica por que alcanzou tanto poder a igrexa e a nobreza.		x					
HEB1.1.10. Procura información de interese (en libros e internet) sobre o mantemento cultural e artístico do legado romano na España actual, e elabora unha breve exposición.			x	x			
HEB1.1.11. Representa unha liña do tempo desde 250 a.C. ata 711 d.C., e sitúa nela os principais acontecementos históricos.		x		x			
HEB1.1.12. Partindo de fontes historiográficas, responde a cuestións ou situacións.		x		x			
HEB2.1.1. Explica as causas da invasión musulmá e da súa rápida ocupación da Península.		x					
HEB2.1.2. Representa unha liña do tempo desde 711 ata 1474 e sitúa nunha ringleira os principais acontecementos relativos a Al-Andalus e noutra os relativos aos reinos cristiáns.		x			x		
HEB2.1.3. Describe a evolución política de Al-Andalus.		x					x
HEB2.1.4. Resume os cambios económicos, sociais e culturais introducidos polos musulmáns en Al-Andalus.		x					
HEB2.2.1. Describe as grandes etapas e as causas xerais que conducen ao mapa político da Península Ibérica ao remate da Idade Media.			x				
HEB2.2.2. Explica a orixe das Cortes nos reinos cristiáns e as súas principais funcións.		x					
HEB2.2.3. Compara a organización política da coroa de Castela, a de Aragón e o reino de Navarra ao remate da Idade Media.		x			x		
HEB2.2.4. Comenta o ámbito territorial e as caract. de cada sistema de repoboación, así como as súas causas e as súas consecuencias.		x					x
HEB2.3.1. Describe as grandes fases da evolución económica dos territorios cristiáns durante a Idade Media.		x					
HEB2.4.1. Explica a orixe e as características do réxime señorial e a sociedade estamental no ámbito cristián.		x			X		
HEB2.5.1. Describe o labor dos centros de tradución.		x					
HEB2.5.2. Procura información (en libros e internet) sobre a import.cultural e artísti. do Camiño de Santiago, e elabora unha breve exposición.			x	x			
HEB3.1.1. Define o concepto de unión dinástica aplicado a Castela e Aragón en tempos dos RR.CC.e describe as caract. do novo Estado.		x					
HEB3.1.2. Explica as causas e as consecuencias dos feitos máis relevantes de 1492.		x		x			x
HEB3.1.3. Analiza as relacións dos Reis Católicos con Portugal e os obxectivos que perseguían.		x					

HEB3.2.1. Compara os imperios territoriais de Carlos I e de Filipe II, e explica os problemas que provocaron.		x				x	
HEB3.2.2. Explica a expansión colonial en América e no Pacífico durante o século XVI.				x			x
HEB3.2.3. Analiza a política respecto a América no s. XVI e as súas consecuencias para España, Europa e a poboación americana.	x					x	x
HEB3.3.1. Describe a práctica do valemto e os seus efectos na crise da monarquía.		x					
HEB3.3.2. Explica os principais proxectos de reforma do Conde Duque de Olivares.		x					
HEB3.3.3. Analiza as causas da guerra dos Trinta Anos e as súas consecuencias para a monarquía hispánica e para Europa.	x						x
HEB3.3.4. Compara e comenta as rebelións de Cataluña e Portugal de 1640.		x					x
HEB3.3.5. Explica os principais factores da crise demográfica e económica do século XVII, e as súas consecuencias.		x				x	
HEB3.3.6. Representa unha liña do tempo desde 1474 ata 1700, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.		x			x		
HEB3.4.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre os seguintes pintores do Século de Ouro español: El Greco, Ribera, Zurbarán, Velázquez e Murillo.				x			
HEB4.1.1. Explica as causas da Guerra de Sucesión Española e a composición dos bandos en conflito.		x					x
HEB4.1.2. Representa unha liña do tempo desde 1700 ata 1788, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.					x		
HEB4.1.3. Detalla as características da nova orde europea xurdida da Paz de Utrecht e o papel de España nela.		x					
HEB4.2.1. Define os decretos de nova planta e explica a súa importancia na configuración do novo Estado borbónico.		x					
HEB4.2.2. Elabora un esquema comparativo do modelo político dos Austrias e dos Borbóns.					x		
HEB4.2.3. Explica as medidas que adoptaron ou proxectaron os primeiros Borbóns para sanear a Facenda Real.		x					
HEB4.2.4. Describe as relacións Igrexa-Estado e as causas da expulsión dos xesuítas.		x					
HEB4.3.1. Compara a evolución demográfica do século XVIII coa da centuria anterior.					x		
HEB4.3.2. Desenvolve os principais problemas da agricultura e as medidas impulsadas por Carlos III neste sector.		x					
HEB4.3.3. Explica a política industrial da monarquía e as medidas adoptadas respecto ao comercio con América.		x					
HEB4.4.1. Especifica as causas da engalaxe económica de Cataluña no século XVIII.		x					

HEB4.5.1. Comenta as ideas fundamentais da Ilustración e define o concepto de despotismo ilustrado.		x					
HEB4.5.2. Razona a importancia das Sociedades Económicas de Amigos do País e da prensa periódica na difusión dos valores da Ilustración.		x				x	
HEB5.1.1. Resume os cambios que experimentan as relacións entre España e Francia desde a Revolución Francesa ata o comezo da Guerra de Independencia.		x					x
HEB5.1.2. Describe a G. da Independencia: as súas causas, a composición dos bandos en conflito e o desenvolvemento dos acontecementos.		x					x
HEB5.2.1. Compara as Cortes de Cádiz coas estamentais do Antigo Réxime.					x		
HEB5.2.2. Comenta as características esenciais da Constitución de 1812.		x					
HEB5.3.1. Detalla as fases do conflito entre liberais e absolutistas durante o reinado de Fernando VII.	x						
HEB5.3.2. Define o carlismo e resume a súa orixe e os apoios con que contaba inicialmente.		x					
HEB5.3.3. Representa unha liña do tempo desde 1788 ata 1833 e sitúa nela os principais acontecementos históricos.					x		
HEB5.3.4. Representa nun esquema as diferenzas, en canto a sistema político e estrutura social, entre o A. Réxime e o réxime liberal burgués.					x		
HEB5.4.1. Explica as causas e o desenvolvemento do proceso de independencia das colonias americanas.		x					x
HEB5.4.2. Especifica as repercusións económicas para España da independencia das colonias americanas.		x					
HEB5.5.1. Procura información de interese (en libros e internet) sobre Goya e elabora unha breve exposición sobre a súa visión da guerra.			x	x			
HEB6.1.1. Identifica o ámbito xeográfico do carlismo e explica o seu ideario e os seus apoios sociais.	x	x					
HEB6.1.2. Especifica as causas e consecuencias das dúas primeiras guerras carlistas.		x					x
HEB6.1.3. Representa unha liña do tempo desde 1833 ata 1874 e sitúa nela os principais acontecementos históricos.				x	x		
HEB6.2.1. Describe as características dos partidos políticos que xurdiron durante o reinado de Isabel II.		x					
HEB6.2.2. Resume as etapas da evolución política do reinado de Isabel II desde a súa minoría de idade, e explica o papel dos militares.		x					
HEB6.2.3. Explica as medidas de liberalización do mercado da terra levadas a cabo durante o reinado de Isabel II.		x					
HEB6.2.4. Compara as desamortizacións de Mendizábal e Madoz, e especifica os obxectivos dunha e outra.					x		
HEB6.2.5. Especifica as características da nova sociedade de clases e compáraa coa sociedade estamental do Antigo Réxime.						x	

HEB6.3.1. Compara o Estatuto Real de 1834 e as Constitucións de 1837 e 1845.					x		
HEB6.4.1. Explica as etapas políticas do Sexenio Democrático.		x					
HEB6.4.2. Describe as características esenciais da Constitución democrática de 1869.		x					
HEB6.4.3. Identifica os grandes conflitos do sexenio e explica as súas consecuencias políticas.	x						
HEB6.5.1. Relaciona a evolución do movemento obreiro español durante o Sexenio Democrático coa do movemento obreiro internacional.		x				x	
HEB7.1.1. Explica os elementos fundamentais do sistema político ideado por Cánovas.				x			
HEB7.1.2. Especifica as características esenciais da Constitución de 1876.		x					
HEB7.1.3. Describe o funcionamento real do sistema político da Restauración.		x					
HEB7.1.4. Representa unha liña do tempo desde 1874 ata 1902 e sitúa nela os principais acontecementos históricos.				x	x		
HEB7.2.1. Resume a orixe e a evolución do catalanismo, o nacionalismo vasco e o rexionalismo galego.					x		
HEB7.2.2. Analiza as correntes ideolóxicas do mov. obreiro e labrego español, así como a súa evolución durante o derradeiro cuarto do s. XIX.	x					x	
HEB7.3.1. Compara o papel político dos militares no reinado de Afonso XII co das etapas precedentes do século XIX.					x		
HEB7.3.2. Describe a orixe, o desenvolvemento e as repercusións da terceira guerra carlista.		x					x
HEB7.4.1. Explica a política española respecto ao problema de Cuba.		x					
HEB7.4.2. Sinala os principais feitos do desastre colonial de 1898 e as consecuencias territoriais do Tratado de París.	x	x					
HEB7.4.3. Especifica as consecuencias para España da crise do 98 nos ámbitos económico, político e ideolóxico.		x					
HEB8.1.1. Identifica os factores do lento crecemento demográfico español no século XIX.	x						
HEB8.1.2. Compara a evolución demográfica de Cataluña coa do resto de España no século XIX.					x		
HEB8.2.1. Explica os efectos económicos das desamortizacións de Mendizábal e Madoz.		x					
HEB8.2.2. Especifica as causas dos baixos rendementos da agricultura española do século XIX.		x					
HEB8.2.3. Describe a evolución da industria téxtil catalá, a siderurxia e a minaría ao longo do século XIX.		x					

HEB8.2.4. Compara a revolución industrial española coa dos países máis avanzados de Europa.					x		
HEB8.2.5. Relaciona as dificultades do transporte e o comercio interior cos condicionamentos xeográficos.		x					
HEB8.2.6. Explica os obxectivos da rede ferroviaria e as consecuencias da lei xeral de ferrocarrís de 1855.		x					
HEB8.2.7. Compara os apoios, os argumentos e as actuacións de proteccionistas e librecambistas ao longo do século XIX.					x		
HEB8.2.8. Explica o proceso que conduciu á unidade monetaria e á banca moderna.		x					
HEB8.2.9. Explica a reforma Mon-Santillán da Facenda pública e os seus efectos.		x					
HEB8.2.10. Especifica como os investimentos en España de Francia e de Inglaterra afectaron o modelo de desenvolvemento económico español durante o século XIX.		x					
HEB9.1.1. Define en que consistiu o revisionismo político inicial do reinado de Afonso XIII, e as principais medidas adoptadas.		x					
HEB9.1.2. Representa unha liña do tempo desde 1902 ata 1931, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.					x		
HEB9.1.3. Elabora un esquema cos factores internos e externos da quebra do sistema político da Restauración.					x		
HEB9.2.1. Especifica a evolución das forzas políticas de oposición ao sistema: republicanos e nacionalistas.		x					
HEB9.2.2. Explica as repercusións da I Guerra Mundial e da Revolución Rusa en España.		x					
HEB9.2.3. Analiza as causas, os principais feitos e as consecuencias da intervención de España en Marrocos entre 1904 e 1927.	x						x
HEB9.2.4. Analiza a crise xeral de 1917: as súas causas, manifestacións e consecuencias.	x					x	x
HEB9.3.1. Especifica as causas do golpe de estado de Primo de Rivera e os apoios con que contou inicialmente.		x					x
HEB9.3.2. Describe a evolución da ditadura de Primo de Rivera, desde o directorio militar ao directorio civil e o seu remate.		x					
HEB9.3.3. Explica as causas da caída da monarquía.		x					
HEB9.4.1. Analiza os efectos da I Guerra Mundial sobre a economía española.	x						
HEB9.4.2. Describe a política económica da ditadura de Primo de Rivera.		x					
HEB9.4.3. Explica os factores da evolución demográfica de España no primeiro terzo do século XX.		x				x	
HEB10.1.1. Explica as causas que levaron á proclamación da II Rep. e relaciona as súas dificultades coa crise econ.mundial dos anos 30.		x					x

HEB10.1.2. Diferenza as forzas de apoio e oposición á República nos seus comezos, e describe as súas razóns e as principais actuacións.					x		
HEB10.2.1. Resume as reformas impulsadas durante o bienio reformista da República.		x					
HEB10.2.2. Especifica as características esenciais da Constitución de 1931.		x					
HEB10.2.3. Analiza o proxecto de reforma agraria: as súas razóns, o seu desenvolvemento e os seus efectos.		x					
HEB10.2.4. Compara as actuacións do bienio radical-cedista coas do bienio anterior.					x		
HEB10.2.5. Describe as causas, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución de Asturias de 1934.							x
HEB10.2.6. Explica as causas da formación da Fronte Popular e as actuacións tras o seu triunfo electoral, ata o comezo da guerra.		x					
HEB10.3.1. Especifica os antecedentes da Guerra Civil.		x					x
HEB10.3.2. Relaciona a Guerra Civil española co contexto internacional.							x
HEB10.3.3. Compara a evolución política e a situación económica dos dous bandos durante a guerra.					x		
HEB10.3.4. Especifica os custos humanos e as consecuencias económicas e sociais da guerra.						x	x
HEB10.3.5. Sintetiza nun esquema as grandes fases da guerra, desde o punto de vista militar.					x		
HEB10.3.6. Representa unha liña do tempo desde 1931 ata 1939, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.		x					
HEB10.4.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre a Idade de Prata da cultura española.			x	x			
HEB11.1.1. Elabora un esquema cos grupos ideolóxicos e os apoios sociais do franquismo na súa etapa inicial.					x		
HEB11.1.2. Diferenza etapas na evolución de España durante o franquismo, e resume os trazos esenciais de cada unha.		x					
HEB11.1.3. Explica a organización política do Estado franquista.		x					
HEB11.1.4. Explica as relacións exteriores, a evolución política e a situación económica de España desde o remate da Guerra Civil ata 1959.		x					
HEB11.1.5. Explica as relacións exteriores, a evolución política e as transformacións económicas e sociais de España desde 1959 ata 1973.		x					
HEB11.1.6. Especifica as causas da crise final do franquismo desde 1973.						x	x
HEB11.1.7. Relaciona a evolución política do réxime cos cambios que se producen no contexto internacional.	x						

HEB11.1.8. Explica a política económica do franquismo nas súas etapas e a evolución económica do país.		x					
HEB11.1.9. Describe as transformacións que experimenta a sociedade española durante os anos do franquismo, así como as súas causas.						x	
HEB11.1.10. Especifica os grupos de oposición política ao réxime franquista e comenta a súa evolución no tempo.		x					x
HEB11.1.11. Representa unha liña do tempo desde 1939 ata 1975, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.					x		
HEB11.2.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre a cultura do exilio durante o franquismo.			x	x			
HEB12.1.1. Explica as alternativas políticas que se propuñan tras a morte de Franco, e quen defendía cada unha.		x					
HEB12.1.2. Describe o papel desempeñado polo Rei durante a transición.		x					
HEB12.1.3. Describe as actuacións impulsadas polo presidente de Goberno Adolfo Suárez para a reforma política do réxime franquista: lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, etc.		x					
HEB12.1.4. Explica as causas e os obxectivos dos Pactos da Moncloa.		x					
HEB12.2.1. Explica o proceso de elaboración e aprobación da Constitución de 1978 e as súas características esenciais.		x				x	
HEB12.2.2. Describe como se estableceron as preautonomías de Cataluña e o País Vasco.		x					
HEB12.3.1. Elabora un esquema coas etapas políticas desde 1979 ata a actualidade, segundo o partido no poder, e sinala os principais acontecementos de cada unha delas.					x		
HEB12.3.2. Comenta os feitos máis salientables do proceso de integración en Europa e as consecuencias para España desta integración.		x					
HEB12.3.3. Analiza a evolución económica e social de España desde a segunda crise do petróleo en 1979 ata o comezo da crise financeira mundial de 2008.	x						x
HEB12.3.4. Analiza o impacto da ameaza terrorista sobre a normalización democrática de España, describe a xénese e evolución das organizacións terroristas que actuaron desde a transición democrática ata os nosos días (ETA, GRAPO, etc.) e reflexiona sobre outros temas relacionados: a cidadanía ameazada, os movementos asociativos de vítimas, a mediación en conflitos, etc.							x
HEB12.3.5. Representa unha liña do tempo desde 1975 ata os nosos días, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.					x		
HEB12.4.1. Explica a posición e o papel da España actual na Unión Europea e no mundo.		x					

5.5.5. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS

O tratamento metodolóxico da materia debe axustarse ao nivel competencial inicial do alumnado, respectando ritmos e estilos de aprendizaxe que teñan en conta a atención á diversidade. A materia de Historia de España permite desenvolver metodoloxías activas, nas que o traballo individual e cooperativo estean permanentemente presentes, con elaboración de diferentes tipos de materiais, integrando de forma especial as tecnoloxías da información e da comunicación.

Como traballar de xeito competencial na aula supón que o docente pasa a ser un xestor de coñecemento do alumnado:

Por un lado o alumnado, se ben a finalidade da área é adquirir coñecementos esenciais que se inclúen no currículo básico, deberá desenvolver actitudes conducentes á reflexión e análise sobre os aspectos máis relevantes da Historia de España, das súas mutacións e das implicacións éticas. Para posibilitalo necesitamos certo grao de adestramento individual e traballo reflexivo de procedementos básicos da materia: a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a análise-comentario de fontes, a argumentación en público, a comunicación audiovisual e o manexo das tics.

Por outro lado, cada alumno parte dunhas potencialidades que definen as súas intelixencias predominantes, enriquecer as tarefas con actividades, que se desenvolvan desde a teoría das intelixencias múltiples, facilita que todos os escolares poidan chegar a comprender os contidos que pretendemos adquirir para o desenvolvemento dos obxectivos de aprendizaxe.

Nesta materia é indispensable a vinculación a contextos reais, así como xerar posibilidades de aplicación dos contidos adquiridos. Para iso, as tarefas competenciais facilitan este aspecto, que se podería complementar con proxectos de aplicación dos contidos.

Os membros do Departamento que imparten esta materia optamos por un modelo de aprendizaxe significativo ou aprendizaxe por descubrimento, centrado en tres principios básicos: “aprender a aprender”, busca da autonomía e o conflito cognitivo. Empregaremos unha metodoloxía activa, que permita ao alumnado implicarse nas tarefas que estea a realizar, utilizando procedementos variados que dotan á clase de dinamismo e axilidade. Como consideramos que o alumnado debe ser protagonista destacado no proceso de ensino-aprendizaxe, fomentaremos as actividades interactivas e procuraremos abandonar métodos pedagóxicos de carácter dirixista, orientados á fixación de verdades academicamente incuestionábeis e as actitudes individualistas competitivas.

Esta proposta metodolóxica terá como premisas clave: O coñecemento integral dos alumnos. A comunicación fluída profesor/alumnos. A integración do alumno no grupo e na sociedade. A transmisión rigorosa da información. O estímulo da curiosidade e do interese. A responsabilidade e o rigor. O espírito crítico e a independencia intelectual. A participación activa na elección, planeamento e execución das actividades. A aposta polo ensino participativo/cooperativo. O respecto a multiculturalidade e a atención a diversidade. O emprego das Tics. A máxima integración da xeografía, a historia e a arte. O fomento da interdisciplinaridade. O autocontrol.

A finalidade última será que os/as alumnos/as sexan progresivamente capaces de aprender de xeito autónomo/cooperativo.

O punto de partida do proceso de aprendizaxe será sempre o nivel de desenvolvemento do alumnado, desde o que se van emprender os novos aprendizaxes.

No proceso de aprendizaxe daremos prioridade ao emprego das Tics, tanto a través de presentacións de Power Point como de acceso a páxinas Web; á comprensión dos contidos, fronte ao seu aprendizaxe mecánico; á reflexión persoal, sobre o traballo realizado, e a elaboración de conclusións, relativas aos temas tratados.

Para desenvolver esta opción metodolóxica, faremos uso de diversas variantes estratéxicas, como o recurso a: presentar fenómenos discrepantes, suscitar conflitos conceptuais, solicitar estudos monográficos, propoñer análises/comentarios, reclamar observacións/valoracións críticas da información, esixir tratamento rigoroso da información, organizar debates entre alumnos ou introducir aprendizaxe cooperativo.

5.5.6. CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO

5.5.6.1. CRITERIOS SOBRE O PROCESO DE AVALIACIÓN E AS MEDIDAS INDIVIDUAIS/COLECTIVAS A ADOPTAR:

O proceso de avaliación será continuo e a avaliación levarase a cabo tendo en conta os diferentes elementos que constitúen o currículo, é dicir, as competencias claves, os estándares de aprendizaxe avaliábeis os obxectivos, os contidos e os criterios de avaliación.

No referente a avaliación inicial, deseñada en coordinación co equipo docente, realizárase nas primeiras sesións do curso e terá como obxectivo: coñecer o estado inicial dos niveis, características y necesidades das alumnas e alumnos (as actitudes fronte a área e aos grandes temas que se poden tratar desde un punto de vista disciplinar, as capacidades en relación aos procedementos básicos da aprendizaxe, nivel de dominio dos procedementos centrais da materia, grados de dominio dos conceptos relacionados coa materia), facer aflorar as deficiencias e as expectativas e intereses de alumnas e alumnos). Esta información permitiranos valorar o punto de partida do grupo/de cada alumno en particular e precisámola para poder tomar unha serie de decisións relativas a planificar e programar as actividades docentes, adoptar medidas de atención a diversidade na aula e elixir as estratexias metodolóxicas a empregar.

Entre os posibles instrumentos válidos para recoller a información relevante para esta avaliación inicial optamos por empregar: probas escritas e orais, debates en grupo, simulación de situacións, rexistros de observación, entrevistas, autoavaliación.

No proceso avaliativo existirán tres sesións de avaliación e a última destas coincidirá coa avaliación final ordinaria.

No referente a aqueles alumnos/as que precisen actividades de recuperación, reforzo ou ampliación:, programaranse, en calquera momento da avaliación, atendendo ás necesidades concretas e propoñendo ao alumnado a realización de traballos, exercicios, exposicións en clase ou probas escritas.

No referente a avaliación final extraordinaria de setembro o alumnado, que non acade cualificación positiva na avaliación ordinaria de xuño, deberá realizar unha proba escrita extraordinaria, que terá en conta os mínimos esixibles programados.

5.5.6.2. CRITERIOS SOBRE ESTRUCTURA E CUALIFICACIÓN DAS PROBAS ESCRITAS, PONDERACIÓN E REDONDEO.

En relación ás probas escritas, estas manterán a seguinte estrutura e cualificación: Definir/localizar/situar (2 pts). Relacionar/comparar/diferenciar/describir (3 pts). Desenvolver/explicar temas ou cuestións (2 pts). Análise e comentario de documentos (3 pts).

No caso de falta de asistencia non xustificada, a estas probas, cualificarase con Insuficiente cero (a non asistencia só poderá xustificarse mediante documentación oficial).

No referente ás condutas fraudulentas nunha proba escrita (copiar... utilizando calquera medio): implicarán a retirada inmediata da proba e a súa cualificación con Insuficiente cero.

En canto a ponderación: esta ven recollida nos apartados sobre concreción de estándares, competencias, instrumentos para avaliar e elementos transversais

En relación ao redondeo: as cualificacións parciais (das probas escritas e orais, as evidencias observables...) redondearanse á décima superior (cando sexa igual ou superior a metade da décima inferior) e á inferior no caso contrario. As cualificacións medias da avaliación redondearanse a unidade superior (cando sexa igual ou superior a metade da unidade inferior) e á inferior no caso contrario.

Con respecto ao alumnos/a que, transcorridas as tres avaliacións, non alcance os graos mínimos de consecución: deberá realizar unha proba final ordinaria escrita, nas últimas sesións lectivas, que integrará cuestións relacionadas cos graos mínimos de consecución da materia, relacionados cos estándares de aprendizaxe non alcanzados. Esta proba

respectará a seguinte estrutura e cualificación: : Definir/localizar/situar (2 pts). Relacionar/comparar/diferenciar/describir (3 pts). Desenvolver/explicar temas ou cuestións (2 pts). Análise e comentario de documentos (3 pts).

No referente ao alumno/a que non alcance os graos mínimos de consecución programados, na avaliación ordinaria: poderá facelo na proba extraordinaria do mes de setembro, que respectará a estrutura da proba escrita final ordinaria e que terá en conta a totalidade dos graos mínimos de consecución programados.

No referente ao redondeo: as cualificacións das probas e do traballo individual e colectivo redondearanse a décima superior (cando sexa superior a metade da décima inferior) e a inversa no caso contrario e as cualificacións medias de cada avaliación redondearanse a unidade superior (cando sexa superior a metade da unidade inferior) e a inversa no caso contrario.

5.5.7. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.

Avaliación do proceso de ensino e de práctica docente.	Escala.			
	1	2	3	4
Proceso de ensino:				
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado?				
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreza a aprendizaxe?				
3. Conseguiuse motivar para conseguir a súa actividade intelectual e física?				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado?				
5. Contouse co apoio e implicación das familias no traballo do alumnado?				
6. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado?				
7. Tomouse algunha medida curricular para atender al alumnado con NEAE?				
8- Tomouse algunha medida organizativa para atender al alumnado con NEAE?				
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado?				
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación?				
11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula?				
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo?				

Práctica docente:	1	2	3	4
1. Como norma xeral fanse explicacións xerais para todo o alumnado				
2. Ofrécese a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa?				
3. Elabóranse actividades de distinta dificultade atendendo á diversidade				
4. Elabóranse probas de avaliación de distinta dificultade para os alumnos con NEAE?				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar?				
6. Intercálase o traballo individual e en equipo?				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura e de comprensión e expresión oral?				
8. Incorporáranse as TIC aos procesos de ensino - aprendizaxe				
9. Préstase atención aos temas transversais vinculados a cada estándar?				
10. Ofrécese ao alumnado de forma inmediata os resultados das probas/exames,etc?				
11. Coméntase co alumnado os fallos máis significativos das probas /exames, etc?				
12. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus fallos?				
13. Cal é o grao de implicación nas funcións de titoría e orientación do profesorado?				
14. As medidas de apoio, reforzo, etc establécense vinculadas aos estándares?				
15. Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación,.. ?				

5.6 . PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE HISTORIA DA ARTE

2º Bacharelato

5.6.1.INTRODUCCIÓN.

Historia da Arte ten por obxecto de estudo a obra de arte como produto resultante da intelixencia, da creatividade e da actuación humanas, que se manifestaron de xeito diferente nas diversas sociedades e culturas ao longo do tempo.

O estudo da historia da arte débelle achegar ao alumnado os coñecementos necesarios para a análise, a interpretación e a valoración da arte a través da linguaxe das formas e do pensamento visual. A obra de arte, xunto con outras fontes de coñecemento histórico, constitúe un valioso testemuño para coñecer a mentalidade, a cultura e a evolución das sociedades: é, daquela, imprescindible estudala no seu contexto histórico, social e cultural, incidindo á vez no feito de que as obras artísticas poden perdurar a través do tempo con usos e funcións sociais diferentes en cada época. Tampouco hai que esquecer que na sociedade actual, altamente tecnificada, o ámbito das artes plásticas tradicionais se viu

agrandado coa achega doutras manifestacións procedentes das novas tecnoloxías e dos medios de comunicación visual, de maneira que o universo da imaxe forma parte da nosa realidade cotiá.

Propónse unha selección que permita unha aproximación xeral ao desenvolvemento da arte occidental, desde o nacemento do clasicismo na antigüidade grecorromana ata a arte contemporánea. Neste sentido, resulta preferible centrar o estudo nas características esenciais dos períodos, estilos ou correntes máis significativos da arte occidental, así como na súa evolución, a través da análise dun número limitado de obras representativas ou nomeadamente salientables, aínda que iso obrigue a renunciar de antemán a certos/as artistas e obras de interese indiscutible.

A complexidade dos factores que interveñen na creación da obra de arte e a especificidade de cada linguaxe artística esixen utilizar un método de análise que integre distintas perspectivas, entre as que poden sinalarse, polo menos, a formal, a sociolóxica e a iconolóxica. A perspectiva formal oríéntase a ver, recoñecer e valorar a materialidade das formas artísticas como unha linguaxe específica, a descubrir os seus procesos e as técnicas de creación, a función ou as funcións para as que foron creadas, así como as concepcións estéticas que manifestan. A perspectiva sociolóxica aborda a relación entre os/as artistas e a os/as clientes, as persoas destinatarias da obra, as formas de patrocinio, a consideración social do/da artista, ou a demanda e o consumo de arte. Canto á perspectiva iconolóxica, parte da análise iconográfica para indagar no significado último que o/a autor/a da obra pretende transmitir.

O coñecemento da historia da arte consolida nos alumnos e nas alumnas certos valores e actitudes fundamentais, como a tolerancia e o respecto polos valores e as crenzas das demais persoas, a capacidade de satisfacción ante a contemplación da arte, o respecto pola creación artística, aínda que non exento de espírito crítico, e de forma moi especial a valoración do patrimonio artístico e a responsabilidade da súa conservación, xa que se trata dun legado que se lles debe transmitir ás xeracións futuras.

5.6.2. CONTRIBUCIÓN DA HISTORIA DA ARTE AO LOGRO DAS COMPETENCIAS CLAVE.

A materia é rica en achegas ao coñecemento competencial. A competencia clave de conciencia e expresións culturais recibe un tratamento moi específico, relacionado cos contidos que son propios da historia da arte. A competencia social e cidadá desenvólvese tamén en tanto que a arte reflicte as ideoloxías, as estruturas económicas e políticas e as formas de organización social que conforman as sociedades. Ademais, as competencias lingüística, dixital e de aprender a aprender están presentes de maneira constante na súa vertente máis instrumental, e deben impregnar todo o que sexa posible o desenvolvemento curricular da materia. A competencia clave de sentido de iniciativa e espírito emprendedor debe estar moi presente nas vertentes máis actitudinais e procedementais da materia.

5.6.3. GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA DE HISTORIA DA ARTE DE 2º BAC

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA DE HISTORIA DA ARTE DE 2º BAC.	
1.	Explicar de xeito correcto e sinxelo as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.
2.	Definir sinteticamente o concepto de orde arquitectónica e comparar as tres ordes da arquitectura grega.
3.	Describir basicamente os tipos de templo grego, con referencia ás características arquitectónicas e a decoración escultórica.
4.	Describir de xeito sinxelo as características do teatro grego e a función das súas partes.

5.	Explicar a evolución básica da figura humana masculina na escultura grega a partir do "Kouros" de Anavysos, o "Doríforo" (Policleto) e o "Apoxiomenos" (Lisipo).
6.	Especificar a grandes trazos quen eran os/as principais clientes da arte grega, e a consideración social da arte e dos/das artistas.
7.	Identificar, analizar e comentar os aspectos fund. das seguintes obras arq. gregas: Partenón, Tribuna das Cariátides do Erecteion, templo de Atenea Niké e teatro de Epidauro.
8.	Identificar, analizar e comentar os aspectos fund. das seguintes esculturas gregas: Kouros de Anavysos, Auriga de Delfos, Discóbolo (Mirón), Doríforo (Policleto), unha metopa do Partenón (Fidias), Hermes con Dioniso neno (Praxíteles), Apoxiomenos (Lisipo), Vitoria de Samotracia, Venus de Milo e friso do altar de Zeus en Pérgamo (detalle de Atenea e Gea).
9.	Explicar as características esenciais da arte romana e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.
10.	Especificar de xeito sinxelo as achegas da arquitectura romana en relación coa grega.
11.	Describir basicamente as características e funcións dos principais tipos de edificio romanos.
12.	Comparar a grandes trazos o templo e o teatro romanos cos respectivos gregos.
13.	Explicar os trazos principais da cidade romana a partir de fontes históricas ou historiográficas.
14.	Especificar de xeito xenérico as innovacións da escultura romana en relación coa grega.
15.	Describir as características xerais e básicas dos mosaicos e a pintura en Roma a partir dunha fonte histórica ou historiográfica.
16.	Especificar a grandes trazos quen eran os/as principais clientes da arte romana, e a consideración social da arte e dos/das artistas.
17.	Identificar, analizar e comentar os aspectos fundamentais das seguintes obras arquitectónicas romanas: Maison Carrée de Nimes, Panteón de Roma, teatro de Mérida, Coliseo de Roma, basílica de Maxencio e Constantino en Roma, ponte de Alcántara, acueduto de Segovia, arco de Tito en Roma e columna de Traxano en Roma.
18.	Identificar, analizar e comentar os aspectos fundamentais das seguintes esculturas romanas: Augusto de Prima Porta, estatua ecuestre de Marco Aurelio, relevo do Arco de Tito (detalle dos soldados co candelabro e outros obxectos do Templo de Xerusalén) e relevo da columna de Traxano.
19.	Realizar un traballo de investigación sobre Fidias que inclúa os aspectos fundamentais da súa obra.
20.	Realizar un traballo de investigación sobre o debate acerca da autoría grega ou romana do grupo escultórico de "Laocoonte e os seus fillos" no que se manifesten as fontes de información.
21.	Confeccionar un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte antiga que se conservan en Galicia incluíndo imaxes.
22.	Explicar as características básicas e esenciais da arte paleocristiá e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.
23.	Describir de xeito sinxelo a orixe, as características e a función da basílica paleocristiá.

24. Describir as características básicas e función dos baptisterios, mausoleos e "martiria" paleocristiáns, e as súas partes.
25. Explicar os aspectos máis importantes da evolución da pintura e o mosaico na arte paleocristiá, con especial referencia á iconografía.
26. Explicar as características básicas e esenciais da arte bizantina a partir de fontes históricas ou historiográficas.
27. Explicar a grandes trazos a arquitectura bizantina a través da igrexa de Santa Sofía de Constantinopla.
28. Describir as características máis importantes do mosaico bizantino e dos temas iconográficos do Pantocrátor e a Virxe e a Déesis, así como a súa influencia na arte occidental.
29. Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo o mosaico do Cortexo da emperatriz Teodora en San Vital de Rávena.
30. Definir a grandes trazos o concepto de arte prerrománica e especificar as súas manifestacións en España e en Galicia.
31. Identificar e clasificar os aspectos fundamentais e razoadamente no seu estilo as seguintes obras: San Pedro da Nave (Zamora), Santa María do Naranco (Oviedo), San Miguel da Escalada (León), Santa Comba de Bande e San Miguel de Celanova (Ourense).
32. Describir as principais características xerais da arte románica a partir de fontes históricas ou historiográficas.
33. Describir as principais características e as funcións das igrexas e dos mosteiros na arte románica.
34. Explicar as características básicas da escultura e a pintura románicas, con especial referencia á iconografía.
35. Especificar a grandes trazos as relacións entre artistas e clientes da arte románica.
36. Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as esculturas románicas do Xuízo Final no tímpano de Santa Fe de Conques (Francia).
37. Describir as características principais e xerais da arte gótica a partir de fontes históricas ou historiográficas.
38. Describir as características principais e a evolución a grandes trazos da arquitectura gótica e especificar os cambios máis destacados introducidos respecto á románica.
39. Describir as características principais e a evolución a grandes trazos da escultura gótica, e especificar os aspectos máis destacados das súas diferenzas tipolóxicas, formais e iconográficas respecto á escultura románica.
40. Recoñecer e explicar sinxelamente as innovacións da pintura de Giotto e do Trecento italiano respecto á pintura románica e bizantina.
41. Explicar en xeral as innovacións da pintura flamenga do século XV e citar algunhas obras dos seus principais representantes.
42. Especificar a grandes trazos as relacións entre artistas e clientes da arte gótica, e a súa variación respecto ao románico.
43. Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes obras arq. góticas: fachada occidental da catedral de Reims, interior da planta superior da Sainte Chapelle de París.

44. Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo o grupo da Anunciación e a Visitación da catedral de Reims.
45. Identificar, analizar e comentar os aspectos máis destacados das seguintes pinturas góticas: escena de "A fuxida a Exipto", de Giotto, na Capela Scrovegni de Padua, "Matrimonio Arnolfini", de Jan Van Eyck, "O descendemento da cruz", de Roger van der Weyden, e o "Xardín das Delicias, de Hieronymus Bosch.
46. Explicar as características xerais e básicas da evolución da arte románica e gótica en España.
47. Explicar as características xerais e básicas da arte islámica a partir de fontes históricas ou historiográficas.
48. Describir os trazos esenciais da mesquita e o pazo islámico.
49. Explicar os aspectos máis importantes da evolución da arte hispanomusulmá.
50. Explicar as características fundamentais da arte mudéjar e especificar, con exemplos de obras concretas, as diferenzas entre o mudéjar popular e o cortesán.
51. Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes obras arq. románicas: San Vicente de Cardona (Barcelona), San Martín de Frómista e a catedral de Santiago de Compostela.
52. Identificar, analizar e comentar os aspectos fundamentais das seguintes esculturas románicas: "A dúbida de San Tomé", no ángulo do claustro de San Domingos de Silos (Burgos), "Última cea" do capitel historiado do claustro de San Xoán da Peña (Huesca) e fachada de Praterías e Pórtico da Gloria da catedral de Santiago.
53. Identificar, analizar e comentar os aspectos máis importantes das seguintes pinturas murais románicas: bóveda da Anunciación aos pastores no Panteón Real de San Isidoro de León, e ábsida de San Clemente de Tahull (Lleida).
54. Identificar, analizar e comentar os aspectos fundamentais das seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental e interior da catedral de León, interior da catedral de Barcelona, e interior da igrexa de San Xoán dos Reis, de Toledo.
55. Identificar, analizar e comentar a grandes trazos as seguintes esculturas góticas: tímpano da Portada do Sarmental da catedral de Burgos, e retablo de Gil de Siloé, na Cartuxa de Miraflores (Burgos).
56. Identificar, analizar e comentar a grandes trazos as seguintes obras hispanomusulmás: Mesquita de Córdoba, Aljafería de Zaragoza, Xirald de Sevilla e Alhambra de Granada.
57. Realizar un traballo de investigación cos aspectos básicos sobre o tratamento iconográfico e o significado da visión apocalíptica de Cristo e o Xuízo Final na arte medieval.
58. Explicar a grandes trazos a importancia da arte románica no Camiño de Santiago.
59. Confeccionar un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables de arte medieval que se conservan en Galicia e xuntar imaxes.
60. Explicar as características esenciais a grandes trazos do Renacemento italiano e a súa periodización a partir de fontes históricas ou historiográficas.
61. Especificar as características básicas da arquitectura renacentista italiana e explicar a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.

62. Especificar as características máis salientables da escultura renacentista italiana e explicar a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.
63. Especificar as características básicas da pintura renacentista italiana e explicar a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.
64. Comparar de xeito sinxelo a pintura italiana do Quattrocento coa dos pintores góticos flamengos contemporáneos.
65. Explicar de xeito sinxelo a peculiaridade da pintura veneciana do Cinquecento e citar algúns dos artistas máis representativos.
66. Describir os aspectos máis salientables da práctica do patrocinio no Renacemento italiano e as novas reivindicacións dos artistas en relación co seu recoñecemento social e a natureza do seu labor.
67. Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes obras arquitectónicas do Renacemento italiano: cúpula de Santa María das Flores e interior da igrexa de San Lorenzo, ambas en Florencia e de Brunelleschi; pazo Médici-Riccardi en Florencia, de Michelozzo; fachada de Santa María Novella e do pazo Rucellai, ambos en Florencia e de Alberti; templo de San Pietro in Montorio en Roma, de Bramante; cúpula e proxecto de planta de San Pedro do Vaticano, de Michelangelo; Il Gesù en Roma, de Giacomo della Porta e Vignola; Villa Capra (Villa Rotonda) en Vicenza, de Palladio.
68. Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes esculturas do Renacemento italiano: primeiro panel da "Porta do Paraíso" (da creación do mundo á expulsión do Paraíso), de Ghiberti; "Gattamelata", de Donatello; "Piedade" do Vaticano, "David", "Moisés" e as tumbas mediceas, de Michelangelo; "O rapto das sabinas", de Giambologna.
69. Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes pinturas do Renacemento italiano: "O tributo da moeda" e A "Trindade", de Masaccio; "Anunciación" do Convento de San Marcos en Florencia, de Fra Angelico; "Madonna do Duque de Urbino", de Piero della Francesca; "A Virxe das rochas", "A última cea" e "A Gioconda", de Leonardo da Vinci; "A Escola de Atenas" de Rafael; a bóveda e o "Xuízo Final" da Capela Sixtina, de Michelangelo; "A tempestade", de Giorgione; "Venus de Urbino" e "Carlos V en Mühlberg", de Tiziano; "O lavatorio", de Tintoretto; "As vodas de Caná", de Veronés.
70. Especificar as características peculiares máis destacadas do Renacemento español en comparación co italiano.
71. Describir a grandes trazos a evolución da arquitectura renacentista española.
72. Explicar de xeito sinxelo a peculiaridade da escultura renacentista española.
73. Explicar as características básicas da pintura de El Greco a través dalgunhas das súas obras máis representativas.
74. Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes obras arquitectónicas do Renacemento español: fachada da Universidade de Salamanca; pazo de Carlos V na Alhambra de Granada, de Pedro Machuca; mosteiro de San Lorenzo de El Escorial, de Juan de Herrera.
75. Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes obras escultóricas do Renacemento español: "Sacrificio de Isaac" do retablo de San Bieito de Valladolid, de Alonso Berruguete; "Santo enterro", de Juan de Juni.
76. Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes pinturas de El Greco: "O expolio", "A Santa Liga" ou "Adoración do nome de Xesús", "O martirio de San Mauricio", "O enterro do Señor de Orgaz", "A adoración dos pastores", "O cabaleiro da man no peito".

77. Explicar a grandes trazos as características esenciais do Barroco.
78. Especificar a grandes trazos as diferenzas entre a concepción barroca da arte e a renacentista.
79. Comparar os aspectos básicos da arquitectura barroca coa renacentista.
80. Explicar de xeito sinxelo as características xerais do urbanismo barroco.
81. Comparar de xeito sinxelo a escultura barroca coa renacentista a través da representación de "David" por Michelangelo e por Bernini.
82. Describir as características xerais máis destacadas da pintura barroca e especificar as diferenzas entre a Europa católica e a protestante.
83. Distinguir e caracterizar de xeito sinxelo as grandes tendencias da pintura barroca en Italia e os seus principais representantes.
84. Especificar as peculiaridades máis destacadas da pintura barroca flamenga e holandesa.
85. Describir a grandes trazos o papel desempeñado no século XVIII polas academias en toda Europa e, en particular, polo Salón de París.
86. Identificar, analizar e comentar os aspectos máis relevantes das seguintes obras arquitectónicas do Barroco europeo do século XVII: fachada de San Pedro do Vaticano, de Carlo Maderno; columnata da praza de San Pedro do Vaticano, de Bernini; San Carlos das Catro Fontes en Roma, de Borromini; Pazo de Versalles, de Le Vau, J.H. Mansart e Le Nôtre.
87. Identificar, analizar e comentar os aspectos máis destacados das seguintes esculturas de Bernini: "David", "Apolo" e "Dafne", "A éxtase de Santa Teresa", "Cátedra de San Pedro".
88. Identificar, analizar e comentar os aspectos máis destacados das seguintes pinturas do Barroco europeo do século XVII: "Vocación de San Mateo" e "Morte da Virxe", de Caravaggio; "Triunfo de Baco e Ariadna", na bóveda do pazo Farnese de Roma, de Annibale Carracci; "Adoración do nome de Xesús", bóveda de Il Gesù en Roma, de Gaulli (Il Baciccia); "Adoración dos Magos", "As tres Grazas" e "O xardín do Amor", de Rubens; "A lección de anatomía do doutor Tulpy", "A rolda nocturna", de Rembrandt.
89. Explicar de xeito sinxelo as características do urbanismo barroco en España e a evolución da arquitectura española durante o século XVII.
90. Explicar as características fundamentais da imaxinaría barroca española do século XVII e comparar a escola castelá coa andaluza.
91. Explicar algunhas das características xerais da pintura española do século XVII.
92. Describir algunhas das características e evolución da pintura de Velázquez a través dalgunhas das súas obras máis significativas.
93. Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes obras arquitectónicas do Barroco español do século XVII: Praza Maior de Madrid, de Xoán Gómez de Mora; Retablo de Santo Estevo de Salamanca, de Churriguera.
94. Identificar, analizar e comentar os aspectos máis importantes das seguintes esculturas do Barroco español do século XVII: "Piedad", de Gregorio Fernández; "Inmaculada do facistol", de Alonso Cano; "Magdalena penitente", de Pedro de Mena.
95. Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes pinturas españolas do Barroco español do século XVII: "Martirio de San Filipe", "O soño de Xacob" e "O zambro", de

Ribera; "Bodegón" do Museo do Prado, de Zurbarán; "O augador de Sevilla, "Os borrachos", "A fragua de Vulcano", "A rendición de Breda", "O Príncipe Baltasar Carlos a cabalo", "A Venus do espello", "As meninas" e "As fiandeiras", de Velázquez; "A Sagrada Familia do paxariño", "A Inmaculada de El Escorial", "Os nenos da concha" e "Nenos xogando aos dados", de Murillo.
96. Explicar aspectos fundamentais do século XVIII como época de coexistencia de vellos e novos estilos artísticos nun contexto histórico de cambios profundos.
97. Comparar graficamente o Barroco tardío e o Rococó, e especificar de xeito sinxelo a diferente concepción da vida e a arte que encerran.
98. Explicar as razóns fundamentais do xurdimento do Neoclasicismo e as súas características xerais en arquitectura, escultura e pintura.
99. Comentar os aspectos máis destacados da escultura neoclásica a través da obra de Canova.
100. Especificar graficamente as posibles coincidencias entre o Neoclasicismo e o Romanticismo na pintura de David.
101. Distinguir os aspectos máis destacados entre a corrente tradicional e a clasicista da arquitectura barroca española do século XVIII.
102. Explicar os aspectos máis importantes da figura de Salzillo como derradeiro representante da imaxinaría relixiosa española en madeira policromada.
103. Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes obras arquitectónicas do século XVIII: fachada do Hospicio de San Fernando de Madrid, de Pedro de Ribera; fachada do Obradoiro da catedral de Santiago de Compostela, de Casas e Novoa; Pazo Real de Madrid, de Juvara e Sacchetti; Panteón de París, de Soufflot; Museo do Prado en Madrid, de Juan de Villanueva.
104. Identificar, analizar e comentar os aspectos máis destacados das seguintes obras escultóricas do século XVIII: "A oración no horto", de Salzillo; "Eros e Psique" e "Paulina Bonaparte", de Canova.
105. Identificar, analizar e comentar os aspectos máis importantes das seguintes obras de David: "O xuramento dos Horacios" e "A morte de Marat".
106. Realizar un traballo de investig. sobre o proceso de construción da nova basílica de San Pedro do Vaticano ao longo dos s. XVI e XVII que inclúa as fontes de información empregadas.
107. Confeccionar un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte dos séculos XVI ao XVIII que se conservan en Galicia que inclúa imaxes das mesmas.
108. Analizar os aspectos máis importantes da evolución da obra de Goya como pintor e gravador, desde a súa chegada á Corte ata o seu exilio final en Bordeos.
109. Comparar de xeito sinxelo a visión de Goya nas series de gravados "Os caprichos" e "Os disparates ou proverbios".
110. Identificar, analizar e comentar os aspectos fundamentais das seguintes obras de Goya: "O parasol", "A familia de Carlos IV", "O 2 de maio de 1808 en Madrid" ("A loita cos mamelucos"), "Os fusilamentos do 3 de maio de 1808"; desastre nº 15 ("E non hai remedio") da serie "Os desastres da guerra"; "Saturno devorando un fillo" e "A leiteira de Bordeos".
111. Describir as características fundamentais e a evolución da arquitectura do ferro no século XIX, en relación cos avances e as necesidades da revolución industrial.
112. Explicar graficamente as diferenzas entre enxeñeiros e arquitectos na primeira metade do século XIX.

113. Explicar as características básicas do neoclasicismo arquitectónico durante o Imperio de Napoleón.
114. Explicar as características básicas do historicismo en arquitectura e a súa evolución cara ao eclecticismo.
115. Explicar de xeito sinxelo as características e principais tendencias da arquitectura modernista.
116. Especificar as principais achegas da Escola de Chicago á arquitectura.
117. Describir as características básicas e os obxectivos das remodelacións urbanas de París, Barcelona e Madrid na segunda metade do século XIX.
118. Identificar, analizar e comentar os aspectos máis importantes das seguintes obras arquitectónicas: templo da Madalena en París, de Vignon; Parlamento de Londres, de Barry e Pugin; Auditorio de Chicago, de Sullivan e Adler; torre Eiffel de París; templo da Sagrada Familia en Barcelona, de Gaudí.
119. Describir as características principais do Romanticismo na pintura e distinguir entre o romanticismo da liña de Ingres e o romanticismo da cor de Gericault e Delacroix.
120. Comparar graficamente as visións románticas da paisaxe en Constable e Turner.
121. Explicar os aspectos máis importantes do Realismo e a súa aparición no contexto dos cambios sociais e culturais de mediados do século XIX.
122. Comparar graficamente o Realismo co Romanticismo.
123. Describir de xeito sinxelo as características xerais do Impresionismo e o Neoimpresionismo.
124. Definir de xeito sinxelo o concepto de postimpresionismo e especificar as achegas de Cézanne e Van Gogh como precursores das grandes correntes artísticas do século XX.
125. Explicar a grandes trazos o Simbolismo de finais do século XIX como reacción fronte ao Realismo e ao Impresionismo.
126. Explicar de xeito sinxelo os cambios que se producen no século XIX nas relacións entre artistas e clientes, referidos á pintura.
127. Identificar, analizar e comentar os aspectos máis destacados das seguintes pinturas do século XIX: "O baño turco", de Ingres; "A balsa da Medusa", de Gericault; "A liberdade guiando o pobo", de Delacroix; "O carro de feo", de Constable; "Chuvia, vapor e velocidade", de Turner; "O enterro de Ornans", de Courbet; "O ánxelus", de Millet; "Almorzo sobre a herba", de Manet; "Impresión, sol nacente" e a serie sobre a Catedral de Ruán, de Monet; "Le Moulin de la Galette", de Renoir; "Unha tarde de domingo na Grande Jatte", de Seurat; "Xogadores de cartas" e "Mazás e laranxas", de Cézanne; "A noite estrelada" e "O segador", de Van Gogh; "Visión despois do sermón" e "O mercado" ("Ta matete"), de Gauguin.
128. Relacionar de xeito sinxelo a produción e o academicismo dominante na escultura do século XIX coas transformacións levadas a cabo nas cidades (monumentos conmemorativos en prazas, parques e avenidas, e esculturas funerarias nos novos cemiterios).
129. Explicar as características fundamentais da renovación escultórica emprendida por Rodin.
130. Identificar, analizar e comentar os aspectos fundamentais das seguintes obras de Rodin: "O pensador" e "Os burgueses de Calais".

131. Realizar un traballo de investigación sobre as exposicións universais do século XIX e a súa importancia desde o punto de vista arquitectónico sinalando as fontes documentais das que se extrae a información.
132. Realizar un traballo de investigación sobre a influencia da fotografía e o gravado xaponés no desenvolvemento do Impresionismo, con referencias a obras concretas indicando as fontes historiográficas das que se obtivo a información.
133. Confeccionar un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte do século XIX que se conservan en Galicia que inxira imaxes das mesmas.
134. Definir de xeito sinxelo o concepto de vangarda artística. en relación co acelerado ritmo de cambios na sociedade da época e a liberdade creativa dos/das artistas iniciada na centuria anterior.
135. Describir a grandes trazos a orixe e as características do Fauvismo.
136. Describir a grandes trazos o proceso de xestación e as características do Cubismo, distinguindo entre o Cubismo analítico e o sintético.
137. Describir a grandes trazos o ideario e os principios do futurismo.
138. Identificar de xeito sinxelo os antecedentes do expresionismo no s. XIX, explicar as súas características xerais e especificar as diferenzas entre os grupos alemáns "A ponte" e "O xinete azul".
139. Describir os aspectos fundamentais do proceso de xestación e as características da pintura abstracta, distinguir a vertente cromática e a xeométrica, e especificar algunhas das súas correntes máis significativas, como o Suprematismo ruso ou o Neoplasticismo.
140. Describir as características básicas do Dadaísmo como actitude provocadora nun contexto de crise.
141. Explicar de xeito sinxelo a orixe, as características e os obxectivos do Surrealismo.
142. Explicar os aspectos clave da importancia dos pintores españois Picasso, Miró e Dalí no desenvolvemento das vangardas artísticas.
143. Explicar a grandes trazos a renovación temática, técnica e formal da escultura na primeira metade do século XX, distinguindo as obras relacionadas coas vangardas pictóricas e as que utilizan recursos ou linguaxes independentes.
144. Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes obras: "A alegría de vivir", de Matisse; "As señoritas de Aviñón", "Retrato de Ambroise Vollard", "Natureza morta con cadeira de reixa de cana" e "Guernica", de Picasso; "A cidade que emerge", de Boccioni; "O berro", de Munch; "A rúa", de Kirchner; "Lírica" e "Sobre branco II", de Kandinsky; "Cadrado negro", de Malevich; "Composición II", de Mondrian; "L.H.O.O.Q.", de Duchamp; "O elefante das Celebes", de Ernst; "A chave dos campos", de Magritte; "O entroido de Arlequín" e "Mulleres e paxaros á luz da lúa", de Miró; "O xogo lúgubre" e "A persistencia da memoria", de Dalí.
145. Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes obras escultóricas: "O profeta", de Gargallo; "Formas únicas de continuidade no espazo", de Boccioni; "Fonte", de Duchamp; "Muller peiteándose ante un espello", de Xulio González; "Mademoiselle Pogany I", de Brancusi; "Lagosta, nasa e cola de peixe", de Calder; "Figura reclinada", de Henry Moore.

146. Explicar os aspectos fundamentais do proceso de configuración e os trazos esenciais do Movemento Moderno en arquitectura.
147. Especificar as principais achegas da arquitectura orgánica ao Movemento Moderno.
148. Identificar, analizar e comentar os aspectos máis importantes das seguintes obras arquitectónicas: edificio da Bauhaus en Dessau (Alemaña), de Gropius; pavillón de Alemaña en Barcelona, de Mies van der Rohe; Vila Saboia en Poissy (Francia), de Le Corbusier; casa Kaufman (Casa da Cascada), de Frank Lloyd Wright.
149. Realizar un traballo de investigación sobre o Grupo de Artistas e Técnicos Españois para o Progreso da Arquitectura Contemporánea (GATEPAC) que inxira as fontes documentais das que se obtén a información.
150. Seleccionar unha obra arqu. , unha escultura ou unha pintura da primeira metade do s. XX, das existentes en Galicia, e xustifica a súa elección que inxira imaxes das mesmas.
151. Explicar de xeito sinxelo o papel desempeñado no proceso de universalización da arte polos medios de comunicación de masas e as exposicións e feiras internacionais de arte.
152. Explicar as razóns fundamentais do mantemento e a difusión internacional do Movemento Moderno en arquitectura.
153. Distinguir e describir as características fundamentais doutras tendencias arquitectónicas á marxe do Movemento Moderno ou Estilo Internacional, en particular a High Tech, a posmoderna e a deconstrución.
154. Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes obras: "Unité d'habitation" en Marsella, de Le Corbusier; edificio Seagram en Nova York, de M. van der Rohe e Philip Johnson; o museo Guggenheim de Nova York, de F. Lloyd Wright; a Casa da Ópera de Sydney, de J. Utzon; o centro Pompidou de París, de R. Piano e R. Rogers; o AT & T Building de Nova York, de Philip Johnson; o museo Guggenheim de Bilbao, de F. O. Gehry.
155. Explicar e comparar graficamente o Informalismo europeo e o Expresionismo abstracto norteamericano.
156. Explicar aspectos fundamentais da abstracción postpictórica.
157. Explicar aspectos fundamentais do Minimalismo.
158. Explicar aspectos fundamentais da arte cinética e a Op-Art.
159. Explica o máis destacado da arte conceptual.
160. Explica o máis destacado da Arte Povera.
161. Distinguir e explicar de xeito sinxelo algunhas das principais correntes figurativas: Pop-Art, Nova Figuración, Hiperrealismo.
162. Explicar a grandes trazos en que consisten as seguintes manifestacións de arte non duradeira: Happening, Body Art e Land Art.
163. Describir de xeito sinxelo as formulacións xerais da posmodernidade, referida ás artes plásticas.
164. Identificar o autor e a corrente artística (non necesariamente o título), e analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes obras: "Pintura" (Museo Nacional Centro de

Arte Reina Sofía de Madrid), de Tapies; "Grito nº 7", de Antonio Saura; "One: number 31, 1950", de J. Pollock; "Ctesiphon III", de F. Stella; "Equivalente VIII", de Carl André; "Vega 200", de Vasarely; "Unha e tres cadeiras", de J. Kosuth; "Iglú con árbore", de Mario Merz; "Marilyn Monroe" (serigrafía de 1967), de A. Warhol; "O Papa que berra" (estudo a partir do retrato do Papa Inocencio X), de Francis Bacon; "A Gran Vía madrileña en 1974", de Antonio López.
165. Explicar brevemente o desenvolvemento dos novos sistemas visuais e as características da súa linguaxe expresiva: fotografía, cartel, cine, cómic, producións televisivas, videoarte e arte por computador.
166. Especificar a grandes trazos as posibilidades que ofrecen as novas tecnoloxías para a creación artística e para a difusión da arte.
167. Definir de xeito sinxelo o concepto de cultura visual de masas, e describir os seus trazos esenciais.
168. Identificar de xeito razoado a arte nos diferentes ámbitos da vida cotiá.
169. Explicar de xeito claro a orixe do Patrimonio Mundial da UNESCO e os seus obxectivos.
170. Realizar un traballo de investigación relacionado cos bens artísticos de España e de Galicia inscritos no catálogo do Patrimonio Mundial da UNESCO que inxira as fontes bibliográficas consultadas.
171. Utilizar con corrección a terminoloxía específica das artes en exposicións orais e escritas.

5.6.4. Concreción da contribución ao desenvolvemento das competencias claves, dos criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe avaliáveis e os obxectivos e contidos curriculares de Historia Da Arte de 2º Bac:

Historia da Arte. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
	Bloque 1. Raíces da arte europea: o legado da arte clásica			
N	B1.1. Grecia, creadora da linguaxe clásica: principais manifestacións.	B1.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte grega, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB1.1.1. Explica as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC, CCL CAA
			HAB1.1.2. Define o concepto de orde arquitectónica e compara as tres ordes da arquitectura grega.	CCEC, CCL CAA
			HAB1.1.3. Describe os tipos de templo grego, con referencia ás	CCEC, CCL

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
			características arquitectónicas e a decoración escultórica.	
			HAB1.1.4. Describe as características do teatro grego e a función das súas partes.	CCEC, CCL
			HAB1.1.5. Explica a evolución da figura humana masculina na escultura grega a partir do "Kouros" de Anavysos, o "Doríforo" (Policleto) e o "Apoxiomenos" (Lisipo).	CCEC CCL CAA
n	B1.2. A función social da arte en Grecia.	B1.2. Explicar a función social da arte grega, especificando o papel desempeñado polos/as clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB1.2.1. Especifica quen eran os/as principais clientes da arte grega, e a consideración social da arte e dos/das artistas.	CCEC, CCL CSC
d e m n	B1.3. Comentario de obras de arte: Grecia.	B1.3. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte grega, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB1.3.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas gregas: Partenón, Tribuna das Cariátides do Erecteion, templo de Atenea Niké e teatro de Epidauro.	CCEC CCL CAA
			HAB1.3.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas gregas: Kouros de Anavysos, Auriga de Delfos, Discóbolo (Mirón), Doríforo (Policleto), unha metopa do Partenón (Fidias), Hermes con Dioniso neno (Praxíteles), Apoxiomenos (Lisipo), Vitoria de Samotracia, Venus de Milo e friso do altar de Zeus en Pérgamo (detalle de Atenea e Gea).	CCEC, CCL, CAA
n p	B1.4. Visión do clasicismo en Roma. A arte na Hispania romana e na Gallaecia.	B1.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte romana, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB1.4.1. Explica as características esenciais da arte romana e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC, CCL CAA
			HAB1.4.2. Especifica as achegas da arquitectura romana en relación coa grega.	CCEC, CCL, CAA
			HAB1.4.3. Describe as características e funcións dos principais tipos de edificio romanos.	CCEC, CCL
			HAB1.4.4. Compara o templo e o teatro romanos cos respectivos	CCEC, CCL, CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
			gregos.	
			HAB1.4.5. Explica os trazos principais da cidade romana a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC, CCL, CAA
			HAB1.4.6. Especifica as innovacións da escultura romana en relación coa grega.	CCEC, CCL, CAA
			HAB1.4.7. Describe as características xerais dos mosaicos e a pintura en Roma a partir dunha fonte histórica ou historiográfica.	CCEC, CCL, CAA
n	B1.5. Función social da arte en Roma.	B1.5. Explicar a función social da arte romana, especificando o papel desempeñado polos/as clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB1.5.1. Especifica quen eran os/as principais clientes da arte romana, e a consideración social da arte e dos/das artistas.	CCEC, CCL CSC
d e m n	B1.6. Comentario de obras de arte: Roma.	B1.6. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte romana, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB1.6.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas romanas: Maison Carrée de Nimes, Panteón de Roma, teatro de Mérida, Coliseo de Roma, basílica de Maxencio e Constantino en Roma, ponte de Alcántara, acueduto de Segovia, arco de Tito en Roma e columna de Traxano en Roma.	CCEC, CCL CAA
			HAB1.6.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas romanas: Augusto de Prima Porta, estatua ecuestre de Marco Aurelio, relevo do Arco de Tito (detalle dos soldados co candelabro e outros obxectos do Templo de Xerusalén) e relevo da columna de Traxano.	CCEC CCL CAA
D, e, g, m n	B1.7. Traballo de investigación sobre historia da arte.	B1.7. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB1.7.1. Realiza un traballo de investigación sobre Fidias.	CCEC, CCL, CAA CD, CSIEE.
			HAB1.7.2. Realiza un traballo de investigación sobre o debate acerca da autoría grega ou romana do grupo escultórico de "Laocoonte e os seus fillos".	CCEC, CCL, CAA CD, CSIEE.
h n	B1.8. Conservación do patrimonio: arte	B1.8. Respetar as creacións artísticas da Antigüidade grecorromana, valorando a súa	HAB1.8.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte antiga que se conservan en	CCEC, CCL, CAA CSIEE

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
p	grecorromana	calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio escaso e insubstituíble que cómpre conservar.	Galicia.	
Bloque 2. Nacemento da tradición artística occidental: a arte medieval				
n	B2.1. Achega cristiá na arquitectura e na iconografía.	B2.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte paleocristiá, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB2.1.1. Explica as características esenciais da arte paleocristiá e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC, CCL, CAA
			HAB2.1.2. Describe a orixe, a características e a función da basílica paleocristiá.	CCEC, CCL, CSC
			HAB2.1.3. Describe as características e función dos baptisterios, mausoleos e "martiria" paleocristiáns, e as súas partes.	CCEC, CCL
			HAB2.1.4. Explica a evolución da pintura e o mosaico na arte paleocristiá, con especial referencia á iconografía.	CCEC, CCL, CAA
n	B2.2. Arte bizantina.	B2.2. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte bizantina, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB2.2.1. Explica as características esenciais da arte bizantina a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC, CCL, CAA
			HAB2.2.2. Explica a arquitectura bizantina a través da igrexa de Santa Sofía de Constantinopla.	CCEC, CCL, CAA
			HAB2.2.3. Describe as características do mosaico bizantino e dos temas iconográficos do Pantocrátor e a Virxe e a Déesis, así como a súa influencia na arte occidental.	CCEC, CCL, CAA
D, e m n	B2.3. Comentario de obras de arte bizantina	B2.3. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte bizantina, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB2.3.1. Identifica, analiza e comenta o mosaico do Cortexo da emperatriz Teodora en San Vital de Rávena.	CCEC, CCL, CAA
n	B2.4. Arte prerrománica.	B2.4. Recoñecer e explicar as concepcións	HAB2.4.1. Define o concepto de arte prerrománica e especifica as súas manifestacións en España e en Galicia.	CCEC, CCL

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
p		estéticas e as características esenciais da arte prerrománica, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB2.4.2. Identifica e clasifica razoadamente no seu estilo as seguintes obras: San Pedro da Nave (Zamora), Santa María do Naranco (Oviedo), San Miguel da Escalada (León), Santa Comba de Bande e San Miguel de Celanova (Ourense).	CCEC CCL CAA
n	B2.5. Configuración e desenvolvemento da arte románica. Igrexas e mosteiros. Iconografía románica.	B2.5. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte románica, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB2.5.1. Describe as características xerais da arte románica a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC, CCL, CAA
			HAB2.5.2. Describe as características e as función das igrejas e dos mosteiros na arte románica.	CCEC, CCL, CSC
			HAB2.5.3. Explica as características da escultura e a pintura románicas, con especial referencia á iconografía.	CCEC, CCL
n	B2.6. Función social da arte románica.	B2.6. Explicar a función social da arte románica, especificando o papel de clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB2.6.1. Especifica as relacións entre artistas e clientes da arte románica.	CCEC, CCL, CSC
D, e m n	B2.7. Comentario de obras de arte románica.	B2.7. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte románica, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB2.7.1. Identifica, analiza e comenta as esculturas románicas do Xuízo Final no tímpano de Santa Fe de Conques (Francia).	CCEC, CCL CAA
n	B2.8. Achega do Gótico: expresión dunha cultura urbana. A catedral e a arquitectura civil. Modalidades escultóricas. Pintura italiana e flamenga, orixe da pintura moderna.	B2.8. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte gótica, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB2.8.1. Describe as características xerais da arte gótica a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC, CCL, CAA
			HAB2.8.2. Describe as características e a evolución da arquitectura gótica e especifica os cambios introducidos respecto á románica.	CCEC, CCL, CAA
			HAB2.8.3. Describe as características e a evolución da escultura gótica, e especifica as súas diferenzas tipolóxicas, formais e iconográficas respecto á escultura románica.	CCEC, CCL, CAA
			HAB2.8.4. Recoñece e explica as innovacións da pintura de Giotto e do Trecento italiano respecto á pintura románica e	CCEC, CCL, CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
			bizantina.	
			HAB2.8.5. Explica as innovacións da pintura flamenga do século XV e cita algunhas obras dos seus principais representantes.	CCEC, CCL,CAA
n	B2.9. Función social da arte gótica.	B2.9. Explicar a función social da arte gótica, especificando o papel desempeñado por clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB2.9.1. Especifica as relacións entre artistas e clientes da arte gótica, e a súa variación respecto ao románico.	CCEC, CCL, CSC CAA
d e m n	B2.10. Comentario de obras de arte gótica.	B2.10. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte gótica, aplicando un método que abranca diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB2.10.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental da catedral de Reims, interior da planta superior da Sainte Chapelle de París.	CCEC, CCL, CAA
			HAB2.10.2. Identifica, analiza e comenta o grupo da Anunciación e a Visitación da catedral de Reims.	CCEC, CCL, CAA
			HAB2.10.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas góticas: escena de "A fuxida a Exipto", de Giotto, na Capela Scrovegni de Padua, "Matrimonio Arnolfini", de Jan Van Eyck, "O descendemento da cruz", de Roger van der Weyden, e o "Xardín das Delicias, de Hieronymus Bosch.	CCEC, CCL CAA
n p	B2.11. O peculiar desenvolvemento artístico da Península Ibérica. Arte hispanomusulmá. O Románico no Camiño de Santiago. O Gótico e a súa longa duración.	B2.11. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte románica e gótica española e hispanomusulmá, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB2.11.1. Explica as características e evolución da arte románica e gótica en España.	CCEC, CCL, CAA
			HAB2.11.2. Explica as características xerais da arte islámica a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC, CCL, CAA
			HAB2.11.3. Describe os trazos esenciais da mesquita e o pazo islámico.	CCEC, CCL, CSC
			HAB2.11.4. Explica a evolución da arte hispanomusulmá.	CCEC, CCL, CAA
			HAB2.11.5. Explica as características da arte mudéxar e especifica, con exemplos de obras concretas, as diferenzas entre o mudéxar popular e o cortesán.	CCEC, CCL.CAA
d	B2.12. Comentario de obras	B2.12. Clasificar, analizar e comentar obras	HAB2.12.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras	CCEC, CCL, CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias	
e m n p	de arte medieval española.	significativas da arte medieval española, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	arquitectónicas románicas: San Vicente de Cardona (Barcelona), San Martín de Frómista e a catedral de Santiago de Compostela.	CCEC, CCL, CAA	
			HAB2.12.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas románicas: "A dúbida de San Tomé", no ángulo do claustro de San Domingos de Silos (Burgos), "Última cea" do capitel historiado do claustro de San Xoán da Peña (Huesca) e fachada de Praterías e Pórtico da Gloria da catedral de Santiago.		
			HAB2.12.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas murais románicas: bóveda da Anunciación aos pastores no Panteón Real de San Isidoro de León, e ábsida de San Clemente de Tahull (Lleida).		CCEC, CCL, CAA
			HAB2.12.4. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental e interior da catedral de León, interior da catedral de Barcelona, e interior da igrexa de San Xoán dos Reis, de Toledo.		CCEC, CCL, CAA
			HAB2.12.5. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas góticas: tímpano da Portada do Sarmental da catedral de Burgos, e retablo de Gil de Siloé, na Cartuxa de Miraflores (Burgos).		CCEC, CCL, CAA
			HAB2.12.6. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras hispanomusulmás: Mesquita de Córdoba, Aljafería de Zaragoza, Giralda de Sevilla e Alhambra de Granada.		CCEC, CCL, CAA
D, e, g, m n	B2.13. Traballo de investigación sobre historia da arte.	B2.13. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB2.13.1. Realiza un traballo de investigación sobre o tratamento iconográfico e o significado da visión apocalíptica de Cristo e o Xuízo Final na arte medieval.	CCEC, CCL, CAA CD, CSIEE	
h n p	B2.14. Conservación do patrimonio: arte medieval.	B2.14. Respectar as creacións da arte medieval, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio que hai que conservar.	HAB2.14.1. Explica a importancia da arte románica no Camiño de Santiago.	CCEC, CCL, CSC	
			HAB2.14.2. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables de arte medieval que se conservan	CCEC, CCL, CAA CSIEE	

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
			en Galicia.	
	Bloque 3. Desenvolvemento e evolución da arte europea no mundo moderno			
n	B3.1. Renacemento. Patróns e artistas. Orixe e desenvolvemento da nova linguaxe en arquitectura, escultura e pintura. Achegas de grandes artistas do Renacemento italiano.	B3.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do Renacemento, en relación co seu contexto histórico e cultural.	<p>HAB3.1.1. Explica as características esenciais do Renacemento italiano e a súa periodización a partir de fontes históricas ou historiográficas.</p> <p>HAB3.1.2. Especifica as características da arquitectura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.</p> <p>HAB3.1.3. Especifica as caract. da escultura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.</p> <p>HAB3.1.4. Especifica as caract. da pintura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.</p> <p>HAB3.1.5. Compara a pintura italiana do Quattrocento coa dos pintores góticos flamengos contemporáneos.</p> <p>HAB3.1.6. Explica a peculiaridade da pintura veneciana do Cinquecento e cita os artistas máis representativos.</p>	CCEC, CCL, CAA
n	B3.2. Función social da arte no Renacemento	B3.2. Explicar a función social da arte especificando o papel desempeñado por patróns, academias, clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB3.2.1. Describe a práctica do patrocinio no Renacemento italiano e as novas reivindicacións dos artistas en relación co seu recoñecemento social e a natureza do seu labor.	CCEC CCL CSC
d e m n	B3.3. Comentario de obras de arte: arte do Renacemento.	B3.3. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte do Renacemento, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.3.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arq. do Renacemento italiano: cúpula de Santa María das Flores e interior da igrexa de San Lorenzo, ambas en Florencia e de Brunelleschi; pazo Médici-Riccardi en Florencia, de Michelozzo; fachada de Santa María Novella e do pazo Rucellai, ambos en Florencia e de Alberti; templo de San Pietro in Montorio en Roma, de Bramante; cúpula e proxecto de planta de San Pedro do Vaticano, de Michelangelo; Il Gesù en Roma, de Giacomo della Porta e Vignola;	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
			Villa Capra (Villa Rotonda) en Vicenza, de Palladio.	
			HAB3.3.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas do Renacemento italiano: primeiro panel da "Porta do Paraíso" (da creación do mundo á expulsión do Paraíso), de Ghiberti; "Gattamelata", de Donatello; "Piedade" do Vaticano, "David", "Moisés" e as tumbas mediceas, de Michelangelo; "O rapto das sabinas", de Giambologna.	CCEC CCL CAA
			HAB3.3.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do Renacemento italiano: "O tributo da moeda" e A "Trindade", de Masaccio; "Anunciación" do Convento de San Marcos en Florencia, de Fra Angelico; "Madonna do Duque de Urbino", de Piero della Francesca; "A Virxe das rochas", "A última cea" e "A Gioconda", de Leonardo da Vinci; "A Escola de Atenas" de Rafael; a bóveda e o "Xuízo Final" da Capela Sixtina, de Michelangelo; "A tempestade", de Giorgione; "Venus de Urbino" e "Carlos V en Mühlberg", de Tiziano; "O lavatorio", de Tintoretto; "As vodas de Caná", de Veronés.	CCEC CCL CAA
n	B3.4. A recepción da estética renacentista na Península Ibérica.	B3.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte española do Renacemento, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB3.4.1. Especifica as características peculiares do Renacemento español en comparación co italiano.	CCEC, CCL, CAA
			HAB3.4.2. Describe a evolución da arquitectura renacentista española.	CCEC, CCL, CAA
			HAB3.4.3. Explica a peculiaridade da escultura renacentista española.	CCEC, CCL, CAA
			HAB3.4.4. Explica as características da pintura de El Greco a través dalgunhas das súas obras máis representativas.	CCEC, CCL, CAA
d e	B3.5. Comentario de obras de arte: arte española do Renacemento.	B3.5. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte española do Renacemento, aplicando un método que	HAB3.5.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Renacemento español: fachada da Universidade de Salamanca; pazo de Carlos V na Alhambra de Granada, de Pedro Machuca; mosteiro de San Lorenzo de El	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
m n		abrange diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	Escorial, de Juan de Herrera.	
			HAB3.5.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas do Renacemento español: "Sacrificio de Isaac" do retablo de San Bieito de Valladolid, de Alonso Berruguete; "Santo enterro", de Juan de Juni.	CCEC CCL CAA
			HAB3.5.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas de El Greco: "O expolio", "A Santa Liga" ou "Adoración do nome de Xesús", "O martirio de San Mauricio", "O enterro do Señor de Orgaz", "A adoración dos pastores", "O cabaleiro da man no peito".	CCEC CCL CAA
n	B3.6. Unidade e diversidade do Barroco. Linguaxe artística ao servizo do poder civil e eclesiástico. Urbanismo barroco. Igrexas e pazos. Principais tendencias.	B3.6. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do Barroco, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB3.6.1. Explica as características esenciais do Barroco.	CCEC, CCL
			HAB3.6.2. Especifica as diferenzas entre a concepción barroca da arte e a renacentista.	CCEC, CCL, CAA
			HAB3.6.3. Compara a arquitectura barroca coa renacentista.	CCEC, CCL, CAA
			HAB3.6.4. Explica as características xerais do urbanismo barroco.	CCEC, CCL
			HAB3.6.5. Compara a escultura barroca coa renacentista a través da representación de "David" por Michelangelo e por Bernini.	CCEC, CCL, CAA
			HAB3.6.6. Describe as características xerais da pintura barroca e especifica as diferenzas entre a Europa católica e a protestante.	CCEC, CCL, CAA CSC.
			HAB3.6.7. Distingue e caracteriza as grandes tendencias da pintura barroca en Italia e os seus principais representantes.	CCEC, CCL, CAA
			HAB3.6.8. Especifica as peculiaridades da pintura barroca flamenga e holandesa.	CCEC, CCL, CAA
n	B3.7. Función social da arte no Barroco.	B3.7. Explicar a función social da arte especificando o papel desempeñado por patróns, academias, clientes e artistas, e as	HAB3.7.1. Describe o papel desempeñado no século XVIII polas academias en toda Europa e, en particular, polo Salón de París.	CCEC, CCL CSC

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
		relacións entre eles.		
de m n	B3.8. Comentario de obras de arte: arte do Barroco.	B3.8. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte do Barroco, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.8.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Barroco europeo do século XVII: fachada de San Pedro do Vaticano, de Carlo Maderno; columnata da praza de San Pedro do Vaticano, de Bernini; San Carlos das Catro Fontes en Roma, de Borromini; Pazo de Versailles, de Le Vau, J.H. Mansart e Le Nôtre.	CCEC CCL CAA
			HAB3.8.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas de Bernini: "David", "Apolo" e "Dafne", "A éxtase de Santa Teresa", "Cátedra de San Pedro".	CCEC, CCL CAA
			HAB3.8.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do Barroco europeo do século XVII: "Vocación de San Mateo" e "Morte da Virxe", de Caravaggio; "Triunfo de Baco e Ariadna", na bóveda do pazo Farnese de Roma, de Annibale Carracci; "Adoración do nome de Xesús", bóveda de Il Gesù en Roma, de Gaulli (Il Baciccia); "Adoración dos Magos", "As tres Grazas" e "O xardín do Amor", de Rubens; "A lección de anatomía do doutor Tulpy", "A rolda nocturna", de Rembrandt.	CCEC CCL CAA
n	B3.9. Barroco hispánico. Urbanismo e arquitectura. Imaxinaría barroca. Achega da pintura española: grandes figuras do Século de Ouro.	B3.9. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte española do Barroco, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB3.9.1. Explica as características do urbanismo barroco en España e a evolución da arquitectura española durante o s. XVII.	CCEC, CCL, CAA
			HAB3.9.2. Explica as características da imaxinaría barroca española do s. XVII e compara a escola castelá coa andaluza.	CCEC, CCL, CAA
			HAB3.9.3. Explica as caract. xerais da pintura española do s. XVII.	CCEC, CCL
			HAB3.9.4. Describe as características e evolución da pintura de Velázquez a través dalgunhas das súas obras máis significativas.	CCEC, CCL, CAA
d	B3.10. Comentario de obras de arte: arte española do	B3.10. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte española do Barroco,	HAB3.10.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Barroco español do século XVII: Praza Maior de Madrid, de Xoán Gómez de Mora; Retablo de Santo Estevo de	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
e m n	Barroco.	aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	Salamanca, de Churriguera.	
			HAB3.10.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas do Barroco español do século XVII: "Piedad", de Gregorio Fernández; "Inmaculada do facistol", de Alonso Cano; "Magdalena penitente", de Pedro de Mena.	CCEC CCL CAA
			HAB3.10.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas españolas do Barroco español do século XVII: "Martirio de San Filipe", "O soño de Xacob" e "O zambro", de Ribera; "Bodegón" do Museo do Prado, de Zurbarán; "O augador de Sevilla", "Os borrachos", "A fragua de Vulcano", "A rendición de Breda", "O Príncipe Baltasar Carlos a cabalo", "A Venus do espello", "As meninas" e "As fiandeiras", de Velázquez; "A Sagrada Familia do paxariño", "A Inmaculada de El Escorial", "Os nenos da concha" e "Nenos xogando aos dados", de Murillo.	CCEC CCL CAA
n	B3.11. Século XVIII. Mantemento do Barroco. Refinamento rococó. Neoclasicismo e Romanticismo.	B3.11. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do século XVIII, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB3.11.1. Explica o século XVIII como época de coexistencia de vellos e novos estilos artísticos nun contexto histórico de cambios profundos.	CCEC CCL CAA, CSC
			HAB3.11.2. Compara o Barroco tardío e o Rococó, e especifica a diferente concepción da vida e a arte que encerran.	CCEC, CCL, CAA CSC.
			HAB3.11.3. Explica as razóns do xurdimento do Neoclasicismo e as súas características xerais en arquitectura, escultura e pintura.	CCEC, CCL, CSC
			HAB3.11.4. Comenta a escultura neoclásica a través da obra de Canova.	CCEC, CCL, CAA
			HAB3.11.5. Especifica as posibles coincidencias entre o Neoclasicismo e o Romanticismo na pintura de David.	CCEC, CCL, CAA
			HAB3.11.6. Distingue entre a corrente tradicional e a clasicista da arquitectura barroca española do século XVIII.	CCEC, CCL, CAA
			HAB3.11.7. Explica a figura de Salzillo como derradeiro representante da imaxinaría relixiosa española en madeira	CCEC, CCL, CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
			policromada.	
d e m n p	B3.12. Comentario de obras de arte: arte do século XVIII.	B3.12. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte do século XVIII, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.12.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do século XVIII: fachada do Hospicio de San Fernando de Madrid, de Pedro de Ribera; fachada do Obradoiro da catedral de Santiago de Compostela, de Casas e Novoa; Pazo Real de Madrid, de Juvara e Sacchetti; Panteón de París, de Soufflot; Museo do Prado en Madrid, de Juan de Villanueva.	CCEC CCL CAA
			HAB3.12.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas do século XVIII: "A oración no horto", de Salzillo; "Eros e Psique" e "Paulina Bonaparte", de Canova.	CCEC CCL CAA
			HAB3.12.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de David: "O xuramento dos Horacios" e "A morte de Marat".	CCEC, CCL, CAA
D, e, g, m n	B3.13. Traballo de investigación en historia da arte.	B3.13. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de invest.utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB3.13.1. Realiza un traballo de investigación sobre o proceso de construción da nova basílica de San Pedro do Vaticano ao longo dos séculos XVI e XVII.	CCEC, CCL, CAA CD, CSIEE
H, n p	B3.14. Conservación do patrimonio: arte moderna.	B3.14. Respetar as creacións da arte da Idade Moderna, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio que hai que conservar.	HAB3.14.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte dos séculos XVI ao XVIII que se conservan en Galicia.	CCEC, CCL, CAA CSIEE
Bloque 4. O século XIX: a arte dun mundo en transformación				
n	B4.1. A figura de Goya.	B4.1. Analizar a obra de Goya e identificar nela os trazos propios das correntes da súa época e os que anticipan diversas vangardas posteriores.	HAB4.1.1. Analiza a evolución da obra de Goya como pintor e gravador, desde a súa chegada á Corte ata o seu exilio final en Bordeos.	CCEC, CCL CAA
			HAB4.1.2. Compara a visión de Goya nas series de gravados "Os caprichos" e "Os disparates ou proverbios".	CCEC, CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
d e m n	B4.2. Comentario de obras de arte: Goya.	B4.2. Clasificar, analizar e comentar obras significativas de Goya, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB4.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de Goya: "O parasol", "A familia de Carlos IV", "O 2 de maio de 1808 en Madrid" ("A loita cos mamelucos"), "Os fusilamentos do 3 de maio de 1808"; desastre nº 15 ("E non hai remedio") da serie "Os desastres da guerra"; "Saturno devorando un fillo" e "A leiteira de Bordeos".	CCEC CCL CAA
n	B4.3. A Revolución Industrial e o impacto dos novos materiais na arquitectura. Do Historicismo ao Modernismo. A Escola de Chicago. Nacemento do urbanismo moderno.	B4.3. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura do século XIX, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB4.3.1. Describe as características e a evolución da arquitectura do ferro no século XIX, en relación cos avances e as necesidades da revolución industrial. HAB4.3.2. Explica as diferenzas entre enxeñeiros e arquitectos na primeira metade do século XIX. HAB4.3.3. Explica as características do neoclasicismo arquitectónico durante o Imperio de Napoleón. HAB4.3.4. Explica as características do historicismo en arquitectura e a súa evolución cara ao eclecticismo. HAB4.3.5. Explica as características e principais tendencias da arquitectura modernista. HAB4.3.6. Especifica as achegas da Escola de Chicago á arquitectura. HAB4.3.7. Describe as características e os obxectivos das remodelacións urbanas de París, Barcelona e Madrid na segunda metade do s. XIX.	CCEC, CCL, CAA CSC, CMCCT CCEC, CCL, CAA CCEC, CCL CCEC, CCL, CAA CCEC, CCL CCEC, CCL
d	B4.4. Comentario de obras	B4.4. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da	HAB4.4.1. Identifica, analiza e comenta as	CCEC

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
e m n	de arte: arquitectura do século XIX.	arquitectura do século XIX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	seguintes obras arquitectónicas: templo da Madalena en París, de Vignon; Parlamento de Londres, de Barry e Pugin; Auditorio de Chicago, de Sullivan e Adler; torre Eiffel de París; templo da Sagrada Familia en Barcelona, de Gaudí.	CCL CAA
n	B4.5. Evolución da pintura: Romanticismo, Realismo, Impresionismo e Simbolismo. Os postimpresionistas, xerme das vangardas pictóricas do século XX.	B4.5. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da pintura do século XIX, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB4.5.1. Describe as características do Romanticismo na pintura e distingue entre o romanticismo da liña de Ingres e o romanticismo da cor de Gericault e Delacroix. HAB4.5.2. Compara as visións románticas da paisaxe en Constable e Turner. HAB4.5.3. Explica o Realismo e a súa aparición no contexto dos cambios sociais e culturais de mediados do século XIX. HAB4.5.4. Compara o Realismo co Romanticismo. HAB4.5.5. Describe as características xerais do Impresionismo e o Neoimpresionismo. HAB4.5.6. Define o concepto de postimpresionismo e especifica as achegas de Cézanne e Van Gogh como precursores das grandes correntes artísticas do século XX. HAB4.5.7. Explica o Simbolismo de finais do século XIX como reacción fronte ao Realismo e ao Impresionismo.	CCEC, CCL CAA CCEC, CCL, CAA CCEC, CCL, CSC CCEC, CCL, CAA CCEC, CCL CCEC, CCL, CAA CCEC, CCL, CAA
n	B4.6. Función social da arte no século XIX.	B4.6. Explicar a evolución cara á independencia dos artistas respecto aos clientes, especificando o papel desempeñado polas academias, os salóns, as galerías privadas e os marchantes.	HAB4.6.1. Explica os cambios que se producen no século XIX nas relacións entre artistas e clientes, referidos á pintura.	CCEC CCL CSC

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
d e m n	B4.7. Comentario de obras de arte: o século XIX.	B4.7. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da pintura do século XIX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB4.7.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do século XIX: "O baño turco", de Ingres; "A balsa da Medusa", de Gericault; "A liberdade guiando o pobo", de Delacroix; "O carro de feo", de Constable; "Chuvia, vapor e velocidade", de Turner; "O enterro de Ornans", de Courbet; "O ánxelus", de Millet; "Almorzo sobre a herba", de Manet; "Impresión, sol nacente" e a serie sobre a Catedral de Ruán, de Monet; "Le Moulin de la Galette", de Renoir; "Unha tarde de domingo na Grande Jatte", de Seurat; "Xogadores de cartas" e "Mazás e laranxas", de Cézanne; "A noite estrelada" e "O segador", de Van Gogh; "Visión despois do sermón" e "O mercado" ("Ta matete"), de Gauguin.	CCEC CCL CAA
n	B4.8. Escultura: mantemento do clasicismo. Rodin.	B4.8. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da escultura do século XIX, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB4.8.1. Relaciona a produción e o academicismo dominante na escultura do século XIX coas transformacións levadas a cabo nas cidades (monumentos conmemorativos en prazas, parques e avenidas, e esculturas funerarias nos novos cemiterios). HAB4.8.2. Explica as características da renovación escultórica emprendida por Rodin.	CCEC CCL CAA, CSC CCEC, CCL
D, e, m n	B4.9. Comentario de obras de arte: século XIX.	B4.9. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da escultura do s. XIX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB4.9.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de Rodin: "O pensador" e "Os burgueses de Calais".	CCEC, CCL CAA
d	B4.10. Traballo de investigación en historia da	B4.10. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as	HAB4.10.1. Realiza un traballo de investigación sobre as exposicións universais do século XIX e a súa importancia desde o punto de vista	CCEC, CCL, CAA CD, CSIEE

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
e g m n	arte.	novas tecnoloxías.	arquitectónico.	
			HAB4.10.2. Realiza un traballo de investigación sobre a influencia da fotografía e o gravado xaponés no desenvolvemento do Impresionismo, con referencias a obras concretas.	CCEC, CCL, CAA CD, CSIEE
H, n p	B4.11. Conservación do patrimonio: arte do século XIX.	B4.11. Respetar as creacións da arte do século XIX, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio que hai que conservar.	HAB4.11.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte do século XIX que se conservan en Galicia.	CCEC, CCL, CAA CSIEE
Bloque 5. A ruptura da tradición: a arte na primeira metade do século XX				
n	B5.1. O fenómeno das vangardas nas artes plásticas: Fauvismo, Cubismo, Futurismo, Expresionismo, pintura abstracta, Dadaísmo e Surrealismo.	B5.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais das vangardas artísticas das artes plásticas na primeira metade do século XX, relacionando cada unha delas cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB5.1.1. Define o concepto de vangarda artística en relación co acelerado ritmo de cambios na sociedade da época e a liberdade creativa dos/das artistas iniciada na centuria anterior.	CCEC, CCL, CSC
			HAB5.1.2. Describe a orixe e as características do Fauvismo.	CCEC, CCL
			HAB5.1.3. Describe o proceso de xestación e as características do Cubismo, distinguindo entre o Cubismo analítico e o sintético.	CCEC, CCL, CAA CSC
			HAB5.1.4. Describe o ideario e os principios do futurismo.	CCEC, CCL
			HAB5.1.5. Identifica os antecedentes do expresionismo no século XIX, explica as súas características xerais e especifica as diferenzas entre os grupos alemáns "A ponte" e "O xinete azul".	CCEC, CCL, CAA
			HAB5.1.6. Describe o proceso de xestación e as características da pintura abstracta, distingue a	CCEC, CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
			vertente cromática e a xeométrica, e especifica algunhas das súas correntes máis significativas, como o Suprematismo ruso ou o Neoplasticismo.	
			HAB5.1.7. Describe as características do Dadaísmo como actitude provocadora nun contexto de crise.	CCEC, CC, CSC
			HAB5.1.8. Explica a orixe, as características e os obxectivos do Surrealismo.	CCEC, CCL
			HAB5.1.9. Explica a importancia dos pintores españois Picasso, Miró e Dalí no desenvolvemento das vangardas artísticas.	CCEC, CCL
			HAB5.1.10. Explica a renovación temática, técnica e formal da escultura na primeira metade do século XX, distinguindo as obras relacionadas coas vangardas pictóricas e as que utilizan recursos ou linguaxes independentes.	CCEC, CCL CAA
n e	B5.2. Comentario de obras de arte: a plástica na primeira metade do século XX.	B5.2. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da plástica da primeira metade do século XX, aplicando un método que abranca diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB5.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras: "A alegría de vivir", de Matisse; "As señoritas de Aviñón", "Retrato de Ambroise Vollard", "Natureza morta con cadeira de reixa de cana" e "Guernica", de Picasso; "A cidade que emerxe", de Boccioni; "O berro", de Munch; "A rúa", de Kirchner; "Lírica" e "Sobre branco II", de Kandinsky; "Cadrado negro", de Malevich; "Composición II", de Mondrian; "L.H.O.O.Q.", de Duchamp; "O elefante das Celebes", de Ernst; "A chave dos campos", de Magritte; "O entroido de Arlequín" e "Mulleres e paxaros á luz da lúa", de Miró; "O xogo lúgubre" e "A persistencia da memoria", de Dalí.	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
			HAB5.2.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas: "O profeta", de Gargallo; "Formas únicas de continuidade no espazo", de Boccioni; "Fonte", de Duchamp; "Muller peiteándose ante un espello", de Xulio González; "Mademoiselle Pogany I", de Brancusi; "Lagosta, nasa e cola de peixe", de Calder; "Figura reclinada", de Henry Moore.	CCEC CCL CAA
n	B5.3. Renovación da linguaxe arquitectónica: o funcionalismo do Movemento Moderno e a arquitectura orgánica.	B5.3. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura da primeira metade do século XX, relacionando cada unha delas cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB5.3.1. Explica o proceso de configuración e os trazos esenciais do Movemento Moderno en arquitectura. HAB5.3.2. Especifica as achegas da arquitectura orgánica ao Movemento Moderno.	CCEC, CCL, CAA CCEC, CCL, CAA
e n	B5.4. Comentario de obras de arte: arquitectura da primeira metade do século XX.	B5.4. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arquitectura da primeira metade do século XX, aplicando un método que abrangha diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB5.4.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas: edificio da Bauhaus en Dessau (Alemaña), de Gropius; pavillón de Alemaña en Barcelona, de Mies van der Rohe; Vila Saboia en Poissy (Francia), de Le Corbusier; casa Kaufman (Casa da Cascada), de Frank Lloyd Wright.	CCEC CCL CAA
D, e, g, m n	B5.5. Traballo de investigación en Historia da Arte.	B5.5. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais coma as novas tecnoloxías.	HAB5.5.1. Realiza un traballo de invest.sobre o Grupo de Artistas e Técnicos Españois Para o Progreso da Arq. Contemporánea (GATEPAC).	CCEC, CCL, CAA CD, CSIEE
D, h, m, n p	B5.6. Conservación do patrimonio: arte do século XX.	B5.6. Respetar as manifestacións da arte da primeira metade do século XX, valorando a súa importancia como expresión da profunda renovación da linguaxe artística na que se sustenta a	HAB5.6.1. Selecciona unha obra arquitectónica, unha escultura ou unha pintura da primeira metade do século XX, das existentes en Galicia, e	CCEC, CCL, CAA CSIEE

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
		liberdade creativa actual.	xustifica a súa elección.	
Bloque 6. A universalización da arte desde a segunda metade do século XX				
n	B6.1. Predominio do Movemento Moderno ou Estilo Internacional en arquitectura. A arquitectura á marxe do estilo internacional: High Tech, arquitectura Posmoderna e Deconstrución.	B6.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura desde a segunda metade do século XX, enmarcándoa nas novas relacións entre clientes, artistas e público que caracterizan ao mundo actual.	HAB6.1.1. Explica o papel desempeñado no proceso de universalización da arte polos medios de comunicación de masas e as exposicións e feiras internacionais de arte.	CCEC, CCL CSC
			HAB6.1.2. Explica as razóns do mantemento e a difusión internacional do Movemento Moderno en arquitectura.	CCEC, CCL
			HAB6.1.3. Distingue e describe as características doutras tendencias arquitectónicas á marxe do Movemento Moderno ou Estilo Internacional, en particular a High Tech, a posmoderna e a deconstrución.	CCEC, CCL, CAA
d e m n	B6.2. Comentario de obras de arte: arquitectura desde a segunda metade do século XX.	B6.2. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arquitectura desde a segunda metade do século XX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB6.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras: "Unité d'habitation" en Marsella, de Le Corbusier; edificio Seagram en Nova York, de M. van der Rohe e Philip Johnson; o museo Guggenheim de Nova York, de F. Lloyd Wright; a Casa da Ópera de Sydney, de J. Utzon; o centro Pompidou de París, de R. Piano e R. Rogers; o AT & T Building de Nova York, de Philip Johnson; o museo Guggenheim de Bilbao, de F. O. Gehry.	CCEC CCL CAA
n	B6.3. Artes plásticas: das segundas vangardas á posmodernidade.	B6.3. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais das artes plásticas desde a segunda metade do século XX, no marco das novas relacións entre clientes, artistas e público que caracterizan o mundo actual.	HAB6.3.1. Explica e compara o Informalismo europeo e o Expresionismo abstracto norteamericano.	CCEC, CCL,CAA
			HAB6.3.2. Explica a abstracción postpictórica.	CCEC, CCL
			HAB6.3.3. Explica o Minimalismo.	CCEC, CCL

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
			HAB6.3.4. Explica a arte cinética e a Op-Art.	CCEC, CCL
			HAB6.3.5. Explica a arte conceptual.	CCEC, CCL
			HAB6.3.6. Explica a Arte Povera.	CCEC, CCL
			HAB6.3.7. Distingue e explica algunhas das principais correntes figurativas: Pop-Art, Nova Figuración, Hiperrealismo.	CCEC, CCL, CAA
			HAB6.3.8. Explica en que consisten as seguintes manifestacións de arte non duradeira: Happening, Body Art e Land Art.	CCEC, CCL
			HAB6.3.9. Describe os formulacións xerais da posmodernidade, referida ás artes plásticas.	CCEC, CCL
d e m n	B6.4. Comentario de obras de arte: a arte desde a segunda metade do século XX.	B6.4. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte desde a segunda metade do século XX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB6.4.1. Identifica o autor e a corrente artística (non necesariamente o título), e analiza e comenta as seguintes obras: "Pintura" (Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía de Madrid), de Tapies; "Grito nº 7", de Antonio Saura; "One: number 31, 1950", de J. Pollock; "Ctesiphon III", de F. Stella; "Equivalente VIII", de Carl André; "Vega 200", de Vasarely; "Unha e tres cadeiras", de J. Kosuth; "Iglú con árbore", de Mario Merz; "Marilyn Monroe" (serigrafía de 1967), de A. Warhol; "O Papa que berra" (estudo a partir do retrato do Papa Inocencio X), de Francis Bacon; "A Gran Vía madrileña en 1974", de Antonio López.	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
n	B6.5. Novos sistemas visuais: fotografía, cine e televisión, cartelismo e cómic. Combinación de ling. expresivas.	B6.5. Explicar o desenvolvemento e a extensión dos novos sistemas visuais, como a fotografía, o cine, a televisión, o cartelismo ou o cómic, especificando o modo en que combinan diversas linguaxes expresivas.	HAB6.5.1. Explica brevemente o desenvolvemento dos novos sistemas visuais e as características da súa linguaxe expresiva: fotografía, cartel, cine, cómic, producións televisivas, videoarte e arte por computador.	CCEC CCL
in	B6.6. Impacto das novas tecnoloxías na difusión e na creación artística.	B6.6. Describir as posibilidades que abriron as novas tecnoloxías, e explicar os seus efectos tanto para a creación artística como para a difusión da arte.	HAB6.6.1. Especifica as posibilidades que ofrecen as novas tecnoloxías para a creación artística e para a difusión da arte.	CCEC, CCL, CMCCT, CD
n	B6.7. Arte e cultura visual de masas.	B6.7. Identificar a presenza da arte na vida cotiá, e distinguir os ámbitos en que se manifesta.	HAB6.7.1. Define o concepto de cultura visual de masas, e describe os seus trazos esenciais.	CCEC, CCL, CSC
			HAB6.7.2. Identifica a arte nos diferentes ámbitos da vida cotiá.	CCEC, CCL, CSC
hn	B6.8. O patrimonio artístico como riqueza cultural. A preocupación pola súa conservación. A UNESCO.	B6.8. Respetar as manifestacións da arte de todos os tempos, valorándoas como patrimonio cultural herdado que se debe conservar e transmitir ás xeracións futuras, e explicar que é o Patrimonio Mundial da UNESCO, así como a súa orixe e a súa finalidade.	HAB6.8.1. Explica a orixe do Patrimonio Mundial da UNESCO e os seus obxectivos.	CCEC, CCL
p			HAB6.8.2. Realiza un traballo de investigación relacionado cos bens artísticos de España e de Galicia inscritos no catálogo do Patrimonio Mundial da UNESCO.	CCEC, CCL CAA, CD, CSIEE
Bloque 7. O vocabulario artístico				
en	B7.1. Vocabulario artístico.	B7.1. Utilizar a terminoloxía específica da arte nas exposicións orais e escritas, denominando con precisión os elementos e as técnicas principais.	HAB7.1.1. Utiliza con corrección a terminoloxía específica das artes en exposicións orais e escritas.	CCEC CCL

5.6.4.1. Concreción para cada estándar da temporalización, o grao mínimo de consecución para superar a materia, as competencias clave, a ponderación e os instrumentos de avaliación e os elementos transversais de Historia da Arte de 2º de Bac.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	T EMPORA- LIZACIÓN			GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA.	COMPESTENCIAS CLAVE.	PONDE- RACIÓN	INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.
	1ª Av	2ª Av	3ª Av				
HAB1.1.1. Explica as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.	X			Explicar de xeito correcto e sinxelo as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC, CCL CAA	0,6 %	Proba oral Lista de cotexo
HAB1.1.2. Define o concepto de orde arquitectónica e compara as tres ordes da arquitectura grega.	X			Definir sinteticamente o concepto de orde arquitectónica e comparar as tres ordes da arquitectura grega.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral Aprendizaxe cooperativo
HAB1.1.3. Describe os tipos de templo grego, con referencia ás características arquitectónicas e a decoración escultórica.	X			Describir basicamente os tipos de templo grego, con referencia ás características arquitectónicas e a decoración escultórica.	CCEC, CCL	0,6 %	Lista de cotexo Proba oral
HAB1.1.4. Describe as características do teatro grego e a función das súas partes.	X			Describir de xeito sinxelo as características do teatro grego e a función das súas partes.	CCEC, CCL	0,6 %	Proba oral
HAB1.1.5. Explica a evolución da figura humana masculina na escultura grega a partir do "Kouros" de Anavysos, o "Doríforo" (Policleto) e o "Apoxiomenos" (Lisipo).	X			Explicar a evolución básica da figura humana masculina na escultura grega a partir do "Kouros" de Anavysos, o "Doríforo" (Policleto) e o "Apoxiomenos" (Lisipo).	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba escrita Portafolio
HAB1.2.1. Especifica quen eran os/as principais clientes da arte grega, e a consideración social da arte e dos/das artistas.	X			Especificar a grandes trazos quen eran os/as principais clientes da arte grega, e a consideración social da arte e dos/das artistas.	CCEC, CCL CSC	0,6 %	Lista de cotexo

HAB1.3.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas gregas: Partenón, Tribuna das Cariátides do Erecteion, templo de Atenea Niké e teatro de Epidauro.	X		Identificar, analizar e comentar os aspectos fundamentais das seguintes obras arquitectónicas gregas: Partenón, Tribuna das Cariátides do Erecteion, templo de Atenea Niké e teatro de Epidauro.	CCEC, CCL CAA	0,6 %	Proba oral Proba escrita Portafolio
HAB1.3.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas gregas: Kouros de Anavysos, Auriga de Delfos, Discóbolo (Mirón), Doríforo (Policleto), unha metopa do Partenón (Fidias), Hermes con Dioniso neno (Praxíteles), Apoxiomenos (Lisipo), Vitoria de Samotracia, Venus de Milo e friso do altar de Zeus en Pérgamo (detalle de Atenea e Gea).	X		Identificar, analizar e comentar os aspectos fundamentais das seguintes esculturas gregas: Kouros de Anavysos, Auriga de Delfos, Discóbolo (Mirón), Doríforo (Policleto), unha metopa do Partenón (Fidias), Hermes con Dioniso neno (Praxíteles), Apoxiomenos (Lisipo), Vitoria de Samotracia, Venus de Milo e friso do altar de Zeus en Pérgamo (detalle de Atenea e Gea).	CCEC, CCL CAA	0,6 %	Proba oral Proba escrita Aprendizaxe cooperativo Portafolio
HAB1.4.1. Explica as características esenciais da arte romana e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.		X	Explicar as características esenciais da arte romana e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL, CAA	0,6 %	Lista de cotexo
HAB1.4.2. Especifica as achegas da arquitectura romana en relación coa grega.		X	Especificar de xeito sinxelo as achegas da arquitectura romana en relación coa grega.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral
HAB1.4.3. Describe as características e funcións dos principais tipos de edificio romanos.		X	Describir basicamente as características e funcións dos principais tipos de edificio romanos.	CCEC, CCL	0,6 %	Proba oral
HAB1.4.4. Compara o templo e o teatro romanos cos respectivos gregos.		X	Comparar a grandes trazos o templo e o teatro romanos cos respectivos gregos.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral
HAB1.4.5. Explica os trazos principais da cidade romana a partir de fontes históricas ou historiográficas.		X	Explicar os trazos principais da cidade romana a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral Lista de cotexo
HAB1.4.6. Especifica as innovacións da escultura romana en relación coa grega.		X	Especificar de xeito xenérico as innovacións da escultura romana en relación coa grega.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral

HAB1.4.7. Describe as características xerais dos mosaicos e a pintura en Roma a partir dunha fonte histórica ou historiográfica.	X		Describir as características xerais e básicas dos mosaicos e a pintura en Roma a partir dunha fonte histórica ou historiográfica.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral
HAB1.5.1. Especifica quen eran os/as principais clientes da arte romana, e a consideración social da arte e dos/das artistas.	X		Especificar a grandes trazos quen eran os/as principais clientes da arte romana, e a consideración social da arte e dos/das artistas.	CCEC, CCL, CSC	0,6 %	Proba oral
HAB1.6.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas romanas: Maison Carrée de Nimes, Panteón de Roma, teatro de Mérida, Coliseo de Roma, basílica de Maxencio e Constantino en Roma, ponte de Alcántara, acueduto de Segovia, arco de Tito en Roma e columna de Traxano en Roma.	X		Identificar, analizar e comentar os aspectos fundamentais das seguintes obras arquitectónicas romanas: Maison Carrée de Nimes, Panteón de Roma, teatro de Mérida, Coliseo de Roma, basílica de Maxencio e Constantino en Roma, ponte de Alcántara, acueduto de Segovia, arco de Tito en Roma e columna de Traxano en Roma.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral Proba escrita Aprendizaxe cooperativo Portafolio
HAB1.6.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas romanas: Augusto de Prima Porta, estatua ecuestre de Marco Aurelio, relevo do Arco de Tito (detalle dos soldados co candelabro e outros obxectos do Templo de Xerusalén) e relevo da columna de Traxano.	X		Identificar, analizar e comentar os aspectos fundamentais das seguintes esculturas romanas: Augusto de Prima Porta, estatua ecuestre de Marco Aurelio, relevo do Arco de Tito (detalle dos soldados co candelabro e outros obxectos do Templo de Xerusalén) e relevo da columna de Traxano.	CCEC CCL CAA	0,6 %	Proba oral Proba escrita Aprendizaxe cooperativo Portafolio
HAB1.7.1. Realiza un traballo de investigación sobre Fidias.	X		Realizar un traballo de investigación sobre Fidias que inclúa os aspectos fundamentais da súa obra.	CCEC, CCL, CAA CD, CSIEE	0,6 %	Aprendizaxe cooperativo. Portafolio
HAB1.7.2. Realiza un traballo de investigación sobre o debate acerca da autoría grega ou romana do grupo escultórico de "Laocoonte e os seus fillos".	X		Realizar un traballo de investigación sobre o debate acerca da autoría grega ou romana do grupo escultórico de "Laocoonte e os seus fillos" no que se manifesten as fontes de información.	CCEC, CCL, CAA CD, CSIEE	0,6 %	Traballo cooperativo Portafolio
HAB1.8.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte antiga que se conservan en Galicia.	X		Confeccionar un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte antiga que se conservan en Galicia incluíndo imaxes.	CCEC, CCL CAA, CSIEE	0,6 %	Aprendizaxe cooperativo. Portafolio

HAB2.1.1. Explica as características esenciais da arte paleocristiá e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.	X	Explicar as características básicas e esenciais da arte paleocristiá e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral Lista de cotexo
HAB2.1.2. Describe a orixe, a características e a función da basílica paleocristiá.	X	Describir de xeito sinxelo a orixe, as características e a función da basílica paleocristiá.	CCEC, CCL, CSC	0,6 %	Proba oral
HAB2.1.3. Describe as características e función dos baptisterios, mausoleos e "martiria" paleocristiáns, e as súas partes.	X	Describir as características básicas e función dos baptisterios, mausoleos e "martiria" paleocristiáns, e as súas partes.	CCEC, CCL	0,6 %	Proba oral
HAB2.1.4. Explica a evolución da pintura e o mosaico na arte paleocristiá, con especial referencia á iconografía.	X	. Explicar os aspectos máis importantes da evolución da pintura e o mosaico na arte paleocristiá, con especial referencia á iconografía.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Lista de cotexo
HAB2.2.1. Explica as características esenciais da arte bizantina a partir de fontes históricas ou historiográficas.	X	Explicar as características básicas e esenciais da arte bizantina a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral
HAB2.2.2. Explica a arquitectura bizantina a través da igrexa de Santa Sofía de Constantinopla.	X	Explicar a grandes trazos a arquitectura bizantina a través da igrexa de Santa Sofía de Constantinopla.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba escrita Portafolio
HAB2.2.3. Describe as características do mosaico bizantino e dos temas iconográficos do Pantocrátor e a Virxe e a Déesis, así como a súa influencia na arte occidental.	X	Describir as características máis importantes do mosaico bizantino e dos temas iconográficos do Pantocrátor e a Virxe e a Déesis, así como a súa influencia na arte occidental.	CCEC CCL CAA	0,6 %	Lista de cotexo Proba oral
HAB2.3.1. Identifica, analiza e comenta o mosaico do Cortexo da emperatriz Teodora en San Vital de Rávena.	X	. Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo o mosaico do Cortexo da emperatriz Teodora en San Vital de Rávena.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba escrita Portafolio
HAB2.4.1. Define o concepto de arte prerrománica e especifica as súas manifestacións en España e en Galicia.	X	Definir a grandes trazos o concepto de arte prerrománica e especificar as súas manifestacións en España e en Galicia.	CCEC CCL	0,6 %	Lista de cotexo Proba oral

HAB2.4.2. Identifica e clasifica razoadamente no seu estilo as seguintes obras: San Pedro da Nave (Zamora), Santa María do Naranco (Oviedo), San Miguel da Escalada (León), Santa Comba de Bande e San Miguel de Celanova (Ourense).	X	Identificar e clasificar os aspectos fundamentais e razoadamente no seu estilo as seguintes obras: San Pedro da Nave (Zamora), Santa María do Naranco (Oviedo), San Miguel da Escalada (León), Santa Comba de Bande e San Miguel de Celanova (Ourense).	CCEC CCL CAA	0,6 %	Proba escrita
HAB2.5.1. Describe as características xerais da arte románica a partir de fontes históricas ou historiográficas.	X	Describir as principais características xerais da arte románica a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL, CAA	0,6 %	Proba oral Lista de cotexo
HAB2.5.2. Describe as características e as función das igrexas e dos mosteiros na arte románica.	X	Describir as principais características e as funcións das igrexas e dos mosteiros na arte románica.	CCEC, CCL, CSC	0,6 %	Proba oral Lista de cotexo
HAB2.5.3. Explica as características da escultura e a pintura románicas, con especial referencia á iconografía.	X	Explicar as características básicas da escultura e a pintura románicas, con especial referencia á iconografía.	CCEC, CCL	0,6 %	Proba oral
HAB2.6.1. Especifica as relacións entre artistas e clientes da arte románica.	X	Especificar a grandes trazos as relacións entre artistas e clientes da arte románica.	CCEC, CCL, CSC	0,6 %	Lista de cotexo
HAB2.7.1. Identifica, analiza e comenta as esculturas románicas do Xuízo Final no tímpano de Santa Fe de Conques (Francia).	X	Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as esculturas románicas do Xuízo Final no tímpano de Santa Fe de Conques (Francia).	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba escrita Portafolio
HAB2.8.1. Describe as características xerais da arte gótica a partir de fontes históricas ou historiográficas.	X	Describir as características principais e xerais da arte gótica a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral Lista de cotexo
HAB2.8.2. Describe as características e a evolución da arquitectura gótica e especifica os cambios introducidos respecto á románica.	X	Describir as características principais e a evolución a grandes trazos da arquitectura gótica e especificar os cambios máis destacados introducidos respecto á románica.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral
HAB2.8.3. Describe as características e a	X	Describir as características principais e a evolución a	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral

evolución da escultura gótica, e especifica as súas diferenzas tipolóxicas, formais e iconográficas respecto á escultura románica.			grandes trazos da escultura gótica, e especificar os aspectos máis destacados das súas diferenzas tipolóxicas, formais e iconográficas respecto á escultura románica.			Aprendizaxe cooperativo. Portafolio
HAB2.8.4. Recoñece e explica as innovacións da pintura de Giotto e do Trecento italiano respecto á pintura románica e bizantina.	X		Recoñecer e explicar sinxelamente as innovacións da pintura de Giotto e do Trecento italiano respecto á pintura románica e bizantina.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Aprendizaxe cooperativo.Portafolio
HAB2.8.5. Explica as innovacións da pintura flamenga do século XV e cita algunhas obras dos seus principais representantes.	X		Explicar en xeral as innovacións da pintura flamenga do século XV e citar algunhas obras dos seus principais representantes.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Lista de cotexo
HAB2.9.1. Especifica as relacións entre artistas e clientes da arte gótica, e a súa variación respecto ao románico.	X		Especificar a grandes trazos as relacións entre artistas e clientes da arte gótica, e a súa variación respecto ao románico.	CCEC, CCL, CSC, CAA	0,6 %	Proba oral
HAB2.10.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental da catedral de Reims, interior da planta superior da Sainte Chapelle de París.	X		Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental da catedral de Reims, interior da planta superior da Sainte Chapelle de París.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba escrita Lista de cotexo. Portafolio
HAB2.10.2. Identifica, analiza e comenta o grupo da Anunciación e a Visitación da cat.ed. de Reims.	X		Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo o grupo da Anunciación e a Visitación da catedral de Reims.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba escrita Portafolio.
HAB2.10.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas góticas: escena de "A fuxida a Exipto", de Giotto, na Capela Scrovegni de Padua, "Matrimonio Arnolfini", de Jan Van Eyck, "O descendemento da cruz", de Roger van der Weyden, e o "Xardín das Delicias, de Hieronymus Bosch.	X		Identificar, analizar e comentar os aspectos máis destacados das seguintes pinturas góticas: escena de "A fuxida a Exipto", de Giotto, na Capela Scrovegni de Padua, "Matrimonio Arnolfini", de Jan Van Eyck, "O descendemento da cruz", de Roger van der Weyden, e o "Xardín das Delicias, de Hieronymus Bosch.	CCEC CCL CAA	0,6 %	Proba escrita Portafolio
HAB2.11.1. Explica as características e evolución da arte románica e gótica en España.	X		Explicar as características xerais e básicas da evolución da arte románica e gótica en España.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral

HAB2.11.2. Explica as características xerais da arte islámica a partir de fontes históricas ou historiográficas.	X	Explicar as características xerais e básicas da arte islámica a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral
HAB2.11.3. Describe os trazos esenciais da mesquita e o pazo islámico.	X	Describir os trazos esenciais da mesquita e o pazo islámico.	CCEC, CSC, CCL	0,6 %	Proba oral Lista de cotexo.
HAB2.11.4. Explica a evolución da arte hispanomusulmá.	X	Explicar os aspectos máis importantes da evolución da arte hispanomusulmá.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral Portafolio.
HAB2.11.5. Explica as características da arte mudéxar e especifica, con exemplos de obras concretas, as diferenzas entre o mudéxar popular e o cortesán.	X	Explicar as características fundamentais da arte mudéxar e especificar, con exemplos de obras concretas, as diferenzas entre o mudéxar popular e o cortesán.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral Lista de cotexo
HAB2.12.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas románicas: San Vicente de Cardona (Barcelona), San Martín de Frómista e a catedral de Santiago de Compostela.	X	Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes obras arquitectónicas románicas: San Vicente de Cardona (Barcelona), San Martín de Frómista e a catedral de Santiago de Compostela.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba escrita Proba oral Portafolio
HAB2.12.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas románicas: "A dúbida de San Tomé", no ángulo do claustro de San Domingos de Silos (Burgos), "Última cea" do capitel historiado do claustro de San Xoán da Peña (Huesca) e fachada de Praterías e Pórtico da Gloria da catedral de Santiago.	X	Identificar, analizar e comentar os aspectos fundamentais das seguintes esculturas románicas: "A dúbida de San Tomé", no ángulo do claustro de San Domingos de Silos (Burgos), "Última cea" do capitel historiado do claustro de San Xoán da Peña (Huesca) e fachada de Praterías e Pórtico da Gloria da catedral de Santiago.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba escrita Proba oral Portafolio
HAB2.12.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas murais románicas: bóveda da Anunciación aos pastores no Panteón Real de San Isidoro de León, e ábsida de San Clemente de Tahull (Lleida).	X	Identificar, analizar e comentar os aspectos máis importantes das seguintes pinturas murais románicas: bóveda da Anunciación aos pastores no Panteón Real de San Isidoro de León, e ábsida de San Clemente de Tahull (Lleida).	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba escrita Proba oral Portafolio

HAB2.12.4. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental e interior da catedral de León, interior da catedral de Barcelona, e interior da igrexa de San Xoán dos Reis, de Toledo.	X	Identificar, analizar e comentar os aspectos fundamentais das seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental e interior da catedral de León, interior da catedral de Barcelona, e interior da igrexa de San Xoán dos Reis, de Toledo.	CCEC CCL CAA	0,6 %	Proba escrita Proba oral Portafolio
HAB2.12.5. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas góticas: tímpano da Portada do Sarmental da catedral de Burgos, e retablo de Gil de Siloé, na Cartuxa de Miraflores (Burgos).	X	Identificar, analizar e comentar a grandes trazos as seguintes esculturas góticas: tímpano da Portada do Sarmental da catedral de Burgos, e retablo de Gil de Siloé, na Cartuxa de Miraflores (Burgos).	CCEC CCL CAA	0,6 %	Proba escrita Proba oral Portafolio
HAB2.12.6. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras hispanomusulmás: Mesquita de Córdoba, Aljafería de Zaragoza, Giralda de Sevilla e Alhambra de Granada.	X	Identificar, analizar e comentar a grandes trazos as seguintes obras hispanomusulmás: Mesquita de Córdoba, Aljafería de Zaragoza, Giralda de Sevilla e Alhambra de Granada.	CCEC CCL CAA	0,6 %	Proba escrita Proba oral
HAB2.13.1. Realiza un traballo de investigación sobre o tratamento iconográfico e o significado da visión apocalíptica de Cristo e o Xuízo Final na arte medieval.	X	Realizar un traballo de investigación cos aspectos básicos sobre o tratamento iconográfico e o significado da visión apocalíptica de Cristo e o Xuízo Final na arte medieval.	CCEC, CCL, CAA CD, CSIEE	0,6 %	Aprendizaxe cooperativo Portafolio
HAB2.14.1. Explica a importancia da arte románica no Camiño de Santiago.	X	Explicar a grandes trazos a importancia da arte románica no Camiño de Santiago.	CCEC, CCL, CSC	0,6 %	Lista de cotexo Proba oral
HAB2.14.2. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables de arte medieval que se conservan en Galicia.	X	Confeccionar un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables de arte medieval que se conservan en Galicia e xuntar imaxes.	CCEC, CCL, CAA CSIEE	0,6 %	Aprendizaxe cooperativo Portafolio
HAB3.1.1. Explica as características esenciais do Renacemento italiano e a súa periodización a partir de fontes históricas ou historiográficas.	X	Explicar as características esenciais a grandes trazos do Renacemento italiano e a súa periodización a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC, CCL CAA	0,6 %	Lista de cotexo Proba oral

HAB3.1.2. Especifica as caract. da arquitectura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.		X	Especificar as características básicas da arquitectura renacentista italiana e explicar a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.	CCEC, CCL CAA	0,6 %	Proba oral
HAB3.1.3. Especifica as caract. da escultura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.		X	Especificar as características máis salientables da escultura renacentista italiana e explicar a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral Lista de cotexo
HAB3.1.4. Especifica as caract. da pintura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.		X	Especificar as características básicas da pintura renacentista italiana e explicar a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.	CCEC, CCL CAA	0,6 %	Proba oral Lista de cotexo
HAB3.1.5. Compara a pintura italiana do Quattrocento coa dos pintores góticos flamengos contemporáneos.		X	Comparar de xeito sinxelo a pintura italiana do Quattrocento coa dos pintores góticos flamengos contemporáneos.	CCEC, CCL CAA	0,6 %	Proba oral
HAB3.1.6. Explica a peculiaridade da pintura veneciana do Cinquecento e cita os artistas máis representativos.		X	Explicar de xeito sinxelo a peculiaridade da pintura veneciana do Cinquecento e citar algúns dos artistas máis representativos.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Lista de cotexo
HAB3.2.1. Describe a práctica do patrocinio no Renacemento italiano e as novas reivindicacións dos artistas en relación co seu recoñecemento social e a natureza do seu labor.		X	Describir os aspectos máis salientables da práctica do patrocinio no Renacemento italiano e as novas reivindicacións dos artistas en relación co seu recoñecemento social e a natureza do seu labor.	CCEC, CCL CSC	0,6 %	Aprendizaxe cooperativo
HAB3.3.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Renacemento italiano: cúpula de Santa María das Flores e interior da igrexa de San Lorenzo, ambas en Florencia e de Brunelleschi; pazo Médici-Riccardi en Florencia, de Michelozzo; fachada de Santa María Novella e do pazo Rucellai, ambos en Florencia e de Alberti; templo de San Pietro in Montorio en Roma, de Bramante; cúpula e proxecto de planta de San Pedro do Vaticano, de Michelangelo; Il Gesù en Roma, de Giacomo della Porta e Vignola; Villa Capra (Villa Rotonda) en Vicenza, de Palladio.		X	Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes obras arquitectónicas do Renacemento italiano: cúpula de Santa María das Flores e interior da igrexa de San Lorenzo, ambas en Florencia e de Brunelleschi; pazo Médici-Riccardi en Florencia, de Michelozzo; fachada de Santa María Novella e do pazo Rucellai, ambos en Florencia e de Alberti; templo de San Pietro in Montorio en Roma, de Bramante; cúpula e proxecto de planta de San Pedro do Vaticano, de Michelangelo; Il Gesù en Roma, de Giacomo della Porta e Vignola; Villa Capra (Villa Rotonda) en Vicenza, de Palladio.	CCEC CCL CAA	0,6 %	Proba escrita Portafolio

Roma, de Giacomo della Porta e Vignola; Villa Capra (Villa Rotonda) en Vicenza, de Palladio.						
HAB3.3.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas do Renacemento italiano: primeiro panel da "Porta do Paraíso" (da creación do mundo á expulsión do Paraíso), de Ghiberti; "Gattamelata", de Donatello; "Piedade" do Vaticano, "David", "Moisés" e as tumbas mediceas, de Michelangelo; "O rapto das sabinas", de Giambologna.		X	Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes esculturas do Renacemento italiano: primeiro panel da "Porta do Paraíso" (da creación do mundo á expulsión do Paraíso), de Ghiberti; "Gattamelata", de Donatello; "Piedade" do Vaticano, "David", "Moisés" e as tumbas mediceas, de Michelangelo; "O rapto das sabinas", de Giambologna.	CCEC CCL CAA	0,6 %	Proba escrita Proba oral Portafolio
HAB3.3.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do Renacemento italiano: "O tributo da moeda" e A "Trindade", de Masaccio; "Anunciación" do Convento de San Marcos en Florencia, de Fra Angelico; "Madonna do Duque de Urbino", de Piero della Francesca; "A Virxe das rochas", "A última cea" e "A Gioconda", de Leonardo da Vinci; "A Escola de Atenas" de Rafael; a bóveda e o "Xuízo Final" da Capela Sixtina, de Michelangelo; "A tempestade", de Giorgione; "Venus de Urbino" e "Carlos V en Mühlberg", de Tiziano; "O lavatorio", de Tintoretto; "As vodas de Caná", de Veronés.		X	Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes pinturas do Renacemento italiano: "O tributo da moeda" e A "Trindade", de Masaccio; "Anunciación" do Convento de San Marcos en Florencia, de Fra Angelico; "Madonna do Duque de Urbino", de Piero della Francesca; "A Virxe das rochas", "A última cea" e "A Gioconda", de Leonardo da Vinci; "A Escola de Atenas" de Rafael; a bóveda e o "Xuízo Final" da Capela Sixtina, de Michelangelo; "A tempestade", de Giorgione; "Venus de Urbino" e "Carlos V en Mühlberg", de Tiziano; "O lavatorio", de Tintoretto; "As vodas de Caná", de Veronés.	CCEC CCL CAA	0,6 %	Proba escrita Proba oral Portafolio
HAB3.4.1. Especifica as características peculiares do Renacemento español en comparación co italiano.		X	Especificar as características peculiares máis destacadas do Renacemento español en comparación co italiano.	CCEC, CCL CAA	0,6 %	Lista de cotexo
HAB3.4.2. Describe a evolución da arquitectura renacentista española.		X	Describir a grandes trazos a evolución da arquitectura renacentista española.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Lista de cotexo Proba oral.
HAB3.4.3. Explica a peculiaridade da escultura renacentista española.		X	Explicar de xeito sinxelo a peculiaridade da escultura renacentista española.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral Lista de cotexo.

HAB3.4.4. Explica as características da pintura de El Greco a través dalgunhas das súas obras máis representativas.		X	Explicar as características básicas da pintura de El Greco a través dalgunhas das súas obras máis representativas.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral
HAB3.5.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Renacemento español: fachada da Universidade de Salamanca; pazo de Carlos V na Alhambra de Granada, de Pedro Machuca; mosteiro de San Lorenzo de El Escorial, de Juan de Herrera.		X	Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes obras arquitectónicas do Renacemento español: fachada da Universidade de Salamanca; pazo de Carlos V na Alhambra de Granada, de Pedro Machuca; mosteiro de San Lorenzo de El Escorial, de Juan de Herrera.	CCEC CCL CAA	0,6 %	Proba escrita Portafolio
HAB3.5.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas do Renacemento español: "Sacrificio de Isaac" do retablo de San Bieito de Valladolid, de Alonso Berruguete; "Santo enterro", de Juan de Juni.		X	Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes obras escultóricas do Renacemento español: "Sacrificio de Isaac" do retablo de San Bieito de Valladolid, de Alonso Berruguete; "Santo enterro", de Juan de Juni.	CCEC CCL CAA	0,6 %	Proba escrita Portafolio
HAB3.5.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas de El Greco: "O expolio", "A Santa Liga" ou "Adoración do nome de Xesús", "O martirio de San Mauricio", "O enterro do Señor de Orgaz", "A adoración dos pastores", "O cabaleiro da man no peito".		X	Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes pinturas de El Greco: "O expolio", "A Santa Liga" ou "Adoración do nome de Xesús", "O martirio de San Mauricio", "O enterro do Señor de Orgaz", "A adoración dos pastores", "O cabaleiro da man no peito".	CCEC CCL CAA	0,6 %	Proba escrita Portafolio
HAB3.6.1. Explica as características esenciais do Barroco.		X	Explicar a grandes trazos as características esenciais do Barroco.	CCEC CCL	0,6 %	Proba oral
HAB3.6.2. Especifica as diferenzas entre a concepción barroca da arte e a renacentista.		X	Especificar a grandes trazos as diferenzas entre a concepción barroca da arte e a renacentista.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Lista de cotexo Proba oral.
HAB3.6.3. Compara a arquitectura barroca coa renacentista.		X	Comparar os aspectos básicos da arquitectura barroca coa renacentista.	CCEC, CCL,CAA	0,6 %	Lista de cotexo Proba oral.

HAB3.6.4. Explica as características xerais do urbanismo barroco.		X	Explicar de xeito sinxelo as características xerais do urbanismo barroco.	CCEC, CCL	0,6 %	Lista de cotexo
HAB3.6.5. Compara a escultura barroca coa renacentista a través da representación de "David" por Michelangelo e por Bernini.		X	Comparar de xeito sinxelo a escultura barroca coa renacentista a través da representación de "David" por Michelangelo e por Bernini.	CCEC, CCL CAA	0,6 %	Proba oral Proba escrita Portafolio.
HAB3.6.6. Describe as características xerais da pintura barroca e especifica as diferenzas entre a Europa católica e a protestante.		X	Describir as características xerais máis destacadas da pintura barroca e especificar as diferenzas entre a Europa católica e a protestante.	CCEC, CCL, CAA CSC	0,6 %	Lista de cotexo Proba oral
HAB3.6.7. Distingue e caracteriza as grandes tendencias da pintura barroca en Italia e os seus principais representantes.		X	Distinguir e caracterizar de xeito sinxelo as grandes tendencias da pintura barroca en Italia e os seus principais representantes.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Lista de cotexo
HAB3.6.8. Especifica as peculiaridades da pintura barroca flamenga e holandesa.		X	Especificar as peculiaridades máis destacadas da pintura barroca flamenga e holandesa.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Lista de cotexo
HAB3.7.1. Describe o papel desempeñado no século XVIII polas academias en toda Europa e, en particular, polo Salón de París.		X	Describir a grandes trazos o papel desempeñado no século XVIII polas academias en toda Europa e, en particular, polo Salón de París.	CCEC, CCL, CSC	0,6 %	Proba oral Lista de cotexo
HAB3.8.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Barroco europeo do século XVII: fachada de San Pedro do Vaticano, de Carlo Maderno; columnata da praza de San Pedro do Vaticano, de Bernini; San Carlos das Catro Fontes en Roma, de Borromini; Pazo de Versalles, de Le Vau, J.H. Mansart e Le Nôtre.		X	Identificar, analizar e comentar os aspectos máis relevantes das seguintes obras arquitectónicas do Barroco europeo do século XVII: fachada de San Pedro do Vaticano, de Carlo Maderno; columnata da praza de San Pedro do Vaticano, de Bernini; San Carlos das Catro Fontes en Roma, de Borromini; Pazo de Versalles, de Le Vau, J.H. Mansart e Le Nôtre.	CCEC CCL CAA	0,6 %	Proba escrita Proba oral Portafolio
HAB3.8.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas de Bernini: "David", "Apolo" e "Dafne", "A éxtase de Santa Teresa", "Cátedra de San Pedro".		X	Identificar, analizar e comentar os aspectos máis destacados das seguintes esculturas de Bernini: "David", "Apolo" e "Dafne", "A éxtase de Santa Teresa", "Cátedra de San Pedro".	CCEC CCL CAA	0,6 %	Proba escrita Proba oral Portafolio

HAB3.8.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do Barroco europeo do século XVII: "Vocación de San Mateo" e "Morte da Virxe", de Caravaggio; "Triunfo de Baco e Ariadna", na bóveda do pazo Farnese de Roma, de Annibale Carracci; "Adoración do nome de Xesús", bóveda de Il Gesù en Roma, de Gaulli (Il Baciccia); "Adoración dos Magos", "As tres Grazas" e "O xardín do Amor", de Rubens; "A lección de anatomía do doutor Tulpy", "A rolda nocturna", de Rembrandt.		X	Identificar, analizar e comentar os aspectos máis destacados das seguintes pinturas do Barroco europeo do século XVII: "Vocación de San Mateo" e "Morte da Virxe", de Caravaggio; "Triunfo de Baco e Ariadna", na bóveda do pazo Farnese de Roma, de Annibale Carracci; "Adoración do nome de Xesús", bóveda de Il Gesù en Roma, de Gaulli (Il Baciccia); "Adoración dos Magos", "As tres Grazas" e "O xardín do Amor", de Rubens; "A lección de anatomía do doutor Tulpy", "A rolda nocturna", de Rembrandt.	CCEC CCL CAA	0,6 %	Proba escrita Proba oral Portafolio
HAB3.9.1. Explica as características do urbanismo barroco en España e a evolución da arquitectura española durante o século XVII.		X	Explicar de xeito sinxelo as características do urbanismo barroco en España e a evolución da arquitectura española durante o século XVII.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Lista de cotexo
HAB3.9.2. Explica as características da imaxinaría barroca española do século XVII e compara a escola castelá coa andaluza.		X	Explicar as características fundamentais da imaxinaría barroca española do século XVII e comparar a escola castelá coa andaluza.	CCEC, CCL CAA	0,6 %	Proba oral
HAB3.9.3. Explica as características xerais da pintura española do século XVII.		X	Explicar algunhas das características xerais da pintura española do século XVII.	CCEC, CCL	0,6 %	Proba oral
HAB3.9.4. Describe as características e evolución da pintura de Velázquez a través dalgunhas das súas obras máis significativas.		X	Describir algunhas das características e evolución da pintura de Velázquez a través dalgunhas das súas obras máis significativas.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Lista de cotexo
HAB3.10.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Barroco español do século XVII: Praza Maior de Madrid, de Xoán Gómez de Mora; Retablo de Santo Estevo de Salamanca, de Churriguera.		X	Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes obras arquitectónicas do Barroco español do século XVII: Praza Maior de Madrid, de Xoán Gómez de Mora; Retablo de Santo Estevo de Salamanca, de Churriguera.	CCEC CCL CAA	0,6 %	Proba oral Proba escrita Portafolio
HAB3.10.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas do Barroco español do século XVII: "Piedad", de Gregorio Fernández;		X	Identificar, analizar e comentar os aspectos máis importantes das seguintes esculturas do Barroco español do século XVII: "Piedad", de Gregorio Fernández; "Inmaculada	CCEC CCL	0,6 %	Proba oral Proba escrita

"Inmaculada do facistol", de Alonso Cano; "Magdalena penitente", de Pedro de Mena.			do facistol", de Alonso Cano; "Magdalena penitente", de Pedro de Mena.	CAA		Portafolio
HAB3.10.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do Barroco español do século XVII: "Martirio de San Filipe", "O soño de Xacob" e "O zambro", de Ribera; "Bodegón" do Museo do Prado, de Zurbarán; "O augador de Sevilla, "Os borrachos", "A fragua de Vulcano", "A rendición de Breda", "O Príncipe Baltasar Carlos a caballo", "A Venus do espello", "As meninas" e "As fiandeiras", de Velázquez; "A Sagrada Familia do paxariño", "A Inmaculada de El Escorial", "Os nenos da concha" e "Nenos xogando aos dados", de Murillo.		X	Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes pinturas españolas do Barroco español do século XVII: "Martirio de San Filipe", "O soño de Xacob" e "O zambro", de Ribera; "Bodegón" do Museo do Prado, de Zurbarán; "O augador de Sevilla, "Os borrachos", "A fragua de Vulcano", "A rendición de Breda", "O Príncipe Baltasar Carlos a caballo", "A Venus do espello", "As meninas" e "As fiandeiras", de Velázquez; "A Sagrada Familia do paxariño", "A Inmaculada de El Escorial", "Os nenos da concha" e "Nenos xogando aos dados", de Murillo.	CCEC CCL CAA	0,6 %	Proba oral Proba escrita Portafolio
HAB3.11.1. Explica o s. XVIII como época de coexistencia de vellos e novos estilos artísticos nun contexto histórico de cambios profundos.		X	Explicar aspectos fundamentais do século XVIII como época de coexistencia de vellos e novos estilos artísticos nun contexto histórico de cambios profundos.	CCEC, CCL, CAA CSC	0,6 %	Lista de cotexo
HAB3.11.2. Compara o Barroco tardío e o Rococó, e especifica a diferente concepción da vida e a arte que encerran.		X	HAB3.11.2. Comparar graficamente o Barroco tardío e o Rococó, e especificar de xeito sinxelo a diferente concepción da vida e a arte que encerran.	CCEC, CCL, CAA CSC	0,6 %	Lista de cotexo Proba oral
HAB3.11.3. Explica as razóns do xurdimento do Neoclasicismo e as súas características xerais en arquitectura, escultura e pintura.		X	Explicar as razóns fundamentais do xurdimento do Neoclasicismo e as súas características xerais en arquitectura, escultura e pintura.	CCEC, CCL CSC	0,6 %	Lista de cotexo
HAB3.11.4. Comenta a escultura neoclásica a través da obra de Canova.		X	Comentar os aspectos máis destacados da escultura neoclásica a través da obra de Canova.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral Proba escrita.
HAB3.11.5. Especifica as posibles coincidencias entre o Neoclasicismo e o Romanticismo na pintura de David.		X	Especificar graficamente as posibles coincidencias entre o Neoclasicismo e o Romanticismo na pintura de David.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral Lista de cotexo.
HAB3.11.6. Distingue entre a corrente tradicional e a clasicista da arquitectura barroca		X	Distinguir os aspectos máis destacados entre a corrente tradicional e a clasicista da arquitectura barroca española do	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Lista de cotexo

española do século XVIII.			século XVIII.			
HAB3.11.7. Explica a figura de Salzillo como derradeiro representante da imaxinaría relixiosa española en madeira policromada.		X	Explicar os aspectos máis importantes da figura de Salzillo como derradeiro representante da imaxinaría relixiosa española en madeira policromada.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral
HAB3.12.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arq. do s. XVIII: fachada do Hospicio de San Fernando de Madrid, de Pedro de Ribera; fachada do Obradoiro da catedral de Santiago de Compostela, de Casas e Novoa; Pazo Real de Madrid, de Juvara e Sacchetti; Panteón de París, de Soufflot; Museo do Prado en Madrid, de Juan de Villanueva.		X	Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes obras arquitectónicas do século XVIII: fachada do Hospicio de San Fernando de Madrid, de Pedro de Ribera; fachada do Obradoiro da catedral de Santiago de Compostela, de Casas e Novoa; Pazo Real de Madrid, de Juvara e Sacchetti; Panteón de París, de Soufflot; Museo do Prado en Madrid, de Juan de Villanueva.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral Proba escrita Portafolio
HAB3.12.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas do século XVIII: "A oración no horto", de Salzillo; "Eros e Psique" e "Paulina Bonaparte", de Canova.		X	Identificar, analizar e comentar os aspectos máis destacados das seguintes obras escultóricas do século XVIII: "A oración no horto", de Salzillo; "Eros e Psique" e "Paulina Bonaparte", de Canova.	CCEC, CCL CAA	0,6 %	Proba oral Proba escrita Portafolio.
HAB3.12.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de David: "O xuramento dos Horacios" e "A morte de Marat".		X	Identificar, analizar e comentar os aspectos máis importantes das seguintes obras de David: "O xuramento dos Horacios" e "A morte de Marat".	CCEC, CCL CAA	0,6 %	Proba oral Proba escrita Portafolio.
HAB3.13.1. Realiza un traballo de investigación sobre o proceso de construción da nova basílica de San Pedro do Vaticano ao longo dos séculos XVI e XVII.		X	Realizar un traballo de investigación sobre o proceso de construción da nova basílica de San Pedro do Vaticano ao longo dos séculos XVI e XVII que inclúa as fontes de información empregadas.	CCEC, CCL, CAA CD CSIEE	0,6 %	Aprendizaxe cooperativo Portafolio
HAB3.14.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte dos séculos XVI ao XVIII que se conservan en Galicia.		X	Confeccionar un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte dos séculos XVI ao XVIII que se conservan en Galicia que inclúa imaxes das mesmas.	CCEC, CCL, CAA CSIEE	0,6 %	Aprendizaxe cooperativo Portafolio
HAB4.1.1. Analiza a evolución da obra de Goya como pintor e gravador, desde a súa chegada á		X	Analizar os aspectos máis importantes da evolución da obra de Goya como pintor e gravador, desde a súa chegada á	CCEC, CCL	0,6 %	Proba oral

Corte ata o seu exilio final en Bordeos.			Corte ata o seu exilio final en Bordeos.	CAA		
HAB4.1.2. Compara a visión de Goya nas series de gravados "Os caprichos" e "Os disparates ou proverbios".		X	Comparar de xeito sinxelo a visión de Goya nas series de gravados "Os caprichos" e "Os disparates ou proverbios".	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral Lista de cotexo
HAB4.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de Goya: "O parasol", "A familia de Carlos IV", "O 2 de maio de 1808 en Madrid" ("A loita cos mamelucos"), "Os fusilamentos do 3 de maio de 1808"; desastre nº 15 ("E non hai remedio") da serie "Os desastres da guerra"; "Saturno devorando un fillo" e "A leiteira de Bordeos".		X	Identificar, analizar e comentar os aspectos fundamentais das seguintes obras de Goya: "O parasol", "A familia de Carlos IV", "O 2 de maio de 1808 en Madrid" ("A loita cos mamelucos"), "Os fusilamentos do 3 de maio de 1808"; desastre nº 15 ("E non hai remedio") da serie "Os desastres da guerra"; "Saturno devorando un fillo" e "A leiteira de Bordeos".	CCEC, CCL CAA	0,6 %	Proba escrita Proba oral Portafolio
HAB4.3.1. Describe as características e a evolución da arquitectura do ferro no século XIX, en relación cos avances e as necesidades da revolución industrial.		X	Describir as características fundamentais e a evolución da arquitectura do ferro no século XIX, en relación cos avances e as necesidades da revolución industrial.	CCEC, CCL, CAA CSC, CMCCT	0,6 %	Lista de cotexo Proba oral
HAB4.3.2. Explica as diferenzas entre enxeñeiros e arquitectos na primeira metade do s. XIX.		X	Explicar graficamente as diferenzas entre enxeñeiros e arquitectos na primeira metade do século XIX.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral
HAB4.3.3. Explica as características do neoclasicismo arquitectónico durante o Imperio de Napoleón.		X	Explicar as características básicas do neoclasicismo arquitectónico durante o Imperio de Napoleón.	CCEC CCL	0,6 %	Proba oral Lista de cotexo
HAB4.3.4. Explica as características do historicismo en arquitectura e a súa evolución cara ao eclecticismo.		X	Explicar as características básicas do historicismo en arquitectura e a súa evolución cara ao eclecticismo.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral Lista de cotexo
HAB4.3.5. Explica as caract. e principais tendencias da arquitectura modernista.		X	Explicar de xeito sinxelo as características e principais tendencias da arquitectura modernista.	CCEC, CCL	0,6 %	Proba oral
HAB4.3.6. Especifica as achegas da Escola de Chicago á arquitectura.		X	Especificar as principais achegas da Escola de Chicago á arquitectura.	CCEC, CCL	0,6 %	Lista de cotexo

HAB4.3.7. Describe as caract. e os obxectivos das remodelacións urbanas de París, Barcelona e Madrid na segunda metade do s. XIX.			X	Describir as características básicas e os obxectivos das remodelacións urbanas de París, Barcelona e Madrid na segunda metade do século XIX.	CCEC CCL	0,6 %	Proba oral
HAB4.4.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arqu. templo da Madalena en París, de Vignon; Parlamento de Londres, de Barry e Pugin; Auditorio de Chicago, de Sullivan e Adler; torre Eiffel de París; templo da Sagrada Familia en Barcelona, de Gaudí.			X	Identificar, analizar e comentar os aspectos máis importantes das seguintes obras arquitectónicas: templo da Madalena en París, de Vignon; Parlamento de Londres, de Barry e Pugin; Auditorio de Chicago, de Sullivan e Adler; torre Eiffel de París; templo da Sagrada Familia en Barcelona, de Gaudí.	CCEC CCL CAA	0,6 %	Proba oral Proba escrita Portafolio
HAB4.5.1. Describe as características do Romanticismo na pintura e distingue entre o romanticismo da liña de Ingres e o romanticismo da cor de Gericault e Delacroix.			X	Describir as características principais do Romanticismo na pintura e distinguir entre o romanticismo da liña de Ingres e o romanticismo da cor de Gericault e Delacroix.	CCEC, CCL CAA	0,6 %	Proba oral
HAB4.5.2. Compara as visións románticas da paisaxe en Constable e Turner.			X	Comparar graficamente as visións románticas da paisaxe en Constable e Turner.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral Portafolio.
HAB4.5.3. Explica o Realismo e a súa aparición no contexto dos cambios sociais e culturais de mediados do século XIX.			X	Explicar os aspectos máis importantes do Realismo e a súa aparición no contexto dos cambios sociais e culturais de mediados do século XIX.	CCEC, CCL CSC	0,6 %	Proba oral
HAB4.5.4. Compara o Realismo co Romanticismo.			X	Comparar graficamente o Realismo co Romanticismo.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Lista de cotexo Proba oral.
HAB4.5.5. Describe as características xerais do Impresionismo e o Neoimpresionismo.	X			Describir de xeito sinxelo as características xerais do Impresionismo e o Neoimpresionismo.	CCEC, CCL	0,6 %	Lista de cotexo
HAB4.5.6. Define o concepto de postimpresionismo e especifica as achegas de Cézanne e Van Gogh como precursores das grandes correntes artísticas do século XX.	X			Definir de xeito sinxelo o concepto de postimpresionismo e especificar as achegas de Cézanne e Van Gogh como precursores das grandes correntes artísticas do século XX.	CCEC, CCL CAA	0,6 %	Proba oral
HAB4.5.7. Explica o Simbolismo de finais do século XIX como reacción fronte ao Realismo e ao Impresionismo.	X			Explicar a grandes trazos o Simbolismo de finais do século XIX como reacción fronte ao Realismo e ao Impresionismo.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral

HAB4.6.1. Explica os cambios que se producen no século XIX nas relacións entre artistas e clientes, referidos á pintura.	X		Explicar de xeito sinxelo os cambios que se producen no século XIX nas relacións entre artistas e clientes, referidos á pintura.	CCEC, CCL, CSC	0,6 %	Lista de cotexo
HAB4.7.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do s. XIX: "O baño turco", de Ingres; "A balsa da Medusa", de Gericault; "A liberdade guiando o pobo", de Delacroix; "O carro de feo", de Constable; "Chuvia, vapor e velocidade", de Turner; "O enterro de Ornans", de Courbet; "O ánxelus", de Millet; "Almorzo sobre a herba", de Manet; "Impresión, sol nacente" e a serie sobre a Catedral de Ruán, de Monet; "Le Moulin de la Galette", de Renoir; "Unha tarde de domingo na Grande Jatte", de Seurat; "Xogadores de cartas" e "Mazás e laranxas", de Cézanne; "A noite estrelada" e "O segador", de Van Gogh; "Visión despois do sermón" e "O mercado" ("Ta matete"), de Gauguin.	X		Identificar, analizar e comentar os aspectos máis destacados das seguintes pinturas do século XIX: "O baño turco", de Ingres; "A balsa da Medusa", de Gericault; "A liberdade guiando o pobo", de Delacroix; "O carro de feo", de Constable; "Chuvia, vapor e velocidade", de Turner; "O enterro de Ornans", de Courbet; "O ánxelus", de Millet; "Almorzo sobre a herba", de Manet; "Impresión, sol nacente" e a serie sobre a Catedral de Ruán, de Monet; "Le Moulin de la Galette", de Renoir; "Unha tarde de domingo na Grande Jatte", de Seurat; "Xogadores de cartas" e "Mazás e laranxas", de Cézanne; "A noite estrelada" e "O segador", de Van Gogh; "Visión despois do sermón" e "O mercado" ("Ta matete"), de Gauguin.	CCEC CCL CAA	0,6 %	Proba oral Proba escrita Portafolio
HAB4.8.1. Relaciona a produción e o academicismo dominante na escultura do s. XIX coas transformacións levadas a cabo nas cidades (monumentos conmemorativos en prazas, parques e avenidas, e esculturas funerarias nos novos cemiterios).	X		Relacionar de xeito sinxelo a produción e o academicismo dominante na escultura do século XIX coas transformacións levadas a cabo nas cidades (monumentos conmemorativos en prazas, parques e avenidas, e esculturas funerarias nos novos cemiterios).	CCEC CCL, CAA, CSC	0,6 %	Proba oral
HAB4.8.2. Explica as características da renovación escultórica emprendida por Rodin.	X		Explicar as características fundamentais da renovación escultórica emprendida por Rodin.	CCEC, CCL	0,6 %	Lista de cotexo
HAB4.9.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de Rodin: "O pensador" e "Os burgueses de Calais".	X		Identificar, analizar e comentar os aspectos fundamentais das seguintes obras de Rodin: "O pensador" e "Os burgueses de Calais".	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral Proba escrita Portafolio.
HAB4.10.1. Realiza un traballo de investigación	X		Realizar un traballo de investigación sobre as exposicións	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Aprendizaxe

sobre as exposicións universais do século XIX e a súa importancia desde o punto de vista arquitectónico.			universais do século XIX e a súa importancia desde o punto de vista arquitectónico sinalando as fontes documentais das que se extrae a información.	CD, CSIEE		cooperativo Portafolio
HAB4.10.2. Realiza un traballo de investigación sobre a influencia da fotografía e o gravado xaponés no desenvolvemento do Impresionismo, con referencias a obras concretas.	X		Realizar un traballo de investigación sobre a influencia da fotografía e o gravado xaponés no desenvolvemento do Impresionismo, con referencias a obras concretas indicando as fontes historiográficas das que se obtivo a información.	CCEC, CCL, CAA CD, CSIEE	0,6 %	Aprendizaxe cooperativo Portafolio
HAB4.11.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte do século XIX que se conservan en Galicia.	X		Confeccionar un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte do século XIX que se conservan en Galicia que inxira imaxes das mesmas.	CCEC, CCL, CAA CSIEE	0,6 %	Aprendizaxe cooperativo Portafolio
HAB5.1.1. Define o concepto de vangarda artística en relación co acelerado ritmo de cambios na sociedade da época e a liberdade creativa dos/das artistas iniciada na centuria anterior.	X		Definir de xeito sinxelo o concepto de vangarda artística en relación co acelerado ritmo de cambios na sociedade da época e a liberdade creativa dos/das artistas iniciada na centuria anterior.	CCEC, CCL CSC	0,6 %	Lista de cotexo Proba oral
HAB5.1.2. Describe a orixe e as características do Fauvismo.	X		Describir a grandes trazos a orixe e as características do Fauvismo.	CCEC, CCL	0,6 %	Proba oral
HAB5.1.3. Describe o proceso de xestación e as características do Cubismo, distinguindo entre o Cubismo analítico e o sintético.	X		Describir a grandes trazos o proceso de xestación e as características do Cubismo, distinguindo entre o Cubismo analítico e o sintético.	CCEC, CCL, CAA CSC	0,6 %	Proba oral
HAB5.1.4. Describe o ideario e os principios do futurismo.	X		Describir a grandes trazos o ideario e os principios do futurismo.	CCEC, CCL	0,6 %	Proba oral
HAB5.1.5. Identifica os antecedentes do expresionismo no s.XIX, explica as súas características xerais e especifica as diferenzas entre os grupos alemáns "A ponte" e "O xinete azul".	X		Identificar de xeito sinxelo os antecedentes do expresionismo no século XIX, explicar as súas características xerais e especificar as diferenzas entre os grupos alemáns "A ponte" e "O xinete azul".	CCEC, CCL CAA	0,6 %	Lista de cotexo Proba oral
HAB5.1.6. Describe o proceso de xestación e as	X		Describir os aspectos fundamentais do proceso de	CCEC	0,6 %	Proba oral

caract. da pintura abstracta, distingue a vertente cromática e a xeométrica, e especifica algunhas das súas correntes máis significativas, como o Suprematismo ruso ou o Neoplasticismo.			xestación e as características da pintura abstracta, distinguir a vertente cromática e a xeométrica, e especificar algunhas das súas correntes máis significativas, como o Suprematismo ruso ou o Neoplasticismo.	CCL CAA		Lista de cotexo
HAB5.1.7. Describe as características do Dadaísmo como actitude provocadora nun contexto de crise.	X		Describir as características básicas do Dadaísmo como actitude provocadora nun contexto de crise.	CCEC, CCL CSC	0,6 %	Proba oral
HAB5.1.8. Explica a orixe, as características e os obxectivos do Surrealismo.	X		Explicar de xeito sinxelo a orixe, as características e os obxectivos do Surrealismo.	CCEC, CCL	0,6 %	Proba oral
HAB5.1.9. Explica a importancia dos pintores españois Picasso, Miró e Dalí no desenvolvemento das vangardas artísticas.	X		Explicar os aspectos clave da importancia dos pintores españois Picasso, Miró e Dalí no desenvolvemento das vangardas artísticas.	CCEC CCL	0,6 %	Rúbrica
HAB5.1.10. Explica a renovación temática, técnica e formal da escultura na primeira metade do século XX, distinguindo as obras relacionadas coas vangardas pictóricas e as que utilizan recursos ou linguaxes independentes.	X		Explicar a grandes trazos a renovación temática, técnica e formal da escultura na primeira metade do século XX, distinguindo as obras relacionadas coas vangardas pictóricas e as que utilizan recursos ou linguaxes independentes.	CCEC CCL CAA	0,6 %	Rúbrica
HAB5.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras: "A alegría de vivir", de Matisse; "As señoritas de Aviñón", "Retrato de Ambroise Vollard", "Natureza morta con cadeira de reixa de cana" e "Guernica", de Picasso; "A cidade que emerxe", de Boccioni; "O berro", de Munch; "A rúa", de Kirchner; "Lírica" e "Sobre branco II", de Kandinsky; "Cadrado negro", de Malevich; "Composición II", de Mondrian; "L.H.O.O.Q.", de Duchamp; "O elefante das Celebes", de Ernst; "A chave dos campos", de Magritte; "O entroido de Arlequín" e "Mulleres e paxaros á luz da lúa", de Miró; "O xogo lúgubre" e "A persistencia da	X		Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes obras: "A alegría de vivir", de Matisse; "As señoritas de Aviñón", "Retrato de Ambroise Vollard", "Natureza morta con cadeira de reixa de cana" e "Guernica", de Picasso; "A cidade que emerxe", de Boccioni; "O berro", de Munch; "A rúa", de Kirchner; "Lírica" e "Sobre branco II", de Kandinsky; "Cadrado negro", de Malevich; "Composición II", de Mondrian; "L.H.O.O.Q.", de Duchamp; "O elefante das Celebes", de Ernst; "A chave dos campos", de Magritte; "O entroido de Arlequín" e "Mulleres e paxaros á luz da lúa", de Miró; "O xogo lúgubre" e "A persistencia da	CCEC CCL CAA	0,6 %	Proba oral Proba escrita Portafolio

memoria", de Dalí.							
HAB5.2.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas: "O profeta", de Gargallo; "Formas únicas de continuidade no espazo", de Boccioni; "Fonte", de Duchamp; "Muller peiteándose ante un espello", de Xulio González; "Mademoiselle Pogany I", de Brancusi; "Lagosta, nasa e cola de peixe", de Calder; "Figura reclinada", de Henry Moore.	X			Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes obras escultóricas: "O profeta", de Gargallo; "Formas únicas de continuidade no espazo", de Boccioni; "Fonte", de Duchamp; "Muller peiteándose ante un espello", de Xulio González; "Mademoiselle Pogany I", de Brancusi; "Lagosta, nasa e cola de peixe", de Calder; "Figura reclinada", de Henry Moore.	CCEC CCL CAA	0,6 %	Proba oral Proba escrita Portafolio
HAB5.3.1. Explica o proceso de configuración e os trazos esenciais do Mov. Moderno en arq..	X			Explicar os aspectos fundamentais do proceso de configuración e os trazos esenciais do Mov. Moderno en arq.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral
HAB5.3.2. Especifica as achegas da arquitectura orgánica ao Movemento Moderno.	X			Especificar as principais achegas da arquitectura orgánica ao Movemento Moderno.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral
HAB5.4.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas: edificio da Bauhaus en Dessau (Alemaña), de Gropius; pavillón de Alemaña en Barcelona, de Mies van der Rohe; Vila Saboia en Poissy (Francia), de Le Corbusier; casa Kaufman (Casa da Cascada), de Frank Lloyd Wright.	X			Identificar, analizar e comentar os aspectos máis importantes das seguintes obras arquitectónicas: edificio da Bauhaus en Dessau (Alemaña), de Gropius; pavillón de Alemaña en Barcelona, de Mies van der Rohe; Vila Saboia en Poissy (Francia), de Le Corbusier; casa Kaufman (Casa da Cascada), de Frank Lloyd Wright.	CCEC CCL CAA	0,6 %	Proba oral Proba escrita Portafolio
HAB5.5.1. Realiza un traballo de investigación sobre o Grupo de Artistas e Técnicos Españois Para o Progreso da Arquitectura Contemporánea (GATEPAC).	X			Realizar un traballo de investigación sobre o Grupo de Artistas e Técnicos Españois para o Progreso da Arquitectura Contemporánea (GATEPAC) que inxira as fontes documentais das que se obtén a información.	CCEC, CCL,CAA CD, CSIEE	0,6 %	Aprendizaxe cooperativo Portafolio
HAB5.6.1. Selecciona unha obra arquitectónica, unha escultura ou unha pintura da primeira metade do século XX, das existentes en Galicia, e xustifica a súa elección.	X			Seleccionar unha obra arquitectónica, unha escultura ou unha pintura da primeira metade do século XX, das existentes en Galicia, e xustifica a súa elección.	CCEC, CCL, CAA CSIEE	0,6 %	Portafolio
HAB6.1.1. Explica o papel desempeñado no proceso de universalización da arte polos	X			Explicar de xeito sinxelo o papel desempeñado no proceso de universalización da arte polos medios de comunicación	CCEC, CCL, CSC	0,6 %	Portafolio

medios de comunicación de masas e as exposicións e feiras internacionais de arte.			de masas e as exposicións e feiras internacionais de arte.			
HAB6.1.2. Explica as razóns do mantemento e a difusión internacional do Movemento Moderno en arquitectura.	X		Explicar as razóns fundamentais do mantemento e a difusión internacional do Movemento Moderno en arquitectura.	CCEC, CCL	0,6 %	Lista de cotexo
HAB6.1.3. Distingue e describe as características doutras tendencias arquitectónicas á marxe do Movemento Moderno ou Estilo Internacional, en particular a High Tech, a posmoderna e a deconstrución.	X		Distinguir e describir as características fundamentais doutras tendencias arquitectónicas á marxe do Movemento Moderno ou Estilo Internacional, en particular a High Tech, a posmoderna e a deconstrución.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Lista de cotexo
HAB6.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras: "Unité d'habitation" en Marsella, de Le Corbusier; edificio Seagram en Nova York, de M. van der Rohe e Philip Johnson; o museo Guggenheim de Nova York, de F. Lloyd Wright; a Casa da Ópera de Sydney, de J. Utzon; o centro Pompidou de París, de R. Piano e R. Rogers; o AT & T Building de Nova York, de Philip Johnson; o museo Guggenheim de Bilbao, de F. O. Gehry.	X		Identificar, analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes obras: "Unité d'habitation" en Marsella, de Le Corbusier; edificio Seagram en Nova York, de M. van der Rohe e Philip Johnson; o museo Guggenheim de Nova York, de F. Lloyd Wright; a Casa da Ópera de Sydney, de J. Utzon; o centro Pompidou de París, de R. Piano e R. Rogers; o AT & T Building de Nova York, de Philip Johnson; o museo Guggenheim de Bilbao, de F. O. Gehry.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral Proba escrita Portafolio
HAB6.3.1. Explica e compara o Informalismo europeo e o Expresionismo abstracto norteamericano.	X		Explicar e comparar graficamente o Informalismo europeo e o Expresionismo abstracto norteamericano.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral
HAB6.3.2. Explica a abstracción postpictórica.	X		Explicar aspectos fundamentais da abstracción postpictórica.	CCEC, CCL	0,6 %	Proba oral
HAB6.3.3. Explica o Minimalismo.	X		Explicar aspectos fundamentais do Minimalismo.	CCEC, CCL	0,6 %	Proba oral
HAB6.3.4. Explica a arte cinética e a Op-Art.	X		Explicar aspectos fundamentais da arte cinética e a Op-Art.	CCEC, CCL	0,6 %	Proba oral
HAB6.3.5. Explica a arte conceptual.	X		Explica o máis destacado da arte conceptual.	CCEC, CCL	0,6 %	Proba oral
HAB6.3.6. Explica a Arte Povera.	X		Explica o máis destacado da Arte Povera.	CCEC, CCL	0,6 %	Proba oral
HAB6.3.7. Distingue e explica algunhas das	X		Distinguir e explicar de xeito sinxelo algunhas das principais	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral

principais correntes figurativas: Pop-Art, Nova Figuración, Hiperrealismo.			correntes figurativas: Pop-Art, Nova Figuración, Hiperrealismo.			Lista de cotexo
HAB6.3.8. Explica en que consisten as seguintes manifestacións de arte non duradeira: Happening, Body Art e Land Art.	X		Explicar a grandes trazos en que consisten as seguintes manifestacións de arte non duradeira: Happening, Body Art e Land Art.	CCEC, CCL	0,6 %	Proba oral
HAB6.3.9. Describe os formulacións xerais da posmodernidade, referida ás artes plásticas.	X		Describir de xeito sinxelo as formulacións xerais da posmodernidade, referida ás artes plásticas.	CCEC, CCL	0,6 %	Rúbrica
HAB6.4.1. Identifica o autor e a corrente artística (non necesariamente o título), e analiza e comenta as seguintes obras: "Pintura" (Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía de Madrid), de Tapies; "Grito nº 7", de Antonio Saura; "One: number 31, 1950", de J. Pollock; "Ctesiphon III", de F. Stella; "Equivalente VIII", de Carl André; "Vega 200", de Vasarely; "Unha e tres cadeiras", de J. Kosuth; "Iglú con árbore", de Mario Merz; "Marilyn Monroe" (serigrafía de 1967), de A. Warhol; "O Papa que berra" (estudo a partir do retrato do Papa Inocencio X), de Francis Bacon; "A Gran Vía madrileña en 1974", de Antonio López.	X		Identificar o autor e a corrente artística (non necesariamente o título), e analizar e comentar de xeito sinxelo as seguintes obras: "Pintura" (Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía de Madrid), de Tapies; "Grito nº 7", de Antonio Saura; "One: number 31, 1950", de J. Pollock; "Ctesiphon III", de F. Stella; "Equivalente VIII", de Carl André; "Vega 200", de Vasarely; "Unha e tres cadeiras", de J. Kosuth; "Iglú con árbore", de Mario Merz; "Marilyn Monroe" (serigrafía de 1967), de A. Warhol; "O Papa que berra" (estudo a partir do retrato do Papa Inocencio X), de Francis Bacon; "A Gran Vía madrileña en 1974", de Antonio López.	CCEC, CCL, CAA	0,6 %	Proba oral Proba escrita Portafolio
HAB6.5.1. Explica brevemente o desenvolvemento dos novos sistemas visuais e as características da súa linguaxe expresiva: fotografía, cartel, cine, cómic, producións televisivas, videoarte e arte por computador.	X		Explicar brevemente o desenvolvemento dos novos sistemas visuais e as características da súa linguaxe expresiva: fotografía, cartel, cine, cómic, producións televisivas, videoarte e arte por computador.	CCEC CCL	0,6%	Proba oral Aprendizaxe cooperativo
HAB6.6.1. Especifica as posibilidades que ofrecen as novas tecnoloxías para a creación artística e para a difusión da arte.	X		Especificar a grandes trazos as posibilidades que ofrecen as novas tecnoloxías para a creación artística e para a difusión da arte.	CCEC, CCL, CMCCT, CD	0,6 %	Lista de cotexo
HAB6.7.1. Define o concepto de cultura visual de masas, e describe os seus trazos esenciais.	X		Definir de xeito sinxelo o concepto de cultura visual de masas, e describir os seus trazos esenciais.	CCEC, CCL, CSC	0,6 %	Lista de cotexo

HAB6.7.2. Identifica a arte nos diferentes ámbitos da vida cotiá.	X		Identificar de xeito razoado a arte nos diferentes ámbitos da vida cotiá.	CCEC, CSC	CCL,	0,6 %	Rúbrica
HAB6.8.1. Explica a orixe do Patrimonio Mundial da UNESCO e os seus obxectivos.	X		Explicar de xeito claro a orixe do Patrimonio Mundial da UNESCO e os seus obxectivos.	CCEC, CCL		0,6 %	Rúbrica
HAB6.8.2. Realiza un traballo de investigación relacionado cos bens artísticos de España e de Galicia inscritos no catálogo do Patrimonio Mundial da UNESCO.	X		Realizar un traballo de investigación relacionado cos bens artísticos de España e de Galicia inscritos no catálogo do Patrimonio Mundial da UNESCO que inxira as fontes bibliográficas consultadas.	CCEC, CCL, CAA CD, CSIEE		0,6 %	Aprendizaxe cooperativa Portafolio
HAB7.1.1. Utiliza con corrección a terminoloxía específica das artes en expos. orais e escritas.	X		Utilizar con corrección a terminoloxía específica das artes en exposicións orais e escritas.	CCEC, CCL		0,6 %	Lista de cotexo

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES.	ELEMENTOS TRANSVERSAIS.						
	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV
HAB1.1.1. Explica as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.		X					
HAB1.1.2. Define o concepto de orde arquitectónica e compara as tres ordes da arquitectura grega.		X					
HAB1.1.3. Describe os tipos de templo grego, con referencia ás características arquitectónicas e a decoración escultórica.			X				
HAB1.1.4. Describe as características do teatro grego e a función das súas partes.			X				
HAB1.1.5. Explica a evolución da figura humana masculina na escultura grega a partir do "Kouros" de Anavysos, o "Doríforo" (Policleto) e o "Apoxiomenos" (Lisipo).		X					

HAB1.2.1. Especifica quen eran os/as principais clientes da arte grega, e a consideración social da arte e dos/das artistas.		X				X	
HAB1.3.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas gregas: Partenón, Tribuna das Cariátides do Erecteion, templo de Atenea Niké e teatro de Epidauro.	X			X			
HAB1.3.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas gregas: Kouros de Anavysos, Auriga de Delfos, Discóbolo (Mirón), Doríforo (Policleto), unha metopa do Partenón (Fidias), Hermes con Dioniso neno (Praxíteles), Apoxiomenos (Lisipo), Vitoria de Samotracia, Venus de Milo e friso do altar de Zeus en Pérgamo (detalle de Atenea e Gea).	X			X			
HAB1.4.1. Explica as caract. esenciais da arte romana e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.		X					
HAB1.4.2. Especifica as achegas da arquitectura romana en relación coa grega.		X					
HAB1.4.3. Describe as características e funcións dos principais tipos de edificio romanos.			X				
HAB1.4.4. Compara o templo e o teatro romanos cos respectivos gregos.		X		X			
HAB1.4.5. Explica os trazos principais da cidade romana a partir de fontes históricas ou historiográficas.		X					
HAB1.4.6. Especifica as innovacións da escultura romana en relación coa grega.		X		X			
HAB1.4.7. Describe as características xerais dos mosaicos e a pintura en Roma a partir dunha fonte histórica ou historiográfica.				X			
HAB1.5.1. Especifica quen eran os/as principais clientes da arte romana, e a consideración social da arte e dos/das artistas.		X				X	
HAB1.6.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas romanas: Maison Carrée de Nimes, Panteón de Roma, teatro de Mérida, Coliseo de Roma, basílica de Maxencio e Constantino en Roma, ponte de Alcántara, acueduto de Segovia, arco de Tito en Roma e columna de Traxano en Roma.	X			X			
HAB1.6.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas romanas: Augusto de Prima Porta, estatua ecuestre de Marco Aurelio, relevo do Arco de Tito (detalle dos soldados co candelabro e outros obxectos do Templo de Xerusalén) e relevo da columna de Traxano.	X			X			
HAB1.7.1. Realiza un traballo de investigación sobre Fidias.				X	X		
HAB1.7.2. Realiza un traballo de investig. sobre o debate acerca da autoría grega ou romana do grupo escultórico de "Laocoonte e os seus fillos".				X	X		
HAB1.8.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte antiga que se conservan en Galicia.				X	X		
HAB2.1.1. Explica as caract. esenciais da arte paleocristiá e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.		X					
HAB2.1.2. Describe a orixe, a características e a función da basílica paleocristiá.			X				

HAB2.1.3. Describe as características e función dos baptisterios, mausoleos e "martiria" paleocristiáns, e as súas partes.			X				
HAB2.1.4. Explica a evolución da pintura e o mosaico na arte paleocristiá, con especial referencia á iconografía.		X					
HAB2.2.1. Explica as características esenciais da arte bizantina a partir de fontes históricas ou historiográficas.		X					
HAB2.2.2. Explica a arquitectura bizantina a través da igrexa de Santa Sofía de Constantinopla.		X					
HAB2.2.3. Describe as características do mosaico bizantino e dos temas iconográficos do Pantocrátor e a Virxe e a Déesis, así como a súa influencia na arte occidental.			X				
HAB2.3.1. Identifica, analiza e comenta o mosaico do Cortexo da emperatriz Teodora en San Vital de Rávena.	X			X			
HAB2.4.1. Define o concepto de arte prerrománica e especifica as súas manifestacións en España e en Galicia.		X					
HAB2.4.2. Identifica e clasifica razoadamente no seu estilo as seguintes obras: San Pedro da Nave (Zamora), Santa María do Naranco (Oviedo), San Miguel da Escalada (León), Santa Comba de Bande e San Miguel de Celanova (Ourense).	X			X			
HAB2.5.1. Describe as características xerais da arte románica a partir de fontes históricas ou historiográficas.			X				
HAB2.5.2. Describe as características e as función das igrexas e dos mosteiros na arte románica.			X				
HAB2.5.3. Explica as características da escultura e a pintura románicas, con especial referencia á iconografía.		X					
HAB2.6.1. Especifica as relacións entre artistas e clientes da arte románica.		X				X	
HAB2.7.1. Identifica, analiza e comenta as esculturas románicas do Xuízo Final no tímpano de Santa Fe de Conques (Francia).	X			X			
HAB2.8.1. Describe as características xerais da arte gótica a partir de fontes históricas ou historiográficas.			X				
HAB2.8.2. Describe as características e a evolución da arquitectura gótica e especifica os cambios introducidos respecto á románica.			X				
HAB2.8.3. Describe as características e a evolución da escultura gótica, e especifica as súas diferenzas tipolóxicas, formais e iconográficas respecto á escultura románica.			X				
HAB2.8.4. Recoñece e explica as innovacións da pintura de Giotto e do Trecento italiano respecto á pintura románica e bizantina.	X	X					
HAB2.8.5. Explica as innovacións da pintura flamenga do século XV e cita algunhas obras dos seus principais representantes.		X					
HAB2.9.1. Especifica as relacións entre artistas e clientes da arte gótica, e a súa variación respecto ao románico.		X				X	
HAB2.10.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental da catedral de Reims, interior da planta superior da Sainte Chapelle de París.	X			X			

HAB2.10.2. Identifica, analiza e comenta o grupo da Anunciación e a Visitación da catedral de Reims.	X			X			
HAB2.10.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas góticas: escena de "A fuxida a Exipto", de Giotto, na Capela Scrovegni de Padua, "Matrimonio Arnolfini", de Jan Van Eyck, "O descendemento da cruz", de Roger van der Weyden, e o "Xardín das Delicias, de Hieronymus Bosch.	X			X			
HAB2.11.1. Explica as características e evolución da arte románica e gótica en España.		X					
HAB2.11.2. Explica as características xerais da arte islámica a partir de fontes históricas ou historiográficas.		X					
HAB2.11.3. Describe os trazos esenciais da mesquita e o pazo islámico.			X				
HAB2.11.4. Explica a evolución da arte hispanomusulmá.		X					
HAB2.11.5. Explica as características da arte mudéjar e especifica, con exemplos de obras concretas, as diferenzas entre o mudéjar popular e o cortesán.		X					
HAB2.12.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas románicas: San Vicente de Cardona (Barcelona), San Martín de Frómista e a catedral de Santiago de Compostela.	X			X			
HAB2.12.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas románicas: "A dúbida de San Tomé", no ángulo do claustro de San Domingos de Silos (Burgos), "Última cea" do capitel historiado do claustro de San Xoán da Peña (Huesca) e fachada de Praterías e Pórtico da Gloria da catedral de Santiago.	X			X			
HAB2.12.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas murais románicas: bóveda da Anunciación aos pastores no Panteón Real de San Isidoro de León, e ábsida de San Clemente de Tahull (Lleida).	X			X			
HAB2.12.4. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental e interior da catedral de León, interior da catedral de Barcelona, e interior da igrexa de San Xoán dos Reis, de Toledo.	X			X			
HAB2.12.5. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas góticas: tímpano da Portada do Sarmental da catedral de Burgos, e retablo de Gil de Siloé, na Cartuxa de Miraflores (Burgos).	X			X			
HAB2.12.6. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras hispanomusulmás: Mesquita de Córdoba, Aljafería de Zaragoza, Giralda de Sevilla e Alhambra de Granada.	X			X			
HAB2.13.1. Realiza un traballo de investigación sobre o tratamento iconográfico e o significado da visión apocalíptica de Cristo e o Xuízo Final na arte medieval.				X	X		
HAB2.14.1. Explica a importancia da arte románica no Camiño de Santiago.		X					X
HAB2.14.2. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables de arte medieval que se conservan en Galicia.				X	X		
HAB3.1.1. Explica as características esenciais do Renacemento italiano e a súa periodización a partir de fontes históricas ou historiográficas.		X					

HAB3.1.2. Especifica as caract. da arquitectura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.		X					
HAB3.1.3. Especifica as caract. da escultura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.		X					
HAB3.1.4. Especifica as características da pintura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.		X					
HAB3.1.5. Compara a pintura italiana do Quattrocento coa dos pintores góticos flamengos contemporáneos.			X	X			
HAB3.1.6. Explica a peculiaridade da pintura veneciana do Cinquecento e cita os artistas máis representativos.		X					
HAB3.2.1. Describe a práctica do patrocinio no Renacemento italiano e as novas reivindicacións dos artistas en relación co seu recoñecemento social e a natureza do seu labor.		X				X	
HAB3.3.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Renacemento italiano: cúpula de Santa María das Flores e interior da igrexa de San Lorenzo, ambas en Florencia e de Brunelleschi; pazo Médici-Riccardi en Florencia, de Michelozzo; fachada de Santa María Novella e do pazo Rucellai, ambos en Florencia e de Alberti; templo de San Pietro in Montorio en Roma, de Bramante; cúpula e proxecto de planta de San Pedro do Vaticano, de Michelangelo; Il Gesù en Roma, de Giacomo della Porta e Vignola; Villa Capra (Villa Rotonda) en Vicenza, de Palladio.	X			X			
HAB3.3.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas do Renacemento italiano: primeiro panel da "Porta do Paraíso" (da creación do mundo á expulsión do Paraíso), de Ghiberti; "Gattamelata", de Donatello; "Piedade" do Vaticano, "David", "Moisés" e as tumbas mediceas, de Michelangelo; "O rapto das sabinas", de Giambologna.	X			X			
HAB3.3.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do Renacemento italiano: "O tributo da moeda" e A "Trindade", de Masaccio; "Anunciación" do Convento de San Marcos en Florencia, de Fra Angelico; "Madonna do Duque de Urbino", de Piero della Francesca; "A Virxe das rochas", "A última cea" e "A Gioconda", de Leonardo da Vinci; "A Escola de Atenas" de Rafael; a bóveda e o "Xuízo Final" da Capela Sixtina, de Michelangelo; "A tempestade", de Giorgione; "Venus de Urbino" e "Carlos V en Mühlberg", de Tiziano; "O lavatorio", de Tintoretto; "As vodas de Caná", de Veronés.	X			X			
HAB3.4.1. Especifica as características peculiares do Renacemento español en comparación co italiano.		X					
HAB3.4.2. Describe a evolución da arquitectura renacentista española.			X				
HAB3.4.3. Explica a peculiaridade da escultura renacentista española.		X					
HAB3.4.4. Explica as características da pintura de El Greco a través dalgunhas das súas obras máis representativas.		X	X				
HAB3.5.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Renacemento español: fachada da Universidade de Salamanca; pazo de Carlos V na Alhambra de Granada, de Pedro Machuca; mosteiro de San Lorenzo de El Escorial, de Juan de Herrera.	X			X			
HAB3.5.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas do Renacemento español: "Sacrificio de Isaac" do retablo de San Bieito de Valladolid, de Alonso Berruguete; "Santo enterro", de Juan de Juni.	X			X			
HAB3.5.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas de El Greco: "O expolio", "A Santa Liga" ou "Adoración do nome de	X			X			

Xesús", "O martirio de San Mauricio", "O enterro do Señor de Orgaz", "A adoración dos pastores", "O cabaleiro da man no peito".							
HAB3.6.1. Explica as características esenciais do Barroco.		X					
HAB3.6.2. Especifica as diferenzas entre a concepción barroca da arte e a renacentista.		X					
HAB3.6.3. Compara a arquitectura barroca coa renacentista.		X	X				
HAB3.6.4. Explica as características xerais do urbanismo barroco.		X					
HAB3.6.5. Compara a escultura barroca coa renacentista a través da representación de "David" por Michelangelo e por Bernini.		X	X				
HAB3.6.6. Describe as características xerais da pintura barroca e especifica as diferenzas entre a Europa católica e a protestante.			X			X	
HAB3.6.7. Distingue e caracteriza as grandes tendencias da pintura barroca en Italia e os seus principais representantes.	X	X					
HAB3.6.8. Especifica as peculiaridades da pintura barroca flamenga e holandesa.		X					
HAB3.7.1. Describe o papel desempeñado no século XVIII polas academias en toda Europa e, en particular, polo Salón de París.		X				X	
HAB3.8.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Barroco europeo do século XVII: fachada de San Pedro do Vaticano, de Carlo Maderno; columnata da praza de San Pedro do Vaticano, de Bernini; San Carlos das Catro Fontes en Roma, de Borromini; Pazo de Versalles, de Le Vau, J.H. Mansart e Le Nôtre.	X			X			
HAB3.8.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas de Bernini: "David", "Apolo" e "Dafne", "A éxtase de Santa Teresa", "Cátedra de San Pedro".	X			X			
HAB3.8.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do Barroco europeo do século XVII: "Vocación de San Mateo" e "Morte da Virxe", de Caravaggio; "Triunfo de Baco e Ariadna", na bóveda do pazo Farnese de Roma, de Annibale Carracci; "Adoración do nome de Xesús", bóveda de Il Gesù en Roma, de Gaulli (Il Baciccia); "Adoración dos Magos", "As tres Grazas" e "O xardín do Amor", de Rubens; "A lección de anatomía do doutor Tulpy", "A rolda nocturna", de Rembrandt.	X			X			
HAB3.9.1. Explica as características do urbanismo barroco en España e a evolución da arquitectura española durante o século XVII.		X					
HAB3.9.2. Explica as características da imaxinaría barroca española do século XVII e compara a escola castelá coa andaluza.		X					
HAB3.9.3. Explica as características xerais da pintura española do século XVII.		X					
HAB3.9.4. Describe as características e evolución da pintura de Velázquez a través dalgunhas das súas obras máis significativas.			X				
HAB3.10.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Barroco español do século XVII: Praza Maior de Madrid, de Xoán Gómez de Mora; Retablo de Santo Estevo de Salamanca, de Churriguera.	X			X			
HAB3.10.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas do Barroco español do século XVII: "Piedad", de Gregorio Fernández;	X			X			

"Inmaculada do facistol", de Alonso Cano; "Magdalena penitente", de Pedro de Mena.							
HAB3.10.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas españolas do Barroco español do século XVII: "Martirio de San Filipe", "O soño de Xacob" e "O zambro", de Ribera; "Bodegón" do Museo do Prado, de Zurbarán; "O augador de Sevilla, "Os borrachos", "A fragua de Vulcano", "A rendición de Breda", "O Príncipe Baltasar Carlos a caballo", "A Venus do espello", "As meninas" e "As fiandeiras", de Velázquez; "A Sagrada Familia do paxariño", "A Inmaculada de El Escorial", "Os nenos da concha" e "Nenos xogando aos dados", de Murillo.	X			X			
HAB3.11.1. Explica o século XVIII como época de coexistencia de vellos e novos estilos artísticos nun contexto histórico de cambios profundos.		X				X	
HAB3.11.2. Compara o Barroco tardío e o Rococó, e especifica a diferente concepción da vida e a arte que encerran.		X	X			X	
HAB3.11.3. Explica as razóns do xurdimento do Neoclasicismo e as súas características xerais en arquitectura, escultura e pintura.		X					
HAB3.11.4. Comenta a escultura neoclásica a través da obra de Canova.		X	X				
HAB3.11.5. Especifica as posibles coincidencias entre o Neoclasicismo e o Romanticismo na pintura de David.		X					
HAB3.11.6. Distingue entre a corrente tradicional e a clasicista da arquitectura barroca española do século XVIII.	X		X				
HAB3.11.7. Explica a figura de Salzillo como derradeiro representante da imaxinaría relixiosa española en madeira policromada.		X					
HAB3.12.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do século XVIII: fachada do Hospicio de San Fernando de Madrid, de Pedro de Ribera; fachada do Obradoiro da catedral de Santiago de Compostela, de Casas e Novoa; Pazo Real de Madrid, de Juvara e Sacchetti; Panteón de París, de Soufflot; Museo do Prado en Madrid, de Juan de Villanueva.	X			X			
HAB3.12.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas do século XVIII: "A oración no horto", de Salzillo; "Eros e Psique" e "Paulina Bonaparte", de Canova.	X			X			
HAB3.12.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de David: "O xuramento dos Horacios" e "A morte de Marat".	X			X			
HAB3.13.1. Realiza un traballo de investig. sobre o proceso de construción da nova basílica de San Pedro do Vaticano ao longo dos s. XVI e XVII.				X	X		
HAB3.14.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte dos s. XVI ao XVIII que se conservan en Galicia.				X	X		
HAB4.1.1. Analiza a evolución da obra de Goya como pintor e gravador, desde a súa chegada á Corte ata o seu exilio final en Bordeos.		X		X			
HAB4.1.2. Compara a visión de Goya nas series de gravados "Os caprichos" e "Os disparates ou proverbios".	X		X				
HAB4.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de Goya: "O parasol", "A familia de Carlos IV", "O 2 de maio de 1808 en Madrid" ("A loita cos mamelucos"), "Os fusilamentos do 3 de maio de 1808"; desastre nº 15 ("E non hai remedio") da serie "Os desastres da guerra"; "Saturno devorando un fillo" e "A leiteira de Bordeos".	X			X			
HAB4.3.1. Describe as características e a evolución da arquitectura do ferro no s. XIX, en relación cos avances e as necesidades da rev. industrial.			X			X	

HAB4.3.2. Explica as diferenzas entre enxeñeiros e arquitectos na primeira metade do século XIX.		X					
HAB4.3.3. Explica as características do neoclasicismo arquitectónico durante o Imperio de Napoleón.		X					
HAB4.3.4. Explica as características do historicismo en arquitectura e a súa evolución cara ao eclecticismo.		X					
HAB4.3.5. Explica as características e principais tendencias da arquitectura modernista.		X				X	
HAB4.3.6. Especifica as achegas da Escola de Chicago á arquitectura.		X				X	
HAB4.3.7. Describe as caract. e os obxectivos das remodelacións urbanas de París, Barcelona e Madrid na segunda metade do s. XIX.			X			X	
HAB4.4.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas: templo da Madalena en París, de Vignon; Parlamento de Londres, de Barry e Pugin; Auditorio de Chicago, de Sullivan e Adler; torre Eiffel de París; templo da Sagrada Familia en Barcelona, de Gaudí.	X			X			
HAB4.5.1. Describe as características do Romanticismo na pintura e distingue entre o romanticismo da liña de Ingres e o romanticismo da cor de Gericault e Delacroix.			X				
HAB4.5.2. Compara as visións románticas da paisaxe en Constable e Turner.		X	X				
HAB4.5.3. Explica o Realismo e a súa aparición no contexto dos cambios sociais e culturais de mediados do século XIX.		X					
HAB4.5.4. Compara o Realismo co Romanticismo.		X	X				
HAB4.5.5. Describe as características xerais do Impresionismo e o Neoimpresionismo.		X					
HAB4.5.6. Define o concepto de postimpresionismo e especifica as achegas de Cézanne e Van Gogh como precursores das grandes correntes artísticas do século XX.		X					
HAB4.5.7. Explica o Simbolismo de finais do século XIX como reacción fronte ao Realismo e ao Impresionismo.		X					
HAB4.6.1. Explica os cambios que se producen no século XIX nas relacións entre artistas e clientes, referidos á pintura.		X				X	
HAB4.7.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do século XIX: "O baño turco", de Ingres; "A balsa da Medusa", de Gericault; "A liberdade guiando o pobo", de Delacroix; "O carro de feo", de Constable; "Chuvia, vapor e velocidade", de Turner; "O enterro de Ornans", de Courbet; "O ánxelus", de Millet; "Almorzo sobre a herba", de Manet; "Impresión, sol nacente" e a serie sobre a Catedral de Ruán, de Monet; "Le Moulin de la Galette", de Renoir; "Unha tarde de domingo na Grande Jatte", de Seurat; "Xogadores de cartas" e "Mazás e laranxas", de Cézanne; "A noite estrelada" e "O segador", de Van Gogh; "Visión despois do sermón" e "O mercado" ("Ta matete"), de Gauguin.	X			X			
HAB4.8.1. Relaciona a produción e o academicismo dominante na escultura do século XIX coas transformacións levadas a cabo nas cidades (monumentos conmemorativos en prazas, parques e avenidas, e esculturas funerarias nos novos cemiterios).		X					
HAB4.8.2. Explica as características da renovación escultórica emprendida por Rodin.		X					

HAB4.9.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de Rodin: "O pensador" e "Os burgueses de Calais".	X			X			
HAB4.10.1. Realiza un traballo de investig. sobre as exposicións universais do s. XIX e a súa importancia desde o punto de vista arquitectónico.				X	X		
HAB4.10.2. Realiza un traballo de investigación sobre a influencia da fotografía e o gravado xaponés no desenvolvemento do Impresionismo, con referencias a obras concretas.				X	X		
HAB4.11.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte do século XIX que se conservan en Galicia.				X	X		
HAB5.1.1. Define o concepto de vangarda artística en relación co acelerado ritmo de cambios na sociedade da época e a liberdade creativa dos/das artistas iniciada na centuria anterior.		X					X
HAB5.1.2. Describe a orixe e as características do Fauvismo.			X				
HAB5.1.3. Describe o proceso de xestión e as características do Cubismo, distinguindo entre o Cubismo analítico e o sintético.			X				
HAB5.1.4. Describe o ideario e os principios do futurismo.		X					X
HAB5.1.5. Identifica os antecedentes do expresionismo no século XIX, explica as súas características xerais e especifica as diferenzas entre os grupos alemáns "A ponte" e "O xinete azul".		X	X				
HAB5.1.6. Describe o proceso de xestión e as características da pintura abstracta, distingue a vertente cromática e a xeométrica, e especifica algunhas das súas correntes máis significativas, como o Suprematismo ruso ou o Neoplasticismo.		X	X				
HAB5.1.7. Describe as características do Dadaísmo como actitude provocadora nun contexto de crise.		X					X
HAB5.1.8. Explica a orixe, as características e os obxectivos do Surrealismo.		X					
HAB5.1.9. Explica a importancia dos pintores españois Picasso, Miró e Dalí no desenvolvemento das vangardas artísticas.		X					
HAB5.1.10. Explica a renovación temática, técnica e formal da escultura na primeira metade do século XX, distinguindo as obras relacionadas coas vangardas pictóricas e as que utilizan recursos ou linguaxes independentes.		X		X			
HAB5.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras: "A alegría de vivir", de Matisse; "As señoritas de Aviñón", "Retrato de Ambroise Vollard", "Natureza morta con cadeira de reixa de cana" e "Guernica", de Picasso; "A cidade que emerge", de Boccioni; "O berro", de Munch; "A rúa", de Kirchner; "Lírica" e "Sobre branco II", de Kandinsky; "Cadrado negro", de Malevich; "Composición II", de Mondrian; "L.H.O.O.Q.", de Duchamp; "O elefante das Celebes", de Ernst; "A chave dos campos", de Magritte; "O entroido de Arlequín" e "Mulleres e paxaros á luz da lúa", de Miró; "O xogo lúgubre" e "A persistencia da memoria", de Dalí.	X			X			
HAB5.2.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas: "O profeta", de Gargallo; "Formas únicas de continuidade no espazo", de Boccioni; "Fonte", de Duchamp; "Muller peiteándose ante un espello", de Xulio González; "Mademoiselle Pogany I", de Brancusi; "Lagosta, nasa e cola de peixe", de Calder; "Figura reclinada", de Henry Moore.	X			X			
HAB5.3.1. Explica o proceso de configuración e os trazos esenciais do Movemento Moderno en arquitectura.		X					X

HAB5.3.2. Especifica as achegas da arquitectura orgánica ao Movemento Moderno.		X				X	
HAB5.4.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas: edificio da Bauhaus en Dessau (Alemaña), de Gropius; pavillón de Alemaña en Barcelona, de Mies van der Rohe; Vila Saboia en Poissy (Francia), de Le Corbusier; casa Kaufman (Casa da Cascada), de Frank Lloyd Wright.	X			X			
HAB5.5.1. Realiza un traballo de investig. sobre o Grupo de Artistas e Técnicos Españois Para o Progreso da Arq. Contemporánea (GATEPAC).				X	X		
HAB5.6.1. Selecciona unha obra arquitectónica, unha escultura ou unha pintura da primeira metade do século XX, das existentes en Galicia, e xustifica a súa elección.		X			X		
HAB6.1.1. Explica o papel desempeñado no proceso de universalización da arte polos medios de comunicación de masas e as exposicións e feiras internacionais de arte.		X				X	
HAB6.1.2. Explica as razóns do mantemento e a difusión internacional do Movemento Moderno en arquitectura.		X				X	
HAB6.1.3. Distingue e describe as características doutras tendencias arquitectónicas á marxe do Movemento Moderno ou Estilo Internacional, en particular a High Tech, a posmoderna e a deconstrución.	X	X					
HAB6.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras: "Unité d'habitation" en Marsella, de Le Corbusier; edificio Seagram en Nova York, de M. van der Rohe e Philip Johnson; o museo Guggenheim de Nova York, de F. Lloyd Wright; a Casa da Ópera de Sydney, de J. Utzon; o centro Pompidou de París, de R. Piano e R. Rogers; o AT & T Building de Nova York, de Philip Johnson; o museo Guggenheim de Bilbao, de F. O. Gehry.	X			X			
HAB6.3.1. Explica e compara o Informalismo europeo e o Expresionismo abstracto norteamericano.		X					
HAB6.3.2. Explica a abstracción postpictórica.		X					
HAB6.3.3. Explica o Minimalismo.		X					
HAB6.3.4. Explica a arte cinética e a Op-Art.		X					
HAB6.3.5. Explica a arte conceptual.		X					
HAB6.3.6. Explica a Arte Povera.		X					
HAB6.3.7. Distingue e explica algunhas das principais correntes figurativas: Pop-Art, Nova Figuración, Hiperrealismo.	X	X					
HAB6.3.8. Explica en que consisten as seguintes manifestacións de arte non duradeira: Happening, Body Art e Land Art.		X				X	
HAB6.3.9. Describe os formulacións xerais da posmodernidade, referida ás artes plásticas.		X				X	
HAB6.4.1. Identifica o autor e a corrente artística (non necesariamente o título), e analiza e comenta as seguintes obras: "Pintura" (Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía de Madrid), de Tapies; "Grito nº 7", de Antonio Saura; "One: number 31, 1950", de J.	X			X			

Pollock; "Ctesiphon III", de F. Stella; "Equivalente VIII", de Carl André; "Vega 200", de Vasarely; "Unha e tres cadeiras", de J. Kosuth; "Iglú con árbore", de Mario Merz; "Marilyn Monroe" (serigrafía de 1967), de A. Warhol; "O Papa que berra" (estudo a partir do retrato do Papa Inocencio X), de Francis Bacon; "A Gran Vía madrileña en 1974", de Antonio López.							
HAB6.5.1. Explica brevemente o desenvolvemento dos novos sistemas visuais e as características da súa linguaxe expresiva: fotografía, cartel, cine, cómic, producións televisivas, videoarte e arte por computador.		X	X	X			
HAB6.6.1. Especifica as posibilidades que ofrecen as novas tecnoloxías para a creación artística e para a difusión da arte.		X		X			
HAB6.7.1. Define o concepto de cultura visual de masas, e describe os seus trazos esenciais.		X	X	X			
HAB6.7.2. Identifica a arte nos diferentes ámbitos da vida cotiá.	X						X
HAB6.8.1. Explica a orixe do Patrimonio Mundial da UNESCO e os seus obxectivos.		X					
HAB6.8.2. Realiza un traballo de investigación relacionado cos bens artísticos de España e de Galicia inscritos no catálogo do Patrimonio Mundial da UNESCO.				X	X		
HAB7.1.1. Utiliza con corrección a terminoloxía específica das artes en exposicións orais e escritas.		X					

5.6.5. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS.

O tratamento metodolóxico da materia débese axustar ao nivel competencial inicial do alumnado, respectando os distintos ritmos e estilos de aprendizaxe e tendo en conta a atención á diversidade. Historia da Arte permite desenvolver metodoloxías activas, nas que o traballo individual e cooperativo estean permanentemente presentes, con elaboración de diferentes tipos de materiais, e integrando de xeito especial as TIC.

Como traballar de xeito competencial na aula supón que o docente pasa a ser un xestor de coñecemento do alumnado, na área de Historia da Arte:

Por un lado o alumnado, se ben a finalidade da área é adquirir coñecementos esenciais que se inclúen no currículo básico, deberá desenvolver actitudes conducentes á reflexión e análise sobre os aspectos máis relevantes da evolución da creación artística, das súas vantaxes e das implicacións éticas. Para posibilitalos necesitamos certo grao de adestramento individual e traballo reflexivo de procedementos básicos da materia: comprensión lectora, expresión oral e escrita, argumentación en público e comunicación audiovisual.

Por outro lado, cada alumno parte dunhas potencialidades que definen as súas intelixencias predominantes, enriquecer as tarefas con actividades, que se desenvolvan desde a teoría das intelixencias múltiples, facilita que todos os escolares poidan chegar a comprender os contidos que pretendemos adquirir para o desenvolvemento dos obxectivos de aprendizaxe.

Nesta materia é indispensable a vinculación a contextos reais, así como xerar posibilidades de aplicación dos contidos adquiridos. Para iso, as tarefas competenciais facilitan este aspecto, que se podería complementar con proxectos de aplicación dos contidos.

Os membros do Departamento que imparten esta materia optamos por un modelo de aprendizaxe significativo ou aprendizaxe por descubrimento, centrado en tres principios básicos: "aprender a aprender", busca da autonomía e o conflito cognitivo. Empregaremos unha metodoloxía activa, que permita ao alumnado implicarse nas tarefas que estea a realizar, utilizando procedementos variados que dotan á clase de dinamismo e axilidade. Como consideramos que o alumnado debe ser protagonista destacado no proceso de

ensino-aprendizaxe, fomentaremos as actividades interactivas e procuraremos abandonar métodos pedagóxicos de carácter dirixista, orientados á fixación de verdades academicamente incuestionábeis e as actitudes individualistas competitivas.

Esta proposta metodolóxica terá como premisas clave: O coñecemento integral dos alumnos. A comunicación fluída profesor/alumnos. A integración do alumno no grupo e na sociedade. A transmisión rigorosa da información. O estímulo da curiosidade e do interese. A responsabilidade e o rigor. O espírito crítico e a independencia intelectual. A participación activa na elección, planeamento e execución das actividades. A aposta polo ensino participativo/cooperativo. O respecto a multiculturalidade e a atención a diversidade. O emprego das Tics. A máxima integración da xeografía, a historia e a arte. O fomento da interdisciplinaridade. O autocontrol.

A finalidade última será que os/as alumnos/as sexan progresivamente capaces de aprender de xeito autónomo/cooperativo.

O punto de partida do proceso de aprendizaxe será sempre o nivel de desenvolvemento do alumnado, desde o que se van emprender os novos aprendizaxes.

No proceso de aprendizaxe daremos prioridade ao emprego das Tics, tanto a través de presentacións de Power Point como de acceso a páxinas Web; á comprensión dos contidos, fronte ao seu aprendizaxe mecánico; á reflexión persoal, sobre o traballo realizado, e a elaboración de conclusións, relativas aos temas tratados.

Para desenvolver esta opción metodolóxica, faremos uso de diversas variantes estratéxicas, como o recurso a: presentar fenómenos discrepantes, suscitar conflitos conceptuais, solicitar estudos monográficos, propoñer análises/comentarios, reclamar observacións/valoracións críticas da información, esixir tratamento rigoroso da información, organizar debates entre alumnos ou introducir aprendizaxe cooperativo.

5.6.6. CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO

5.6.6.1. CRITERIOS SOBRE O PROCESO DE AVALIACIÓN E AS MEDIDAS INDIVIDUAIS/COLECTIVAS A ADOPTAR:

O proceso de avaliación será continuo e a avaliación levarase a cabo tendo en conta os diferentes elementos que constitúen o currículo, é dicir, as competencias claves, os estándares de aprendizaxe avaliábeis os obxectivos, os contidos e os criterios de avaliación.

No referente a avaliación inicial, deseñada en coordinación co equipo docente, realizárase nas primeiras sesións do curso e terá como obxectivo: coñecer o estado inicial dos niveis, características y necesidades das alumnas e alumnos (as actitudes fronte a área e aos grandes temas que se poden tratar desde un punto de vista disciplinar, as capacidades en relación aos procedementos básicos da aprendizaxe, nivel de dominio dos procedementos centrais da materia, grados de dominio dos conceptos relacionados coa materia), facer aflorar as deficiencias e as expectativas e intereses de alumnas e alumnos). Esta información permitiranos valorar o punto de partida do grupo/de cada alumno en particular e precisámola para poder tomar unha serie de decisións relativas a planificar e programar as actividades docentes, adoptar medidas de atención a diversidade na aula e elixir as estratexias metodolóxicas a empregar.

Entre os posibles instrumentos válidos para recoller a información relevante para esta avaliación inicial optamos por empregar: probas escritas e orais, debates en grupo, simulación de situacións, rexistros de observación, entrevistas, autoavaliación.

No proceso avaliativo existirán tres sesións de avaliación e a última destas coincidirá coa avaliación final ordinaria.

No referente a aqueles alumnos/as que precisen actividades de recuperación, reforzo ou ampliación, programaranse, en calquera momento da avaliación, atendendo ás necesidades concretas e poñendo ao alumnado a realización de traballos, exercicios, exposicións en clase ou probas escritas.

No referente a avaliación final extraordinaria de setembro o alumnado, que non acade cualificación positiva na avaliación ordinaria de xuño, deberá realizar unha proba escrita extraordinaria, que terá en conta os mínimos esixibles programados.

5.6.6.2. CRITERIOS SOBRE ESTRUCTURA E CUALIFICACIÓN DAS PROBAS ESCRITAS, PONDERACIÓN E REDONDEO.

En relación ás probas escritas, estas manterán a seguinte estrutura e cualificación: Inxírese dúas obras, en cada unha: Definir varios termos (2 puntos). Desenvolver o contexto histórico-artístico (1 punto), Facer análise-comentario sobre obras (2 puntos), e clasificar a obra (1 pto).

No caso de falta de asistencia non xustificada, a estas probas, cualificarase con Insuficiente cero (a non asistencia só poderá xustificarse mediante documentación oficial).

No referente ás condutas fraudulentas nunha proba escrita (copiar... utilizando calquera medio): implicarán a retirada inmediata da proba e a súa cualificación con Insuficiente cero. En canto a ponderación: esta ven recollida nos apartados sobre concreción de estándares, competencias, instrumentos para avaliar e elementos transversais

En relación ao redondeo: as cualificacións parciais (das probas escritas e orais, as evidencias observables...) redondearanse á décima superior (cando sexa igual ou superior a metade da décima inferior) e á inferior no caso contrario. As cualificacións medias da avaliación redondearanse a unidade superior (cando sexa igual ou superior a metade da unidade inferior) e á inferior no caso contrario.

Con respecto ao alumnos/a que, transcorridas as tres avaliacións, non alcance os graos mínimos de consecución: deberá realizar unha proba final ordinaria escrita, nas últimas sesións lectivas, que integrará cuestións relacionadas cos graos mínimos de consecución da materia, relacionados cos estándares de aprendizaxe non alcanzados. Esta proba respectará a seguinte estrutura e cualificación, dúas obras de arte das que hai que: Definir varios termos (2 puntos). Desenvolver o contexto histórico-artístico (1 punto). Facer análise-comentario sobre obras (2 puntos), Clasificación da obra (1 pto).

No referente ao alumno/a que non alcance os graos mínimos de consecución programados, na avaliación ordinaria: poderá facelo na proba extraordinaria do mes de setembro, que respectará a estrutura da proba escrita final ordinaria e que terá en conta a totalidade dos graos mínimos de consecución programados.

6. ELEMENTOS TRANSVERSAIS.

A LOMCE introduce os seguintes elementos transversais:

- Compresión lectora (CL).
- Expresión oral e escrita (EOE).
- Comunicación audiovisual (CA).
- Tratamento das TIC(TIC).
- Emprendemento (EMP)
- Educación cívica e constitucional (ECC).
- Prevención da violencia (PV).

Estes elementos transversais ofrecen a posibilidade de reflexionar sobre a dimensión mais persoal da educación; posto que posibilitan traballar a afectividade, os sentimentos, a autoestima, a autonomía persoal... pero tamén a pertenza ao grupo, a importancia de sentirse valorado e a iniciativa persoal. Os seis elementos transversais deben quedar incorporados aos contidos e obxectivos e integrados como un dos aspectos a avaliar e debemos telos en conta permanentemente a hora de organizar a aula, seleccionar lecturas e materiais curriculares, planificar secuencias didácticas, agrupar alumnos, seleccionar estratexias que permitan a colaboración e o protagonismos dos alumnos e alumnas.

Os membros deste Departamento empregaremos certas estratexias que facilitan o tratamento dos elementos transversais na actividade diaria como : diálogos, xogos de rol, adestramento de habilidades sociais, dinámicas de grupo , análise de situacións con valores en conflito, mediación na solución de conflitos, visionado e análise de cortometraxes, participación en actividades propostas por ONGs, deseño e valoración de iniciativas, análise da fiabilidade e seguridade das fontes das TIC e comentario sobre estados de ánimo reais/literarios.

Polo tanto o tratamento dos elementos transversais busca fomentar a autoestima, o esforzo, o afán de superación, o espírito crítico, a responsabilidade, a comunicación, a cooperación, a convivencia, a solidariedade, a tolerancia e o respecto.

Debemos concluír que o tratamento transversal da educación en valores debe impregnar a actividade docente e estar presente na aula de forma permanente.

Os espazos, datas e grupos de alumnos relacionados con estas actividades poderá sufrir variacións en función da oferta e da programación xeral de actividades que deseñe a vicedirección, en especial para a "Semana de Actividades".

Os criterios básicos para deseñar e realizar estas actividades serán: o valor formativo, a adecuación de cada actividade aos intereses e nivel de cada grupo de alumnos, a racionalidade e proporcionalidade entre todos os grupos/niveis do centro e a coherencia coas directrices da vicedirección.

7. CONTRIBUCIÓN AO PROXECTO LECTOR

No presente curso académico, en relación co Proxecto Lector de Centro, desenvolveremos as seguintes actividades, nas materias e niveis que se indican:

- Manter, en todos os cursos da ESO, a proposta da pola Comisión Pedagóxica de respectar o esquema unificado e rigoroso acordado para aplicar na elaboración de traballos escritos individuais ou en grupo:
- Responder á proposta temática feita ou acordada polo profesor/a cos alumnos/as.
- Acomodarse aos protocolos recollidos no guión que o profesor/a entregará a cada alumno/a ou grupo sobre como estruturar, desenvolver e presentar o proxecto.
- Presentación do traballo axustada ao seguinte esquema: Portada (título do tema e autores).Índice.Introdución (resumo do contido da actividade). Apartados (desenvolvemento dos contidos e actividades). Conclusións. Actividades. Fontes.
- A entrega dos proxectos na data establecida, con penalización do incumprimento do prazo, que non responda a causas debidamente xustificadas.
- Consulta de fontes de busca e selección de información diversas (libros, enciclopedias, prensa, revistas, fotografías...CDs, DVDs, cine, documentais, curtos, videoconferencias, páxinas web, blogs...).
- A existencia de preguntas, exercicios e cuestións, que permitan asegurar e avaliar o grao de comprensión por parte dos autores.
- Prestar atención e valorar de xeito positivo, en todos os niveis e etapas e en todo tipo de actividades, a corrección ortográfica e gramatical dos textos redactados polo alumnado.
- Favorecer a competencia na comunicación de información, en todos os niveis e etapas, promovendo a súa expresión en diferentes linguaxes e soportes (exposicións orais, lecturas en silencio ou de viva voz, redacción de textos e resumos escritos, resposta por escrito a cuestionarios ou tarefas, confección de gráficos e táboas, elaboración de carteis, deseño de esquemas, mapas de conceptos, confección e interpretación de diagramas de fluxo, etc.).

- Fomentar, no alumnado de Bacharelato, a realización de actividades complementarias que implican a busca de información documental, a súa lectura, selección e tratamento, tanto de procedencia bibliográfica, como de prensa e/ou publicacións, ou provinte das TICs.

8. CONTRIBUCIÓN ÁS TICs.

Como as TIC están revolucionando o entorno social no que nos movemos, e os efectos se deixan sentir xa nas aulas, e a introdución das TIC na ensinanza das Ciencias Sociais, Historia do Mundo Contemporáneo, Xeografía de España, Historia de España e a Historia da Arte, favorece o acceso do alumnado ao coñecemento científico, polo seu papel de apoio significativo nos procesos de ensino e aprendizaxe, colaborando na adquisición dos instrumentos necesarios para indagar na realidade de xeito obxectivo, rigoroso e contrastado.

Os docentes afrontámonos ao dobre reto de aprender a capacitarnos no manexo das novas ferramentas tecnolóxicas de acceso á información e ás comunicacións, para incrementar a diversidade de recursos didácticos aos que ter acceso e complementar de xeito eficaz as metodoloxías convencionais, e preparar aos/ás nosos/as alumnos/as para que se desenvolvan con seguridade nun mundo complexo, cambiante e moi tecnificado, impregnado dos efectos das TICs.

As TICs poñen ao alcance do alumnado e do profesorado textos, debuxos, imaxes, gráficos, animacións e sons... polo tanto, facilitan a busca de contidos nun extenso banco de informacións (graduando a vontade o nivel de profundidade e regulando os tempos), permiten interactuar cos mesmos, reorganizarlos e adaptalos a conveniencia, e establecer procesos de retroalimentación da información.

O emprego das TIC incrementa a motivación do alumnado e fai máis activa a participativa a súa cooperación na adquisición das aprendizaxes, ademais de capacitálo para o manexo destas tecnoloxías (radio, gravadora, diapositivas, proxectores, vídeos e DVDs, ordenador, acceso a Internet, correo electrónico, follas de cálculo, multimedia, blogs, chats e outras redes sociais) tan presentes na sociedade de hoxe en día, non como un fin en si mesmo senón cara a que desenvolvan co seu uso outras destrezas.

Co manexo das TIC pretendemos que os alumnos desenvolvan hábitos e actitudes positivas fronte aos traballos, individualmente ou colaborando en equipos, na busca de información en Internet e na posterior elaboración da mesma, favorecendo a súa concentración, a tenacidade e a flexibilidade. Consideramos que o emprego das TIC vai permitir:

- Complementar outras formas de aprendizaxe.
- Acceder á información que precisan, para as investigacións e traballos que desenvolvan, que está dispoñible nas múltiples páxinas web, plataformas, portais e foros conectados á rede.
- Elixir fontes de información en tempo real, accedendo aos recursos dispoñibles en institutos, museos, centros de ensinanza e universidades, fundacións e organismos oficiais e privados, de todo o mundo.
- Capacitar ao alumnado para saber seleccionar, valorar e utilizar o exceso de información, evitando que se converta nun “analfabeto tecnolóxico”.
- Xerar e acceder a materias educativas máis atractivos que permiten mellorar a adquisición de contidos complexos.
- Dispoñer do software e das ferramentas de uso libre ofertadas na rede, accesibles desde calquera dos terminais informáticos conectados a ela.
- Adecuar os materiais, secuencias e procedementos as necesidades detectadas para o grupo perante o proceso.
- Incrementar as propostas de busca de relacións entre contidos e de integración da información.
- Usar representacións, imaxes e sons para complementar traballos e exposicións.
- Incorporar contidos animados e tamén interactivos.
- Utilizar presentacións de Power Point deseñadas ou das dispoñibles na rede.

- Presentar de xeito máis organizado, atractivo e estruturado temas que combinen texto, mapas, planos, gráficos, táboas, etc.
- Poder rexistrar conxuntos de datos, tabulalos e procesalos en diagramas ou gráficos.
- Poder comunicar, xustificar e defender as explicacións e respostas.
- Ter acceso a moitos recursos elaborados noutros países e idiomas.
- Permitir a individualización dos itinerarios de aprendizaxe en función das necesidades reais de cada alumno/a.
- Dar acceso ao alumnado a unha ampla oferta de contidos e actividades de reforzo e consolidación, que lles permitan recuperar as aprendizaxes non superadas.
- Dotar de significación ás aprendizaxes ao promover unha participación máis activa e unha maior implicación persoal do alumnado nos seus procesos de aprendizaxe.
- Proporcionar autonomía ao alumnado na xestión dos seus propios aprendizaxes.
- Potenciar/facilitar a comunicación entre os membros da comunidade educativa.
- Facilitar o intercambio de ideas e o debilitamento dos dogmáticos.
- Posibilitar unha maior difusión dos materiais educativos propios e alleos.
- Abordar con mais coordinación as tarefas interdisciplinares con outros profesores do centro.
- Desenvolver proxectos conxuntos co alumnado doutros centros situados en calquera parte do mundo.
- Ofertar aos alumnos material didáctico, información e flexibilización das consultas, a través da páxina Web do centro, do correo electrónico, dun blog, de vídeo/audioconferencias, etc.
- Facilitar a presentación de informacións e traballos
- Dar a coñecer os obxectivos, contidos mínimos e criterios de avaliación das materias ao alumnado e ás súas familias (creando accesos desde a páxina web do centro ou desde os ordenadores da biblioteca escolar), os calendarios de exames e a programación de actividades complementarias e extraescolares.
- Posibilitar o acceso o extenso e variado banco de datos e actividades.

Para levar a cabo a incorporación das TIC a actividade educativa, o centro dispón de material, distribuído da seguinte forma:

. En tódalas aulas existe conexión a Internet.

- Nas aulas do 1º e 2º niveis da ESO existe material informático do proxecto Abalar: unha pantalla dixital, portátil para o profesor e portátiles para os alumnos, así como todas as conexións de vídeo, audio e internet necesarias.
- material didáctico elaborado (páxinas web, webquests e presentacións), para o funcionamento do programa Abalar, é accesible para os alumnos de 1º e 2º nivel da ESO; pero, tamén para o resto dos alumnos a través do servidor do centro.
- As aulas de 2º bacharelato contan con canón de vídeo e ordenador.
- En certas aulas (as que se accede previa reserva), están instalados un ordenador, canón de vídeo, televisor, reprodutor de vídeo e un reprodutor de DVD.
- En dúas aulas están instalados 15 PC (de uso compartido previa reserva).
- Na Biblioteca están instalados un número amplo de ordenadores.
- No Departamento de Xeografía e Historia e na Biblioteca están arquivadas cintas de vídeo e DVDs con contidos para a ESO e Bacharelato.
Na Secretaría están custodiados ordenadores portátiles do centro, aos que se pode acceder en réxime de préstamo

9. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Como complemento as diversas actividades teóricas e prácticas, que o departamento vai desenvolver para facilitar a aprendizaxe dos contidos das diversas materias que imparten os seus membros, no presente curso académico temos previsto realizar percorridos locais e visitas a espazos de interese xeográfico, histórico e artístico da provincia, da Comunidade Autónoma e do Estado, recollidos na seguinte táboa:

PROPOSTA DE ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS/ESTRAESCOLARES CURSO 2016-2017			
1º ESO: A-B-C	Percorrido polas rúas de O Porriño	Organizada por : José Mª Ramón Iglesias Veiga e Xavier Álvarez Cebrián.	Na primavera
	Saída ao Castro de Troña (Prehistoria).		
	Visita a exposición Emporium (Vigo)		
	Visita ao Museo do Mar (Vigo)		
2º ESO: A-B-C	Percorrido polas rúas de O Porriño	Organizada por : José Mª Ramón Iglesias Veiga.	Na primavera
	Saída a un castelo: Vilasobroso / Soutomaior.		
	Visita a exposición Emporium (Vigo)		
	Visita ao Museo do Mar (Vigo)		
3º ESO: A-B-C	Saída A Coruña (Domus e Casa das Ciencias).	Organizada por: Xavier Álvarez Cebrian... en coordinación co Departamento de Física e Química.	Na Semana de Actividades
4º ESO: A-B-C	Saída a Santiago	Organizadas por Aníbal Ucha Fernández ... en coordinación co Departamento de Lingua Galega.	Na Semana de Actividades
	Saída a illa de San Simón...		
1º BAC: C	Saída a Ourense: Mosteiro de Esgos... Allariz... Ribadavia.	Organizada por José Vaqueiro Carballido... en coordinación co Departamento de Lingua Galega.	Na Semana de Actividades
2º BAC: A-B-C	Saída a Santiago	Organizada por: Mª de las Mercedes Bangueses Vázquez	Na Semana de actividades

10. MECANISMOS DE REVISIÓN , AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA .

Dado que, esta programación ten carácter de documento aberto e, polo tanto, contempla que, ao longo do curso académico, pode verse afectada/condicionada por diversas variables, que poden implicar a necesidade de readaptala/modificala... os membros deste Departamento consideramos imprescindible consensuar como procedemento e instrumentos para avaliala:

- Levar a cabo un seguimento continuado, nas sucesivas reunións de Departamento, das posibles incidencias/dificultades ou desfases que poidan afectar a programación deseñada.
- Realizar unha análise e un debate, en profundidade, tras cada unha das tres avaliacións dos alumnos das distintas materias programadas, sobre as posibles dificultades/desfases.
- Recoller as incidencias/dificultades ou desfases e as decisións consensuadas ao respecto, para readaptar/modificar a Programación, nas actas das reunións de Departamento.
- Reflectir r os aspectos relativos a avaliación da programación, recollidos nas actas, na Memoria final a elaborar no mes de xuño, co obxectivo de que sirvan de base para o deseño da nova programación, para o seguinte curso académico.
-

Ao final de cada trimestre, como instrumento para a avaliación da programación didáctica en cada materia e no seu conxunto, usaremos a seguinte rúbrica:

Mecanismo avaliación e modificación de programación didáctica	Escala.			
	1	2	3	4
(Indicadores de logro)				
1. Deseñáronse unidades didácticas ou temas a partir dos elementos do currículo?				
2. Secuenciáronse e temporalizáronse as unidades didácticas/temas/proxectos?				
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e temporalización?				
4. Engadiuse algún contido non previsto á programación?				
5. Foi necesario eliminar algún aspecto da programación prevista?				
6. Secuenciáronse os estándares para cada unha das unidades/temas				
7. Fixouse un grao mínimo de consecución de cada estándar para superar a materia?				
8. Asignouse a cada estándar o peso correspondente na cualificación ?				

9. Vinculouse cada estándar a un/varios instrumentos para a súa avaliación?				
10. Asociouse con cada estándar os temas transversais a desenvolver?				
11. Fixouse a estratexia metodolóxica común para todo o departamento?				
12. Estableceuse a secuencia habitual de traballo na aula?				
13. Son adecuados os materiais didácticos utilizados?				
14. O libro de texto é adecuado, atractivo e de fácil manipulación para o alumnado?				
15. Deseñouse un plan de avaliación inicial fixando as consecuencias da mesma?				
16. Elaborouse unha proba de avaliación inicial a partir dos estándares?				
17. Fixouse para o bacharelato un procedementos de acreditación de coñecementos previos?				
18. Establecéronse pautas xerais para a avaliación continua: probas, exames, etc.				
19. Establecéronse criterios para a recuperación dun exame e dunha avaliación				
20. Fixáronse criterios para a avaliación final?				
21. Establecéronse criterios para a avaliación extraordinaria?				
22- Establecéronse criterios para o seguimento de materias pendentes?				
23. Fixáronse criterios para a avaliación desas materias pendentes?				
24. Elaboráronse as probas tendo en conta o valor de cada estándar?				
25. Definíronse programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares?				
26. Leváronse a cabo as medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE?				
27. Leváronse a cabo as actividades complementarias e extraescolares previstas?				
28. Informouse ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos?				
29. Informouse ás familias sobre os criterios de promoción? (Artº 21º, 5 do D.86/15)				

30. Seguíuse e revisouse a programación ao longo do curso				
31. Contribuíuse desde a materia ao plan de lectura do centro?				
32. Usáronse as TIC no desenvolvemento da materia?				

Observacións:

Asinan a presente programación, os membros do DEPARTAMENTO de XEOGRAFÍA E HISTORIA, que abaixo se detallan:

Álvarez Cebrián, Xavier.

Bangueses Vázquez, María de las Mercedes.

Iglesias Veiga, Xosé Mº Ramón.

Ucha Fernández, Anibal.

Vaqueiro Carballedo, José.